

ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ  
КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ

*Голодний мор  
1932-1933 років  
на Кіровоградщині*

Мовою архівних документів.

Збірник документів і  
матеріалів.



КІРОВОГРАД  
2008



*"Людина, котра не знає  
свого минулого, ніколи повно  
не усвідомить сучасності й  
не загляне зірко в майбутнє.*

*Людина без минулого –  
безбатченко."*

*Ю.Смолич*

# **ПАМ'ЯТІ ЖЕРТВ ГОЛОДОМОРУ 1932-1933 років**

Документи та матеріали Державного архіву Кіровоградської області, а також спогади очевидців Голодомору 1932-1933 рр., вперше опубліковані у цьому збірнику, висвітлюють процеси, що відбувалися в українському селі під час здійснення державою політики колективізації та "розкуркулення", яскраво ілюструють форми та методи проведення репресивної політики щодо селян, сільського та районного керівництва, містять багатий фактичний матеріал, що розкриває страшну статистику Голодомору.

Для істориків, викладачів, студентів вищих навчальних закладів, краєзнавців, усіх, хто цікавиться історією України.

Редакційна колегія:

*Тетяна ДМИТРЕНКО, Тамара ЧВАНЬ, Євгенія ШУСТЕР*

Автори-упорядники:

*Олександр ЖИТКОВ, Людмила РАВСЬКА, Олена ТРИБУЦЬКА,  
Тамара ЧВАНЬ*

Рецензенти:

Доктор історичних наук,  
професор кафедри етнології та краєзнавства В.К.БОРИСЕНКО  
(*Київський національний університет ім.Т.Г.Шевченка*)

Кандидат історичних наук,  
доцент кафедри всесвітньої історії О.І.БАБАК  
(*Кіровоградський державний педагогічний університет  
ім.В.Винниченка*)

© Державний архів  
Кіровоградської області, 2008

**ISBN**



Восени 1929 року листопадовий пленум більшовицької партії взяв курс на суцільну колективізацію сільського господарства. Розпочалася нова доба в історії українського селянина-власника, якому держава диктатури пролетаріату дарувала новий статус кріпака – колгоспника.

Йосип Сталін, який з 1929 року, подолавши внутрішню партійну опозицію, став одноособовим господарем Кремля, завжди вважав, що селянське питання у багатонаціональній імперії, якою на той час був Радянський Союз, є у першу чергу питанням національним. З особливою пересторогою ставився він до українського селянства, котре у добу визвольних змагань 1918-1921 рр. набуло великого досвіду збройної боротьби з владою рад у загонах Н. Махна, Д. Терпила, М. Григор'єва.

Першим кроком до закріпачення українського селянства стала кампанія боротьби з куркулем, тобто селянином-власником, розгорнута з часу закріплення радянської влади в Україні. Відправними положеннями до розуміння суті цієї політики є здійснення розколу українського села, нацькування сільської бідноти на селянина-виробника сільськогосподарської продукції. Здійснення «союзу робітничого класу та біднішого селянства», вилилося у створення в 1918-1919 рр. нелегітимних навіть в радянській системі виконавчої влади місцевих організацій: комітетів бідноти та комітетів незаможних селян. У «Тимчасовому положенні про організацію робітничо-селянської влади на місцях», прийнятому Тимчасовим робітничо-селянським урядом України 30 листопада 1918 року, висувалася вимога відновлювати радянську владу на селі у формі комітетів бідноти, створення яких покладалося на місцеві організації КП(б)У.

На комітети незаможних селян (КНС), котрі діяли з 1919 до 1933 року, КП(б)У покладалася особлива місія «ліквідації куркульства, як класу» в період масової колективізації сільського господарства.

Діяльність цих класових організацій мала забезпечити усунення з місцевих рад заможного селянина та «середняка», провести більшовізацію їх керівних органів – виконавчих комітетів. Комнезами мали також завдання контролювати хід хлібозаготівлі, створювати так звані «буксирні бригади»,

спеціальні загони активістів по вилученню хліба та усуспільненню селянського майна.

Окрім КНС до цієї «роботи» залучалися місцеві органи влади та комсомол, які контролювалися повітовими, губернськими партійними комітетами, спеціальними контрольними комісіями КП(б)У.

Особливість соціального стану селянства в Україні кінця двадцятих років полягала в тому, що в своїй масі за роки непу воно стало середняцьким. За офіційними статистичними даними ЦСУ СРСР на 1927 р. в республіці було біля 4 % селянських господарств віднесених до категорії заможних, а в 1929 р., на момент розгортання суцільної колективізації їх налічувалося лише 1,4 %. Саме на середнє селянство, в основній масі, випали тотальні репресії в період суцільної колективізації, які прикривалися згори удаваною політикою союзу робітничого класу з середняком.

Розкуркулення села розпочалося у березні 1930 року. Воно охопило 309 районів з 581 наявних в Україні. Станом на 10 березня було розкуркулено 61 887 господарств, або 2,5 % від їх загальної кількості.

Перша негативна реакція селянства на насилля держави диктатури пролетаріату виявилася очікуваною і мала різні форми: від спроб ухилитися до вступу у колгоспи, до виголошення протесту проти політики більшовиків на селі, організованих збройних виступів проти колективізаторів. Тимчасовий відступ радянської влади на селі від планів тотального усуспільнення господарств навесні 1930 р. змінився новою хвилею репресій. У вересні того ж року ЦК ВКП(б) надіслав до національних республік директивного циркулярного листа під назвою «Про колективізацію». Згідно закладених у ньому вказівок Україна мала подвоїти темпи колективізації та завершити її у зернових районах республіки вже у 1931 році.

Виконання державного хлібозаготівельного плану перших років самостійного існування колгоспів виявив загальну тенденцію – вилучення зерна у масових масштабах з метою отримання коштів для проведення надіндустріалізації. Так, якщо у 1930 році збір зерна в СРСР становив 835 млн. цнт., при експорті за кордон 48,4 млн. цнт., то у 1931 695 млн. цнт., при експорті 51,8 млн. цнт. збіжжя за межі України. Результати такої злочинної політекономії зумовили катастрофічне становище

сільського господарства. Взимку 1932-33 рр. багато колгоспів та індивідуальних господарств в Україні залишилися без запасів зерна, посівного матеріалу, фуражного зерна. Примара голодної смерті прийшла в оселі хліборобів.

Дослідження істориків засвідчили, що найбільших втрат від геноциду голодом у 1932-33 роках зазнали нинішні Полтавська, Сумська, Харківська, Черкаська, Київська і Житомирська області України. Сумна статистика втрат стверджує, що тут загинуло 52,8 % жителів, а смертність у 8-9 разів перевищувала загальноукраїнський рівень.

В цілому голодомор охопив всі регіони підрадянської України. Він винищив генофонд землероба. На кращих європейських чорноземах влада виморила голодною смертю мільйони людей.

Літопис подій голодомору 1932-33 рр. в нинішній Кіровоградській області укладається вже втретє. Зусиллями працівників Кіровоградського обласного державного архіву, науковців введено у науковий обіг та подано на суд громади сотні документів, наведено характерні матеріали періодичних видань вже далеких від нашого часу подій, опубліковано гіркі спогади наших земляків, які пережили страшну трагедію голодомору. Зрозуміло, що кожне з видань унікальне та має свої позитивні напрацювання і недоліки.

Шановний читачу, збірка матеріалів, яку ти тримаєш у руках, має чітко виокремлену тематику: репресивна політика держави на селі; голодний мор – цифри і факти; хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет; спогади очевидців голодомору. На сторінках зібрання подано різнопланові матеріали, які окреслюють злочинну діяльність органів радянської влади, більшовицьких комітетів на селі, опубліковано розпачливі звернення селян, котрі втратили найдорожче – родинне гніздо, сім'ю, фрагментарно відтворено мажорні репортажі газетних шпальт про успіхи колективізації та статті спецкорів і звіти «буксирних бригад» «з фронтів боротьби проти куркульської контрреволюції». Трагедія народу постає в цих матеріалах без одягу та прикрас. Самопожертва задля порятунку сотень наших земляків від голодної смерті ціною власної волі і власного життя і людська байдужість. Все це є на сторінках збірника. А над усім тим цифри, цифри, ... цифри. Страшна статистика голодомору:



кожна цифра, як голос дзвону за втраченим і ненародженим життям.

Зібрані у книзі матеріали допоможуть кожному зробити власні висновки про трагічні події початку тридцятих років двадцятого століття на Кіровоградщині. Проте незаперечними є документальні факти, котрі свідчать про те, що голодомор в Україні здійснювався на основі прийнятих державою законів, постанов, інструкцій і методик керівної політичної сили, спрямованих на боротьбу з селянством. Нецивілізовані та аморальні методи тотального тиску на селянство були характерними і типовими у кожному куточку України. Масово застосовувалися вони і на нашій малій Батьківщині.

Важливими, на наш погляд, є наведені у збірнику документи, які засвідчують використання селянами різних форм опору насильству. З точки зору переоцінки підходів до висвітлення соціальної поведінки українського селянства у роки голодомору, як «мовчазної більшості», вони унікальні.

Архівні документи та матеріали наведено у збірнику як у повному, так і в скороченому вигляді зі збереженням інформативної бази. Пропуски позначаються трьома крапками. Помічені огріхи орфографії виправлено, але стилістичні особливості тексту збережено. Археографічне оформлення здійснено за сучасними правилами видання історичних документів та матеріалів.

Посилання під кожним документом відповідають шифру зберігання в державних сховищах та можуть бути використані в науково-дослідницькій роботі.

*Олександр Житков*

**РОЗДІЛ І**  
**Репресивна політика**  
**держави на селі**

**№ 1**

**Витяг з протоколу із спецзведення начальника Бобринецького районного адміністративного відділу інспектору Зінов'євського окружного адміністративного відділу про організацію роботи районної міліції по боротьбі з куркулями**  
*20 лютого 1930 р.*

Совершенно секретно

Инспектору Окр. Админ. Отдела

**СПЕЦ СВОДКА № 2**

Бобринецкого Админ. Отдела с 15/II по 20/II 30 г.

1. В ночь на 15/II постовым милиционером задержана дочь бывшего помещика Мохортова с имуществом, пытавшаяся бежать с Компанеевского района.

2. 16/II при обследовании базара задержано 2 лошади и подводы с вещами кулаков, пытавшихся распродать имущество.

...

5. Задержано перебежчиков с других районов, кулаков и помещиков 15 чел.

6. Оперативный отряд организован с партийцев и комсомольцев в 37 чел. Вооружены 10 винтовками и 20 револьверами. С 18/II отряд переведен на казарменное положение.

7. Организована с 6 чел. комсомольцев и 56 лошадей конная связь с сельсоветами.

8. Организован конный отряд в 10 чел. и 10 лошадей переведен на казарменное положение.

9. Мобилизовано 6 подвод кулаков для переброски отряда, находится в сельбуде.

10. Милицейский и командный состав в числе 35 чел. находится на казарменном положении. Штат пересмотрен, как неблагонадежных – уволен 1 чел. Настроение команды бодрое, к предстоящей операции подготовлены. Постовая служба улучшилась. Ввиду перегруженности бывают случаи, что стоят на постах

по 12 часов. Серйозность и значение операции осознали, к службе относятся добросовестно. Поднят на должную высоту дух всей команды, дисциплина улучшилась.

Начальник Бобринецкого  
Райадмин. Отдела (подпись) (Сидоров)

*Державний архів Кіровоградської області (далі ДАКО. Упорядники). - ф.Р-250. - Оп. 3. - Од.зб. 108. - Арк. 61.*

**№ 2**

**Протокол № 6 спільного засідання президії Дружелюбівської сільської ради та комісії із сприяння хлібозаготівлі з питань хлібозаготівлі, м'ясозаготівлі, доведення твердих завдань куркульсько-заможним господарствам**  
8 лютого 1931 р.

**ПРОТОКОЛ Ч. 6**

засідання президії спільно з комісією по сприянню хлібозаготівлі, що відбулися 8 лютого 1931 року  
у м. Супрунова

В присутності членів президії 3, членів комісії по хлібозаготівлі 5. Актив села 5.

Порядок денний:

1. Хлібозаготівля, доведення твердих завдань куркульським колам села.
2. М'ясозаготівля.
3. Біжучі справи.

СЛУХАЛИ: про хлібозаготівлю доповідь т. Мартинцова про те, щоб виконати хлібозаготівлю, а тому необхідно куркульським господарствам довести план до двору.

УХВАЛИЛИ: Довести план до двору куркульсько-заможним господарствам в нижчелідуючому:

Семенівка:

Коваль Яків Никонів.	пшен.	30	пуд.	жита	20п.	1 кор.
Коваль Гнат	"	20	"	"	30п.	1 кор.

Розділ I – Репресивна політика держави на селі

Лисенко Данило	"	50	"	"	20п.	1 кор., 1 свин.
Грущінська Одарка	"	25	"	"	25п.	1 ко- рова
Гордієнко Онисько	"	30	"	"	35п.	
Мартиновський Данило	"	20	"	"	30п.	1 кор.
Петренко Матвій	"	25	"	"	20п.	1 кор.
Пера Олена	"	-	"	"	50п.	
Піщанна Христя	"	20п.	"	"	30п.	1 кор., 1 свин.
					Василівка:	
Приходько Василь	"	20п.	"	"	20п.	1 кор.
- " - Петро	"	30п.	"	"	30п.	-
Приходько Федір	"	40п.	"	"	30п.	1 кор.
Тущенко Юхрем	"	120п.	"	"	-	1 кор.
					Афанасіївка:	
Доценко Антон	"	25п.	"	"	25п.	-
Оприца Іван	"	30п.	"	"	25п.	1 кор.
					Супрунова:	
Скляр Веремій	"	25п.	"	"	-	1 кор.
Чайка Гнат	"	20п.	"	"	-	1 кор.
Козин Ганна	"	25п.	"	"	-	-
					Дружелюбівка:	
Гончаренко Федір	"	30п.	"	"	15п.	1 кор., 1 свин.
Черноус Іван Федорович	"	25п.	"	"	30п.	1 кор.
Повітчанін Омелян	"	20п.	"	"	30п.	1 кор., 1 свин.
Повітчанін Андрій	"	20п.	"	"	30п.	1 кор.
Гончаренко Остап	"	30п.	"	"	30п.	1 кор.
Шипилевський Герасим	"	50п.	"	"	30п.	-
Колесніченко Федір	-	-	"	"	50п.	1 кор.
Горбенко Федір Мик.	"	20п.	"	"	20п.	1 кор.
Гончаренко Омелько	"	15п.	"	"	30п.	-

СЛУХАЛИ: Доповідь т.Мартинцова про м'ясозаготівлю

УХВАЛИЛИ: працюючим комісіям по населеним пунктам не-  
гайно всі корови з куркульських господарств та верхівки села

вилучити, яким було доведено тверді завдання по всіх господарствах. В яких є корови і свині негайно по одній штуці здати на м'ясозаготівлю. З господарствами, у яких на 2-3 їдці корова, погодити питання з ними на намісти, аби теж вони здали на м'ясозаготівлю.

Голова засідання  
Секретар

*ДАКО. - ф.П-1304. - Оп. 1. - Од.зб. 266. - Арк. 6, 6 зв.*

**№ 3**

**Скарга Лимаренка Федора Остаповича до Компаніївського районного виконавчого комітету щодо скасування постанови про доведення йому плану до двору та повернення забраного у нього майна**

*14 лютого 1931 р.*

До Компаніївського Р.В.К.

Копія: Дільн. Прокурору  
с.Новгородківки

Лимаренка Федора Остаповича,  
що мешкає в с. Тернова Балка  
Зеленівської сільради  
Компаніївського району

**С К А Р Г А**

Після закінчення операційного року мене виключено з артілі "Червона Зірка", в якій я був членом з весни 1930 року та довели мені план до двору на різні культури в 100 пуд., але ж сільрада скасувала постанову про доведення мені плану до двору.

Тиждень тому, не дивлячись на те, що сільська рада вже раз відмінила постанову про доведення мені плану до двору, мені знову таки ж було нашою селищною комісією сприяння доведено 15 пудів пшениці, оскільки я не міг виконати цю постанову в мене було описано все хатнє майно та забрано.

Я ні ярини, ні озимини у минулому році не сіяв, бо весь час був в артілі, все своє майно я усупільнив і жив лише з того, що одержував від артілі. Тепер, коли мене виключено з артілі, в мене, навіть, немає коштів для прокорму моєї родини.

Більш того, коли в мене було забране все хатнє майно, то комісія впевнилась, що у мене дійсно ніякого збіжжя не було.

Оскільки я не сіяв та не вів індивідуального господарства, не було ніяких підстав доводити мені план до двору.

На підставі вищенаведеного та приймаючи до уваги, що я не кулак, не злісно не виконував плану, що я інвалід, що користуюсь виборчими правами, у минулому платив ЄСГП – не більш, як 12 крб. на рік, що за весь час існування радянської влади я ні в чому не був помічений, не переслідувався, виконував всі податки та розпорядження, **п р о ш у:**

1. **С к а с у в а т и** постанову про доведення мені плану до двору та повернути мені забране в мене майно.

*/підпис/*

*ДАКО. - ф.Р-281. - Оп. 3. - Од.зб. 15. - Арк. 277.*

#### **№ 4**

### **Інформація уповноваженого міського партійного комітету Зінов'євському міськпарткому і ДПУ про проведену роботу по виселенню куркулів на Урал по Грузчанській сільраді**

*8 червня 1931 р.*

Зиновьевскому горпарткому и Г.П.У.

Грузчанский сельсовет

Сообщаю, что 6/VI 1931 г. проведены по всем районам сельсовета общие собрания по вопросу выселения кулаков на Урал, подготовки к уборке урожая, 100% выполнения мобилизации средств, правильной организации труда в колхозах и завершении общей коллективизации по Грузчанскому сельсовету. Настроение масс удовлетворительное и мероприятия о выселении кулаков на всех собраниях одобрили и в своих постановлениях

колхозники требуют срочно выселить кулаков по указанному списку, а также некоторых других, которые в список не вошли, справки о них мною будут представлены. Все кулаки, подлежащие выселению, были мною предупреждены, на что взята у них подписка. По всем районам выделены ответственные товарищи в количестве 6 чел. для систематической связи с сельсоветом, а также им поручено следить за подготовкой и упаковкой вещей кулаков, подлежащих выселке. В настоящее время развернута усиленная работа по подготовке к севу. О последующем буду сообщать дополнительно, жду дальнейшего указания с Вашей стороны.

Уполномоченный М.П.К. (подпись)  
8/VI 1931 года

*ДАКО. - ф.П-4. - Оп. 1. - Од.зб. 77. - Арк. 22.*

**№ 5**

**Рапорт уполноваженого міського партійного комітету по  
Высокобайрацькій сільраді Стикути міському партійному  
комітету м. Зінов'євська про проведення зборів щодо  
виселення куркулів за межі УСРР**

*8 червня 1931 р.*

М.П.К. гор. Зиновьевска

от уполномоченного М.П.К.  
тов. Стыкута по Высокобайрацкому с/с.

Довожу до сведения, что по Высокобайрацкому с/с проведены собрания по всех населенных пунктах, где была ухвала бедняцких батрацких групп и колхозников о выселении кулаков за пределы УССР. Настроение масс поднято против кулачества. Из 3-х населенных пунктов прибывала делегация в с/с с требованием о выселении куркулей за пределы УССР. Отобраны подписки у 2-х хозяйств, в которых одна хозяйка и малые дети: старшему 10 лет в 2 хозяйствах в селе глав семейств, лишь только дети. Поставлены посты возле кулацких дворов, в



которых нет в селе старших членов семьи. Примечание. В населенном пункте было выступление о том, что сидящий в допре Горбенко Митя, о котором часто колхозники и беднота доказывали, что он не кулак, а крупный середняк. По имеющимся сведениям в с/с он имел 10 десятин земли и арендовал 5 десятин до революции. Эти бедняки подтверждают, что у него было не 10 десятин, а 4 десятины и аренда была в 5 десятин. Часть бедноты подтверждает, что батраков имел от 2 до 3-х, а беднота подтверждает, что была одна служанка ввиду болезни жены.

О чем и докладываю.

Уполномоченный Партийного  
Комитета по Высокобайрацкому с/с (подпись)  
8/VI – 31 г.

*ДАКО. - ф. П-4. - Оп. 1. - Од.зб. 77. - Арк. 62, 62 зв.*

**№ 6**

**Доповідна записка секретаря партосередку Знам'янського міськкому партії та уповноваженого Знам'янського районного партійного комітету секретарю Знам'янського районного партійного комітету про хід виконання плану хлібозаготівель по колгоспах Знам'янської сільської ради**  
*29 серпня 1931 р.*

Совершенно секретно

Секретарю Знаменского РПК  
от секретаря партячейки Горкома  
и Уполномоченного РПК  
Гаврилов, Коляда

Докладная записка

План хлебозаготовки по Знаменскому сельсовету выполнено по отношению годового плана на 34,4%, а по пшенице – на 37%. Имеют место угрозы со стороны отдельных членов колхоза: Леонов Трофим кол. Ворошилова сказал председателю артели:

"Не будет хлеба – убью". Найдено в четырех местах зернохлеба, украденного в колхозах в количестве 30 пудов. Отдельная часть колхозников говорит: "Мы не возражаем о продаже пшеницы, но мы боимся, чтобы мы не остались без хлеба совершенно". Со стороны правления колхозов имеется явное укрывательство хлеба, за что одно с правлений судили, и сейчас вскрывается целый ряд безобразий в этом колхозе (13 лет Октября). Член партии Тараненко Д. председатель артели "Коммуна вперед" дал официальное отношение сельсовету о том, что хлеба больше нет, а выполнила коммуна 44% годового. Член партии Цверчков Р. тоже заявил "больше хлеба нет", выполнила его артель Петровского на 26,6 годового.

Вчера было общее партсобрание, никто открыто не сказал о невыполнении плана, но ходят и говорят о том, что план мы не выполним (Тароненко, Цверчков, Ивлев, Промах С.).

К каждой артели и индивидуальному сектору прикреплен круг партийных и комсомольских людей, которым дана определенная установка в борьбе за хлеб (Телефоннограмма РПК от 26.VIII передовая Соцтемп от 25/VIII) Имеется место передержки хлеба некоторыми железнодорожниками. В общей сложности отношение некоторой части коммунистов гармонирует кулацко-потребительским настроениям по хлебу. Предпринимаем все меры о выполнении 60 % к 1/V-31 г. Завтра предпринимаем меры к кулакам. Штраф в 5 крб. по рознице согласно закона от 4 июня.

Секретарь партячейки (подпись)

Уполномоченный РПК (подпись)

*ДАКО. - ф. П-68. - Оп. 1. - Од.зб. 289. - Арк. 107, 107 зв.*

**№ 7**

**Витяг з політлиста секретаря Дмитрівського партосередку  
Конюха А. до Знам'янського районного партійного комітету  
про хід хлібозаготівель по Дмитрівській сільраді**

*25 вересня 1931 р.*

Знам'янському РПК  
т.Пантюхіну

Політлист секретаря Дмитрівського партосередку  
Конюха А.

...  
Хлібзаготівля по сільраді проходить скверно, особливо по колгоспу "Лаврентія", який виконав річне завдання на 34 %.

Питома вага цього колгоспу у загальному сільрадівському плані складає 28 %. Хлібзаготівлі в цьому колгоспі проходять незадовільно із-за відверто куркульського правоопортуністичного ставлення голови колгоспу, кандидата партії т. Шевченка, який заявляє, що "план нереальний, вивозити немає чого, що будуть їсти колгоспники", а колгоспникам заявляє, що "поки я жив ви будете забезпечені". До цього відвертого провокатора вжито заходів і на колгоспівських зборах схвалено хліб відгружати.

З хлібзаготівлями по індивідуальному сектору точиться жорстока боротьба, наприклад:

Куркуліха Ларионова Т. накинулась з сокирою на комісію сприяння і хотіла зарубати, внаслідок чого в неї знайдено 25 пудів пшениці.

В клуні в полові у підкуркульника Антонова Ст. знайдено 32 пуди пшениці минулого року, яка згнила і поїжена червами.

Куркулі Куц Семен та Іванов Севастьян загітували жінок одноосібниць, щоб ті організовано не давали вивозити хліб. Уповноважений по індивідуальному сектору Ісаєв змішав 200 п. пшениці з жуком та послідом. Уповноважений по індивідуальному сектору Яровий заховав 60 пудів жита під соняшники. На цю куркульську зграю заведено кримінальну справу й притягуються до суду, з яким треба поспішити. В опір цьому організовано величезний колгоспний актив, і хліб в індивідуальному секторі вивозиться, а захований вишукується. Настрій колгоспних мас в основному здоровий. Прикладно.

Колгоспниця Хомутова Одарка каже: "Доки ми будемо няньчитися з оцими куркулями, треба вислати вже всіх на "соловки".

Мусієнко Йосип, бідняк каже: "Душимо кулаків, та мало, треба так придавить, щоб і жовчі повилазили з них" ...

Розділ I – Репресивна політика держави на селі

Секретар Дмитрівського партосередку (підпис)

*ДАКО. - ф. П-68. - Оп. 1. - Од.зб. 293. - Арк. 57.*

**№ 8**

**Витяг з протоколу № 25 засідання партколегії  
Зінов'євської КК про виключення з лав партії голови  
правління артїлі у с. Петрівці Волковського П.С. за відмову  
поїхати працювати на село по хлібозаготівлі**

*15 жовтня 1931 р.*

**В И Т Я Г**

з протоколу № 25 засідання  
Партколегії Зінов'євської КК  
від 15/X 1931 року

СЛУХАЛИ: 1. Справу т. Волковського Петра Софроновича, член партії з 1928 р., 1900 р. народження, українець, до інших партій не належав. У Червоній Армії служив з 1918 р. по 1920 р., червоний партизан. У старій армії не служив. Освіта – нижча, виробничий стаж 9 років. Останній час працював головою правління артїлі у с. Петрівці 25-тисячник, зарплата 185 крб. на місяць. КК до відповідальності притягнувся за порушення партдисципліни – винесено догану. Радвладою судився у 1924 р. за нанесення легких побоїв, за що його було засуджено до 3-х місяців примусової праці.

Зміст справи: У газеті "Соц. Наступ" за 5 жовтня було вміщено нотатку "Зрадник", де зазначається, що тов. Волковський, злякавшись труднощів під час хлібозаготівлі, дезертирував із села Петрівки, куди його було направлено МПК для роботи головою правління артїлі. При чому на зборах колгоспників виступив з опортуністичною промовою, що перевіркою та поясненням самого Волковського цілком доведено. На партколегії тов. Волковський категорично відмовився поїхати працювати на село.

т. Волковський присутній.

УХВАЛИЛИ: т. Волковського за прояви правого опортунізму на практиці, злякавшись труднощів, дезертирував з хлібозаготівлі із с. Петрівки, куди його було направлено головою правління артїлі, залишивши артіль без керівника у час розпалу хлібозаготівлі та на партколегії категорично відмовився поїхати

працювати на село по хлібозаготівлі, за що з лав партії його виключити.

Секретар Партколегії  
З оригіналом згідно:

т. Поляков

*ДАКО. - ф. П-192. - Оп. 1. - Од.зб. 25. - Арк. 4, 4 зв.*

**№ 9**

**Витяг з протоколу Президії Добровеличківського  
райвиконкому щодо виконання плану хлібозаготівлі  
по Добровеличківському району**

*21 жовтня 1931 р.*

**ПРОТОКОЛ Ч. 27**

засідання президії Добровеличківського райвиконкому

21 жовтня 1931 року

м. Добровеличківка

ГОЛОВУЄ тов. Дорош

СЕКРЕТАР: тов. Середенко

Присутні:

Члени президії: т.т. Бабенко, Клімовіцький, Кріпак,  
Трахтенгерц, Горбенко

ОБГОВОРЮВАЛИ:

1/ Про хід хлібозаготівлі /доп. тов. Клімовіцький/

ПОСТАНОВИЛИ:

Констатувати, що план хлібозаготівлі по району на 20/Х виконано на 53,5%.

По колгоспівському сектору 55%

По індивідуальному сектору 34,4%

По твердим завданням 68%

Відмітити, що виконано план по пшениці на 46,1%, а разом по продовольчим на 50%.

За п'ятиденку заготовлено та відвантажено хліба всього лише 4,5 %.

Найганебніше відстають по хлібозаготівлі такі сільради: Богодарівська виконала 37,9 %, річного плану, Дружелюбівська 40,5 %, Водянська 41,8 %, Добровеличківська 43,9 %, Юр'ївська 52 %.

За недостатню розгорнуту масову роботу по виконанню плану хлібозаготівлі в цих селах оголосити сувору догану головам сільрад: Богодарівської тов. Бондаренку, Дружелюбівської тов. Мартинцову, Водянської тов. Зеленському, Добровеличківської тов. Могильному, Юр'ївської тов. Мартинцову. Попередити цих голів сільрад, що, коли не буде зламу в хлібозаготівлі за п'ятиденку, до них буде застосовано більше репресивних заходів.

Відмітити, що масова робота у всіх селах недостатньо організована і не мобілізовані маси на виконання хлібозаготівлі.

1. А тому, щоб забезпечити виконання плану хлібозаготівлі на 100 % до 1/XI, оголосити штурмовий декадник з 21/X по 1/XI по виконанню хлібозаготівлі.

2. Зобов'язати всі сільради на протязі доби заповучити хліб від куркульських господарств по твердим завданням на 100 %.

3. На протязі 3-х днів заповучити хліб на 100 % від одноосібних господарств.

4. До куркульських господарств застосувати закон ВУЦВК"у та притягнути їх до кримінальної відповідальності, які не виконують в зазначений строк. До злісних контрактантів, які не виконують умов по контрактації, застосувати безспірне стягнення хліба та притягнення до судової відповідальності.

5. Зобов'язати всі сільради збільшити організацію буксирних бригад, залучивши до таких бригадирів ударників з колгоспів, які виконали план хлібозаготівлі, та організувати і мобілізувати маси колгоспників на виконання плану хлібозаготівлі протягом штурмового декадника на 100%, як по колгоспам, так і по селу. Особливо звернути увагу на виконання плану по пшениці та житу, бо, коли не буде виконаний план по пшениці, то не буде рахуватись виконаний план по колгоспу та по сільраді.

6. Розгорнути роботу по виявленню захованої пшениці, залучивши до цієї роботи бригади та колгоспні маси.

7. Зобов'язати всі сільради щодня виконувати завдання вивозки хліба згідно надісланих норм та кожен день відправляти великі червоні валки хліба протягом декади.

8. Вся робота протягом декади по виконанню хлібозаготівлі мусить бути побудована на засадах соцзмагання сільради поміж сільрадами та колгоспами, а також бригадами за виконання щоденного завдання та виконання 100 % плану до 1/XI.

9. Сільрадам мати конкретні оперативні керівництва по виконанню плану хлібозаготівлі.

10. За щоденне виконання завдань по хлібозаготівлі, а також виконання 100 % по колгоспам та сільрадам до 1/XI покласти персональну відповідальність на голів сільрад та уповноважених РВК.

11. Для щоденного оперативного керівництва з проведення хлібозаготівлі розподілити район на ділянки та призначити відповідальних товаришів, які щоденно мусять забезпечити оперативне керівництво в зазначених селах, а саме:

а/ Добровеличківка, Н-Лутковка. Н-Станковате – відповідальний керівник тов. Прищепа;

б/ Добрянка, Осички, Трояни – відповідальний керівник тов. Клімовіцький;

в/ Юрєвка, Дружелюбівка, Скопіївка, Олександро-Закачанська – відповідальний керівник тов. Безуглий;

г/ Липняжка, Водяна, Карбівка – відповідальний керівник тов. Брандт;

д/ Марково, Богодарівка, Олександрівка – відповідальний керівник тов. Гніденко;

є/ Станковата, Михайлівка – тов. Слюсаренко.

12. Зобов'язати всіх голів сільрад та Уповноважених РВК щоденно надсилати оперативні зведення про виконання завдань по хлібозаготівлі, тобто, скільки вивезено і скільки хліба приготовлено для вивозки на другий день. Такі зведення надсилати на 7 годин вечора.

Голова райвиконкому

/Дорош/



Розділ I – Репресивна політика держави на селі

Секретар РВК

/Середенко/

*ДАКО. - ф.Р-1304. - Оп. 1. - Од.зб. 212. - Арк. 153, 154, 155.*

№ 10

**Інформація Зінов'євського міського партійного комітету про притягнення до партійної відповідальності членів та кандидатів у члени партії за невиконання плану хлібозаготівель**

2 листопада 1931 р.

МПК в боротьбі за хліб  
від початку кампанії до 2/XI – 1931 року

Виключено членів партії	13 чол.
" кандидатів партії	1 "
Суворих доган з попередж. чл.партії	34
" кандидат партії	-
Доган членам партії	21
" кандидад.	-
Зауважень членам партії	3
" кандидат.	-

По роду занять притягнуто до партійної відповідальності

Кому	Виключено	Суворих дог. з поперед.	Доган	Зауважень
Секрет. п/о	2	6	3	
Уповн.МПК	3	12	8	
Голів колгосп.	7	-	1	
" сільрад	1	8	-	
Директ. МТС та їх замісн.	-	3	3	2
Робітн. загот установ	1	5	6	1
	14	34	21	3
По партстажу				
1910р.	-	-	1	
1917-1920р.	-	-	3	1
1920-1921р.	2	5	6	1
1925-1931р.	12	29	11	1
По соцстану				
Робітників	7	23	17	2
Селян	6	9	3	1
Службовців	1	2	1	-

ДАКО. - ф. П-4. - Оп. 1. - Од.зб. 87. - Арк. 2.

**№ 11**

**Витяг з протоколу № 36 засідання партколегії  
Зінов'євської КК про оголошення догани голові артїлі "Нове  
життя" Першозванівської сільради Лебедченку Г.А. за  
невиконання плану хлібозаготівель**

*4 листопада 1931 р.*

**В И Т Я Г**

з протоколу № 36 засідання  
партколегії Зінов'євської КК  
від 4/XI 1931 року

**СЛУХАЛИ:**

1. Справу т. ЛЕБЕДЧЕНКА Грицька Аполоновича, кандидата у члени партії з 1931 року Першозванівського партосередку, із селян – міцних середняків, а числився бідняком. Під судом та слідством не був. КК до відповідальності притягався.

Як голова артїлі "Нове життя" Першозванівської с/р, КК т. Лебедченко 15/IX цього року було виключено з кандидатів у члени партії за прояв правого ухилу на практиці, як такого, що підпав під куркульський вплив, уперто не бажав виконувати план по хлібозаготівлі, не дивлячись на пропозиції бідняків, членів колгоспу виконувати план по хлібозаготівлі. Тов. Лебедченко приховав 1700 пудів хліба та заявив, що план нереальний – хліба немає. На 15/IX план заготівлі виконано було лише на 44,9 %. Після виключення його з кандидатів у члени партії, будучи позапартійним, т. Лебедченко зрозумів, до чого привела його антипартійна та антирадянська робота, на ходу переключивши свою роботу на більшовицькі рейки, розгорнув масово-політичну роботу серед членів колгоспу, мобілізував масу на виконання завдань партії та уряду, внаслідок чого виконав план по хлібозаготівлі та перевиконав план по олійних культурах, чим надалі довів свою відданість партії та уряду.

тов. Лебедченко відсутній.

**УХВАЛИЛИ:**

тов. Лебедченко, голова артiлі "Нове життя" Першозванівської с/р, якого КК 15/ІХ 31 р. виключила з кандидатів у члени партії за прояв правого ухилу на практиці, як такого що підпав під куркульський вплив, уперто не бажав виконувати план по хлібозаготівлі, не дивлячись на пропозиції бідняків – членів колгоспу виконувати план по хлібозаготівлі. Тов. Лебедченко приховав 1700 пудів хліба та заявляв, що план нереальний, хліба немає. На 15/ІХ план хлібозаготівлі виконано було лише на 44,9 %. Після виключення його з кандидатів у члени партії, будучи позапартійним, тов. Лебедченко зрозумів, до чого привела його антипартійна та антирадянська робота, на ходу переключив свою роботу на більшовицькі рейки, розгорнув масово-політичну роботу серед членів колгоспу, мобілізував масу на виконання завдань партії та уряду, внаслідок чого виконав план по хлібозаготівлі та перевиконав план по олійних культурах, чим на ділі довів свою відданість партії та радвладі, а тому попередню постанову Партколегії від 15/ІХ 31 р. протокол № 20 відмінити, тов. Лебедченка у кандидатах у члени партії поновити. За те, що під час вступу до лав партії приховав свій соціальний стан, назвав себе бідняком, а в дійсності був середняком – винести йому догану.

Справа тов. Лебедченка мусить стати зразком для всіх маловірів-опортуністів, що не вірять у реальність плану хлібозаготівлі.

Лише більшовицькою впертістю та шляхом розгорнутої масово-політичної роботи, шляхом мобілізації батрацько-бідняцького активу, членів колгоспу на боротьбу з куркулем, на виконання планів осінньо-господарських кампаній не лише по хлібозаготівлі, необхідно і цілком можливо виконати вчасно.

Цю постанову надрукувати в часописі "Соц. Наступ".

Секретар Партколегії

Поляков

Президією затверджено від 5/ХІ 31 р. протокол № 21.

З оригіналом згідно:

*ДАКО. - ф. П-192. - Оп. 1. - Од.зб. 25. - Арк. 138, 138 зв, 139.*

**№ 12**

**Інформаційний лист Знам'янського районного партійного комітету про хід господарсько-політичних кампаній у Знам'янському районі станом на 20 листопада 1931 року**

*21 листопада 1931 р.*

Знам'янський РПК

Інформлист

Про хід господарчо-політичних кампаній по Знам'янському району станом на 20 листопада 1931 р.

1. Хлібозаготівля

РПК, ведучи боротьбу за здійснення постанов та директив ЦК у справі виконання плану хлібозаготівель, вживає заходи до 100 % виконання плану, ведучи боротьбу з правоопортуністичними тенденціями та елементами, стверджуючих про нереальність планів, з елементами, що розкрадали хліб, зловживанням, крадіжками та розбазарюванням хліба, що належить до здачі Союзхлібу – шляхом мобілізації передових колгоспних мас через буксирні бригади, проведення масової політичної роботи, соцзмагання тощо.

Утворена районна буксирна бригада ім. XIV роковини Жовтня в кількості 60 чоловік, після десятиденної роботи на буксирі – відігравши відповідну роль в районі, викрила: прихований, крадений, неоприбуткований хліб тощо.

Після чого рішенням бюро РПК робота цієї буксирної бригади була перебудована, а саме: вся буксирна бригада була розкріплена по різних колгоспах району, які й до останнього часу перебувають на хлібному фронті.

Для кращого вивчення колгоспів, скорішого виконання плану колгоспами, до кожного колгоспу з райпартактиву виділено та закріплено до повного закінчення плану хлібозаготівель уповноважених, а разом по району в кількості 110 чоловік.

Зроблений перелом-прикріплення відповідальних уповноважених до колгоспів дав зрушення у виконанні плану а саме:

На 20.11.1931р.

повністю виконали план	по 14 колгоспах
приближаються до закінчення	24 колгоспи
закінчили плани по основних культурах	20 колгоспів

-”-

3 сільради.

Колгоспи, що виконали свої плани по твердих культурах, зараз висувають зустрічні, так наприклад: Дмитрівської сільради арт. Ім. Ворошилова – 350 центнерів, Макарихська сільрада арт. „Червоний шлях” – 400 центнерів, Сентовська сільрада артіль „Нова громада” – 450 центнерів і т. ін., а разом висунуто зустрічного 2 360центнерів.

Проведення таких політичних кампаній, як: День врожаю, пуск Харківського тракторного заводу, райзльоту та міжрайзльоту передовиків колгоспів, XIV роковин Жовтня тощо супроводжувалось організацією червоних валок, провадилась мобілізація кращих колгоспів, колгоспників, якими брались на буксир колгоспи, що відстають, заключались соцумови на першість тощо.

Стан виконання плану хлібозаготівлі на 20.11.1931р.

по району дає такі показники:

по зернових культурах

Завдання	410,000	цент- нерів,	а вико- нано	273,963	цент- нери	або 66,8%
-”- по со- няшнику	33,120	-”-	-”-	26,174	-”-	-”- 79%
-”- по сої різні	12,050	-”-	-”-	2837	-”-	-”- 24,5%
олійні	840	-”-	-”-	128	-”-	-”- 20,0%

крім цього заготовлено насіннєвої пшениці й ячменю 5,008 центнерів, що складає до загального плану 1,2 %, а разом по району виконано 68 %

Зокрема, по колгоспному сектору виконано плану на 68,4%

Одноосібним та куркульським секторами виконано план на 39,1 %.

По МТС 64,8 %.

Ганебно відстають у виконанні плану одноосібні та куркульські господарства, які стоять нижче районного плану 39,1 %.

Неприпустимо відстають у виконанні плану хлібозаготівлі МТС, які мають виконання плану 64,8 % проти районного 68 %.

Такі відсотки виконання плану свідчать про те, що в час проведення збору врожаю та молотьби по колгоспах з боку керівників колгоспів, сільрад та партосередків була припущена недооцінка можливості вивозу хліба на пункти Союзхліба з-під

молотарки, чому хліб в більшій мірі попав не державі, а колгоспнику в руки. Недостатньо було контролю над куркульськими та одноосібницькими господарствами в час збору врожаю, дякуючи чому хліб розбазарили на ринки, по ямах, тощо. Ось чому при практичній роботі хлібозаготівлі, особливо одноосібник та куркуль, чинять шалений опір у вивозі й виконанні плану хлібозаготівель, для прикладу додаємо декілька фактів:

В селі В-Северинка – у колгоспниці Денежко знайдено закопані 20 пудів пшениці;

с. Казарня – у колгоспн. Дименко замуровано в цеглі 2 бочки з зерном біля 25 пудів;

с. "–" – колгоспн. Миколенко замурував у лежанці 20 пудів хліба;

с. Д-Кам'янка – у ставку знайдено 15 пудів пшениці, в цьому ж селі знайдено в колодязі 8 пудів пшениці;

с. Шамівка – у ставу знайдено насипом біля 10 пудів пшениці (яка була зібрана і пересушена);

с. Топило – на степу у зволіканнях знайдено 10 пудів пшениці у підпаленому вигляді (злочинця не затримано);

с. Рексино – член правління колгоспу Кулік, користуючись колгоспним пайком хліба, водночас мав і вдома 25 пудів хліба, поруч з цим і агітував проти хлібозаготівлі.

Рексинська сільрада – у Пляченко буксирними бригадами виявлено 25 пудів хліба, в той час, коли він користувався пайком з колгоспу (сам міцний середняк). Як Пляченко, так і Кулік були членами правління колгоспу. Після проведення масової політичної роботи серед колгоспників артїлі XII річчя, колгоспи очистились від куркулів і у відповідь на куркульський опір, виконали план по пшениці на 109 %, а по житу на 129 %.

Топильська сільрада – у підкуркульника Білоусова у соломі знайдено 10 пудів схованого хліба – пшениці (зіпсований мишами), справа передана до суду.

с. Красносілля – бригада колгоспників виявила у Бевза 25 пудів хліба, останній прикинувся п'яним, схопив косу й накинувся на бригаду з наміром забити голову сільради (справа передана до суду).

Мотронівська сільрада – рахівник с/г артїлі Станько склав хлібофуражний баланс і агітував проти хлібозаготівлі, кажучи

„не треба здавати хліба, бо будемо голодать” (артіль виконала план лише на 30 %).

За участі буксирних бригад та передових колгоспників, ударників та ударниць викрито цілу низку безобразних відношень з боку керівників, членів правлінь колгоспів та партосередків до обліку намолоченого хліба, дякуючи короткозорості цих керівників, сотні й тисячі пудів виявилось незаприбуткованими в колгоспах, про що додаємо декілька фактів:

Єлисаветградківська сільрада – в артілі „Радянський господар” переховувалось в колгоспі від сільради 600 пудів жита;

Макариська сільрада – с/г артіль „Правда” – неоприбуткованого хліба 1130 пудів;

с. Христофорівка – колгосп „Жовтень” – знайдено неоприбуткованої пшениці 400 пудів;

Кучерівська сільрада – виявлено буксирними бригадами неоприбуткованої пшениці 300 пудів та жита 200 пудів і в колгоспників виявлено 700 пудів пшениці.

Під час проведення хлібозаготівельної кампанії виявлено правоопортуністичні дії керівників сільрад, колгоспів на практиці, на які приводимо нижче приклади:

с. Цибулів – у керівників колгоспів панує настрій: „поки буксирна бригада є хлібозаготівлі виконуватимемо, а поїде – крапка”. План хлібозаготівлі виконаємо, але „за наслідки не відповідаємо”. По-друге, під час проведення жіночих зборів з питань хлібозаготівлі, в колгоспі почали видавати зменшену норму хліба по 1/2 фунти, що було козирем в руках куркуля до зриву хлібозаготівлі та господарчих робіт в колгоспах.

Там же, в артілі ім. Леніна керівники ухитрилися приховати своє опортуністичне обличчя, натхненне нереальністю планів хлібозаготівлі: на протязі двох ночей загинуло шестеро свиней і на це керівники колгоспу відповідають „немає чим годувати”.

Є й такі керівники партосередків та колгоспів, які самі голосують за директиви РПК, приймають плани, але ж їх не виконують, наприклад:

По Красносільській сільраді – голова артілі ім. Крупської т. Скирда на партзборах голосував про виконання плану, а в практичній роботі навмисно не виконував, про що декілька разів попереджувався – обіцяв виконувати, а на ділі не виконував, за



що з лав партії РПК виключив і по радянській лінії справа передана до суду.

По Суботській сільраді – голова артїлі т. Пророк, кандидат партії, за бездіяльність, яка була проявлена під час хлібозаготівлі, небажання виконувати директиви РПК, з лав партії РПК виключив і по радянській лінії притягнуто до судової відповідальності.

Цибулівська сільрада – секретар партосередку т. Фіртич, що своєю куркульсько-опортуністичною поведінкою, твердженням про нереальність плану, демобілізаційний настрій у виконанні плану, не сприяв у роботі буксирної бригади ВУРПСУ, не боровся з куркульськими настроями серед окремих груп колгоспників, не мобілізував всіх комуністів на виконання планів хлібозаготівлі тощо, РПК виключено з лав партії та притягнуто до судової відповідальності.

Кучерівська сільська – райуповноважений РПК т. Гавриков, замість виконання дорученої роботи райпарткомом по виконанню плану хлібозаготівель, почав залицятись до дружини одного колгоспника. Останній, заставши вдома Гаврикова, побив голову і Гавриков дезертирував з села, не поставивши про це до відома РПК, чим підірвав своєчасне виконання плану по колгоспу, за що справу на нього передано до райКК.

Єлисаветградківська сільрада – голова артїлі „Комінтерн” т. Добровольський систематично не виконував директиви РПК та партосередку по хлібозаготівлі, обдурював партосередок про вивіз хліба в хлібозаготівлю, приховував неоприбуткований хліб тощо, за що РПК виключив з лав партії.

Федварська сільрада – член партії т. Стеценко, у якого батько одноосібник. Коли буксирна бригада направилась до його батька з метою перевірки виконання плану хлібозаготівлі, звернувся з промовою: „Дураки, чого ви лізете до ями, як сліпі телята? Вас направляють Іванов (секретар партосередку) та Крохмальов (уповноважений РПК), а ви й оббираєте народ – де той хліб? Хай сам Крохмальов і заготовляє”. За розкладання роботи буксирної бригади і іншу поведінку Стеценко Федварський партосередок виключив його з лав партії.

Гіршим видом правоопортуністичних проявів на практиці – це дезертирство членів і кандидатів партії з хлібного фронту, в чому себе проявили такі: секретар Михайлівського партосередку Романенко, який дезертирував невідомо куди без

дозволу РПК, справа передана до рай КК. Маємо два випадки відмови членів партії працювати керівниками колгоспів, це т. Сафронов – 25-ти тисячник та член партії т. Ципочкін, справи яких передані до рай КК.

Роль профспілок у хлібозаготівельній кампанії

Немалу роль відіграють і члени профспілок, залізничники, які мешкають на селі, в справі перешкоджання і гальмування у виконанні плану хлібозаготівлі, про що наводимо декілька фактів:

Отримуючи хлібний пайок з ТСТ, водночас мають хліб і вдома:

с. Цибулеве – будочник гр. Гирш	65 пудів хліба
"-" гр. Цимбал	25 пудів хліба
с. Красносілля – переїзд гр. Макаренко	7 пудів пшениці торішнього врожаю з довгоносиками.

с. Єлисаветградівка – член спілки залізничників гр. Кигим зірвав колгоспні збори, де стояло питання про хлібозаготівлю і низка подібних випадків, які свідчать про зовсім недостатню роботу профспілок, зокрема, залізничників, які мешкають на селі і яких нараховується біля 500 чоловік.

Хоч багато членів виключені зі спілки, проведено ряд товариських судів, але це не з ініціативи спілок, а внаслідок роботи буксирних бригад, сільрад тощо.

Участь комсомолу

У комсомольських колективах організовано штаби на допомогу комісіям сприяння хлібозаготівлі, організовано соцзмагання між колективами колгоспних осередків та окремими бригадами і комсомольцями. По окремих сільрадах, по ініціативі легкої кінноти, проводяться нальоти по перевірці роботи правлінь колгоспів та сільрад, а також по виявленню крадіжок та приховування хліба.

Красносільський та Цвітнянський колективи ЛКСМ організували щоденну багатотиражку „За хліб”.

Комсомольці приймають участь у буксирних бригадах по сільрадах.

## Розділ I – Репресивна політика держави на селі

Лозуватський осередок ЛКСМ організував спеціальну комсомольську бригаду, яка на хуторі „Червоний шлях” виконала план на 100%. Між колгоспами „12-річчя” та „Трудовик” комсомолом заключено умови по соцзмаганням.

Поруч з позитивними маємо і негативні явища, як:

с. Петрово І-ше – секретар осередку Шимченко п'яний з пляшкою ходив по вулиці, замість мобілізації комсомолу на хлібозаготівлю.

с. Федвар – у комсомолки Брайчук знайдено 25 пудів хліба.

с. Цвітне – у комсомолки Гайданенкової знайдено 50 пудів хліба.

с. Цибулеве – комсомолец Стілець, замість допомоги буксирній бригаді, яка прибула з району, відмовився працювати на кутку (за що виключений).

Райкомом ЛКСМ організовано буксирну бригаду в кількості 50 чоловік для допомоги сільським осередкам.

#### Виконання плану хлібозаготівель по радгоспах

В районі є два радгоспи – Гаврилівський та Коханівський, що належать до Шабліно-Знам'янського цукрокомбінату. Плани по хлібозаготівлі радгоспам давались безпосередньо комбінатом, за директивами якого вони й вивозили по нарядах.

При перевірці спеціальною комісією виконання плану хлібозаготівлі виявилось:

По Коханівському радгоспу – зовсім неоприбуткованого хліба, пшениці 197 центнерів, для їжі мололи пшеницю, видавали хліб не лише працюючим, а й працездатним членам сім'ї.

По Гаврилівському – велика кількість пшениці лічилась по книгах як послід, а насправді була гарної якості пшениця, яка перемелювалась на їжу.

Справа про виявлені зловживання передана слідчим органам, завідуючого Гаврилівським радгоспом з посади знято і притягнуто до судової відповідальності (цей завідувач – син колишнього поміщика).

Керівникам радгоспів запропоновано негайно вивезти всі наявні лишки хліба, що на даний час і проведено в життя.

Секретаря Коханівського партосередку знято.

Зав. Коханівського радгоспу винесено партстягнення.

На підставі директив ЦК райпарткомом дано чітку установку партосередкам та уповноваженим РПК про перевірку половин, соломи, посліду, перевірка посівфондів тощо.

## Розділ I – Репресивна політика держави на селі

Перевіркою виявлено:

По Лозуватській сільраді – в артілі „Труд” перемолочено 1 гарбу соломи, яка дала 20 фунтів пшениці, перевіяно півсажня полови, що дало 22 фунти пшениці.

По Топилянській сільраді – перевіяно 1 саж. соломи, навіяно 4 пуди пшениці.

По Макариській сільраді – перевіяно послід, де виявилось великий відсоток гарного зерна, що після перевівання здано в план хлібозаготівлі.

Також по всіх сільрадах та колгоспах перевірено, перечищено і переважено посівматеріал, відповідно до засів-площі на 1932 рік згідно плану РВК, який взято під особливий догляд, а решту вивезено в план хлібозаготівлі.

Перелічені вище факти, які спрямовані на підрив своєчасного виконання плану хлібозаготівель, по відношенню до керівників партійних, радянських та колгоспних органів, оргбюро РПК вживає своєчасно заходи шляхом оздоровлення керівництва, зняття з посад, виключення з лав партії, віддача під суд тощо. Таким чином на протязі останнього часу РПК:

Голів колгоспів	знято	24,	парт-стягнення	13,	виключено	6,	до суду	5;
Голів сільрад	-"-	10,	-"-	12,	-"-	3,	-"-	4;
Секретарів партосередків	-"-	6,	-"-	17,	-"-	3,	-"-	2;
Уповноважених РПК	-"-	2,	-"-	15,	-"-	-	-"-	-

### Збір технічних культур

Збір технічних культур, таких як соняшник, кукурудза, зокрема, цукровий буряк в районі станом на 20.11. – закінчено.

Останні дві декади були вирішальними – для чого було проведено при МТС поширені партнаради з питань збору технічних культур, зокрема, цукрового буряку. Для ліквідації прориву по буряку організовувались буксирні бригади з сіл, що закінчили збір у села більш відстаючі, крім цього проведена повторна перевірка полів з-під буряку та полів, де пересіяний цукровий буряк, який рахувався, як такий, що загинув. В

результаті цієї роботи ми одержали велику кількість буряку. Для проведення цієї роботи було мобілізовано як керівників, так і учнів Шамівського сільськогосподарського технікуму. Що ж торкається вивозу на пристанційні пункти та цукровий завод, утворився розрив, а саме: не вивезено на 20.11 – ... %.

Не дивлячись на те, що РПК та РВК на місця давались директиви про здачу цукрового буряку не з гектара, а в центнерах, більша частина колгоспів цього не дотримувалась, дякуючи чому дозволяли собі цукровий буряк вживати на годівлю худоби, перемішували з кормовим буряком і закопували на зиму в ями. Багато є випадків крадіжки буряків з полів колгоспів, за що справи заведені прокуратурою і з 10 таких справ вже 6 правлінь колгоспів за розбазарювання цукрового буряку притягнуто до судової відповідальності.

Згідно останніх директив ЦК, нами вираховано розрив між наданим планом та вивезених центнерів, що розверстано по колгоспах, кутках сільрад, дані щоденні завдання на вивіз цукрового буряку, останній термін встановлено по вивозу 25.11 біжучого року.

Зараз сільрадами та колгоспами мобілізовано колгоспні маси на виконання плану по бурякам шляхом викриття прихованого, розкриття зачинених ям з буряками тощо.

Для безпосереднього контролю з боку РПК мобілізовано спеціальних уповноважених РПК по вивозу, які й знаходяться до остаточного виконання вивозу буряку.

#### Політичний стан в районі

Наслідком проведення господарчо-політичних кампаній в районі, зокрема хлібозаготівля, збір технічних культур, оранка зяб, фінансові заходи тощо.

В основному політичний настрій в районі задовільний, про що свідчить участь бідняцько-середняцьких колгоспних мас села в проведенні кампаній: викривання куркулів в колгоспах, вишукування прихованого хліба, безпосередня участь у буксирних бригадах по хлібозаготівлі, м'ясозаготівлі, мобілізації коштів тощо.

Поруч з цим, маються такі елементи, які чекають повалення Радянського Союзу, війни, розкладають міць колгоспів,

розповсюджують всяку агітацію тощо. Доказом цього служать такі моменти:

а) під час підготовки до організації червоної валки в колгоспі ім. XIV-річчя Жовтневих свят с. Буквар, де була проведена масово-політична робота – знярено 20 підвід хліба, овочів, навантаження яких проходило з великим підйомом настрою, де брала участь велика кількість жінок, проводилась зі співами пісень. Тут же під час відправки на пункт Союзхліб з'явилась одна жінка, підкуркулиха, почала плакати й кричати, що останній хліб вивозять, будемо голодні тощо. За нею почали плакати й інші жінки, де в той же час було розкрито куркульську агітацію і настрої змінився.

б) під час підготовки та проведення Жовтневих свят в районі було 4 випадки пожеж, з них: два підпали колгоспних хат в с. Буквар, де мешкав секретар партосередку, друга – в с. Цибулеве, яка розташована поблизу колгоспних ангарів з хлібом (своєчасно прийняті заходи не допустили великих пошкоджень).

в) 1 листопада – Федварська сільрада – згоріло 12 кв. саж. соломи (злочинця не затримано, ведеться слідство).

г) останній випадок пожежі – участь релігійників, пов'язана з підпалом церкви в с. Плоске. Характерний момент, що, коли горіла церква, ніхто з членів п'ятидесятки не з'явився і на вимоги пожежної охорони дати ключі, цього не добились. Пожежа розпочалась з середини церкви. Підозрілі в підпалі затримані – проводиться слідство.

д) був випадок в с. Костянтинівка під час Жовтневих свят, де організувались буксирні бригади на ліквідацію прориву в степу по збору технічних культур, жінки обурились, кажучи: „Ми не підемо на роботу, бо хліб у колгоспів увесь забирають, дайте нам їсти”. При проведенні масово-політичної роботи справа урегульована.

е) по Цибулівській сільраді підбурюванням куркулів та підкуркульників були випадки, коли колгоспники займалися ходьбою до сільради та колгоспів з мішками по хліб, при перевірці у цих колгоспників виявлено зернохліба від 10-20 пудів, з приводу чого проведено масову роботу і використано в боротьбі з куркулем та боротьбою з куркульськими рвацькими настроями в колгоспі.

є) с. Цибулеве – у колгоспника Поклада в будинку, де були присутні декілька чоловік колгоспників, перший з останніми вів розмову: "Далі терпіти не можна, раніше хоч хліб був, а тепер немає, обчистили нас так, як варене яйце, скоріше б з'явилися чужоземці, які б провели підсумки роботи, зробленої за час існування радвлда, терпіння вже лопається, тому що з нашого брата просто глузують". Далі Поклад розказує про себе, що проробив все літо в колгоспі, а зараз в радгоспі, а хліба немає. „Ви думаєте, що радвлда надіється на Китай та на нашу Червону армію, що вони допоможуть – останні нещодавно призивались і знають з чим залишили свої сім'ї”.

ж) с. Знам'янка, в артілі „Червоний прапор” серед колгоспників помічалось незадоволення, що останнім часом зменшили норму хліба на їдця. Колгоспник Калашніков в присутності 50 чоловік заявив, що наша влада не знає, як нашу масу знищить, хочуть поморить з голоду.

з) с. Михайлівка, колишній поліцай Бройко, знаходячись на ст. Цибулеве, серед пасажирів казав: „В пос. Знаменка творяться ужасы, люди полуголодные и голодные бродят по станции и это все творится перед глазами коммунистов, тех коммунистов, которые строят социализм”.

З агітаційної частини куркульства додаємо зміст прокламації, знайденої в районі Сентовської сільради с. Любомирівка.

„Читай, давай далі селяни с. Сентове.

Ми комітет оборони України, звертаємося до вас з відозвою, щоб ви боронили себе від цієї очевидної смерті. Ви ж бачите самі, який голод наводить на вас, які знущання створюють над вами нові пани, вони вас хочуть знову прибрати до своїх рук і зробити вас своїми рабами. Не вірте їм, бо брешуть, дурять вас на кожному місці. Отже, бороніть себе, вимагайте хліба та волі, геть свавілля.

(підпис) Комітет оборони України"

По с. Дмитрівка після проведення зборів колгоспників по питанню пляну хлібозаготівлі, в селі появился кінь підкулачника з гаслом на голові „Ходю, ходю й блукаю, собі долю шукаю, бо без хліба остався. Й коли долі не знайду, то в колгосп піду”.



Аналогічне явище мало місце в селі Михайлівка, теж появилася кінь з надписом на лобі, але з іншим змістом „Ходю, блукаю СОЗа шукаю, коли не знайду – на ковбаси піду”.

Крім цього, в окремих бідняків існує настрої, що кулаків повисилали, середняків порозкулачували, а тепер черга за бідняками.

Ці явища треба віднести, по-перше, за рахунок того, що в Знам'янському та колишньому Єлисаветградківському районі мало місце бандитське кубло, а по-друге – це недостатня масова політробота серед бідняцько-середняцької частини колгоспників.

Одноразово органами ДПУ та міліції ці прояви підхоплюються, вивчаються і реагуються відповідними заходами.

Про хід виконання господарчо-політичних кампаній та політстан в районі будемо інформувати в чергових інформлистах.

21.11.1931 р.

Інформ РПК

(Коваленко)

*ДАКО. - ф.П-68. - Оп. 1. - Од.зб. 262. - Арк. 106-111.*

### **№ 13**

**Витяг з протоколу № 39 засідання партколегії  
Зінов'євської КК про притягнення до суду голови артілі  
"Прогрес" Карлівської сільради за опір міроприємствам  
партії та радянській владі у виконанні осінніх політико-  
господарських кампаній, особливо хлібозаготівлі**

*27 листопада 1931 р.*

### **В И Т Я Г**

з протоколу № 39 засідання партколегії

Зінов'євської КК від 27/XI 1931 року

СЛУХАЛИ: Справу на т. Васютінського Олександра Семеновича, 1896 року народження, українець, член партії з 1930 р. Карлівського партосередку, до інших партій не належав, в старій та Червоній Арміях не служив, освіта – нижча, політично розвинутий, з робітників, працює головою артілі "Прогрес", знаходиться під судом за перемол жита 1860 пуд.

До партвідповідальності КК не притягався, партосередок за уперте небажання виконувати хлібозаготівлі, безгосподарність та розбазарювання хліба висловив сувору догану з попередженням та вдруге виключено з лав партії.

Звинувачується: у прояві правого ухилу на практиці, шаленому опорі міроприємствам партії та радянської влади у виконанні осінніх політично-господарських кампаній, особливо хлібозаготівлі.

З матеріалу, який є в справі, та з обговорень на відкритому засіданні Партколегії встановлено, що тов. Васютінський, перебуваючи головою артіль "Прогрес" Карлівської сільради, на протязі одного року довів артіль майже до розвалу своєю безгосподарністю, відсутня трудова дисципліна, за короткий час загинуло 18 коней, в молотарку кинуті вила, внаслідок чого щент поламався барабан, багато буряка залишилось в землі під снігом та залишилось 16 га соняшника в полі, де загинуло не менш 30 %, не уважно була зібрана соя, хліба багато залишилось в соломі та полові, до цього часу соломі та полові не перемелено, внаслідок чого на 23/XI по артіль "Прогрес" виконано план по хлібу на 62,1 % та артіль "Вільний гай" – 85,5 %, по сільраді – 72,5 %, по соняшнику "Вільний гай" – на 103,6 %, по сільраді – 70 %, по картоплі виконано на 95,8 %, по "Вільному гаю" – на 100,2 %, по сільраді – на 95,5 %.

Весь час уперто не бажав виконувати план, як по хлібозаготівлі, так і по інших культурах.

Заявляв, що хліба немає, люди голодні, в той же час правління на ринку продало 8 пудів борошна.

Отримавши дозвіл на перемол 400 пудів жита, перемолов 310 центнерів.

Крадкома та під час громадського харчування, крім того, видавали пайок хліба окремо. Таким чином, хліб розбазарював злочинно та, не дивлячись на неодноразові пропозиції голови сільради тов. Демури, уповноваженого МПК тов. Зільберова про вжиття належних заходів, аби уникнути недоліків по артіль "Прогрес", тов. Васютінський кидався партквитком та заявляв: "Ідіть самі робіть".

Тов. Васютінський присутній, частково винним себе визнав та заявив, що краще було б знайти іншу жертву для виключення з лав партії.

Доповідач тов. Зільберов.

УХВАЛИЛИ: тов. Васютінського, який підпав під куркульський вплив, за шалений опір у виконанні плану по хлібозаготівлі, злочинно недбайливе ставлення до своїх обов'язків, внаслідок чого загинуло 18 коней, поломана молотарка, залишено багато цукрового буряку в землі під снігом та 16 га соняшнику, розбазарювання хліба – видавав хліб колгоспникам по дві пайки на трудові та на громадське харчування, продав на вільний ринок 8 пудів борошна, крадькома без дозволу сільради перемолов 1860 пудів жита, в той час, коли мав дозвіл від сільради лише на 400 пудів, заявляв, що хліба немає, план на 23/ХІ 31 р. виконав лише по хлібу на 62,1 %, а по сільраді – 72,5 %, масляничні – на 78,3 %, по сільраді – 78,5 %, а інші артилі перевиконали план, по цукровому буряку виконав на 49%, а по с/раді – 70 %, по картоплі виконав на 85%, а по сільраді – 95,5 %, а по інших артилях на багато перевиконано.

Оранка на зяб виконана лише на 17%, намагався дискредитувати голову сільради та уповноваженого МПК та кидався партквитком.

Заявляв: "Ідіть робити самі", – за що тов.Васютінського з лав партії виключили, зняли з роботи голови колгоспу та притягли до суду.

Цю постанову оголосити в пресі.

Секретар Партколегії

Поляков

Затверджено Президією КК  
від 11/ I 32 р. Протокол № 1.

*ДАКО. - ф.П-192. - Оп. 1. - Од.зб. 25. - Арк. 2, 3.*

#### **№ 14**

**Лист міського прокурора Прокопенка до Зінов'євського міського партійного комітету про відомості щодо руху справ, пов'язаних з хлібозаготівлею у 1931 році**

*14 грудня 1931 р.*

Українська Соціалістична Радянська Республіка

ПРОКУРОР  
м. Зінов'ївська

14/ХІІ 1931 р.  
До Зінов'євського МПК

Надсилаючи при цьому відомості про рух справ, пов'язаних з хлібозаготівлею у цьому році, повідомляю, що за технічними обставинами повних відомостей щодо кінцевого розв'язання справ немає можливості дати, тому що частина справ знаходиться у виїзних сесіях Нарсуду, касінстанції Міжрайсуду, у Генерального Прокурора.

Таким чином, якби була можливість зробити аналіз справ, що розглядаються в розрізі класової риси суду та конкретність дій органів суду та прокуратури у боротьбі за хліб систематизовані окремими відомостями всі дані, що характеризують рису суду та прокуратури цієї категорії справ:

По від №	Пер. справ	Засуджено						
		куркул.	середняк	бідн.	робітн.	служб.	парт.	Разом
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	197	98	102	77	6	6	19	289
2	46	24	22	6	1	1	-	54
3	62	11	44	27	-	2	-	84
4	14	3	5	6	-	-	-	14
5	29 підслд. кур.	11	30	14	5	10	10	69
Ітого проведено через органи юстиції								
	348	147	203	130	12	19	29	512

З числа засуджених за відволікання виконання плану хлібозаготівель або з мотивів нереальності хлібозаготівельного плану, розбазарювання зерна, помол пшениці на власні потреби всупереч постанові міськради про заборону проводити помол пшениці на власні потреби, за нерозпорядність під час відвантаження

Розділ I – Репресивна політика держави на селі

зернозбіжжя в хлібозаготівлю, за недоброякісність обмолоту, через що залишилось зерно в соломі, затримку здачі мірчука притягнуто до відповідальності робітників колгоспу, а саме:

голів артiлі – 26, членів правління – 13, комiрників та бригадирів 21 – 60

з них засуджено голів артiлі – 22, членів правління – 10, комiрників та бригадирів – 18 – 50, яких засуджено до рiзної мiри соцзахисту.

Як видно за даними вiдомостi № 1-2 вся увага була звернута на боротьбу зi злiсним невиконанням твердих завдань нездатчиками хлiба, переховуванням такого, агiтацiєю, спрямованою на зрив хлiбозаготiвельних завдань та крадiжки хлiба з колгоспних ланiв та, взагалi, який належить колгоспам.

Так, за термiн хлiбозаготiвель розглянуто:

за невиконання твердих завдань по 58 арт. КК	46
" " умов контрактацiї по 119 арт. КК	справ 52 "
" переховування хлiба з метою спекуляцiї	37 "
" крадiжки хлiба	19 "
" прояв опору по вилученню хлiба з боку куркулiв та їх агентiв, за контрреволюцiйнi агiтацiї та iнше.	

Зараз згуртована вся увага на непослабленнi темпiв забезпечення швидкого розгляду хлiбозаготiвельних i окремо мiрчукових справ та посилення репресiї до куркульських недобиткiв, аби забезпечити найшвидше завершення виконання хлiбозаготiвельного плану.

Мiськпрокурор (пiдпис) /Прокопенко/

ДАКО. - ф.П-4. - Оп. 1. - Од.зб. 99. - Арк. 3, 3 зв.

**№ 15**

**Заява громадянина Позивая Григорія Свиридовича  
до голови Зiнов'євської мiськради про пограбування та  
незаконний арешт його матерi**

*28 грудня 1931 р.*

До Голови міськради  
от гр. Позивая Григорія  
Свиридовича

З А Я В А

16 грудня до моєї матері прийшов якийсь представник і каже: "Віддай решета". А мати каже: "Я не дам". А він каже: "Як не віддаси, то ми самі заберемо решета і тебе заберемо". Так він це зробив. Забрав решета і матір забрав зовсім роздягнуту і босу. Мати каже: "Беріть решета, тільки мене не займайте". Вони взяли матір і повезли у сільраду і вкинули там її в погріб у холодний і вона там сиділа двоє суток і страшно простудилась.

Прошу притягти таких до відповідальності.

28/XII-31 р. (підпис)

ДАКО. - ф.Р-242. - Оп. 2. - Од.зб. 144. - Арк. 3.

**№ 16**

**Список голів колгоспів, яких знято з роботи за наслідками  
хлібозаготівель з серпня по грудень 1931 року**

1931 р.

Список голів колгоспів, яких знято з роботи  
у зв'язку з хлібозаготівлями  
з серпня по грудень 1931 року

№ п/п	Прізвище	Назва колгоспу	Якої сільради	Партійність		Примітка
				нікому	поза-парт.	
1	2	3	4	5	6	7
1.	Краченко	"Незаможник"	Аджамської	-	1	
2.	Бондаренко	"2-й Зльот колгоспів"	"	-	1	
3.	Вартмінський	"Вільний шлях"	Ганнинської	1	-	

Розділ I – Репресивна політика держави на селі

1	2	3	4	5	6	7
4.	Лошаков	"Робітник"	Богодарівської	1	-	
5.	Недоступ	"Червона Зірка"	"	-	1	
6.	Николаєнко В	"Дем'яна Бідного"	В-Байрацької	-	1	
7.	Андріяновський	"Червона Армія"	Веселівської	-	1	
8.	Фоменко	"Червоний партизан"	"	-	1	
9.	Прохоров	"50 -річчя Сталіна"	В-Мамайської	1	-	
10.	Бондаренко	"Червоний колос"	"	-	1	
11.	Поліщук	"У-й з'їзд Рад"	Водянської	1	-	
12.	Прокопенко	"Червоний Жовтень"	"	-	1	
13.	Гаращенко	"Нова праця"	"	1	-	
14.	Олійник	"Перше травня"	"	1	-	
15.	Міллер	"Степовик"	Германівської	1	-	
16.	Довженко	"Нове життя"	"	-	1	
17.	Яровий	"Комінтерн"	Губівської	1	-	
18.	Козаков	"	"	1	-	
19.	Черненко	"Соцнаступ"	"	1	-	
20.	Швидкий	"Весела праця"	Доліловської	-	1	
21.	Сандул	"	"	-	1	
22.	Титченко	"Червоний плугатар"	"	-	1	
23.	Валанець	"Червоний хлібороб"	"	1	-	
24.	Іванов	"Паризька комуна"	Жеванівської	-	1	
25.	Цапай	"Молотова"	Зеленівської	-	1	

Розділ I – Репресивна політика держави на селі

1	2	3	4	5	6	7
26.	Іванов	"13 -річчя Жовтня"	Іванівської	1	-	
27.	Семененко	"Червоний Прапор"	Калинівської	1	-	
28.	Лошанюк	"Червоний Жовтень"	"	-	1	
29.	Волковський	"Незаможник"	Компаніївської	1	-	
30.	Кирилюк	"	"	1	-	
31.	Красноштан	"Вільний гай"	Карлівської	1	-	
32.	Васютінський	"Прогрес"	"	1	-	
33.	Гавриленко	"	"	-	1	
34.	Пілявський	"Крупської"	"	-	1	
35.	Радіонов	"14 -річчя Жовтня"	Кгаївської	1	-	
36.	Литвиненко	"Серп і молот"	Коротяківської	-	1	
37.	Савельєв	"Червоний Профінтерн"	Креничуватської	1	-	
38.	Дерюченко	"Буденного"	Лелеківської	1	-	
39.	Рябенко	"Комуніст"	Лозоватської	1	-	
40.	Грицаєнко	"Червоний Прогрес"	"	-	1	
41.	Драч	"Червоний Прогрес"	Мар'ївської	1	-	
42.	Кумпан	"Ілліча"	"	-	1	
43.	Стовба	"Агротехнік"	"	-	1	
44.	Аптека	"Жовтень"	"	1	-	
45.	Михальський	"Лаврентія"	Масляниківської	1	-	
46.	Бідний	"Зоря до соціалізму"	Назарівської	-	1	
47.	Коломієць	"Петровського"	"	1	-	
48.	Курінний	"Трудова сім'я"	Нечаївської	-	1	



Розділ I – Репресивна політика держави на селі

1	2	3	4	5	6	7
49.	Гудзь	"Буденного"	"	-	1	
50.	Салогуб	"Ворошилова"	Оберта- сівської	-	1	
51.	Леткін	"Сталіна"	"	-	1	
52.	Безлатній	"Новий світ"	Обоз- нівської	1	-	
53.	Ситнік	"Перемога"	"	-	1	
54.	Вдовиченко	"Шевченка"	Першозва- нівської	-	1	
55.	Грановський	"	"	1	-	
56.	Хлівний	"Великий шлях"	"	1	-	
57.	Касьян	"Сталіна"	Петрівської	1	-	
58.	Соколов	"Червоний трудолик"	Першо- травенської	-	1	
59.	Донченко	"ком.Уріцького "	"	-	1	
60.	Плутнек	"Нова праця"	"	-	1	
61.	Кушнір	"Культзмичка"	Покров- ської	1	-	
62.	Кокуленко	"	"	1	-	
63.	Поляков	"	"	1	-	
64.	Анненко	"Ворошилова"	"	-	1	
65.	Тарасенко	"Леніна"	Сасівської	1	-	
66.	Куніцький	"	"	1	-	
67.	Коренецький	"Перше травня"	Софіїв- ської	1	-	
68.	Колот	"Маяк"	Тара- сівської	1	-	
69.	Оверко	"Добробут"	"	-	1	
70.	Полозов	"Сталіна"	Федо- рівської	1	-	
71.	Ткаченко	"Перемога"	"	1	-	

Розділ I – Репресивна політика держави на селі

1	2	3	4	5	6	7
72.	Олійник	"Буденного"	Федосіїв- ської	1	-	
73.	Маковій	"Червоний орач"	Черня- хівської	1	-	
74.	Лунев	"Леніна"	Завадовка	1	-	
75.	Бондаренко	"Червона Зірка"	Новоми- колаївка	-	1	
76.	Бураков	"12- річчя Червоної Армії"	Балка	1	-	
77.	Карнаух	"Вільний сокіл"	Соколів- ські хутори	1	-	
78.	Васильов	"Грунт"	Ковалівка	-	1	
	Разом			43	35	

ДАКО. - ф.П-4. - Оп. 1. - Од.зб. 99. - Арк. 5, 6.

**№ 17**

**Витяг з протоколу III Пленуму Зінов'євського міського  
комітету КП(б)У та Президії МКК про постанову ЦК КП(б)У,  
про стан хлібозаготівель у Зінов'євському районі**

*7 січня 1932 р.*

Протокол  
III-го Пленуму Зінов'євського комітету КП(б)У  
від 07.01.1932 р. разом з Президією МКК

Присутні:

від ЦК КП(б)У т.т. Майоров, Левінсон.

Членів МПК: 43 чол.

Кандидатів у члени МПК: 17 чол.

Членів МКК: 17 чол.

Т.т., що прибули з ЦК: Коваленко, Цупак, Гуманюк, Піценко.

Партактиву: 40 чол.

Пленум за дорученням ЦК КП(б)У  
відкриває т. Майоров.

Порядок денний:

1. Про постанову ЦК КП(б)У, про стан хлібозаготівель у Зінов'євському районі.
2. Орг. питання.

Слухали:

Доповідь т. Майорова про рішення ЦК КП(б)У, про стан хлібозаготівель у Зінов'євському районі.

Висловились:

т.т. Міхеєнко, Жданов, Дудківська, Заїкін, Дмитренко, Ротгайзер, Нікітіна, Кіріченко, Стеценко, Жарікова, Леонов, Левінсон, Белінський, Тереховський, представник ЦК ЛКСМУ.

Заключне слово т. Майорова.

Ухвалили:

Заслухавши повідомлення представника ЦК т. Майорова про рішення ЦК КП(б)У, про виконання плану хлібозаготівель у Зінов'євському районі, Пленум МПК разом з Президією КК цілком та повністю приєднується до рішення ЦК.

Пленум МПК вважає цілковито правдивою більшовицьку оцінку з боку ЦК КП(б)У, бюро Зінов'євського МПК, яке не зуміло по-більшовицькому організувати і мобілізувати партійну та комсомольську організації, робітничі і селянські маси, особливо колгоспний бідняцько-середняцький актив, на справжню боротьбу за виконання у повному обсязі плану хлібозаготівель в установленій ним самим та ЦК терміни, по-опортуністичному керувало перебігом хлібозаготівель, займалось порожньою балаканиною про хлібозаготівлі, а на ділі створювало видимість боротьби за хліб.

Пленум цілковито приєднується до рішення ЦК про розпуск бюро МПК та зняття з роботи секретаря МПК т. Міхеєнка та голови міськради т. Біляєва.

У зв'язку з цим рішенням ЦК, Пленум МПК ухвалює зняти з роботи заворга МПК т. Дудківську, завкультпропом т. Бруєва, завагітмасом т. Бараненка, зав. відділом кадрів т. Галіцького та секретаря МК ЛКСМУ т. Зільберова.

Пленум ухвалює вивести зі складу членів МПК т.т. Міхеєнка, Біляєва, Дудківську, Бруєва, Бараненка, Галіцького, Зільберова, Д'яченка та Забелу.

Пленум відмічає, що редакція газети „Соц. наступ” замість того, щоб піднести на принципову політичну височінь рішення ЦК від ... січня 1932 року, мобілізувати навколо цього партійну, комсомольську організації, робочі, колгоспні та бідняцько-середняцькі маси на боротьбу за виконання плану хлібозаготівель, замість правдивого більшовицького висвітлення його, стала на шлях прямого замазування та опортуністичного тлумачення рішення ЦК.

За це зняти з роботи редактора газети т. Стеценка та вивести його зі складу членів МПК.

Внаслідок опортуністичного керівництва Зінов'євщина ганебно відстає у виконанні плану хлібозаготівель, як по колгоспному сектору (65,5 %), так і по індивідуальному (56,2 %), що призвело до того, що Зінов'євський район має борг пролетарській державі у 19.500 тон хліба.

Більшовицький обов'язок всієї Зінов'євської організації покрити цей борг на протязі січня місяця – ударного місяця хлібозаготівель.

Пленум констатує, що районні організації не лише опортуністично керували хлібозаготівлями, а окремі з них стали на злочинний антипартійний шлях прямого зриву хлібозаготівель. Зокрема, Пленум вважає за злочинне приховування торговельними організаціями понад 500 тис. крб. промкрану, які повинні були бути відправлені на село для стимулювання хлібозаготівель.

За це зняти з роботи та виключити з лав партії директора Зінторгу т. Хлібовіча.

Доручити новому бюро МПК негайно відвантажити всі товари на село, притягти винних у приховуванні промкрану до відповідальності та переглянути керівний склад керівників торговельних організацій.

Рішення ЦК КП(б) зобов'язує всю Зінов'євську організацію розгорнути нещадну боротьбу з опортуністами, які зривають хлібозаготівлі та „лівими” закрутниками, які проводять антиколгоспну практику повальних обшуків. Бойове завдання – виконати план хлібозаготівель протягом січня, ударного місяця, вимагає від усієї Зінов'євської організації негайно перебудувати всю роботу на основі розгортання широкої масової роботи серед колгоспників та одноосібників, бідняків та середняків, організації колгоспного та бідняцько-середняцького активу на боротьбу за хліб, нещадної боротьби з куркулем та очистки колгоспів від куркульських елементів. Виконання цього бойового завдання вимагає підвищення відповідальності від кожного члена партії та комсомольця та рішучої боротьби проти опортуністичної ідеалізації колгоспів.

Пленум доручає бюро МПК накреслити конкретні заходи, які повинні забезпечити цілковите виконання рішення ЦК та

організувати широке роз'яснення та обговорення цього рішення в партійних та комсомольських осередках.

Пленум МПК закликає всіх членів Зінов'євської партійної та комсомольської організацій згуртуватися навколо більшовицького рішення ЦК КП(б)У та під керівництвом заново обраного бюро МПК організувати колгоспні та бідняцько-середняцькі маси на цілковите виконання плану хлібозаготівлі.

....

Секретар міськпарткому

Коваленко

*ДАКО. - ф.П-4. - Оп. 1. - Од.зб. 118. - Арк. 1, 2, 4.*

### **№ 18**

**Політзведення секретаря комсомольського осередку  
артілі "Більшовик" Пурпурівської сільської ради  
Новомиргородського району про організацію робіт  
комсомольських бригад на хлібозаготівлях, вилучення  
хлібних запасів у громадян**

*8 січня 1932 р.*

### **ПОЛІТЗВЕДЕННЯ**

Цим повідомляю, що мною мобілізовано 2 комсомольця. Послані до Бровково та Шпаково. 1/ Дзюбенко та Хлопенко. Марко Дзюбенко в Бровково та Хлопенко в Шпакове.

Всіх комсомольських бригад працює 12, в них комсомольців 42 чоловіка.

Заготовлено хліба за 7/І-32 р. 26 кг. та 8/І-32 р. відправлено проса 10 центнер, що було знайдено 1/І-32 у куркуля Громадського Федора 250 пудів. Всього відправлено 159 пудів.

Частина розтранжирено головою колгоспу Хітренко, якого знято за це з голови колгоспу та відправлено до ДПУ.

Молотьба по колгоспах "Прогрес" та "Шевченко" проходить, наслідки неважні. Намолочено всього 5 кг зерна.

Організована спеціально одна комсомольська бригада по перевезенню полови. Всього працює бригад 23 по селу Каніж.

8/І проведено карнавал з мітингом.

Розділ I – Репресивна політика держави на селі

Продано майно одного куркуля по колгоспу Леніна.

Знайдено у громадянина Сандаля Василя, який одноосібник, не молоченого хліба центнер та жита приблизно пуд на 20.

До обмолоту не приступали за відсутності двигуна у колгоспі "Леніна".

По мобілізації коштів I кварталу 1000 крб., що є 1,8 % квартального плану.

8/I-32 р. /підпис/

ДАКО. - ф.П-444. - Оп. 1. - Од.зб. 124. - Арк. 26, 26 зв.

**№ 19**

**Акт про вилучення та продаж майна, Павліченка Василя за невиконання державних зобов'язань по хлібозаготівлі**

17 січня 1932 р.

А К Т

1932 року 17 дня місяця січня уповноважений СКНС хут. Ляховой, т. Задорожній Микола, Кругляченко Роман та голова артiлі "Шлях до комунізму" т. Осташевський Павло склали цей акт в нижче слiдуючiм, що в громадянина Павліченка Василя описано майно, iз'яте за невиконання державних зобов'язань по хлібозаготiвлi та фiнансової репресiї, якому доведено як куркулю, що злiсно ухилявся виконувати державних зобов'язань та iз'яте майно i продане, на що i склали цей акт i що розписуємося нижче своїми пiдписами.

**ОПИС МАЙНА**

Павліченка Василя

№ пп	Назва речей	Кількість	Ціна	Сума	Примітка
1	2	3	4	5	6
1	Стіл	1	20		Грошей 12 руб. та по Ощадвкладу 2 р. 08 к.
2	Шафа	1	50		
3	Гардероб	1	1		
4	Станок машин.	1	50		

Розділ I – Репресивна політика держави на селі

1	2	3	4	5	6
5	Стула	2	25		
6	Кровать	1	30		
7	Посуда прід.	25	2		
8	Утюг	1	10		
9	Каструля	1	15		
10	Миска залізна	1	10		
11	Корзина	1	10		
12	Клійонка	1	20		
13	Подушки	2	1		
14	Ножниці	1	5		
15	Банок	3	10		
16	Полотно	4м.	30		
17	Пилок	6	10		
18	Рядюш.	2	50		
19	Прості.	1	50		
20	Наволочка	1	1р.		
21	Занавіски	2	20		
22	Занавіска	1	5		
23	Масниця	1	5		
24	Сковороди	2	20		
25	Казан	1	5крб.		
26	Рубахи	2	50		
27	Сподніки	2	50		
28	Скатерка полот.	1	20		
29	Скатір.крамні.	2	1р.		
30	Рубаха верхня	1	1р		
31	Пальто муж.	1	20р		
32	Спідниця	1	20		
33	Кожух	1	5р.		
34	Тужурка	1	50		
35	Пальто жін.	1	15р.		

Голова артілі (підпис)

Уповноважений СКНС (підпис)

Член сільради (підпис)



Розділ I – Репресивна політика держави на селі

*ДАКО. - ф.Р-1346. - Оп. 1. - Од.зб. 44. - Арк. 77, 78.*

**№ 20**

**Заява колгоспниці колгоспу "Перемога" с. Триліси  
Тернової Анастасії до начальника політвідділу  
Олександрівської МТС імені Петровського щодо сприяння їй  
до вступу у колгосп у зв'язку з важким матеріальним  
становищем та смертю від голоду чоловіка і трьох дітей  
24 січня 1932 р.**

До начальника політвідділу при  
МТС ім. Петровського  
члена колгоспу та вдови Анастасії  
Тернової

**З А Я В А**

З першого дня заснування колгоспу "Перемога" в с. Трилісах я і мій чоловік вступили в колгосп і почали працювати щоденно. Я працювала поряд з колгоспницями і була бригадиром, а чоловік був теслею, котрий дуже багато роботи зробив колгоспу і нарешті був призначений ударником і одержав премію 10 крб. за вироблені ним 470 трудоднів.

Головою колгоспу просунувся Москаленко Петро. Із особистих рахунків за часів громадянської війни з моїм батьком, організатором міліції і т.інш. Тов. Москаленко нас з колгоспу викинув. І за те, що ми заборгували в колгоспі, хотів нашу хату продати і на наші трудовні на 6 душ їдців нам дали всього з колгоспу 15 пудів хліба. Мій чоловік звертався до голови колгоспу з проханням, щоб дав хліба, то він сварив завжди і вигонив геть з колгоспу з погрозою продати хату. Чоловік мій дуже слабого характеру, злякався, що залишився без хліба з 4 дітьми і, не допуская продажу хати, сам запропонував колгоспнику бідняку хату і город Ларіону Крикуну в тимчасове користування і взяв 150 руб. і виїхав на роботу на Харківщину у великі радгоспи скотоводом. Проробивши І рік і, не покидаючи думки, що невинно нас викинули з колгоспу, ми вернулися у Триліси у свою хату, так як вона стояла пуста, тому що Ларіон Крикун і його жінка померли від голоду. Я і мій чоловік пішли в колгосп на роботу і подали заяву про членство, але нас з роботи вигнано головою колгоспу Нелетем через кілька ...

По розпорядженню голови сільради Нелета Якова, бувшого бандита, котрого викинуто по чистці з голови і з партії, нас, тобто хворого мого чоловіка, котрий за перебування 2 років на Кавказі у Червоній Армії, набув там малярії й хворів декілька років. Чоловіка і 4 дітей за ноги витягли з хати силою підкуркульником Ткаченком Гнатом, який за спиною колгоспу живе, має собі з 10 жінок у селі, має дітей з півсотні, кормить, пропиває, зуби вибиває під час святкування заговін чи Андрія, а потім возить лікувати колгоспними кіньми під час роботи і перегонить коні. Просидівши на дощі цілий день, я найняла підводу і хворого чоловіка і дітей перевезла в Китайгород, де найняла хату. Я пішла в радгосп на роботу, а чоловік на ранок і 3-є дітей померли з голоду, а я з малолітнім сиротою залишилась жива. Я проробила літо у радгоспі, одержала гроші і віддала 80 руб. боргу в колгосп і подала знову заяву про вступ у колгосп, але результатів знову ніяких не чути.

Прошу в самий короткий термін дати мені відповідь, як надалі жити, за що 4 душі угробили, а я з сиротою ходжу під тинами без хати, страждаю голодом і холодом, за що вони з мене витягли з вдови 80 руб. і я осталась без копійки і без крихти хліба. Прошу дати розпорядження: 1) про прийняття мене у колгосп. 2) дати розпорядження про виселення з моєї хати Винокурщика Домаху і Левка Витер і розкуркулену Христю Гонтар, котра вернулась з Архангельського.

Тернова

*ДАКО. - ф.П-2584. - Оп. 1. - Од.зб. 40. - Арк. 5, 6.*

**№ 21**

**Службова записка завідуючого відділом кадрів  
Зінов'євського міського партійного комітету Собка міській  
контрольній комісії про ухиляння від роботи по  
хлібозаготівлі інспектора відділу праці, члена партії Гедзя**

*26 січня 1932 р.*

Зінов'євський Міський Комітет КП(б)У

*26 січня 1932 р.*

СЛУЖБОВА ЗАПИСКА

Член партії тов. Гедзь (осередок міськради, працює інспектором відділу праці) в перших числах січня викликався для відрядження на хлібозаготівлі, який від поїздки відмовився, заявив, що він хворий (в той час він таки дійсно ходив з перев'язаним оком). Довідавшись, що т. Гедзь весь час працює у своїй установі, було доручено лікареві т. Кондрашову перевірити стан здоров'я т. Гедзя на предмет можливості його роботи на хлібозаготівлі.

25 січня тов. Кондрашов оглянув т. Гедзя і дав такий висновок з приводу стану його здоров'я: "Был болен. Сейчас здоров. Подлежит использованию на работе по хлебозаготовке".

Того ж 25 січня Гедзя через партосередок було викликано на нараду уповноважених, що відбулася увечері 25/І, з метою відрядження т. Гедзя на хлібозаготівлі, але тов. Гедзь на нараду не з'явився. 26 січня тов. Гедзю було надіслано на квартиру виклик до МПК, на якому він зробив надпис: "В сучасний момент хворий, коли потрібно, то запросіть поліклініку".

Сам тов. Гедзь в МПК не прийшов.

Вважаємо, що т. Гедзь ухиляється від роботи по хлібозаготівлі, тому просимо негайно розібрати цю справу та притягти т. Гедзя до партвідповідальності.

Зав.відділом кадрів МПК

(Собко)

*ДАКО. - ф.П-192. - Оп. 1. - Од.зб. 26. - Арк. 140.*

**№ 22**

**Кримінальний вирок керівництву артiлі ім. Ленiна  
с. Аджамки Зiнов'євського району за розвал господарства  
артiлі та перешкоджання соціалістичному будівництву  
31 січня 1932 р.**

Справа № 20.461.14-32р.

Копія

**ВИРОК КРИМІНАЛЬНИЙ**

Розділ I – Репресивна політика держави на селі

Іменем Української Соціалістичної Радянської Республіки  
1932 р. січня 29,30 та 31 дня Виїздна сесія Нарсуду Об'єднаної  
камери Зінов'євського району в с. Аджамці в складі:

Нарсудді	Гольдштейна
Нарзасід.	Кодацької та Шпачінського
при Секретареві	Кулік

Слухав у привселюдному судовому засіданні справу в показовому ладі в с. Аджамці за участю Зінов'євського Міськ-прокурора т. Розпутько та членів колективу оборонців Зінов'євського району т.т. Горнікова та Доктева про Куропятника Євсія Архиповича, 32 р., одружен., м/п, бідняка, член КП(б)У, несудимого колишнього члена правління, заступника голови та зав. агропланового відділу колективної артілі ім. Леніна.

ПРОЦЕНКО Петро Павлович, 30 р., одружен., м/п, бідняка, одружений на дочці розкуркуленого куркуля, колишнього члена КП(б)У, виключеного 7/Х-31 р., несудимого, який займав посаду чл. правління та заступника голови колективної артілі ім. Леніна.

ЛІТОВКУ Архипа Наумовича, 27 р., одруж., з нижчою освітою, по соц. стану бідняка, кол. канд. КП(б)У, виключеного 7/І-32 р., судимого за арт. 99 КК за припущення помолу пшениці в арт. кол. ім. Леніна, засудженого до примпраці, який займав посаду в колективній артілі ім. Леніна члена правління, зав. хлібо-фуражними склепами та відповідальний за виконання плану по хлібозаготівлі по артілі.

КОВАЛЕНКА Меркурія Трифоновича, 38 р. одружен., з нижчою освітою, кол. канд. КП(б)У, виключеного 7/І-32 р., бувшого під судом та виправданого, молод. унтер-офіцера ст. армії, який перебував у кол. арт. ім. Леніна, чл. правління та зав. тягловою силою артілі з 10/ІХ-31 р.

ПХИДЕНКА Костянтина Гавриловича, 20 р., одружен., по соц. стану бідняка, письмен., одружен. на дочці розкуркуленого куркуля, кол. канд. КП(б)У, виключ. 7/І-32 р., несудимого, який перебував у кол. артілі ім. Леніна, чл. правління, зав. фінчастини артілі та відповідального за одну з ділянок бурячної плантації та пізніх культур.

КОРСУНЕНКА Максима Кузьмовича, 44 р., одружен., по соц. стану бідняка середняцького походження, п/п, з нижчою освітою, судимого у 1931 р. за арт. 99 КК за недогляд за худобою, за невозку мірчука, засудж. до 3-х м-ців примпраці, які відбув, який перебував чл. кол. арт. ім. Леніна, чл. правління з січня 1931 р. займав посаду скарбника, був відповід. за очистку та відправку буряка, молод.унтер-офіцера ст.армії, обвинувачений за арт. 1ч. 100 КК .

КУРЧЕНКА Терешка Павловича, 40 р. одруженого, з нижчою освітою, по соціальн. стану м/м середняка, п/п, несудимого, який займав в кол. арт. ім. Леніна посаду зав. бурячними плантаціями, не члена правління.

АНДРІЯШЕВСЬКОГО Максима Петровича, 45 р., одруженого з нижчою освітою, по соц. стану середняка, судимого за арт. 99 КК у січні 1931 р. за недосів озимини, засудженого до 6 м-ців примпраці, п/п, ст. унтер-офіцера ст. армії, який перебував у кол. артїлі ім.Леніна з початку її організації членом правління та головним полеводом до 1/І-1931 р. та полеводом 3-ї сівозмінної групи, з жовтня 1931 р. до 1/І-32 р. головним полеводом артїлі.

БАКЛАНА Авдія Семеновича, 30 р., одруженого, по соц. стану бідняка, канд. КП(б)У, несудимого, який перебував у кол. арт. ім. Леніна, кооптованого до правління в кінці 1931 р. і займав весь час посаду зав. птахарнею.

ОЛІЙНИКА Петра Юхимовича, 35 р., одруженого, з нижчою освітою, по соц. стану бідняка, канд. КП(б)У, незатвердженого МПК, несудимого, який перебував в кол. артїлі ім. Леніна займав посаду полевода 2-ої сівозмінної групи, не член правління.

ДЕМЕШКА Семена Яковича, 37 р., одружен., з нижчою освітою, по соц. стану бідняка, кол. канд. КП(б)У, виключеного 7/І-32 р., несудимого, який перебував, у кол. арт. ім.Леніна, займав посаду керівника 2-ої сівозмінної групи артїлі, не член правління, обвинув. за арт. 99 КК.

Всі в пред'явленному їм звинуваченні на судовому слідстві себе визнали винними.

Розглянувши справу, вислухавши пояснення та зізнання підсудних, докази свідків та ознайомившись з матеріалами справи суд констатує, що в умовах завершення фундаменту соціалістичної економіки, країна рад під проводом Ленінської комуністичної партії прямує до подальших перемог у розвитку всього народного господарства та, зокрема, сільського господарства. Нині, коли в основних зернових районах України, як і цілого СРСР, в основному вивершено суцільну колективізацію і

успішно ліквідується на цій базі куркульство, як клас, надто великої ваги набуває організаційно-господарське зміцнення колгоспів (організація праці, чітка постановка обліку, запровадження відрядності, якість обробки ґрунту, висока товарність колгоспного виробництва) на сучасний момент є центральним завданням всього колгоспного будівництва. За сучасних умов та темпів розвитку ворожа нам куркульська кляса та її агентура всіляко намагається перешкодити соц. будівництву, пролазять до колгоспів, аби з середини його розвалити та всебічно чинити опір всім заходам, які проводять партія та радвлада. Одним з яскравих фактів у роботі класового ворога-куркуля та його агентури є сучасна справа (кол. артіль ім. Леніна в с. Аджамці), де куркуль зумів пролізти у колгосп, навіть, зайняти керуючі командні посади, вкупі зі своєю агентурою привів колгосп до повного розвалу, внаслідок чого керівними організаціями 1/І-32 р. артіль цю розпущено та виявлено під час розпуску 27 куркульських господарств та раніш 34 куркульських г-ства. Саме керівництво артіль, підпавши під вплив куркулів, почали проводити куркульську справу і довели артіль до такого стану:

1. План хлібозаготівлі та інші зобов'язання перед пролетарською державою на 1/І-32 р. виконано на 50%, в той же час, коли 14 колгоспів с. Аджамки в основному виконали та частина з них перевиконали свої зобов'язання.

2. Виробничо-фінансовий план артіль за господарчий 1931 р. передбачив одержати до 900 тисяч крб. прибутковості, але внаслідок зловживання підсудних, безгосподарності та байдужості до своїх обов'язків артіль мала прибутковості лише 300 тисяч крб. із-за таких основних причин: 1/ під час обмолоту ранніх колоскових культур був кепсько поставлений контроль за молотьбою, а під час молотьби та збирання пізніх культур контроль був зовсім відсутній, що призвело до масової крадіжки хліба як під час молотьби, так і перевезення його; 2/ культури, як сорго, частково суданка, квасоля, соя залишились не обмолоченими; 3/ встановлено факти розбазарювання хліба, якого випікалось щоденно 2400 фунтів для 1200 працюючих у полі, в той час, що найбільше працювало 750 чол., видаючи одночасно у загальному порядку хліб колгоспникам на вироблені трудовні. 4/ Артіль мала капіталовкладень у бурячну плантацію до 94 тисячі крб., а виручила за буряк лише 3000 крб. Дякуючи тому, що



грунт незораний весь з осені, а зораний з осені був кепської якості, а також не повна та невчасно проведена сапка, а по деяких ділянках плантації проведено сапку зовсім не було, із-за чого загинуло понад 400 га буряку і причинено такі збитки; 5/ За господарчий 1931 р. загинуло, особливо починаючи з вересня 1931 р., коней 306 шт., із загальної кількості 1158 шт., робочої худоби, рогатої худоби 33 із загальної кількості 209, свиней загинуло 311 із загальної кількості 516, поросят 303 із загальної кількості 348, птахів загинуло 2360 із загальної кількості 4650 шт. Все це дало артїлі втрат на суму понад 100 тисяч крб., не враховуючи несплачену суму за трудовні. 6/ В авансуванні колгоспників як грішми, так і натурою було повне порушення постанов НКЗ та колгоспцентру, у розумінні трудового авансування колгоспників, видавались грошові аванси, не враховуючи вироблених трудовнів, а інколи і тим, які зовсім не мали трудовнів. А саме: правління, частина підсудних, себе авансувало від 100 до 300 крб., внаслідок такого принципу по артїлі за вироблені трудовні у 1930 р., по яких проводились розрахунки у 1931 р. допущено перебору на 20000 крб. Такий принцип призвів до занепаду трудової дисципліни та виходу на роботу до 50 % трудоздатних. Все вищезгадане призвело артіль до повного розвалу, не дивлячись на те, що з боку вищестоящих організацій згаданій артїлі давалась повна фінансова, матеріальна допомога: кредитами, млина у безорендне користування, телефонізовано основні ділянки артїлі, артіль включено у обслуговування МТС, артіль має власні трактори та забезпечена повністю всім с.г.реманентом, майстернями та мала для свого обслуговування грузову автомашину. Суд констатує, що, завдяки негнучкості слідчого апарату, від слідства встигли уникнути деякі керівники артїлі, серед котрих 2 куркуля (кол. полеводи Нагорний та Берестенко), яких оголошено у розшук, а останніх керівників артїлі було віддано до суду.

Проведеним слідством суд вповні встановив:

1/ КУРОП'ЯТНИК, перебуваючи чл. правління, заступником голови артїлі та зав. агропланового відділу не вів боротьби з куркулями в артїлі та їх впливом, не реагував на поступовий розвал артїлі, що дискредитувало ідею колективізації /командні висоти полеводами були куркулі Нагорний та Берестенко/. Не

звертав уваги, як зав. агроплановим відділом, на те, що були великі втрати по буряковій плантації, залишились окремі пізні культури не молоченими на полі, не керував полеводами, які припускали недоброякісну обробку ґрунту. Як член правління не реагував на безконтрольне становище хліба під час молотьби, що призвело до масових крадіжок та все в купі призвело до розвалу артілі, дії, які передбачені за арт. 100 ч. 1 КК. Авансу взяв на 318 крб. 60 коп.

2/ ПРОЦЕНКО, будучи членом правління та заступником голови артілі та, маючи родинний зв'язок з куркулями (тесть розкуркулений), зловживав своїм станом тим, що лаяв колгоспників матерщинною лайкою, вів розкладницьку роботу щодо реальності плану по хлібозаготівлі по артілі, вказуючи, що план не реальний і він поїде у місто з документами та докаже нереальність плану, чим, замість боротьби з куркулем за виконання плану по хлібозаготівлі, відволікав увагу членів правління від виконання плану та, як заступник голови та член правління, не реагував на всі моменти, які вели до розвалу колгоспу, як-то: кепський обробіток землі, розбазарювання хліба, загибель худоби, птахів та наявність куркулів у артілі та у керівництві артілі, що призвело до розвалу колгоспу. Крім того, з куркульського майна, використовуючи свій стан, купив по низькій вартості речі, такі як: ліжко нікелеве, матрац пружинний, ковдру, подушку та пальто тепле за 62 крб. та набрав авансу лише готівкою на суму 303 крб. Дії, які призвели до розвалу колгоспу, передбачені за арт. 100 ч. 1 КК.

3/ ЛІТОВКА, перебуваючи членом правління артілі та зав. хлібо-фуражними склепами, зловживав своїм станом тим, що розбазарював хліб, видаючи на 1200 чол., в той час, що працювало в полі лише 750 чол. Допустив зайві витрати та затягував вивозку хліба, чим порушив безпосередньо відвантаження хліба від молотарки на пункти Союзхліба, такий відвантажувався через комори артілі. Не організував контролю обмолоту та доставки хліба, чим сприяв масовій крадіжці хліба. Порушував трудовий принцип авансування натурою, чим зривав дисципліну в колгоспі, що призвело до невиходу на роботу. Недбайливо злочинно ставився до видачі своєчасно кормів. Будучи відповідальним за виконання плану по хлібозаготівлі по

артілі не лише його не виконав, не лише не вів боротьби з куркулями та з крадіями хліба, а сам вів розкладницьку роботу в правлінні, говорячи, що план не реальний, бо хліба немає. Взяв собі аванс на суму 333 крб. Дії, які призвели до розвалу колгоспу, та передбачені за арт. 100 ч. 1 КК.

4/ КОВАЛЕНКО, перебуваючи членом правління артілі та зав. тягловою силою, недбайливо ставився до своєї роботи. Він в свій час, маючи повну можливість забезпечити худобу кормами, перійом, мишієм та інш., яке на полі було в достатній кількості, а також наявні не використовувались, як слід, а саме: до кінця жовтня була витрачена вся полова, з жовтня м-ця коней переведено на різку з житньої соломи, в той час, що і зараз є декілька скирд ярої соломи. Догляд за кіньми був надзвичайно кепський, існувала повна знеосібка, конюхів не було прикріплено до певної кількості коней, не було проведено дезинфекції між кіньми, здатними до роботи та тимчасово або зовсім нездатними, внаслідок чого за час його роботи загинуло 165 шт. коней. Зanedбання тяглової сили призвело до затяжки осінньої сівби та виконання лише на 25 % зяблевої оранки. Дії, які призвели до розвалу колгоспу, що передбачено 1 ч. 100 арт. КК.

5. ПХИДЕНКО, перебуваючи членом правління артілі та зав. фінчастини артілі, мав родинний зв'язок з куркулями (зять розкуркуленого), як людина розвинена свідомо по злочинному відносився до своєї роботи, не бажав виконувати план по мобілізації коштів, який виконав лише на 44 %. Видавав кошти з фонду спецвнесків під час їх мобілізації в рахунок авансів та в процесі видачі грошових авансів порушував трудовий принцип, що передбачено постановою колгоспцентру та НКЗ. Не реагував, не керував фінансовою частиною артілі, внаслідок чого є фінансовий розрив у цьому, тобто у 1931 р. приблизно до 80 тисяч крб. по артілі. Як член правління не реагував на всі злочини в артілі та не реагував на наявність куркулів в артілі та їх шкідницьку роботу, чим довів артіль до розвалу. Дії, які передбачено 1 ч. 100 арт. КК, допустив до перебору авансів до 20.000 крб.

6/ КОРСУНЕНКО, перебуваючи членом правління артілі та скарбником, з 1/І-31 р. як скарбник зловживав своїм станом тим, що в касі тримав щоденно по 300-400 крб. грошей готівкою, не здаючи їх по призначенню, чим порушив фінансову дисципліну.

Як чл. правління йому було доручено справу по перечистці та відправці буряку, але за його байдужості було не перечищено та не очищено гичку від буряків, внаслідок чого загинуло 60 підвод буряку цукрового. Як член правління не реагував на злочинності, які були в артілі, та одержав аванс 315 крб., який своїми діями сприяв розвалу артілі, що передбачено арт. 100 ч. 1 КК.

7/ КУРЧЕНКО, перебуваючи зав. плантаціями цукрового буряку по артілі, як фахівець в цій справі, недбайливо злочинно відносився до своїх обов'язків тим, що, маючи прикріплені ділянки, від яких він мусив черпати робітничу силу, не провів сапки своєчасно на бурякових плантаціях та частково зовсім сапки проведено не було, що знизило врожайність буряку. За роботою під час копки не слідкував, внаслідок чого судом встановлено такий факт, що 515 чол. викопувало 200 пуд. буряка і, коли зробити підрахунки затрат по обробці буряка, то вартість 1 центнера становить 20 крб., в той час, що продажна його вартість 1 цент. 1 крб. 52 коп. А 6 га буряку зовсім були не викопані та залишились у полі. У своїх поясненнях підсудний вказував на брак робітничої сили, в той час як із засіяної площі буряку 730 га зовсім не взійшло 402 га, що дало економію робітничої сили та, крім того, до нього були прикріплені певні ділянки. Дії, які передбачені 99 арт. КК.

8/ АНДРІЯШЕВСЬКИЙ, перебуваючи членом правління спочатку організації артілі та головним полеводом артілі, недбайливо відносився до покладених на нього обов'язків тим, що не слідкував за гарною обробкою ґрунту під буряк, внаслідок чого загинуло 402 га буряку, який зовсім не взійшов. Не слідкував за якістю обмолоту, внаслідок чого багацько зерна попадало в солону і під час переобмолоту за 8 діб намолочено 32 цент. Із-за кепського обробітку ґрунту була врожайність по деяких культурах нижча у порівнянні з іншими артілями, як наприклад: яра пшениця з 1 га давала врожайність 1 ц. і 10 із-за вище згаданого та крадіжок під час молотби, до яких Андріяшевський, як голов. полевод, не вживав ніяких заходів, тобто в діях, передбачених за арт. 99 КК.

9/ БАКЛАН, перебуваючи прикооптованим до правління та займаючи посаду зав. птахарнею, байдуже відносився до своїх обов'язків тим, що він недбайливо ставився до керівництва

птахарнею, де несвоєчасно видавався корм, не вичищалося – догляд був кепський, були випадки, коли птахам давалось просо з нафтою, а курчатам малим пшоно пріле та тухле, від чого птиця мала масовий падіж, а Баклан заходів не вживав, чому і загинуло 2360 шт. курей із загальної кількості 4650. Дії, які передбачені за арт. 99 КК.

10 і 11. ДЕМЕШКО, перебуваючи керівником 2 сівозмінної групи, а ОЛІЙНИК полеводом цієї-ж групи, байдуже поставилися до своїх обов'язків тим, що не випололи 50 га ячменю, посіяли на соняху 30 га кукурудзи, яка зовсім не взійшла, припускали простої 2-х тракторів, чим гальмували роботу, тобто в діях, які передбачені за арт. 99 КК.

Виходячи з вищенаведеного та маючи на увазі соціальну небезпеку, скоєну кожним підсудним, та їх соцстан, керуючись арт. 295-318 КПК

Суд В И Р І К:

Куроп'ятника Євсія Архиповича,  
Проценка Петра Павловича,  
Літовку Архипа Наумовича,  
Коваленка Меркурія Трифоновича,  
Пхиденка Костянтина Гавриловича,  
Корсуненка Максима Кузьмича визнати винними за арт.  
1ч.100 КК

Кучеренка Терешка Павловича,  
Андріяшевського Максима Петровича,  
Олійника Петра Юхимовича,  
Демешка Семена Яковлевича та  
Баклана Авдія Семеновича визнати винними за арт.99 КК,  
за що обрати до них міру соцзахисту:

Куроп'ятнику та Пхиденку до позбавлення волі у загальних місцевостях ув'язнення терміном по п'ять років кожному без поразки у правах.

Літовку та Коваленку до позбавлення волі у загальних місцях ув'язнення терміном по чотири роки кожному без поразки у правах.

Проценку, Андріяшевському та Курченку до позбавлення волі у загальних місцях ув'язнення терміном по три роки кожному без поразки у правах.

Баклану та Корсуненку обрати до позбавлення волі у загальних місцях ув'язнення терміном по півтора року кожному без поразки у правах та

Демешку та Олійнику обрати до примусової некваліфікованої праці терміном по одному року кожному.

Міру запобігання Демешку та Олійнику змінити на підписку про невиїзд та з-під варті звільнити. Відносно всіх останніх обраний захід під вартою залишити в силі, зарахувати попереднє ув'язнення Куроп'ятнику та Баклану з 29/I-32 р., а всім останнім зарахувати попереднє ув'язнення з 10/I-32 р. Стягнути судвитрати з Андріяшевського та Пхиденка по 10 крб. з кожного, а із всіх останніх по 5 крб. з кожного.

Вирок може бути оскаржено до МРС м. Одеси в 5-денний термін. Копію цього вироку надіслати до редакції, МКК РКС та І прим. ДПУ, Адж. СПК, особисто Секретарю МПК.

Оригінал за належними підписами.

З оригіналом згідно:  
Секретар

*ДАКО. - ф.П-192. - Оп. 1. - Од.зб. 26. - Арк. 121-125.*

### **№ 23**

#### **Постанова бюро Червонозорівського заводського партійного комітету "Про перебіг хлібозаготівель по околицям міста"**

*6 лютого 1932 р.*

**ПОСТАНОВА**  
Бюро Червонозорівського  
Заводського Партійного Комітету  
від 6/2-1932 р.

"Про перебіг хлібозаготівель  
по околицям міста"

Бюро ЗПК одностайно приєднується до більшовицької постанови ЦК КП(б)У про оцінку причин зриву хлібозаготівель у

Зінов'євському районі, про розпуск бюро МПК та зняття з роботи секретаря МПК т. Міхеєнка і голови міськради тов. Біляєва.

Бюро ЗПК вважає за свій більшовицький обов'язок визнати, що у керівництві хлібозаготівлями на околицях міста ЗПК припустився правоопортуністичного заспокоєння, не зважив потреби повністю виконати не лише план загалом, але й головне з пшениці (план з пшениці виконано тільки на 74 відс., загальний на 102,4 відс.), кволо організував маси робітників, колгоспників, а надто колгоспний актив на боротьбу з куркулем, за цілковите виконання плану з усіх культур у визначенні від ЦК строки.

ЗПК припустився і своєчасно не виправив практику "лівих" закрутів окремих бригад на околицях (масові обшуки, так звана "досвідна самоперевірка").

Цілком приєднуючись до постанови ЦК КП(б)У та визначаючи правоопортуністичні та "лівацькі" помилки, припущені в практиці хлібозаготівель на околицях міста, бюро ЗПК закликає всіх комуністів заводу одностайно схвалити ленінське рішення ЦК КП(б)У та по-більшовицькому мобілізуватись на цілковите виконання плану заготівель (особливо з пшениці) у січні.

7-го січня скликати збори партосередків для обговорення постанови ЦК КП(б)У.

Заслухавши повідомлення про перебіг хлібозаготівель по околицям міста бюро ЗПК ухвалює:

а/ переглянути склад бригадирів та бригад по хлібозаготівлі з метою очищення їх від тих, хто не здатний по-більшовицькому боротися за хліб. Підібрати особистий склад уповноважених та бригадирів і подати їх 7 січня на затвердження бюро ЗПК.

б/ за опортуністичну бездіяльність у справі хлібозаготівель уповноваженого ЗПК по Кушівці Шаповалова з партії виключити.

За залишення у колгоспі куркулів, яким доведено план до двору, що є проявом правого опортунізму на практиці, за припущення "лівих" закрутів (доведення планів окремим робітникам), уповноваженого ЗПК по Н-Олексіївці Поповського з партії виключити.

За недостатню роботу по керівництву бригадами та за правоопортуністичну вилазку на засіданні бюро ЗПК, уповноваженого по Червонозорівці Ковтуна з партії виключити.

Поповського та Ковтуна з роботи в завкомі, Шаповалова з роботи в ЗЧРК – зняти.

в/ запропонувати т. Козодьорову негайно виявити винуватців масових обшуків по околиці Ковалівці, що мали місце 5 січня ц.р. та доповісти бюро ЗПК.

г/ пропонувати бригадам та уповноваженому ЗПК т. Козодьорову розгорнути на околицях широку масову роботу, організувавши робітників та, перед усім, колгоспний актив на виконання плану хлібозаготівель з пшениці, на добровільне здавання хліба, на виявлення та очищення колгоспів від куркулів, на організаційно-господарське зміцнення колгоспів.

д/ запропонувати редактору "Сівалка" тов. Дубову організувати переїзду редакцію по околицях, піднімаючи маси колгоспників на боротьбу за виконання плану хлібозаготівель, показуючи кращих здавців хліба державі, даючи нещадний удар по куркулях та їх агентах-опортуністах.

Одночасно організувати стінгазети в бригадах по хлібозаготівлі та спільно з культсектором завкому широке плакатування боротьби за хліб.

Бюро ЗПК закликає всіх комуністів, комсомольців, всіх робітників заводу по-більшовицькому мобілізуватися на боротьбу за цілковите виконання плану хлібозаготівлі у січні по району, зокрема, по околицях; тисячами тон хліба відповісти на ленінське рішення ЦК.

Певно:

Зав. Орг. відділом */ніднис/*

*ДАКО. - ф.П-192. - Оп. 1. - Од.зб. 26. - Арк. 184, 185.*

#### **№ 24**

**Витяг з протоколу № 4 засідання бюро партійного осередку  
інституту сільгоспмашинобудування про політико-  
моральний стан робфаку**

*26 лютого 1932 р.*

#### **ПРОТОКОЛ № 4**

**засідання бюро партячейки інститута с/х маш.строительства**



ПОВЕСТКА ДНЯ:

... 2. Информация т. Кулика о политико-моральном состоянии рабфака.

...

СЛУШАЛИ: о политико-моральном состоянии рабфака т.Кулика.

С самого начала учебы 4-е курсы показали себя невыдержанно, требуя своевременного дачи степендии и т.п.

В связи с уменьшением нормы хлеба некоторые студенты, даже члены партии, требовали повышения нормы хлеба от начальника рабфака, иначе они отказываются от занятий и т. д. Лозунг, вывешенный Дубинским "даёшь хлеба" в стенах института. Неорганизованность среди членов партии 4-х курсов рабфака, чем и поясняется склока среди студентов, политическая неграмотность создает ложные взгляды. Своевременное реагирование партиячейки и профкома дало толчок к твердой дисциплине.

ПОСТАНОВИЛИ: Предложить зав. рабфаком т. Кулику по отношению к товарищам, вывешивающим и писавшим лозунг "даёшь хлеб", принять организационные меры: исключить т.т. Дубинского и Холода из состава студентов за антисоветскую работу и подрыв дисциплины рабфака.

...

Парт. секретарь ячейки  
при институте с/х машиностроения (подпись)

ДАКО. - ф.П-50. - Оп. 1. - Од.зб. 2. - Арк. 12, 13, 14.

#### № 25

**Лист завідувача агітаційно-масовим відділом Зінов'євського міського партійного комітету Дубова командир-комісару окремого кавалерійського ескадрона 15 щодо стану виконання плану хлібозаготівлі у Зінов'євському районі**  
*15 березня 1932 р.*

Особисто. Таємно.

Командир-комиссару Отд. Кав. Эскадрона 15

Ввиду напряженного положения с подготовкой к весне не можем сейчас командировать ответственного товарища для разъяснения красноармейцам вопросов, связанных с хлебозаготовками. Однако, чтобы дать политсоставу ориентировку в состоянии Зиновьевского района, мне поручено сообщить некоторые данные. Район выполнил план хлебозаготовок на 70,6% включая сюда и вывезенный посевной материал из подавляющего большинства колхозов.

Были ли у района объективные данные выполнить план? Да, были. Это подтверждается хотя бы тем, что район в 1931 г. расширил посевную площадь против 1930 г. на 6 %, процент коллективизации за год возрос до 97 % против 45-50 %, а план хлебозаготовок был утвержден в 59.000 тонн или на 10 % меньше прошлого года.

Что же послужило причиной срыва плана? Недооценка элементов классовой борьбы в колхозах со стороны распущенного ныне районного партийного руководства.

Надеясь на то, что колхозы "сами" выполнят план, руководство предоставило кулачеству, обильно засорившему колхозы, широкое поле деятельности. Обмолот в массе своей проведен вредительно. Зерно пущено в солому и полову и еще сейчас, заканчивая повторный обмолот, нам удастся в некоторых селах намолачивать 35-40 пудов пшеницы в день.

Хлеб широко раскрадывался и был либо вывезен на рынок, либо глубоко запрятан. Колхозники называют это теперь "черными валками" в противовес "красным валкам" государству. Очистка колхозов от кулацких элементов показала, что они захватили в свои руки низовые командные посты в колхозах /кладовщики, старшие конюхи, полеводы и даже нередко члены правлений/.

В с. Грузском в январе вычищено из колхоза "Коминтерн" свыше ста кулаков /колхоз насчитывал 1070 дворов, сейчас разукрупнен/.

Достаточно указать, что колхозы, выполнившие план хлебозаготовок, сдали с гектара до 6 центнеров зерновых. В то же время невыполнившие сдали от 1 до 3-х центнеров с гектара. В самые тяжелые неурожайные годы трудно себе представить в плодороднейшей степной полосе Украины такие "нормы" урожая. И такая сдача с гектара имеет место даже тогда, когда колхозы выдали в счет трудодней лишь небольшие авансы зерном. Правая

практика, имевшая место в первый период хлебозаготовок, сменилась к концу широко распространенными "левыми" загибами /обыски поголовные/.

Совершенно верно, два колхоза в районе распущены, это в Аджамке артель им. Ленина и в Лозоватке артель "Прогресс". Однако роспуск артелей на исход хлебозаготовок в этих селах повлиял мало. Ныне эти колхозы снова организовываются путем отсева. Сейчас в связи с подготовкой к весеннему севу хлебозаготовки прекращены. Мобилизация посевного материала идет очень плохо.

По селам гуляла кулацкая провокация о том, что колхозники голодают. Мы знаем, что части колхозников очень тяжело: это наиболее добросовестная часть, сдавшая хлеб по нашему призыву. Мы принимаем меры, чтобы облегчить ее положение. 8 марта организовано 60 детских ясель в колхозах, продуктами ясли целиком снабжаются из города в порядке шефства. В ясли в первую очередь приняты дети колхозного актива и семей красноармейцев, такая была директива Зиновьевского горпаркома.

К началу сева на селе будет функционировать 170 ясель и 40 кооперативных чайных в селах. К началу сева сейчас происходит концентрация продуктов для организации общественного питания в бригадах.

Однако значительная часть колхозников, несомненно, имеющая хлеб, прячется за спину этой небольшой части колхозников, находящейся в действительно тяжелом положении.

Напряженное состояние тягловой силы у нас в районе. Есть села, где процент падежа дошел до 50. Различными мероприятиями мы сейчас резко сократили падеж, однако, есть села, где нагрузка на 1 коня во время сева доходит до 14 гектаров. Нам обещана буксирная помощь МТС им. Шевченко.

Насчет того, что колхозники "голые и раздетые" могут сообщить, что никогда еще за последние 5 лет на селе не было столько товаров и такого ходового ассортимента, как сейчас. Мы разрешили продавать товары всем желающим купить, кроме мануфактуры, которой мы премируем сдатчиков посевматериала.

О трудоднях. Колхозы, выполнившие планы хлебозаготовок, произвели расчеты по трудодням. В колхозе "Вільний сокіл" /Соколовские хут./ стоимость трудодня – 35 коп. Есть и

выше. Но подавляющее большинство колхозов, допустив разбазаривание хлеба, сводят свой баланс с дефицитом, который, безусловно, не имел бы место, если бы остальная продукция не была раскрадена, а сдана государству.

Однако и здесь мы принимаем меры, чтобы выравнять положение.

Разумеется, я не думаю, чтобы изложенный материал удовлетворил был запросы красноармейцев, так как их, видимо, интересует больше условия их конкретного села.

Но положение сейчас таково, что при всем большой необходимости /нам она понятна/, выслать вам сейчас никого не можем. Если будет необходимость, можем давать вам материалы об отдельных селах, которые особенно интересуют красноармейцев.

С коммунистическим приветом  
Зав. агитмассом Зинов. горпарткома

Дубов

*ДАКО. - ф.П-4. - Оп. 1. - Од.зб. 128. - Арк.8, 9.*

**№ 26**

**Лист секретаря Зинов'євської міської ради  
Євдокимова до голови Вишняківської сільради щодо  
припинення незаконного вилучення бригадами продуктів  
харчування у селян**

*26 квітня 1932 р.*

Лично  
Председателю  
Вишняковского сельсовета

В горсовете имеются сведения, что сельсоветы выставляют бригады у въездов в село и отбирают продукты питания у селян.

В дальнейшем, дабы избежать таких безобразных явлений деятельности сельсоветов, горсовет категорически предлагает под Вашу личную ответственность немедленно прекратить эти незаконные действия.

За невыполнение этого распоряжения виновные будут привлекаться к судебной ответственности.

Розділ I – Репресивна політика держави на селі

Секретарь Горсовета

Евдокимов

*ДАКО. - ф.Р-242. - Оп. 1. - Од.зб. 970. - Арк. 10.*

**№ 27**

**Витяг з протоколу засідання бюро Вершинокам'янського партосередку Новопразького району про звільнення з роботи та виключення з лав партії голови колгоспу імені 12-річчя Жовтня Бондаря Івана за зрив плану хлібозаготівлі**

*2 серпня 1932 р.*

**З П Р О Т О К О Л У 5**

засідання Бюро В-Кам'янського партосередку  
Новопразького району, що відбулося 2/VIII-32 р.

Присутні: Зеберов, Худояш, Полудний.

СЛУХАЛИ: Заяву секретаря п/о Зеберова, що член партії т. Бондар Іван голова колгоспу 12-річчя, порушив постанову загальних партзборів про прийняття плану хлібозаготівлі.

Крім того, повів розкладницьку роботу серед колгоспників що план нереальний, хліба не буде.

Цим самим було зірвано 2 зборів групи батраків та бідноти та загальних зборів колгоспу

УХВАЛИЛИ: Бондаря Івана з головування колгоспу 12-річчя зняти, з лав партії виключити, передати справу в Рай КК.

Тимчасово головою колгоспу 12-річчя призначити члена партії Іващенко Якова ...

...

Бюро: */підписи/*

*ДАКО. - ф.П-259. - Оп. 1. - Од.зб. 44. - Арк. 89.*

**№ 28**

**Витяг з протоколу засідання комісії по розгляду скарг при Президії Зінов'євської міськради про розгляд скарги про неправильне розкуркулення Берестенка Якіма Степановича**

*5 вересня 1932 р.*

Витяг з протоколу № 2  
засідання комісії по розгляду скарг при Президії

Зінов'євської міськради, що відбулося 5 вересня ц/р,  
затвердженого Президією Міськради № 48 Ш.О.  
11/ІХ-32 року.

Р о з г л я д а л и:

18. Скаргу на неправильне розкуркулення гр. с. Олександрівки Першотравенської сільради Берестенка Якіма Степановича.

П о с т а н о в и л и:

18. На підставі того, що господарство гр. Берестенка належало до куркульського, він мав 4 коней, 1 пару волів, до 20 га орендної землі, крім надільної 12, жатку, молотарку, розкуркулення його вважати правильним, скаргу залишити без наслідків.

Оригінал за належними підписами.

Згідно:

Зав.оргвідділом М/Ради (підпис) /Заяц/

*ДАКО. - ф.П-242. - Оп. 2. - Од.зб. 95. - Арк. 153.*

### **№ 29**

**Витяг з протоколу засідання комісії по розгляду скарг при Президії Зінов'євської міськради про виключення з лав Червоної Армії Бородатого Віктора Даниловича, як члена сім'ї куркуля**

*14 вересня 1932 р.*

Витяг з протоколу №3 засідання комісії по розгляду скарг при Президії Зінов'євської міськради, що відбулося 14 вересня 1932 р., затвердженого постановою Президії міськради № 50 від 20 вересня 1932 року

Розглядали:

3. Матеріали про відклик з лав Червоної Армії гр. с. В. Байраки Бородатого Віктора Даниловича, батька якого розкуркулено та засуджено до ув'язнення і висилки.



Постановили:

3. Зважаючи на те, що Бородатий Віктор є членом сім'ї свого батька, який є куркулем, експлуатував найману робсилу, за 58 арт. КК УСРР засуджений до ув'язнення, висилки та позбавлення громадських прав. Бородатий Віктор до останнього часу мав зв'язок зі своєю родиною, про що свідчать його листи та сама скарга, тому Бородатого Віктора виключити з лав Червоної Армії, як чужака.

Оригінал за належними підписами.

*(Печатка)*

З оригіналом згідно:

Зав. Загвідділом міськради

(Заяц)

*ДАКО. - ф.Р-242. - Оп. 2. - Од.зб. 146. - Арк. 100.*

**№ 30**

**Постанова бюро Знаменського районного партійного комітету "Про перебіг хлібозаготівель по району"**

*15 вересня 1932 р.*

**ПОСТАНОВА**

бюро Знаменського райпарткому від 15/ІХ-32 р.

"Про перебіг хлібозаготівель по району"

Внаслідок недостатнього розгортання боротьби за виконання плану хлібозаготівель, недостатньої боротьби з куркульськими елементами, що розносять серед колгоспних мас та трудящих одноосібників чутки про нереальність плану хлібозаготівель, явно опортуністичному потуранню цим куркульським маневрам, спрямованим на зрив плану хлібозаготівель від окремих партосередків (Васино), району у виконанні річного плану хлібозаготівель опинився на останньому місці в області, виконавши план всього тільки на 20,4 відсотків.

Разом з цим, відмітити нечуйний підхід до окремих груп колгоспників, які повернувшись з побічних заробітків, стали до активної роботи в колгоспі в авансуванні їх хлібом. Поруч з цим, відсутня належна відсіч явно куркульським, рвацьким настроям, направленим на розбазарювання хліба під виглядом авансування.

Не ведеться рішучої боротьби з куркульськими маневрами та опортуністичним потуранням їм, що полягають у відволіканні молотьби, обмолочуючи спочатку низької якості хліб, щоб зосереджувати увагу колгоспних мас на поганих наслідках обмолоту і поширювати чутки про нереальність плану хлібозаготівель, чим зірвати його виконання.

Крім цього, відмітити:

а/ Геть незадовільну роботу п/ос., МТС навколо хлібозаготівель з точки зору організації масової роботи серед колгоспників та трудящих одноосібників.

б/ Геть незадовільну роботу молотарок, часті перестої, пошкодження тощо.

в/ Від п/ос. та Уповноважених РПК немає оперативного керівництва щодо обмолоту та відвантаження зернохліба на пункти заготзерно та виконання щоденних завдань, внаслідок в більшості с/р. щоденні завдання по обмолоту та здачі (продаж) зернохліба не виконується (В.Северинка замість 200 центнер за п'ятиденку виконали лише 17 центнер, Дмитрівка замість 25000 – 592, Диківка замість 2600 – 1419, Є-градківка замість 1300 центн. лише 913 центн

г/ П/ос., МТС не перебудували роботи молотарок по колгоспах, щоб забезпечити виконання річних планів хлібозаготівель колгоспами, що взяли на себе соціалістичні зобов'язання у виконанні річного плану хлібозаготівель до 25 вересня 32 р. – до дня Облзльоту передових колгоспників.

Виходячи з цього Бюро РПК ухвалює:

1. За потурання куркулям, відволікання молотьби, припущення куркульських маневрів у молотьбі спочатку гіршого по якості хліба, відмовлення від боротьби проти цих куркульських дій, за відверте опортуністичне ставлення до хлібозаготівель, секретаря Васинського п/ос. т. Аністратенка з роботи зняти, з лав партії виключити.

2. За дезертирство з хлібного фронту, як уповноваженого РПК, Дерев'янку з лав партії виключити.

3. Пропонувати п/ос. викрити перед колгоспними масами куркульські маневри у відволіканні молотьби, першочергової молотьби гіршого по якості хліба, рвацькі тенденції щодо авансування, перетворюючи їх увагу на найшвидше закінчення молотьби, повне навантаження молотарок, переключення їх на молотьбу кращого хліба, надаючи нещадного удару по куркульським маневрам, забезпечуючи цим успішне виконання плану хлібозаготівель.

4. Відмічаючи наявність в колгоспі деякої частини колгоспників, що не приймають участі в колгоспному виробництві, пропонувати п/ос. широку масову роботу по втягненню їх на роботу в колгоспах, разом з цим, у виключних випадках, явно симулятивних, рвацьких елементів ставити питання перед колгоспниками про виключення їх з членів колгоспу.

5. Провести в окремих випадках авансування колгоспників, які повернулися з виробництва до колгоспів і сумлінно працюють в них. Видачу авансу цим колгоспникам проводити, підходячи персонально, розміром, не більш на декаду норми, що в середньому перепала на трудодень даного колгоспу під час видачі авансів колгоспникам.

6. Зважити за потрібне провести авансування хліба колгоспникам на вироблені трудодні до 15 вересня 32 р. від часу останньої видачі авансів. Фр. РКС з приводу цього дати вказівки колгоспам.

7. Пропонувати п/ос. та Уповноваженим РПК навколо виконання плану хлібозаготівель розгорнути масово-політичну роботу, мобілізувавши широкі кола колгоспних мас та трудящих-одноосібників, зокрема, проробити по всіх виробничих бригадах біля молотарок, зборах колгоспників, відповідь на заклик хорлівських колгоспників, трудящих-одноосібників, ленінградських робітників щодо виконання річного плану хлібозаготівель.

Агітмасу РПК забезпечити проробку цього листа та організувати відповідь ленінградським робітникам та хорлівським колгоспникам, обговорюючи цю відповідь на бригадах колгоспників та зборах одноосібників.

8. Зобов'язати п/ос. забезпечити роботу по хлібозаготівлях в одноосібному секторі, щоб до 1 жовтня 32 р. план хлібозаготівель по одноосібному сектору цілком був виконаний.

9. П/ос. та Уповноваженим РПК зі всією рішучістю натиснути на куркульсько-заможні господарства по виконанню твердих завдань по хлібозаготівлі, не зупиняючись перед застосуванням до злісних самих репресивних заходів, передбаченими законоположенням.

10. П/ос. та директорам негайно перебудувати роботу колгоспів, які взяли на себе зобов'язання закінчити виконання планів хлібоздачі до 25/XI-32 р. під гаслом "боротьби за одержання місця на Облзльоті передових колгоспників".

11. РПК категорично попереджає всі п/ос. не припиняти пильності в справі боротьби зі всякими втратами зернохліба біля молотарок, віялок та транспортування хліба, не припускати вилучення відходів так званих "2-3 сортів", ведучи з цим нещадну боротьбу, як з куркульськими діями, спрямованими на зрив виконання планів.

12. П/ос. та уповноваженим РПК підсилити оперативне керівництво роботою колгоспів щодо виконання щоденних завдань як по обмолоту, так і здачі (продажі) зернохліба у виконанні планів.

13. Констатувати зовсім незадовільне надходження мірчука через недостатню увагу від п/ос. та с/р, також зовсім недостатньої роботи від Райзаготзерно і його інструкторського апарату.

Зобов'язати Райзаготзерно, персонально т. Задунаєва і п/ос. на місцях посилити роботу, повести рішучу боротьбу з розбазарюванням, приховуванням мірчука та таємним перемолом на жорновах, консервованих млинках тощо, притягуючи винних до суворої відповідальності.

14. РПК зобов'язує редакцію "Соцтемп" широко висвітлювати перебіг хлібозаготівель, зокрема, боротьбу колгоспів по виконанню планів хлібозаготівель до Облзльоту 25/IX-32 року.

15. На товаришів Турбаєвського, Цвіткова, Погорелова, Артамонова, Брижнева, Козака, Мошнягуна, Скирду, Пананка, які не виїхали на села, як уповноважені РПК, справу передати до рай КК, просити останню терміново розглянути причини їх невіїзду на село і винних притягти до відповідальності.

Розділ I – Репресивна політика держави на селі

16. Скликати на 17/ІХ-32 р. о 12 год. дня кушові партнаради секретарів п/ос., уповноважених РПК, голів с/р та колгоспів (комуністів) з питаннями осіннього сіву та хлібозаготівель.

Партнаради скликати в 4-х кушах, для проведення їх відрядити таких товаришів:

1-й куш	Трепівка МТС	т.т. Чевічилов, Валіцький
2-й куш	Дмитрівка МТС	т.т. Омельченко, Журавський, Новіков
3-й куш	Красносілля	т.т. Нізов, Кісіль
4- куш	Буквар	т.т. Богдан, Воронін.

Після цієї наради провести нараду секретарів п/ос., на якій обговорити окремо такі питання:

1. Про єдиний партдень.
2. Про стан та парткерівництво комсомолом.
3. Про мобілізацію коштів.
4. Про копку буряка.
5. Про самообкладання.
6. Про м'ясозаготівлю.
7. Про сінозаготівлю.

Наради повинні бути закінчені не пізніше 5 год. вечора.

17. Заслухати на засіданні бюро 25/ІХ-32 р. доповідь редакції газети "Соцтемп" з питань хлібозаготівель, осіннього сіву, тощо. Т.т. Богдану та Соколовському підготувати ці питання.

*ДАКО. - ф.П-68. - Оп. 1. - Од.зб. 323. - Арк. 28-30.*

**№ 31**

**Постанова ЦК ЛКСМУ „Про участь комсомолу у виконанні плану хлібозаготівель”**

*23 вересня 1932 р.*

Таємно

До всіх обкомів, міськкомів, райкомів і осередків ЛКСМУ

Про участь комсомолу у виконанні

плану хлібозаготівель 1932 року  
(Постанова ЦК ЛКСМУ від 23 вересня 1932 р.)

Наука перших місяців хлібозаготівель на Україні в цьому році зі всією очевидністю свідчить про те, що більшість комсомольських організацій села ще явно незадовільно працюють над виконанням плану хлібозаготівель, який має виключне значення в боротьбі за виконання всіх планів соціалістичного будівництва.

Багато комсомольських організацій не зважили повнотою науки з минулої хлібозаготівельної кампанії, не врахували нових форм класової боротьби за хліб в цьому році, не усвідомили всієї важливості рішень 3-ї всеукраїнської партконференції і 2-ї всеукраїнської конференції ЛКСМУ, продовжують і тепер в ряді місць (Ново-Бузький район – секретарі осередків Фесенко, Ковров, Петров; Верхне-Теплянський район і т. ін.) хникати про нереальність планів замість бойової роботи по їх виконанню на основі чітких директив партії про боротьбу зі втратами хліба, з його розбазарюванням і розкраданням куркулями і всіма ворогами колгоспного руху.

Масово-політична агітація навколо виконання плану хлібозаготівель в більшості районів не розгорнута (Сахновищанський, В. Олександрівський, Знам'янський, Новоукраїнський, Кременчуцький, Валківський, Ново-Георгіївський та інші райони).

В ряді місць замість масово-політичної роботи припускаються самопливу, голого адміністрування і лівацьких заскоків при проведенні хлібозаготівель. В багатьох випадках агітація беззуба, бо обходить гострі питання життя села, даючи простір для куркульської агітації. В своїй роботі щодо виконання хлібозаготівель, що з'являється важливішою підмогою перебудови роботи по-новому для дальшого піднесення сільського господарства і виправлення припущених помилок, часто забувають вказівки т. Леніна про те, що „не на ентузіазм безпосередньо, а за допомогою ентузіазму, народженого великою революцією, на особистому інтересі, на особистій зацікавленості, на господарчому розрахункові ...” можна забезпечити дійсно серйозну організацію мас в соціалістичному будівництві, зокрема, і особливо на селі.

Багато організацій не використовують і не популяризують в своїй боротьбі за хліб ті переваги, що дані партією й урядом в

цьому році передовим колгоспам і, зокрема, постанови про негайний розподіл прибутків натурою по трудоднях за 1932 р. в колгоспах, що виконали дотерміново річний план хлібозаготівель після утворення всіх потрібних фондів.

В ряді районів (Цюрупинський, Барішевський, Брусилівський, Теппінівський і т.д.) припустились викривлення директив партії про аванси, порушили принцип „хто більше і краще працює, той більше одержує”, не проводять переважного постачання дійсних ударників-колгоспників, а проводять куркульську зрівнялівку, що завдає величезної шкоди в справі мобілізації мас на боротьбу за хліб, за осінню сівбу, за повне використання всіх ресурсів колгоспів.

ЦК підкреслює наявність відверто опортуністичних настроїв у окремих комсомольців, а іноді і цілих осередків щодо явно поблажливого ставлення замість натиску на куркуля по виконанню ним твердих завдань.

ЦК підкреслює нетерпимість дальшого недооцінювання ролі одноосібного сектору і браку роботи серед трудящої молоді одноосібників по виконанню ними плану хлібозаготівель.

ЦК констатує, що до цього часу, незважаючи на відповідні директиви конференцій, ми не маємо того, щоб обласні комітети знали дійсне становище в кожному районі, знали б конкретно, що й хто заважає виконанню планів в кожному районі, дійсно знали б кадри, а райкоми знали б становище в осередках, щоб швидко, на ходу оперативно виправляти наявні хиби і помилки в хлібозаготівельній роботі.

ЦК вказує райкомам і, насамперед, обкомам на величезне значення тих міроприємств щодо зміцнення кадрів комсомольського керівництва на селі (посилка 5 000, зміцнення складу секретарів осередків МТС, радгоспів, зміцнення районної ланки), що зараз проводяться, і пропонує провести цю роботу, як бойове завдання, віднести до неї з потрібною увагою і, добре знаючи людей, що їх надсилають для роботи на селі.

Як невідкладні заходи ЦК пропонує:

1. Провести закриті збори осередків ЛКСМУ для обмірковування перебігу виконання плану хлібозаготівель і осінньої сівби колгоспом, радгоспом і діяльності осередку в цілому, кожного комсомольця, зокрема, в боротьбі за хліб, за сівбу, піддавши жорсткій більшовицькій самокритиці роботу окремих комсомоль-

ців, активу і керівництва в хлібозаготівельній роботі для уникнення всіх наявних хиб і помилок, від кого б вони не походили.

2. Провести до 5-го жовтня по всіх колгоспах і районах конференції колгоспної і одноосібної трудящої молоді для мобілізації її на боротьбу за систематичне виконання день за днем планів хлібозаготівель і осінньої сівби.

3. Організувати глибоке вивчення рішень конференції згідно раніш даних директив ЦК, розгорнувши масову роботу, використавши всі різноманітні форми її проведення, дійсно включившись не на словах, а на ділі до всесоюзного соціалістичного змагання в боротьбі за хліб, оголошеного ЦК ВЛКСМ.

Комсомольські організації мусять домогтися, щоб в усьому громадському житті села ударника-колгоспника було поставлено на перше місце і, в першу чергу, забезпечувалось задоволення його матеріально-побутових і культурних потреб.

4. ЦК пропонує всім обкомам скликати позачергові пленуми міських активів для обміркування перебігу хлібозаготівель і осінньої сівби і допомоги з боку міських організацій сільським у цій роботі.

ЦК пропонує прочитати і обміркувати цю постанову на засіданнях бюро обкомів, міськкомів, райкомів і закритих зборів осередків ЛКСМУ.

Секретар ЦК ЛКСМУ

Гапеев

*ДАКО. - ф.П-279. - Оп. 1. - Од.зб. 40. - Арк. 72, 72 зв.*

### **№ 32**

#### **Постанова бюро Знам'янського районного партійного комітету "Про стан осінньої посівної та хлібозаготівельної кампаній по Знам'янському району"**

*26 вересня 1932 р.*

Про стан осінньої посівної та хлібозаготівельної кампаній  
по Знам'янському району  
Постанова бюро РПК від 26-IX-32 р.

Бюро Райпарткому констатує:



а) Зовсім незадовільний стан перебігу осінньої сівби в районі через відсутність оперативних планів, щоденних завдань в самому районі, по МТС та селах, які б були спрямовані на закінчення сівби в районі в термін, встановлений ЦК КП(б)У – 20 жовтня; плани сівби в більшості сіл і колгоспів серед колгоспників на обговоренні; не ліквідовані ще в парторганізації "сухі" антипосівні настрої. Боротьба за врожай, як-того вимагає постанова III-ї Всеукраїнської партконференції, в районі не велась і не ведеться.

б) Виконання Вересневого, а особливо річного плану хлібозаготівель, стоїть під загрозою зриву, незважаючи на значне зменшення річного плану хлібозаготівель, яке надано району ЦК КП(б)У та Обкомом (з 40000 тонн до 36000 тонн).

Райпартком і вся парторганізація в цілому при проведенні зменшення "максимального політичного та господарського ефекту, а також різкого зламу перебігу виконання плану хлібозаготівель" не добилась.

2. Такий стан осінньої сівби та хлібозаготівель в районі в головній мірі утворився через незадовільний стан роботи районного та сільського радапарату.

Райвиконком і персонально тов. Воронін до цього часу не знав і не знає господарства району, де панує безгосподарність, оперативно-господарчим життям не керує.

А таке незнання господарства району і відсутність оперативного керівництва є саме головне для виконання планів осінньої сівби і хлібозаготівель, при забезпеченості тяглом і наявності в районі намолоченого хліба.

Виходячи з цього Бюро РПК ухвалює:

1) За відсутність оперативного керівництва від Радапарату, як в районі, так і на селі, осінньою сівбою і хлібозаготівлею, за незнання і не вивчення господарства району, за велику безгосподарність, що панує в районі фр. РВК і персонально т. Вороніна попередити.

2) Запропонувати фр. РВК, директорам МТС на протязі 3-5 днів скласти оперативні плани і щоденні завдання осінньої сівби та хлібозаготівель з тим, аби план осіннього сіву по району закінчити до 20-го жовтня і план хлібозаготівель виконати в термін, встановлений Партією та Урядом.

3) Зобов'язати фр. РВК, РКС, директорів МТС, п/ос. повести широку масову боротьбу за підвищення врожайності в районі, розробити конкретний план підвищення врожайності в районі, в цілому по кожній МТС, зокрема, керуючись постановою ЦК КП(б)У від 4-го вересня 1932 р.

За складання планів агротехнічних заходів, які повинні бути закінчені на протязі 5-ти днів, покласти відповідальність на т. Вареника, Райземвідділ, Константінова, РКС, Винарова, Дмитрівської МТС, Свердела, Трепівська МТС та Вехтева, Цибулівська МТС.

4) Зобов'язати фр. РВК, фр. РКС, директорів МТС і всі партосередки на протязі 3-х днів проробити безпосередньо з колгоспниками плани осінньої сівби там, де вони не пророблені ще.

5) Покласти персонально на члена бюро РПК та товариша Омельченка відповідальність за контроль над діяльністю МТС у справі осінньої сівби і хлібозаготівель та надати їм в цій роботі потрібну допомогу.

6) Зобов'язати персонально т. Вехтева, директора Цибулівської МТС, до 29-го вересня повністю включити в роботу трактори МТС, про виконання цього доповісти особисто секретарю РПК т. Нізову.

7) Доручити т.т. Нізову, Жигарю та Фішбейну 27 вересня 1932 р. накреслити конкретні заходи допомоги від Знам'янського вузла в справі осінньої сівби.

8) Зобов'язати партосередки фр. МК, вузла повести широку роз'яснювальну роботу серед робітників про завдання осінньої сівби та хлібозаготівель, надаючи шефську допомогу в цьому колгоспам. Зобов'язати секретарів цих осередків, фр. МК забезпечити партагітмасову роботу серед робітників, що живуть по селах та організувати їх на конкретну допомогу колгоспам і колгоспникам.

Питання осінньої сівби та хлібозаготівель обговорити на черговому партдні по залізн. партосередкам.

9) Засудити як антипартійні настрої, що мають місце серед парторганізацій, про неможливість проводити сівбу в зв'язку з

Розділ I – Репресивна політика держави на селі

сухою погодою і зобов'язати всі партосередки та уповноважених РПК повнотою виконати директиву ЦК та Обкому, перекинути на сівбу 90 відсотків тракторів, 70 відсотків коней, а також використати повністю корів та коней одноосібників.

10) Агітмасу переглянути склад уповноважених під кутом зору забезпечення найвідповідальніших ділянок і вирішальних сіл.

Запропонувати всім п/ос. перекинути 70 відсотків комуністів та комсомольців безпосередньо на роботу в посівну бригаду.

Цю постанову оголосити в пресі.

*ДАКО. - ф.П-68. - Оп. 1. - Од.зб. 323. - Арк. 46.*

**№ 33**

**Постанова Ради народних комісарів УСРР  
"Про боротьбу з куркульським впливом у колгоспах"  
20 листопада 1932 р.**

**ПОСТАНОВА**

Ради народних комісарів УСРР

"Про боротьбу з куркульським впливом у колгоспах"

Рада народних комісарів УСРР ухвалила затвердити нижченаведену інструкцію про боротьбу з куркульським впливом у колгоспах.

Харків, 20 листопада 1932 р.

Голова Ради народних комісарів УСРР

В. Чубар

Керівничий Справ

Ради народних комісарів УСРР

В. Легкий

Оголошенню в пресі не підлягає.

**ІНСТРУКЦІЯ**

Про боротьбу з куркульським впливом у колгоспах

Щоб подолати куркульський опір хлібозаготівлям, – встановити занесення на чорну дошку колгоспів, що злісно саботують здачу (продаж) хліба за державним планом.

1. До колгоспів, занесених на чорну дошку, вживати таких заходів:

а) негайно припинити цілковитий довіз краму, кооперативну та державну торгівлю.

Припинення торгівлі провести в спосіб цілковитого вивозу з відповідних крамниць усього наявного краму.

б) Цілковито заборонити колгоспну торгівлю й для колгоспників, і для одноосібників.

в) Припинити всіляке кредитування та дотерміново стягнути раніше видані кредити і інші фінансові зобов'язання цих колгоспів, колгоспників та одноосібників.

2. Провести перевірку складу колгоспів та очищення їх від контрреволюційних елементів – організаторів зриву хлібозаготівель.

3. Занесення окремих колгоспів на чорну дошку, а також попередження про занесення до списку колгоспів, що незадовільно виконують державні завдання з хлібозаготівель проводиться постановою облвиконкому.

4. Зобов'язати облвиконкоми негайно повідомити РНК про факти занесення на чорну дошку колгоспів.

Керівничий Справ  
Ради народних комісарів УСРР

В. Легкий

*ДАКО. - ф.П-68. - Оп. 1. - Од.зб. 328. - Арк. 73.*

**№ 34**

**Постанова Ради народних комісарів УСРР  
"Про доповнення інструкції "Про організацію хлібозаготівель  
в одноосібному секторі" "**

*20 листопада 1932 р.*

**П О С Т А Н О В А**

Ради народних комісарів УСРР "Про доповнення інструкції "Про організацію хлібозаготівель в одноосібному секторі" "

Доповнюючи свою постанову від 11 листопада 1932 року "Про організацію хлібозаготівель в одноосібному секторі" Рада народних комісарів УСРР ухвалює:

Затвердити нижченаведені додатки до інструкції про організацію хлібозаготівель в одноосібному секторі.

Харків, 20 листопада 1932 року

Голова Ради народних  
комісарів УСРР

В.Чубар

Керівничий Справ Ради  
народних комісарів УСРР

В.Легкий

Оголошенню в пресі не підлягає

ДОДАТКИ ДО ІНСТРУКЦІЇ  
про організацію хлібозаготівель в одноосібному секторі

1. На додаток до п.2 інструкції "Про організацію хлібозаготівель в одноосібному секторі встановити:

3 одноосібників, зазначених в цьому пункті, стягувати першочергово безспірним порядком насінні та харчові позики, що їх видано одноосібникам в окремих районах через колгоспи.

У всіх випадках, коли видану одноосібнику позику було згашено колгоспом, стягнену з одноосібників позику зарахувати до плану хлібоздачі відповідного колгоспу.

2. На додаток до п. 3 згаданої інструкції встановити:

а) До одноосібників, які злісно зривають хлібоздачу як за контрактацією, так і за самозобов'язаннями, застосовувати, крім передбачених у цьому пункті заходів, натуральні штрафи порядком додаткових завдань з м'ясозаготівель розміром до 15-ти місячної норми здавання м'яса.

Ці штрафи застосовують сільські ради з попереднього дозволу в кожному окремому випадку районного виконавчого комітету.

б) Надати право обласним виконавчим комітетам за їх постановами в окремих районах встановлювати натуральні штрафи картоплею розміром річного плану здачі картоплі відповідним господарством.

У виняткових випадках за окремою постановою облвиконкоми мають право подвоювати розміри цих штрафів.

в) Сільради, встановлюючи розміри натуральних штрафів (у межах 15-ти місячної норми здачі м'яса або відповідно до річної норми здачі картоплі) та терміни стягання, повинні виходити з господарського стану та умов кожного окремого господарства.

г) Накладання цих штрафів не звільняє одноосібні господарства від повного виконання встановлених хлібозаготівельних завдань цих одноосібних господарств.

д) Надати право районним виконавчим комітетам у випадках, коли одноосібники виконують плани здачі хліба за контрактацією та самозобов'язаннями у встановлені терміни та відповід-

ними розмірами, скасовувати натуральні та грошові штрафи за окремою постановою райвиконкому.

3. Зобов'язати райвиконкоми дати вказівки сільським радам відзначати в постановах сілрад і комісій сприяння хлібозаготівлям тих одноосібників, що ретельно, а особливо тих, що дотерміново виконують свої зобов'язання щодо хлібоздачі, залучаючи зазначених одноосібників до складу бригад з хлібозаготівель, комісій сприяння хлібозаготівлям тощо.

4. На додаток до п. 11 інструкції "Про організацію хлібозаготівель в одноосібному секторі" встановити:

до куркулів – твердоздатників, що не виконують завдань здачі хліба, застосувати репресії, передбачені в ч. 2 арт. 58 Кримінального кодексу УСРР.

Керівничий Справ Ради  
народних комісарів УСРР

В.Легкий

*ДАКО. - ф.П-68. - Оп. 1. - Од.зб. 328. - Арк. 74.*

### **№ 35**

#### **Постанова бюро Новоукраїнського РК ЛКСМУ про заходи по реалізації постанови ЦК ЛКСМУ від 24 листопада 1932 р. "Про заходи до посилення участі комсомолу у виконанні плану хлібозаготівель"**

*24 листопада 1932 р.*

#### **ПОСТАНОВА**

бюро РК ЛКСМУ від 24/XI про міроприємства по реалізації рішення ЦК ЛКСМУ від 21/XI.

Бюро РК ЛКСМУ визнає, що оцінка роботи комсомольської організації, дана в постанові ЦК ЛКСМУ від 21/XI "Про заходи до посилення участі комсомолу у виконанні плану хлібозаготівель", є цілком правдива, і що вона у повній мірі стосується роботи Новоукраїнської організації комсомолу.

Щоб реалізувати постанову ЦК ЛКСМУ від 21/XI бюро РК ухвалює:

1. 28/XI по всьому району провести єдиний комсомольський спілковий день з порядком денним: Про заходи до посилення участі комсомолу у хлібозаготівлях (Матеріал рішення ЦК КП(б)У від 18/XI-32 р., рішення ЦК ЛКСМУ від 21/XI, дане рішення РК ЛКСМУ). Список доповідачів на спілковому дні затвердити

2. 27/XI у с. Рівному провести кущову нараду секретарів комсомольських осередків з приводу реалізації рішення ЦК ЛКСМУ від 21/XI. На цю кущову нараду у Рівному скликати секретарів осередків с/рад: 1/. Рівного, 2/. Янчено, 3/. Бежбайраки, 4/. Миколаївка, 5/. Лозоватка, 6/. Караказельова, 7/. Ганнівка, 8/. Семенастове, 9/. Рівнянська МТС, 10/. Стоянівка.

3. 29/XI у с. П.Броді провести кущову нараду секретарів комсомольських осередків по цьому питанню. На нараду у П-Броді скликати секретарів осередків з таких сільрад: 1/. П-Брід, 2/. Любомирка, 3/. Гнатівка, 4/. Глиняна, 5/. Помічна, 6/. Олексіївка, 7/. Перчунова, 8/. Помічянська МТС, 9/. Фурманівка.

Проведення нарад доручити т. Файнкіху.

4. Переглянувши склад уповноважених РК ЛКСМУ затвердити слідуєчих: т.т. (список додається).

5. З метою допомоги у виконанні плану хлібозаготівлі по одноосібному сектору зобов'язати всі осередки не пізніше 28/XI виділити для роботи на кутках на допомогу партійним уповноваженим кращих комсомольців, що виявили себе в боротьбі за хліб, як стійкі більшовики, перетворити ці відсталі кутки на передові (з постанови ЦК ЛКСМУ). На чолі виділених на ці кутки комсомольців, як правило, ставити уповноважених, або членів бюро осередків. У роботі по хлібозаготівлям у індивідуальному секторі керуватися постановою РНК "Про хлібозаготівлі у одноосібному секторі".

6. Не менше як 60-65% комсомольців перекинути на молотьбу, а де молотьбу закінчено – на перевірку соломи, полови і озадків і організацію переобмолоту, перевіювання, перечищення.

РК зобов'язує всі осередки неухильно виконувати наданий ще 21/XI оперативний план участі комсомолу у штурмовій декаді.



7. З комсомольців осередків колгоспів, які виконали план хлібозаготівель, організувати 5 бригад і надіслати їх для роботи у найвідсталіші колгоспи. Проробити це до 26/ХІ.

8. Осередкам домогтися зміцнення складу рахівників, бухгалтерів, комірників за рахунок кращих комсомольців, очищаючи колгоспи від крадіїв, від куркульських помічників.

9. Секретаря осередку комсомолу колгоспу "Новий хлібороб" Рівнянської сільради Кислого, за куркульську роботу, що виявилась у незаконному присвоєнні хліба у колгоспі, з лав комсомолу виключити та віддати до суду. Вимагати від судових органів жорсткого покарання зрадника, куркульського помічника.

10. Керівника колгоспу "Подія" Караказелівської сільради, комсомольця Кондратенка за куркульські махінації, що виявились у приховуванні до 100 центнерів пшениці, з лав комсомолу виключити та віддати до суду.

11. За те, що бюро комсомольського осередку "Червоний Українець" Новоукраїнської сільради ... проти розкрадання хліба, проти куркулів та разом з секретарем осередку Івановим плентаються за куркульськими настроями, розпустити його як такий, що не виправдовує довіри партії і комсомолу.

Секретаря комсомолу Іванова з комсомолу виключити.

Бюро райкому попереджує осередок в цілому про те, що, якщо протягом найближчих 3-5 днів осередок не займеться зрушенням у виконанні плану хлібозаготівель і не розгорне рішучої боротьби з куркульськими настроями у колгоспі, то бюро РК змушене буде розпустити осередок як такий, що діє на руку куркулів.

Доручити т. Семенюку протягом двох днів провести збори осередку, з'ясувати дану постанову та обрати бюро осередку.

Секретарем радити т. Діхтяренка.

12. У п'ятиденний термін переглянути склад осередків комсомолу колгоспу "Жовтнева хвиля" Новоукраїнської сільради та колгоспу "Шевченко" Лозоватської сільради, де особливо виявились факти куркульської роботи проти хлібозаготівель з боку комсомольців.

Комісії по перегляду складу осередків затвердити з таких т.т.:

I. Чорненький (голова) , Ризой, Старенко – осередок колгоспу Шевченко.

II. Семенюк (голова), Тищенко, Ярошенко – осередок колгоспу "Жовтнева хвиля".

Просити обком підтвердити проведення перегляду складу цих осередків.

13. Бюро райкому звертає особливу увагу осередків на потребу розгорнути роботу по здійсненню постанови ЦК КП(б)У про організацію комсомольського активу, зокрема, колгоспного молодіжного активу. Згуртувавши навколо себе колгоспну молодь, в першу чергу з числа активу осередку, спроможну дати гідну відсіч куркульні та опортуністам і в строк виконати під проводом парторганізації план хлібозаготівель.

14. РК зобов'язує персонально всіх секретарів осередків ЛКСМУ, щоп'ятиденки інформувати про участь комсомолу у боротьбі за план хлібозаготівель.

*ДАКО. - ф.П-446. - Оп. 1. - Од.зб. 85. - Арк. 33, 34.*

### **№ 36**

**Директивний лист секретаря Знам'янського районного партійного комітету Нізова секретарям партосередків та уповноваженим районних партійних комітетів щодо заходів та застосування репресій під час проведення хлібозаготівель**  
*25 листопада 1932 р.*

Секретно

Секретарям партячеек и уполномоченным РПК

В дополнение к ранее данным указаниям о мероприятиях и применении репрессий по хлебозаготовкам на основе директив Обкома и ЦК КП(б)У РПК считает сделать следующее:

I. Изъятие фондов в колхозах. Не допускать упрощений и искажений постановления Бюро РПК по этому вопросу. Реализация решения бюро РПК, требующая делом большой гибкости,

знаний действительного положения в колхозе, механический подход вывоза фонда в хлебозаготовку является совершенно неправильным, особенно это в отношении семенных фондов. Изъятие колхозных фондов и их проверка должна проводиться не огульно и не повсеместно, а в тех колхозах, где сопротивляются и не выполняют планов хлебозаготовок, с таким расчетом, чтобы там действительно обнаружить злоупотребления в сокрытии хлеба. Проверку делать более ограниченное количество, но дающее серьезные эффективные результаты, разоблачающие саботажников, кулаков и их подсобников, ведя решительную с ними расправу, это окажет большое давление на другие колхозы, где проверка еще не проводилась, на выполнение планов хлебозаготовок. Нужно принять различные формы и методы в вопросе проверок, анализируя каждый колхоз отдельно, для чего в ряде случаев выгоднее применять скрытую проверку фондов, не ставя в известность колхоз о проверке там, где заведомо известно, что проверка ничего не даст, лучше от нее отказаться заранее. Вывоз хотя бы частично посевного материала должен допускаться в исключительных случаях с разрешения РПК, в месте с тем с немедленным принятием мер, обеспечивающих пополнение этого фонда за счет других внутренних колхозных доходов. За самовольный вывоз семенного фонда, хотя бы частично, РПК примет к секретарям п/яч. и уполномоченным РПК самые строгие меры взысканий. В месте с тем РПК указывает, что самым большим преступлением перед партией нужно считать пассивное отношение к быстрому взысканию дополнительных ресурсов за счет обмолота соломы, половы, прочистки отходов, вывозки раздутых фондов, подобное отношение к этим источникам выполнения есть прямое содействие кулацкому сопротивлению и срыву заготовок.

II. О применении репрессий как к единоличникам, так и к колхозникам. В некоторых селах и колхозах становятся на путь огульного и массового применения репрессий, рассчитывая, что применение голых репрессий само по себе должно дать хлеб. РПК предупреждает, что это не правильно и безусловно вредная практика, идущая во вред выполнения планов хлебозаготовок. Ни одна репрессия, без одновременного разворачивания массовой политической и орг. работы результатов дать не может. Многие

работники считают, что применение репрессий освобождает их от необходимости вести массовую работу или облегчает им работу. Поэтому РПК разъясняет именно применение репрессий как крайнюю меру воздействия, делает нашу партийную работу более сложной, если применить репрессии к членам правления, счетоводам и другим должностным лицам колхозов и не добиться сплочения на этом деле колхозного актива, не добиться действительного одобрения этих репрессий со стороны всех масс колхозников, тогда необходимых результатов в отношении выполнения планов хлебозаготовки мы не получим.

При смене правленцев в результате репрессий должно быть обеспечено со стороны партиячейки улучшение руководящего состава в колхозах не только с политической, но и с хозяйственной стороны.

Вместе с тем РПК предупреждает, что выше сказанное не означает, что репрессии применены уже достаточно и, что в селах и колхозах в настоящее время действительно организовано серьезный и решительный нажим на кулацкие элементы, на организаторов саботажа в сдаче хлебозаготовок. Наоборот, предусмотренные репрессии в директиве РПК по отношению к кулацким элементам, злостно уклоняющихся от выполнения планов единоличники, управленческий аппарат колхозов, незаконно бравший хлеб, лодырей, рвачей и т.д. еще очень мало использовали и не дали необходимых результатов вследствие нерешительности и колебания там, где репрессия безусловно необходима. Репрессия не популяризуется, не разоблачаются конкретные преступления, чтобы воздействовать на других, сплотив актив в борьбе с расхищением хлеба. Особенно дело обстоит плохо в отношении выполнения плана по единоличному сектору – прошло уже более 20 дней со времени получения инструкции Совнаркома, все же репрессивные меры применяются чрезвычайно слабо и недостаточно. (Михайловка, Нерубаевка, Красносилля, Богдановка не изъяли явно раскраденный хлеб у членов правления, комирников и др.).

На ряду с этим неумение подкрепить применение мер согласно инструкции СНК организовать общественное мнение единоличников и особенно честных и добросовестно выполняющих план хлебозаготовок вокруг применения репрессий, неумение организовать разоблачение на фактах кулацких и антисовет-

ских элементов перед бедняцко-средняцкими массами и неумение отколоть на нашу сторону лучшие части единоличников.

РПК отмечает совершенно ненормальным явлением, когда в отношении единоличников применяется лишение права покупки товаров, то почти сплошь и рядом даже не вывешивают в общественных местах списков хозяйств, подвергающихся этой репрессии, не делают применение репрессий предметом обсуждения на собраниях единоличников, для оказания давления на всех единоличников, не выполнивших план хлебозаготовки, не предупреждают о применении более суровых мер: (Натуральный штраф, лишение усадебной земли и т.д.).

Только наряду с применением репрессий развитие широкой массовой работы среди бедняцких и середняцких масс обеспечит сдачу хлеба по единоличному сектору.

III. Указать партячейкам и Уполномоченным РПК, что борьба с кулацким влиянием в колхозе есть прежде всего борьба с воровством, расхищением и укрывательством хлеба в колхозах, борьба с теми, кто обманывает государство, кто прямо или косвенно ведет борьбу против хлебозаготовки, кто проявляет саботаж сдачи хлеба. А между тем в ряде сел и колхозов отдельные руководители считают наличие кулацкого влияния – прямое кулацкое выступление, террористические акты или открытая кулацкая агитация, а наиболее хитрые формы борьбы кулака внутри колхоза против хлебозаготовок, смотрят, как на незначительное на обыденное неизбежное явление. В настоящее время форма кулацкого влияния приняла наиболее угрожающий характер в срыве хлебозаготовок: воровство, расхищение, фальшивые отчеты, утайка и прочее, поэтому РПК указывает партячейкам, Уполномоченным РПК беспощадно ударить по воровству, расхищению, утайке и т.д., разоблачить кулацкое существо. Показать на этом деле лицо классового врага – это является основной и решающей задачей партийной работы в хлебозаготовках. Воров, рвачей и расхитителей хлеба, тех, кто обманывает государство и колхозников одновременно с применением репрессий поднять ненависть колхозных масс, должны добиться, чтобы колхозная масса клеймила этих людей, как кулацких, агентов и классовых врагов. Позорнейшим фактом нужно считать по большинству сел не найденного ни одного

случая скрытого хлеба, по всему району спрятанного хлеба на чердаках и ямах до 100 случаев. Только это носит весьма распространенный характер. Даже там (Д-Каменка, Мотроновка), где нашли у кулаков хлеб, их не арестовали и дело не передано суду, а между тем за эти преступления они заслуживают высшей меры. Нужно вооружить ненавистью, озлоблением к виновникам, закапывающим хлеб, на жесточайших репрессиях принудить других сдать хлеб, тех, кто не принимает мер к кулацкой контрреволюции, сам подлежит строжайшей ответственности.

IV. Неоднократно в своих директивах РПК давал четкие указания для правильной организации хлебозаготовительной работы, в первую очередь, правильно расставить партийно-комсомольские силы по колхозам, производственным бригадам, кутках и т.д. Все же в ряде ячеек до сих пор вместо правильной расстановки сил в соответствии с ранее данными указаниями продолжают беспокорные и безответственные разъезды из колхоза в колхоз, из бригады в бригаду. Все вместе: председатели сельсоветов, секретари партячеек, Уполномоченный РПК и т.д., вместо прикрепления каждого к отдельному решающему колхозу, руководителей села эта расхлябанность, отсутствие большевистского конкретного руководства и ответственности, прикрывая с внешней стороны кипучей работой и беспомощной суетой, должна быть немедленно ликвидирована. РПК считает совершенно ненормальным, что в ряде сел района хлебозаготовительная работа проводится только партячейкой, от своего имени выполняют различного вида административные функции, наложение штрафов, аресты, раскрытие ям и т.д., а сельсоветы в этом деле совершенно бездействуют, не выполняют своих прямых обязательств и не несут никакой ответственности.

Исходя из этого, РПК предлагает партийным ячейкам направить работу сельсоветов, заставив выполнять свои обязанности в хлебозаготовительной работе.

РПК предлагает партийным ячейкам направить работу сельсоветов, заставив выполнять свои обязанности в проведении хлебозаготовительной работы. РПК еще раз напоминает, что для обеспечения полного выполнения хлебозаготовок имеет решающее значение организационная работа, без постановки орг. рабо-

Розділ I – Репресивна політика держави на селі

ты не может быть настоящего большевистского руководства  
хлебозаготовками.

Секретарь РПК

/Нізов/

*ДАКО. - ф.П-68. - Оп. 1. - Од.зб. 328. - Арк. 77, 78, 79.*

**№ 37**

**Витяг з постанови бюро Знам'янського районного  
партійного комітету про виконання плану хлібозаготівель  
27 листопада 1932 р.**

**ПОСТАНОВА**

бюро Знам'янського райпарткому від 27/XI-32р.

**... II. ПРО МІРОПРИЄМСТВА У ЗВ'ЯЗКУ  
З ВИЛУЧЕННЯМ ХЛІБА**

1. 28/XI-32р. вранці провести кущові наради у селах:

1. с. Трепівка тов. Богдану, 2/ с. Дмитрівка т. Вороніну,  
3/ Михайлівка тов. Чевичілову, 4/ Божедарівці тов. Новікову та  
м. Знам'янка тов. Валішкому з викликом по одному чоловіку із  
села – секретаря парторганізації або уповноваженого або голову  
сільради (комуніста) для підведення підсумків проведення роботи  
по вилученню хліба у ворів, ледарів та інших.

На цих нарадах зібрати повний матеріал: списки осіб, які  
підлягають вилученню хліба, вказавши прізвища, займані посади  
у колгоспі, чи має в одноосібному користуванні посів, скільки  
вилучено хліба та ділянку, чи є крадений хліб.

б/ Виявити характер стягнення хліба, приховано чи відкри-  
то, відношення до цих міроприємств тих, що проводили вилучен-  
ня, як і тих, що у них вилучено хліб, настрої окремих груп та інш.

в/ Роз'яснити, що хліб, вилучений у колгоспників, що чесно  
працювали у колгоспі і одержували від колгоспу як аванси і  
відповідно яких немає перевірених компрометуючих матеріалів,  
повинен бути повернутий. Відносно тих, у яких знайдено хліб чи  
частково ... цілком крадений, (перевищує норму одержання від  
колгоспу або культур, які одержував) хліб повинен бути зданий  
хлібозаготівлі і ці особи повинні бути притягнуті до судової  
відповідальності.

Пропонувати прокуратурі в особі т. Мельніченка протягом  
п'яти днів організувати розгляд всіх цих справ відносно  
колгоспників, у яких вилучено, крім хліба, одержаного авансом,  
також і хліб, одержаний на присадибних землях, відповідну  
частину здати в план X/З, перерахувавши хліб від одноосібного  
посіву в рахунок натуравансів.

г/ Здати в план X/З вилучений хліб у членів правлінь,  
незаконно одержаний від колгоспів, як натураванси, притягаючи



до судової відповідальності за розбазарювання незалежно від партійності.

д/ Відносно тих, що розкрадали хліб, але при вилученні цей хліб не знайдено, тому посилити натиск та вимоги до цих осіб аби вилучити у них цей хліб.

є/ Провести всю цю роботу протягом 2-х днів, зібрати акти та збори колгоспників і роз'яснити всі ці міроприємства, особливо звернути увагу на окремих виявлених фактах крадіжки, утайки, розбазарювання хліба з боку керівників, членів правлінь та колгоспників, організувати з боку колгоспників підтримку цих міроприємств.

ж/ Систематично проводити перевірку та вилучення хліба у куркулів та ворів.

з/ Доручити т.т.т. Дупленко, Блогіну та Мельніченко обговорити порядок вилучення в окремих випадках краденого хліба, що переховується у залізничників.

к/ Доручити т.т. Чевичілову, Блогіну, Вороніну підсумувати матеріали до 1/ХІІ-32 р.

...

*ДАКО. - ф.П-2470. - Оп. 1. - Од.зб. 1. - Арк. 235, 236, 237.*

### **№ 38**

**Протокол засідання бюро Знам'янського районного партійного комітету про перевірку проведення заходів по виконанню рішення бюро РПК та обкому партії у с. Дмитрівці та колгоспі ім. Фрунзе, занесеного на чорну дошку та про оприлюднення фактів викриття прихованого та закопаного хліба колгоспниками та одноосібними господарствами**

*18 грудня 1932 р.*

### **ПРОТОКОЛ**

засідання бюро Знам'янського РПК від 18/ХІІ-32р.

Присутні члени бюро т.т. Завадський, Сокольський, Воронін, Благин, Фішбейн, Уповноважений обкому т. Журавський

СЛУХАЛИ: Інформацію т. Вороніна про перевірку проведення міроприємств по с. Дмитрівка і колгоспу Фрунзе, занесеного на чорну дошку.

УХВАЛИЛИ: Визнати, що рішення бюро та фракції РВК про проведення масової роз'яснюючої роботи серед колгоспників про причини занесення на чорну дошку колгоспу "Фрунзе", а також про репресивні та економічні заходи до колгоспу, занесеного на чорну дошку, проведено недостатньо.

Уповноважений РПК т. Новіков не забезпечив рішучих заходів виконання рішень ЦК та Обкому.

Попередити тов. Новікова, що, коли він і надалі буде займатися константацією безобразій, які відомі РПК по Дмитрівці, по суті відноситься примиренські до явних контрреволюційних дій окремих груп по селу та колгоспах Дмитрівки – по відношенню до нього буде вжито самих рішучих мір: притягнення та державного впливу.

2/ Відмітити, що партосередок, після рішення бюро РПК та Обкому про занесення колгоспу на чорну дошку, не забезпечив мобілізації всього партосередку на розгром куркульського саботажу, не мобілізувались на виявлення та вичистки з колгоспів куркулів, петлюрівців та інш. контрреволюційних елементів, які є серед колгоспників, навіть, серед членів партії (Сіромаха), підійшли до втілення постанови бюро формально, без проведення необхідної масової роботи з кращими колгоспниками-виробниками, врешті чого виключення з колгоспу 10 куркулів провели формально.

3/ Не дивлячись на неодноразові партстягнення секретарю партосередку Калині та суворе попередження його про вжиття парт та державних репресій все ж Калина продовжує і надалі саботувати рішення бюро, спрямоване на оздоровлення колгоспів с. Дмитрівки, продовжує проводити явно куркульську роботу на зрив виконання плану хлібозаготівлі, ставши на шлях прямої підтримки куркульських елементів, що зривають хлібозаготівлю (Сіромаха), захист куркулів арт. Фрунзе, саботував у проведенні інструкції ЦК по одноосібному сектору та інш.

4/ Вважати, що дії Каліни є діями явно ворожими інтересам робітничого класу, за що виключати Каліну з лав партії та арештувати.

Пропонувати т. Благіну оформити матеріали на підставі листа ЦК та обкому про виселення на Північ.

5/ Повідомити обком про арешт Каліни та прохати санкцію на висилку на Північ, як зрадника інтересам робітничого класу.

6/ Доручити т. Вороніну організувати роз'яснення даного рішення в партосередку, добитись повного розуміння необхідності застосування таких жорстоких і рішучих заходів по відношенню до зрадників робітничого класу.

Запропонувати т. Вороніну забезпечити проробку цього рішення серед колгоспників, провівши попередню проробку серед колгоспників, активістів-виробничників, домогтися повної підтримки рішення бюро на активі, після чого провести роз'яснення постанови бюро на загальних зборах колгоспів.

7/ Доручити т. Завадському телеграфно просити Обком прискорити рішення про проведення в життя постанови бюро РПК від 1/ХІІ про чистку партосередку при колгоспі "Комсомольська правда" Дмитрівської сільради.

8/ Доручити тов. Новікову забезпечити виконання штрафу по м'ясозаготівлям не пізніше 25/ХІІ, а також вжити рішучих заходів по безумовному стягненню у колгоспів та колгоспників коштів для виконання всіх фінансових зобов'язань до 1/1-33 р.

9/ Доручити тов. Петровському забезпечити арешт виявлених колгоспниками в колгоспі куркулів, петлюрівців, бандитів, погромщиків та інш. контрреволюційного елементу.

10/ Послати на керівну партроботу в осередок тов. Сербина, відкликавши з роботи в Черноліському радлігоспі.

11/ Запропонувати директору МТС т. Винарову забезпечити безпосередню роботу молотарок на обмолоті та переобмолоті, а також забезпечити щоденні наростання хлібозаготівлі.

12/ Доручити тов. Рибченку нарочним 19/ХІІ забезпечити надсилку цієї постанови до всіх партосередків.

13/ Запропонувати всім секретарям партосередків та уповноваженим РПК в день одержання постанови увечері проробити рішення на партзборах, про наслідки проробки осередку надіслати нарочним до РПК.

В И Р І Ш Е Н О О П И Т О М 17/ХІІ-32

СЛУХАЛИ: Про викриття прихованого та закопаного хліба колгоспниками та одноосібними господарствами.

УХВАЛИЛИ: Зобов'язати партосередки кожний факт викритого хліба популяризувати серед колгоспників та одноосібників. Списки осіб, у кого знайдено хліб, негайно надіслати до РПК т. Коваленку. Про окремі яскраві факти знайденого хліба інформувати партійні осередки та уповноважених РПК.

Редакції "Соцтемп" систематично висвітлювати в газеті факти знайденого хліба.

Організувати в кожному селі, колгоспі вивішування списків, у кого знайдено хліб, списки злісних господарств, що призначено на висилку, списки вивішувати біля кооперації колгоспу тощо ...

Секретар РПК (підпис) Завадський

*ДАКО. - ф.П-68. - Оп. 1. - Од.зб. 324. - Арк. 79, 80.*

**№ 39**

**Довідка Першотравенської сільради про майновий стан розкуркуленого Берестенка Якіма Степановича**

*[1932 р.]*

**Д О В І Д К А**

Дана ця Зінов'євській міській Раді в тому, що гр. Берестенко Яким Степанович села Олександрівка з'являється міцний середняк та має слідує господарство: хата, сарай, коней, рогатий скот, с. госп. реманент, млин та інш.

На день розкуркулення мав 1 корову, 1шт. молодняка, 1 хату, 1 сарай, хатні речі, був членом колгоспу.

## Розділ I – Репресивна політика держави на селі

В минулому до революції з'являвся міцний середняк та мав слідує господарство: землі власної 12 дес., землі орендної 15 дес., коней – шт., рогат. скот – шт., с. госп. реманент, батраків, сезонних та постійних, млин і т. інш., кінну молотарку, 1 снопов'язку, сезонних батраків 2 чол.

Податку платив по окладному листу № 6 за 27-28 рік	крб. 112 коп. 85
податку платив по окладному листу № 6 за 28-29 рік	крб. 33 коп. 85
податку платив по окладному листу № 185 за 29-30 рік	крб. 12 коп. 10
податку платив по окладному листу № 13 за 30-31 рік	крб. 5 коп. 50.

**Характеристика:** Берестенко Іван Якимович мав молотарку та сільськогосподарський реманент, мав від оренди та молотарки великі прибутки вживав найману працю, із батраками поведився ганебно. До Рад. влади – колективізації ставився вороже.

ПРИМІТКА: куркуль втік з родиною. Розкуркулено 1931 року.

Голова Сільради

Секретар

З оригіналом згідно:

Попов

*ДАКО. - ф.П-242. - Оп. 2. - Од.зб. 95. - Арк. 155.*

### **№ 40**

**Інформаційний лист Великовисківської контрольної комісії  
робітничо-селянської інспекції до Одеської обласної  
контрольної комісії робітничо-селянської інспекції від В-  
Висківської рай КК РСІ**

*[1932 р.]*

Інформлист №3

По нашому району зараз проводиться уперта боротьба за виконання плану хлібозаготівлі, на сьогодні план виконано на 77,2 %.

Для здвигу плану хлібозаготівлі парторганізації довелося вживати найрішучіші заходи до окремих членів партії, уперто небажаючих боротись по-більшовицьки за хліб.

За останній час контрольною комісією було вилучено з лав партії за відмовлення з'явитись на призначений пункт зборів під час проведення мобілізації парторганізації на закінчення збирання та возки буряку та за дезертирство 10 чоловік.

За опортуністичне ставлення та зрив плану хлібозаготівлі вилучено з лав партії 2 секретаря партосередків, один кандидат партії, голову колгоспу та одного голову колгоспу позапартійного віддано до суду, всього вилучено з лав партії за останній час 19 чоловік та РПК 13 чол., з них 6 чоловік заарештовано та порушено клопотання про висилку за межі України.

Зараз КК РСІ проводить виїзні засідання парттрійок по селах, заслуховує доповіді голів колгоспів та сільрад, секцій РСІ, секретарів партосередків та ЛКСМ осередків про стан хлібозаготівлі та виконання щоденних завдань, наданих РПК.

Був випадок, що на засіданні КК РСІ секретар партосередку привселюдно казав, що план ми не виконаємо, за що його з лав партії виключено, а під час обшуку у нього знайдено мішок хліба, також ще у одного секретаря партосередку знайдено в його хаті комора, де він складав усі речі, які були відібрані в безспірному порядку та ключ від цієї комори знаходився у нього.

При перевірці по деяких колгоспах кількість трудоднів у колгоспників були такі випадки, що з 266 чоловік працездатних, 70 чоловік мають не більш як по 30 трудоднів, а також маються випадки, що коні дуже виснажені.

Робота виїзних парттрійок дає зрушення на місцях і підвищує план хлібозаготівлі, наприклад: Володимирівська та її парторганізація, після засідання парттрійки, підвищила план на 12% на п'ятиденку, також маються звіти і по других селах.

Присутність на засіданні парттрійок позапартійних колгоспників доходить до 60%, ставлення колгоспників та виступи на засіданнях парттрійок більшістю спрямовуються на вияснення причин, чому до цього часу затяглась хлібозаготівля. Взагалі, невелика частина колгоспного активу, яка мається при колгоспах,

міцно підтримує колгоспне виробництво і допомагає партактиву виконувати завдання щоденних планів хлібозаготівлі.

Ставлення парторганізації до заходів, що вживаються для підвищення плану хлібозаготівлі уявлено, партійний актив на селі вживає всіх заходів для виконання щоденних завдань плану хлібозаготівлі. Є деяка частина верхівки партійців села, які ще не уявили собі значення своєчасного виконання плану і займаються окоманюванням і опортуністично ставляться до завдань партії.

Частина партійців на селі зрослась з рештками кулаків на місці і проводить їхню роботу, а тому 4-х секретарів партосередків було знято з роботи, трьох – заарештовано.

Наш сільський партактив майже зовсім на читає газет і не цікавиться настановами партії, у великій кількості актив села малописьменний, члени партії з 1930-31 рр.

Самоосвітою не займаються, партнаванчання на селі проводиться кволо. Масова роз'яснювальна робота на селі сільським партактивом не проводиться, а проводять її лише районні робітники, яких замало для цієї роботи.

Зараз в рай КК РСІ працює голова КК РСІ та діловод – друкарка. Позаштатні інспектори рай РСІ та члени президії сидять уповноваженими по колгоспах. Секретар КК РСІ уповноважений на селі 8-м місяців і з цих 8-ми місяців не більше, як три тижні, був у райцентрі і то періодично.

Замітка в газеті „Соцштурм”, що секретар знаходиться по тижню в райцентрі неправдива.

Відсутність робітників у штаті рай КК РСІ, яких до цього часу РПК не надсилає, відбивається на роботі КК РСІ.

Секції РСІ на селі та групи сприяння РСІ при колгоспах в більшій частині працюють кволо.

Випадки п'янок партійців по нашому району, дякуючи житим заходам та виклику їх в КК РСІ, майже зліквідовано.

Підготовка кадрів по радгоспах, колгоспах та МТС розпочато, навчання проводиться.

Ремонт тракторів проводиться кепсько.

План м'ясозаготівлі виконано на 114 %.

Закінчення плану хлібозаготівлі по нашому району передбачається на 15.01, закінчення переобмолоту на 01.01.1933 р.

Голова рай КК РСІ

Іустінов

Розділ I – Репресивна політика держави на селі

*ДАКО. - ф.П-2583. - Оп. 1. - Од.зб. 18. - Арк. 11, 12.*



№ 41

**Зведення про перебіг вилучення невідомих запасів хліба по сільських радах Зінов'євського району станом на 10 грудня 1932 р.**

1932 р.

**З В Е Д Е Н Н Я**  
про перебіг вилучення невідомих запасів хліба по с/радам Зінов'євського району станом на 10/ХІІ-1932 року

	Назва сільради	Прізвище уповноваженого	Виявлено		в т.ч. член правління господарства		Вилучено		в т.ч. від адмін-персоналу	
			Центнерів	Кільк гос-под	Центнерів	Кіл. гос-под.	Центнерів	Кіл. госп.	Центнерів	Кіл. госп
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Аджамська I	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	- " - II	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	- " - III	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	Ганнинська	Фрумкін	0,62	2	0,62	2	0,62	2	0,62	2
5	Бережинська	Ротгайзер	38,77	35	9	3	38,77	35	9	3
6	Веселівська	Пильненький	2	3	2	3	-	-	-	-
7	Богодарівська	Дименшт.	-	-	-	-	-	-	-	-
8	Германівська	Маслов	-	-	-	-	2п	1	-	-
9	Лелеківська	Шрон	12	7	12	7	12	7	12	7
10	В.Байрацька	Драгуленко	115	132	7,69	8	5,35	6	5,35	6
11	Клинцівська	Гребенюк	270	-	19,50	23	5,03	11	5,03	11
12	Юр'ївська	Маслюков	239	124	17,70	9	7,36	9	7,07	9
13	Грузчанська	Сарачан	-	-	-	-	-	-	-	-
14	Водянська	Кваша	54	1кол	-	-	-	-	-	-
15	Карлівська	Стельмас	5,55	4	-	-	-	-	-	-
16	Петрівська	Катренко	128	184	14	22	10	11	10	11
17	Софіївська	Гуляницький	11	16	-	-	11	16	-	-
18	Обертасівська	Котляревський	-	-	-	-	-	-	-	-
19	Камишуватська	Бурьянов	-	-	-	-	16	34	-	-
20	Першотравенська	Кравченко	164	171	11	7	-	-	-	-
21	Назарівська	Стратненко	-	-	-	-	-	-	-	-
22	Черняхівська	Мухін	2,45	2	2,45	2	2,45	2	2,45	2

Розділ I – Репресивна політика держави на селі

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
23	Федосіївська	Хилинський	374	435	26	27	10	26	3	9
24	В.Мамайська		10	1кол	-	-	-	-	-	-
25	Вишняківська	Марков	3,49	11	3,49	11	3,49	11	3,49	11
26	Лозоватська	Алексєєнко	199	104	30	17	-	-	-	-
27	Мар'ївська	Мойсюк	51	30	40	23	6	6	6	6
28	Доливівська	Белінський	26,32	30	9,85	8	1,85	4	1,85	4
29	Сасівська		90,62	115	9	9	1,10	1	1,10	1
30	Козирівська	Іванько	-	-	-	-	1	3	1	3
31	Нечаївська	Мошкин	16,9	66	-	-	1,16	4	0,41	1
32	Коротякська	Бабенко	2	3	2	3	2	3	2	3
33	Шевченківська	Мочалов	-	-	-	-	-	-	-	-
34	Калинівська	Михайлов	20	12	-	-	-	-	-	-
35	Криничуватська	Журбінський	143	202	2	10	1	1	1	2
36	Губівська	Євдотьєв	-	-	-	-	2,42	2	2,42	2
37	Масляниківська		-	-	-	-	-	-	-	-
38	Тарасівська		-	-	-	-	-	-	-	-
39	Покровська		-	-	-	-	-	-	-	-
40	Жеванівська		-	-	-	-	-	-	-	-
41	<b>Разом</b>		1978,72	1690	218,30	194	138,95	195	73,79	93

Розділ I – Репресивна політика держави на селі

*Продовження таблиці*

	Вилуч. розклад хліба		в.т.ч. одноосібників		в.т.ч. від ледарів		від садибного посіву	
	Центн.	Кіл.гос	Центн.	Кіл.гос	Цент.	Кіл.гос	Центн.	Кіл.гос
	11	12	13	14	15	16	17	18
1	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-	-	-	-
3	-	-	-	-	-	-	-	-
4	8	25	11,5	2	7	8	-	-
5	-	-	-	-	-	-	-	-
6	-	-	-	-	-	-	-	-
7	-	-	-	-	-	-	-	-
8	-	-	-	-	-	-	-	-
9	-	-	-	-	-	-	-	-
10	6	7	1,32	2	4,68	5	-	-
11	5,16	13	2	7	-	-	-	-
12	-	-	-	-	-	-	-	-
13	-	-	5	7	-	-	-	-
14	3	6	-	-	3	6	13	-
15	5,55	4	3,51	2	2,04	2	-	-
16	-	-	-	-	-	-	-	-
17	6	10	-	-	-	-	-	-
18	12	13	-	-	-	-	-	-
19	-	-	-	-	2,16	5	-	-
20	6,4	11	2,65	5	2,84	5	-	-
21	7,5	7	5,5	3	2	4	-	-
22	4	2	0,82	1	-	-	-	-
23	3	5	1	1	-	-	-	-
24	-	-	-	-	-	-	-	-
25	10,51	10	7,11	6	-	-	3,60	4
26	6,4	7	-	-	-	-	-	-
27	4	6	2	2	2	4	-	-
28	20,16	18	0,69	1	12,39	17	5,54	2
29	-	-	-	-	-	-	-	-
30	2	2	2	2	-	-	-	-
31	1,10	5	-	-	1,10	5	-	-
32	9	18	-	-	-	-	-	-
33	0,63	1	-	-	-	-	2	1
34	-	-	-	-	-	-	-	-
35	3	10	1	2	-	-	-	-
36	-	-	-	-	-	-	-	-
37	-	-	-	-	-	-	-	-
38	-	-	-	-	-	-	-	-
39	-	-	-	-	-	-	-	-
40	-	-	-	-	-	-	-	-

Розділ I – Репресивна політика держави на селі

41	123,41	180	36,10	43	37,21	61	24,14	7
----	--------	-----	-------	----	-------	----	-------	---

*Продовження таблиці*

	Знято голів правління	Знято зав. госп.	Знято комірн.	Знято рахівн.	Знято вагарів	Знято контролерів
	19	20	21	22	23	24
1	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-	-
3	-	-	-	-	-	-
4	-	-	1	1	-	-
5	-	-	-	-	-	-
6	-	-	-	-	-	-
7	-	-	-	-	-	-
8	-	-	-	-	-	-
9	1	1	1	-	-	-
10	5	-	2	3	1	-
11	3	2	3	2	2	1
12	-	-	-	-	-	-
13	2	3	1	-	-	-
14	-	-	-	-	-	-
15	1	-	1	-	-	-
16	-	-	-	-	-	-
17	1	-	-	-	-	-
18	-	-	1	-	-	-
19	1	1	1	-	-	-
20	-	-	-	-	-	-
21	2	1	-	-	1	-
22	-	-	-	-	-	-
23	1	1	3	-	3	-
24	-	-	-	-	-	-
25	-	1	2	1	-	-
26	3	1	2	1	-	-
27	1	1	1	-	2	-
28	1	1	1	-	-	-
29	2	2	2	2	4	-
30	-	-	-	-	-	-
31	-	1	-	1	-	-
32	2	2	2	2	1	-
33	-	-	-	-	-	-
34	4	2	1	3	2	-
35	2	1	-	-	-	-
36	3	-	2	-	-	-
37	-	-	-	-	-	-
38	-	-	-	-	-	-
39	-	-	-	-	-	-

Розділ I – Репресивна політика держави на селі

40	-	-	-	-	-	-
41	35	21	27	16	16	1

Заготвідділ Заготзерно

*(нідпис)*

Колесник

*ДАКО. - ф.П-4. - Оп. 1. - Од.зб. 129. - Арк. 61.*

**№ 42**

**Список членів і кандидатів у члени КП(б)У, притягнутих до партійної відповідальності у справі посівної кампанії та хлібозаготівель по лінії Новогеоргіївської контрольної комісії робітничо-селянської інспекції**

*[1932 р.]*

**СПИСОК**

членів і кандидатів КП(б)У, притягнутих до партвідповідальності по справі хлібозаготівлі та посівкампанії по лінії КК,  
1/VII-16.XII.1932 р.

Прізвище, ім'я та по батькові	Соц. стан	Партійність	Коли на-кладено парт-стягн.	За що накладено партстягнення	Яке парт-стягнення
1	2	3	4	5	6
1. Крисін Петро Іванович	роб.	1925 р. чл. парт.	27/XI	Відмовився виїхати в с. Подорожнє уповноваженим РПК по хлібозаготівлі, мотивуючи неможливістю виїхати складанням промфінплану на 1933 р. та установленню штампів ... (нерозбірливо).	Виключено з партії
2. Голобородько Сергій Іванович	роб.	1928 р. чл. парт.	27/XI	Будучи секретарем партосередку і головою колгоспу неодноразово доказував нереальність	За саботаж хлібозаготівлі з

1	2	3	4	5	6
				<p>плану, не керував справою хлібозаготівлі по одноосібному сектору; На бюро РПК дав обіцянку виконати план хлібозаготівлі до 1/ХІІ на 100 %, а на президії КК заявив, що дав обіцянку виконати на 60%. На колгоспні підводи з хлібом посадив одноосібників.</p> <p>В 1927 р. його було виключено з партії за Троцькізм, потім Астраханська губернська КК поновила з доганою ....</p> <p>За бездіяльність, як директор МТС, мав сувору догану з попередженням (1931р.)</p>	<p>роботи секретаря п/о знято і з партії виключено</p>
3. Осиченко Віктор Йосипович	селянин	канд. в парт.	27/ХІ	<p>В акті про наявність чистого зерна в розданому посліді позначив 5% чистого зерна, а бригадно рай КК-РСІ встановлено 25%.</p> <p>Утаїв від уповноваженого обкому т. Гуревича роздачу хліба колгоспникам при невиконанні плану хлібозаготівлі. Дав розпорядження не вивозити хліб, про вивозку якого було домовлено з бригадою рай РСІ.</p>	<p>За сприяння розбазарювання хліба, збитку незаконної роздачі хліба з партії виключено</p>

Розділ I – Репресивна політика держави на селі

1	2	3	4	5	6
4.Лященко Микита Іванович	се- ля- нин	чл. з 1931 р.	27/XI	За симуляцію в роботі по хлібозаготівлі, послаючись на хворобу. Лікарською комісією встановлено, що працювати по політгоспод. кампаніях може.	Догану
5. Семеренко Федосій Іванович	- " -	чл. з 1925 р.	22/XI	Будучи секретарем п/о проявив примеренчеське ставлення в боротьбі за хліб. Не забезпечив керівництва п/о в цій справі	Сувору догану
6. Вакуленко Петро Фом.	- " -	чл. КП(б)У	3/XI	За несвоєчасне доведення твердих завдань по хлібозаготівлі куркульсько-зам. част. села та нерішучість в боротьбі за хліб	Сувору догану з останнім попередженням
7. Ткаченко Павло Федорович	с.г. роб.	чл. з 1927 р.	10/XII	З 10 по 20/XI був на селі уповноваженим РПК по хлібозаготівлі в с. Чаплищі, 20/XI приїхавши на військове заняття до райцентру, більше в с. Чаплище не поїхав, мотивуючи це тяжким станом школи та санкцією на невіїзд Зав. від. Наросвіти. 5/XI-32 р. по лінії КК за невіїзд на село уповноваженого РПК по хлібозаготівлі мав сувору догану.	Виключено, як дезертира з фронту хлібозаготівлі
8. Плахотний Онопрій	се- ля- нин	чл.з 1920 р.	14/XII	Будучи головою колгоспу, неодноразово давав обіцянку п/о і	З партії виключено

1	2	3	4	5	6
				<p>сіл'радї виконати план хлібозаготівлі, але не виконував, розбазарював хліб на громадське харчування до кінця листопада місяця; на президії КК заявив: "Що ж я купуватиму хліб, щоб виконати план хлібозаготівлі".                      Весь час доказував, що хліба в колгоспі не мав і до повернення ... розданого хліба колгоспникам ніяких заходів не вживав. На сьогодні по хлібозаготівлі не працював, хоч був прикріплений п/о. На позику не підписувався і серед колгоспників ніякої роботи не приводив. На президії заявив, що в колгоспі не мав на кого опертися, бо всі колгоспники антирадянський елемент. Постановою Т-Балківського п/о в 1931р. як голову ... та невиконання політ. господ. кампанії був виключений з партії і поновлений в партії президією КК з суворою доганою з останнім попередженням.</p>	



Розділ I – Репресивна політика держави на селі

1	2	3	4	5	6
9. Рак Петро Сидорович	се- ля- нин	чл. партії з 1931 р.	14/ХІІ	Як виділений п/о від- повідальним за хлібо- заготівлю по ... дово- див, що, крім 5 госпо- дарств, у всіх інших ... хліба не має, не вів боротьби за виконання плану хлібозаготівлі, розкладаючи балачка- ми про нереальність плану. Без погодження п/о, с/р купив таємно хату у куркуля за 600 крб., за яким було за- боргованості по держ- податках 250 крб. Секретарю п/о заявив: "Краще виключить зараз, ніж чекати поки вичистять і зішлють".	Виклю- чено з партії
10. Радчен	роб.		16/ХІІ	Як директор МТС не забезпечив своїм керів- ництвом виконання плану хлібозаготівлі колгоспами, що обслу- говуються МТС. Не вів рішучої боротьби з розбазарюванням хліба по колгоспах.	Вине- сено догану
11. Іщенко Іван ...	се- ля- нин	чл. КП(б)У	16/ХІІ	За перевищення % авансування колгосп- ників та незабезпечен- ня керівництва в хлібо- заготівлі по колгоспу	Догану

Розділ I – Репресивна політика держави на селі

1	2	3	4	5	6
12. Торопов Опанас Григорович	роб.	чл. партії з 1930 р.	31/X	Продаж хліба по спекулятивній ціні при виконанні плану хлібозаготівлі на 12,4% ... критики і самокритики серед колгоспників, голе адміністрування, безгосподарність по колгоспу і ... по догляду за свинями.	Виключено з партії і передано до суду
13. Шкуренко Йосип Лукич	селянин	канд. в партію	1/IX	За нерішучість в боротьбі з споживачькими настроями серед колгоспників та приморенчеське ставлення у справі ...	Догану
14. Шумейко Олександр	батр	- " -	25/X	За несвоєчасну висилку тяглової сили, в порядку соц. допомоги до с.Калантаїва.	Догану
15. Резніков Григорій Якович	роб.	- " -	27/XI	За невиконання контрактційного зобов'язання по хлібозаготівлі, не участь в роботі п/о по хлібозаготівлі, небажання вступати до колгоспу, несплату сільськогосподарського податку, не передплату позики.	Виключено
16. Жуков Ігор Севастьянович	селянин	чл. партії	31/X	За кволе керівництво п/о і невжиття заходів по справі хлібозаготівлі по колгоспу	Догану

ДАКО. - ф.П-437. - Оп. 1. - Од.зб. 90. - Арк. 11-13.

№ 43

**Витяг із відомостей про членів та кандидатів у члени КП(б)У,  
з засуджених Нарсудом м. Зінов'євська за невиконання  
планів хлібозаготівлі**

[1932 р.]

**ВІДОМОСТІ**

на засуджених Нарсудом м. Зінов'євська з 1 січня по  
17 грудня 1932 р. членів та кандидатів КП (б)У

Прізвище, ім'я та по батькові	Пар- тій- ність	Місце роботи	Короткий зміст звинув. та арт. КК	Зміст вироку та коли винесено
1	2	3	4	5
2. Осторов- ський Б.Н.	ч/п	Заготскот директор	Перевищення влади, пору- шення кредит- ної реформи – арт.98 КК	Засуджено на 3 місяці примпраці 3/ХІІ
7. Степан- ченко Мар'ян Мефтодійо- вич	ч/п	Голова артлілі	Невиконання плану засіву – арт. 97 КК	Засуджено на 2 місяці прим- праці 26/ХІ
9. Заві- зіон П.К.	к/п	Голова Ганнин- ського ССТ	Розтрата та безгосподар- ність – арт. 99, 97, 105 КК	Засуджено на 1 1/2 р. позбавлення волі умовно 27/VIII
10. Татарчук Василь Семенович	ч/п	Завідувач господарст- вом та заго- товач Ган- нинського ССТ	Розтрата та безгосподар- ність – арт. 99, 97, 105 КК	27/VIII засуджено до позбавлення волі на 2 роки
22. Пекер- ман М. М.	ч/п	Голова Зеленів- ського ССТ	Зрив роботи по сівбі – арт. 97 – КК	5/VII засуджено до 1 1/2р. поз- бавлення волі

Розділ I – Репресивна політика держави на селі

1	2	3	4	5
70. Дубина Костянтин Пилипович	ч/п	Голова артілі	Зловживання та недбайливе ставлення до своїх обов'яз- ків – арт. 97, 99 КК	30/Х засуджено до позбавлення волі на 5 років
71. Шамрай Тимофій Іванович	ч/п	Голова Калинівської с/ради	Недбайливе ставлення до виконання хлібозаготівлі по односіб- ному сектору – арт. 99 КК	20/Х засуджений до позбавлен- ня волі на 3 роки

Старший Нарсуддя  
Згідно:

(Григоренко)

*ДАКО. - ф.П-192. - Оп. 1. - Од.зб. 83. - Арк. 1, 1 зв, 3 зв.*

**№ 44**

**Статистичне зведення  
про чисельність і склад комуністів у сільпарторганізаціях,  
притягнутих до партвідповідальності  
та виключених із лав КП(б)У Контрольними Комісіями і  
парткомами по Зінов'євському МПК  
за II півріччя 1931 року і I квартал 1932 року**

*1932 р.*

**СТАТИСТИЧЕСКАЯ СВОДКА**

о числе и составе коммунистов в сельпарторганизациях,  
привлеченных к парответственности и исключенных  
из КП(б)У Горпарткомам, КК и ячейкам по Зиновьевской  
парторганизации за II пол. 1931 года и I кв. 1932 года

Розділ I – Репресивна політика держави на селі

Виды проступков	Подвергнувшиеся парт. взысканиям	За правонарушения	В том числе			В том числе		За отказ в сдаче своих хлебных излишков	Разлож. (присв. чужого имущ. и связь с кулаками)	Прочие
			Срыв хлебозаготовок	Срыв сбора налогов	За левые извращения	Масов. обыски, избиен. и т.д.	Принуд. обоб. и арпрерыгив. через устав			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<b>Род занятий</b>										
<u>Сельхоз раб.</u>										
Всего	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Из них искл.	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2
<u>Колхозники</u>										
Всего:	55	29	29	-	-	-	-	4	3	19
Из них .искл.	48	28	28	-	-	-	-	4	3	13
<u>Предс.и чл. правл. к-зов</u>										
Всего	51	38	37	1	1	1	-	4	1	7
Из них искл.	45	34	33	1	1	1	-	4	-	6
<u>Бригадиры в колхозах</u>										
Всего	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Из них искл.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<u>Председатели с/советов</u>										
Всего	22	13	12	1	5	5	-	-	2	2
Из них искл.	9	4	3	1	1	1	-	-	2	2
<u>Ост.чл.ячеек, раб. вне к-зов</u>										
Всего	50	33	33	-	2	2	-	1	5	9
Из них искл.	26	15	15	-	-	-	-	1	4	6

Розділ I – Репресивна політика держави на селі

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<b>ПАРТСТАЖ</b>										
До 1923г.										
Всього	8	8	8	-	-	-	-	-	-	-
Из них искл.	4	4	4	-	-	-	-	-	-	-
1924-28г.										
Всього	47	32	31	1	1	1	-	1	4	9
Из них искл.	26	16	15	1	1	1	-	1	3	5
1929-30г.										
Всього	21	15	15	-	2	2	-	1	1	2
Из них искл.	12	7	7	-	1	1	-	1	1	2
1931-32г.										
Всього	11	4	3	1	3	3	-	1	-	3
В т.ч. искл.	8	4	3	1	-	-	-	1	-	3
Кандидаты										
Всього	93	54	54	-	2	2	-	6	6	25
В т.ч. искл.	80	50	50	-	-	-	-	6	5	19
Из них со стажем										
I пол 1931 г.										
Всього	1	2	2	-	-	-	-	-	1	1
В т.ч. искл.	1	2	2	-	-	-	-	-	1	1
II пол. 1931 г. и I кв. 1932 г.										
Всього	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
В т.ч. искл.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
<b>ВСЕГО:</b>										
Всього	180	113	111	2	8	8	-	9	11	39
В т.ч. искл.	130	81	79	2	2	2	-	9	9	29

ДАКО. - ф.П-4. - Оп. 1. - Од.зб.133. - Арк. 1.

**№ 45**

**Витяг зі звіту про роботу Зінов'євської міської контрольної комісії за період з квітня 1931 р. по травень 1932 р.**

*[1932 р.]*

Боротьба з хворобливими явищами

## Розділ I – Репресивна політика держави на селі

МКК в своїй роботі по боротьбі з хворобливими явищами в нашій організації виходила з основного положення, висунутого ХУІ з'їздом партії: "З'їзд доручає ЦКК РСІ в подальшому з тією ж упертістю та рішучістю зберігати лєнінську єдність партійних лав, ще більше посилити боротьбу зі всякими видами опортунізму та примеренського ставлення до нього і особливо проти правого ухилу, нещадно присікаючи всякі намагання, спрямовані на розхитування партійної дисципліни".

Боротьба, яка проводиться МКК проти ухилів від генеральної лінії партії, показала, що партійна організація в цілому здорова та по-більшовицьки бореться за виконання директив партії. Однак окремі ланки партійної організації не завжди боролися за здійснення господарчо-політичних завдань, через що МКК довелося вжити низку заходів виховного характеру, щоб викривати та попереджувати хворобливі явища, які заважали виконувати завдання, що стоять перед нами в 4-му завершальному році п'ятирічки.

За час з 1 липня 1931 року по 1 червня 1932р. притягнуто до партійної відповідальності:

Членів партії	- 177	Чоловік	- 235	Робітників	- 176
				Селян	- 62
Кандидатів	- 75	Жінок	- 17	Службовців	- 12

З них по характеру хворобливих явищ:

	Абс.	%%
Порушення партетіки	25	9 %
Дезертирство з трудфронту	14	5 %
Пияцтво	19	6,9 %
Порушення парт.дисципліни	42	15,3%
Темне минуле	7	2 %
Карні злочини	4	1,4 %
Правий ухил на практиці	5	15 %
Недбайливе та безгосподарне ставлення	28	11 %
Відрив, механ.вибуття	8	2,1 %
Антисемітизм	3	1 %
Розтрати та крадіжки	2	1 %
Зв'язок з чуждим елементом	9	3,2 %

Перекручування класової лінії під час хлібозаготівлі та посів. кампанії	14	5 %
Відмовлення працювати по хлібозаготівлі	29	14 %
Затиск критики та самокритики	3	1 %
Самопостачання	2	0,6

... Аналізуючи вище наведені цифри видно, що по характеру хворобливих явищ в парторганізації саме більше місце займає правий ухил на практиці (15 %), перекручування класової лінії під час хлібозаготівлі та посівкампанії (5 %), відмовлення працювати по хлібозаготівлі – (14 %), недбайливе та безгосподарне ставлення (11 %) – це говорить про нерозуміння окремими членами партії тих завдань, які зараз стоять перед партією в проведенні господарчо-політичних кампаній. Партколегія, розглядаючи такі справи, суворо засуджувала тих, що шкодять нам в проведенні в життя директив партії.

Виходячи з наявних таких хворобливих явищ партколегією за цей час довелося змінити керівництво в низці партосередків. Характерні з них:

**ЧЕРНЯХІВСЬКИЙ ПАРТОСЕРЕДОК:** виявлено по артілі "Вільний Сокіл" повне перекручування класової лінії з боку голови колгоспу Карнауха, який, підпавши під куркульський вплив, сам з сім'ї куркулів, працюючи головою на заводі "Червона зоря", в той же час займався сільським господарством і був висунутий на голову колгоспу заможною частиною колгоспу, внаслідок чого використаний нею для антирадянської, шкідницької роботи.

Під час хлібозаготівель Карнаух приховав хлібні лишки і приховав 2500 пудів хліба, продукти розподіляв не по трудовим дням, а по їдцям. Партосередок з свого боку не реагував, за що секретарю партосередку було оголошено догану. Голову колгоспу Карнауха виключено з лав партії.

**ДОЛИЛІВСЬКИЙ ПАРТОСЕРЕДОК:** По Долилівський сільраді на день відкритого засідання партколегії виконано план хлібозаготівлі на 6,4%. Голова сільради Свинолуп замість роботи по виконанню плану хлібозаготівлі займався систематичним пияцтвом, грубо поводився з бідняками, за що судом присуджено на 6 місяців прим. праці. За час перебування головою сільради розвалив роботу сільради. Партколегією виключено його з лав



партії, але президія МКК, враховуючи його великий виробничий стаж в партії, залишила та висловила сувору догану, заборонивши на протязі двох років обіймати відповідальні посади.

**ГУБІВСЬКИЙ ПАРТОСЕРЕДОК:** Справу Губівського партосередку МКК слухали два рази. Вперше об'єднане засідання президії МКК та Бюро МКК, засудивши дії керівництва Губівки, яке, замість виконання плану хлібозаготівлі, займалося переглядом реальності цих планів та стало в опір виконанню директив вищестоящих партійних органів. Цією ж постановою голову колгоспу "3-й Комінтерн" було виключено з лав партії, секретаря партосередку знято з роботи та виключено з лав партії, уповноваженого МПК знято з роботи та висловлено догану та винесено постанову про виконання плану хлібозаготівлі до 25/VIII-31 р.

При виїзді партколегії на місце в с. Губівку з метою перевірити, як керівна частина колгоспу "3-го Комінтерну" виконує директиви партії, і запропонувала їм відвантажити хліб, то керівництво колгоспу відмінило раніш дане розпорядження про вивозку хліба і на відкритому засіданні партколегії заявили, що план хлібозаготівлі виконувати не будуть. Розглянувши цю справу партколегія голову артїлі Козакова та члена правління Шевелева виключили з партії.

Найхарактерніший прояв правого опортунізму на практиці, який дійшов до прямого опору виконанню директив Бюро МПК, ми мали також з боку окремих уповноважених МПК по сільрадам. Наприклад: Бережний – уповноважений МПК, працюючи інспектором КК РСІ, був присутній на засіданні бюро МПК, де затверджували план хлібозаготівлі. Проти плану не суперечив, а, коли його послали на село уповноваженим МПК, почав розводити балачки про нереальність плану та замість того, щоб натиснути на куркуля та шляхом масово-політичної роботи виконувати план хлібозаготівлі, обвинувачував бюро МПК, що останнє не натиснуло на ЦК КП(б)У, аби добитись зменшення плану, за що його виключено з лав партії.

Характерно, що по тій же сільраді при другому уповноваженому МПК план хлібозаготівлі було в ближчий час виконано на 70%.

Робота партколегії в основному була скерована на те, аби розглядаючи справи членів партії, дати їм можливість виправити свої помилки.

Характерною справою є справа Лебедченка – голови артiлі "Нове життя" Першозванiвської сiльради, якого за прояв правого ухилу, на практицi підпавшого під куркульський вплив, уперто не бажуючого виконувати план хлiбозаготiвлi, не дивлячись на пропозицiї бiднякiв здавати хлiб, вiн приховав 1700 пудiв хлiба i, тiльки пiсля виключення його з кандидатiв партiї, вiн зрозумiв, до чого довела його антипартiйна та антирадянська робота i, на ходу переключивши свою роботу на бiльшовицькi рейки, план хлiбозаготiвлi виконав. Партколегiєю його в партiї поновлено.

*ДАКО. - ф.П-192. - Оп. 1. - Од.зб. 29. - Арк. 31, 32, 34, 35.*

**№ 46**

**Інформаційний лист Зінов'євського міськпарткому до ЦК КП(б)У та Одеського обкому КП(б)У "Про хід скиртування, хлібозаготівель та підготовки до осінньої сівби"**

*[1932 р.]*

До ЦК КП(б)У та Одеського обкому КП(б)У  
Інформ. Політ лист "Про хід скиртування, хлібозаготівлі та підготовки до осінньої сівби"

**1. СКИРТУВАННЯ**

На 29/VIII по району заскиртовано 70%. По Зінов'євській МТС – 74%, по Компаніївській – 67% та по Шостаківській – 53%. Закінчили скиртування колгоспи семи сільрад: Бережинська, В.Байрацька, В.Мамайська, Кгаївська, Першозванівська, Зеленівська, Коротякська. Наближаються до закінчення такі сільради: Назарівська, Масляниківська, Нечаївська, Іванівська, Юр'ївська, Мар'ївська, Водянська, Аннінська та інші.

В цих сільрадах розгорнуто широку масову роботу, мобілізовано думку широких колгоспних мас навколо схоронення врожаю. Низка колгоспів інших сільрад, а саме: колгоспники артїлі "Культзмичка" Покровської сільради, артіль ім. Дзержинського Аджамської сільради показують зразки дійсно більшовицької боротьби за схоронення врожаю. Організувавши скиртування ряднами ця робота дала гарні наслідки: за чотири дні заскиртовано 73 га пшениці. Приклад артїлі "Культзмичка" підхопили колгоспники артїлі ім. Ворошилова, що за два дні заскиртували ряднами 33 га пшениці. Цей приклад дав здвиг в роботі по скиртуванні цілої сільради, колгоспники по 60-70 чоловік щодня виходять на скиртування.

Поруч з цими сільрадами, що дійсно борються за схоронення врожаю, є низка сільрад, що ганебно відстають і тягнуть весь район назад. Це такі сільради: Жеванівська – 32 %, Шевченківська – 35 %, Лозоватська – 29 %. В цих сільрадах не лише серед колгоспників, а й серед керівників /уповноважений МПК, секретар партосередку/ панують антискиртувальні настрої.

"На що нам скиртувати, як ми за цей час помолотимо", – так заявив уповноважений МПК по Лозоватській сільраді. "Скирту-

вання це лишня робота", – каже голова артїлі "Марат" Губівської сільради. Бюро міськпаркому вжито всіх заходів, аби по всіх колгоспах району протягом двох днів було в основному закінчено скиртування по району. В своїй постанові від 23/VIII дало рішучу відсіч опортуністичним антискиртувальним твердженням:

"За зрив скиртування, прояв антискиртувальних настроїв винести сувору догану секретарю Лозоватського партосередку т. Ломакіну, голові сільради тов. Крикуну, Уповноваженому МПК т. Висоцькому.

Попередити їх, що МПК змушений буде вжити найсуворіших заходів, коли протягом двох днів не буде використано всіх можливостей для закінчення скиртування".

За бездіяльність в організації мас на скиртування МПК знято голову Жеванівської сільради тов. Олійника, винесено йому сувору догану, знято з роботи уповноваженого МПК тов. Бельченка.

В артїлях, де масово роз'яснювальна робота підмінюється голим адмініструванням, наслідки роботи надзвичайно погані. У колгоспі "Ударник ланів" Аджамської сільради на возовищі снопів спостерігаються факти, що підвода протягом кілометра розгублює 15-20 снопів, підводи, що їдуть позаду обмолочують ці снопи кіньми, порожняк не підбирає, на це не звертає уваги ні бригадир, ні правління колгоспу.

Про відсутність масової роз'яснювальної роботи в окремих колгоспах свідчить такий випадок: у Грузькому, де було знято хліб з громадського харчування, без проведення потрібної роз'яснювальної роботи серед колгоспників, частина колгоспників, не взявши з собою хліба, кинули роботу.

Для посилення роботи по колгоспах та допомоги колгоспним партосередкам в роботі Бюро МПК ухвалило:

"Оголосити мобілізацію 50 комуністів в місті для постійної роботи на селі. Доручити оргінстру цю мобілізацію провести протягом п'яти днів. Кульпропу і Агітмасу провести з мобілізованими товаришами короткотермінові /3-4 дні/ курси-семінар".

По окремим і, насамперед, відсталим сільрадам до цього часу всі корови використовуються на возовицю. Цьому сприяло ще й те, що Колгоспспілки не опрацювали заходів стимулювання колгоспників, що дають своїх корів. МПК дано конкретну директиву фр. Колгоспспілки протягом трьох днів опрацювати

заходи до стимулювання колгоспників, що включили своїх корів у возовицю. Уповноваженим та секретарям партосередків розгорнути широку масову роботу навколо цього питання серед колгоспників.

МПК додатково мобілізовано членів МПК і КК для допомоги колгоспним партосередкам в мобілізації колгоспних мас і відряджено у відсталі села та колгоспи, а також дано конкретну директиву, що зобов'язує всіх уповноважених та секретарів партосередків та голів сільрад закінчити скиртування у визначений термін.

## II. ХЛІБОЗАГОТІВЛІ

План з хлібозаготівлі по району по колгоспно-селянському сектору на 28/VIII виконано на 22,1 %, по одноосібному – 2 %, доведені тверді завдання відмовляються виконувати, сільради відбирають, застосовуючи закон ВУЦВІКУ. По радгоспам план виконано на 105,4%.

Причини такого ганебного виконання плану по колгоспно-селянському сектору є результат того, що ще не всі корови використовуються на скиртуванні і вивозці хліба. Є факти небажання і опору організації мас і використання можливості на виконання робіт. Голова Аннінської сільради тов. Зелений веде такі балачки: " Я вже не знаю, що робить. Чорт його зна, за що братися: чи скиртувати, чи хліб заготовляти, чи пари готувати". А замість того щоб хоч одне із завдань виконувати – п'янствує. Член правління "Прогрес" Карлівської сільради Ігнат'єв, призначений правлінням, як фахівець (коваль), стежити за машинами, щоб своєчасно уникати аварій, ходить ловити рибу.

Серед колгоспників є окремі виступи проти хлібозаготівлі. Колгоспник артіль "Нове життя" Губівської сільради Щербина не пішов на роботу, заявивши: "Все рівно скільки не роби, а все заберуть, а взимку будуть голодать".

Колгоспниця артіль "Прогрес" Карлівської сільради середнячка Озерна Онисія на постанову ЦВК і РНК про притягнення до відповідальності за розбазарювання колгоспного майна каже: "Новий спосіб передушити народ, правительством не знає, як нас здихатись і тепер придумало новий спосіб знищувати голодних людей". Колгоспник артіль ім. Леніна Сасівської сільради Розигра

Іван, бідняк, часто веде між колгоспниками про те, що: "Колгоспники даром працюють 3 роки, нічого не одержали і не одержать, особливо в цьому році, надіятись на одержання чого-небудь нічого, бо весь хліб заберуть в хлібозаготівлю".

Для посилення хлібозаготівлі Бюро МПК скасовано сектори, а членів бюро відряджено уповноваженими до найбільших сіл.

"Для негайного посилення хлібозаготівлі, завершення скиртування, готування до осінньої сівби відрядити до найближчих сіл уповноваженими членів Бюро МПК і фракції Міськради, скасувавши систему секторів".

### III. ХІД ПІДГОТОВКИ ДО ОСІННЬОГО СІВУ

Стан підготовки до сівби в районі надзвичайно тяжкий, більше половини тракторів не робить, з них 40 "Інтерів" стоять чотири дні, вимагають ремонту. Ремонт за відсутністю БАБІТУ не проводиться, посилали телеграми і людей в Облтрактор, ніякої допомоги, а головне БАБІТУ не дають. Підготовлені чорні пари позаростали, фактично в районі, коли не враховувати лущовку, то землі підготовленої для посіву немає. На 28/VIII злуцено під озимий посів 11% до плану. Реманент відремонтовано: сівалки на 72 %, плуги та букери на 88 %. Посівмату засипано пшениці 15 %, жита 84%. Є сільради, що нічого не зробили по підготовці до сівби: Юр'ївська відремонтувала реманент лише на 44 %, Петрівська – 44 %. Карлівська – 41 %, По луцівці ганебно відстають Аджамська сільрада – 5 % до плану, Веселівська – 6 %, Козирівська – 4 %, Нечаївська – 2 %. Це наслідок невміння керівництва сільрад пов'язати збиральну кампанію, хлібозаготівлю з підготовкою до осінньо-посівної кампанії.

### IV. МОБІЛІЗАЦІЯ КОШТІВ

На 25/VIII мобілізовано коштів по Міськраді – 31,9 %. Задовільні зразки роботи по мобілізації коштів показує Райспоживспілка, що на 25/VIII мобілізувала 87 %. Ганебно плентаються в хвості колгоспи (по вступним і спецвнескам), мобілізувавши лише 2,5 %. Держбанк по лінії позики сільськогосподарських кредитів і фонду довготермінових кредитів – 7 %. Значне відста-

Розділ I – Репресивна політика держави на селі

вання по селу. Відставання по мобілізації коштів пояснюється розгубленістю окремих керівників, неумінням пов'язати господарчо-політичні кампанії /хлібозаготівлі, молотьбу, підготовку до сівби/ з мобілізацією коштів.

МПК, поруч із зміцненням керівництва колгоспних партосередків сільрад та правлінь колгоспів, проводить зміцнення фінансового апарату.

Інформ МПК

(підпис)

Тарасенко

*ДАКО. - ф.П-4. - Оп. 1. - Од.зб. 129. - Арк. 62-64.*

**№ 47**

**Лист секретаря Добровеличківського райвиконкому  
до голови Богодарівської сільради  
про застосування штрафу до громадян**

*5 січня 1933 р.*

Голові Богодарівської сільради  
т. Онушку

Ваш протокол засідання розширеного пленуму сільради РВК затверджено. Вилучити землю польову та садибну, а замість конфіскації майна застосувати штраф у розмірі риночної вартості не зданого хліба до громадян:

1/ Моторнюк Дм.      2/ Моторнюк Грицько  
3/ Моргун Семен      4/ Вознюк Василь

Суму штрафу на громадян затвердити таку:

1/ Бондаренко Феня - 300 крб.  
2/ Куонат Сергій - 700 крб.

Секретар РВК

(підпис)

*ДАКО. - ф.Р-1999. - Оп. 1. - Од.зб. 68. - Арк. 14.*





**№ 48**

**Інформація уповноваженого міського партійного комітету,  
голови сільради та секретаря партійного осередку секретарю  
МПК про вжиті заходи по виконанню рішення міського  
партійного комітету від 5 січня 1933 року по  
Великомамайській сільраді**

*8 січня 1933 р.*

**СВЕДЕНИЯ**

08.01.33 в 9-00

Секретарю М.П.К. тов. Пидсухе

В.Мамайский сельсовет сообщает на вашу телефонограмму от 07.01.33 в 23-00 о принятых мерах по выполнению решения МПК от 05.01.33.

1. По выявлению раскраденного хлеба проделана следующая работа:

а) Президиум сельсовет; Пленум сельсовета с расширенным активом; собрание колхозов, где проработаны все вопросы, касающиеся выявления раскраденного хлеба, согласно личных Ваших указаний;

б) результаты нашей работы следующие: в колхозе 50-летия Сталина выявлено утаенного хлеба под видом отходов 65 ц.;

в) Созданы 2-е бригады: 1-я бригада по выявлению раскраденного хлеба у граждан, не состоящих в колхозе и не работающих на производстве (24 двора). В результате работы изъято 2 ц. 65 кг; 2-я бригада по незаконно розданному авансу (всего 58 ц.), изъято бригадой 13 ц.

Бригадой № 1 изъято незаконно приобретенного зерна у рабочих, по сведениям у коих должен быть хлеб, изъято 1 ц. 13 кг;

Бригадой № 1 изъято незаконно приобретенного по Верхней и Нижней Сазоновке – 2 ц. 16 кг 100 гр.

Итого раскраденного и незаконно приобретенного хлеба изъято – 18 ц. 94 кг 100 гр.

Работа бригад не приостановлена.

У лодырей, рвачей и трутней работа безрезультатно.

3. Доведены контрактационные листы лицам, имеющим приусадебные земли (1,5 г).

Уполномоч. М.П.К. (подпись)  
Председатель с/совета (подпись)  
Секретарь п/о (подпись)

*ДАКО. - ф.П-4. - Оп. 1. - Од.зб. 199. - Арк. 9, 9 зв.*

**№ 49**

**Протокол № 7 засідання комісії по сприянню хлібозаготівлі  
Богодарівської сільської ради Добровеличківського району  
про застосування штрафних санкцій до громадян, які не  
виконали план по контрактації хліба**

*15 січня 1933 р.*

**ПРОТОКОЛ № 7**

засідання комісії по сприянню хлібозаготівлі  
Богодарівської сільради в присутності голови комісії  
т. Онушка Ф. та членів комісії Чабаненка Ол.  
та Білоус М., Атаманюка Г.

Секретар Тесленко Я.  
Відбулося 15/І-33 року

**ЧЕРГА ДЕННА:**

1. СЛУХАЛИ: Про злісних нездавачів хлібозаготівлі:

1. Слухали про зміни здавців хлібозаготівлі. Слово Онушко, який зазначив, що контрактантів хліба, які злісно не виконали плану по хлібові, потрібно притягну до кримінального стягнення.

УХВАЛИЛИ: За злісну нездачу хліба по контрактації оштрафувати по риночній ціні за кількість незданого хліба слідуючих громадян:

1. Моторнюк Дмитро не здав 6 ц. 42 кг, оштрафувати в сумі 500 крб.

2. Моторнюк Гриць недодав 12 ц. 34 кг, оштрафувати в сумі 600 крб.

3. Моргун Семен недодав 8 ц. 38 кг, оштрафувати в сумі 400 крб.

4. Вознюк Сергій недодав 14 ц. 24 кг, оштрафувати в сумі 300 крб.

Доручити судовому виконавцю стягнути за 24 години.

Голова комісії	(підпис)
Члени комісії	(підписи)
Голова сільради	(підпис)

ДАКО. - ф.Р-1999. - Оп. 1. - Од.зб. 68. - Арк. 15.

### № 50

**Лист секретаря Знам'янського районного партійного комітету Завадського до Одеського обкому КП б У про занесення на чорну дошку колгоспу "Фрунзе" Дмитрівської сільської ради та вжиття заходів по виконанню плану хлібозаготівель**

15 січня 1933 р.

Літ. Г.

Одеса  
Обком КП(б)У Майорову

Станом на 15/1 занесений на чорну дошку колгосп "Фрунзе" Дмитрівської сільради.

1. Річний план хлібозаготівель – 3650 ц., п'ятиденне завдання – 203 ц.

2. Здано за п'ятиденку 9 ц., з початку п'ятиденки – 2521 ц., у тому числі повернуто незаконно розданих авансів – 9 ц., повернуто розкраденого – 44 ц.

3. Накладено м'ясний штраф – 106 ц., стягнуто – 72,3 ц.

4. Грошова заборгованість з початку п'ятиденки – 37000 крб., стягнуто – 28776 крб.

5. Виключено з колгоспу 36.

6. Заарештовано – 42, засуджено – 36, у тому числі 8 членів правління.

7. Піднято клопотань про висилку на Північ – 20, вислано – 19.

8. Виключено з лав партії – 3, комсомолу – 3.

Секретар РПК

Завадський

Знам'янка РПК 15/1-33 № 5.

*ДАКО. - ф.П-68. - Оп. 1а. - Од.зб. 5. - Арк. 5.*

**№ 51**

**Обов'язкова постанова Президії Зінов'євської міськради  
"Про встановлення трудгужвідбутку для вивезення хліба з  
глибинок"**

*19 січня 1933 р.*

**ОБОВ'ЯЗКОВА ПОСТАНОВА № 3**

**Президії Зінов'євської Міськради**

**від 19 січня 1933 року**

**"Про встановлення трудгужвідбутку  
для вивезення хліба з глибинок"**

Для забезпечення цілковитої вивозки хліба з глибинних пунктів у встановлений від уряду термін (до 1 лютого 1933 року), президія Зінов'євської міськради, керуючись п. 18 арт. 31 Адм. Код. УСРР,

у х в а л ю є:

1. Ввести зі дня оголошення цієї обов'язкової постанови трудгужвідбуток для вивозки хліба з глибинних пунктів порядком арт. арт. 192-208 Адм. Код. УСРР.

2. Зобов'язати всі без виключення міські організації, приватників, колгоспи та одноосібників, що мають транспортні засоби, по вимогам комісії по розвантаженню глибинок при президії

Розділ I – Репресивна політика держави на селі

міськради, надавати цей транспорт в кількості та строки, що визначено комісією.

3. Догляд за виконанням цієї обов'язкової постанови покласти на сільські ради та органи міліції.

4. Винні в порушенні цієї обов'язкової постанови відповідатимуть в адміністративному порядку: штраф до 100 крб., арешт до 2-х тижнів, або примусова праця терміном до 1 місяця.

Винні в злісному ухиленні від подачі транспорту, а також у невиконанні добових завдань, притягатимуться до відповідальності в кримінальному порядку.

5. Скарги на постанови про застосування заходів адмінвпливу подаються до Секретаріату Міськради, Нач. Міськміліції або с/радам, кому належить.

6. Обов'язкова постанова набуває чинності зі дня її оголошення і поширюється на весь Зінов'євський район до скасування її Президією М/ради.

Голова міськради (підпис) Стрижак  
Секретар (підпис) Кішко

*ДАКО. - ф.Р-242. - Оп. 1. - Од.зб. 1105. - Арк. 18.*

**№ 52**

**Список сільських рад Знам'янського району,  
у яких виявлено приховування хліба  
за період з 1 січня по 18 лютого 1933 року**

*[лютий 1933 р.]*

**СПИСОК**

сілрад, з даними про викриття ям з хлібом  
з 31/1 по 18/II-1933 року

№ з/п	Назва сілради	ям	хліба	передав
-------	---------------	----	-------	---------

Розділ I – Репресивна політика держави на селі

1	2	3	4	5
1.	Диківка	82	42,5	Горбанко
2.	Макариха	8	2-30	Фоменко
3.	Христофорівка	11	4-47	Кравцов
4.	Петрово I	-	2	Луняченко
5.	Знам'янка			
6.	Богдановка	2	64 кіло	Сандул
7.	Заломи			
8.	Сентово	14	10-80	Параскава
9.	Суботці	2	12-32	Ковбоснян
10.	Григоровка	-	-	Бондаренко
11.	Оситняжка	27	16	Лимаренко
12.	Еградківка	2	4-22	Кушніров Проценко
13.	Цибулівка	7	6	Мітряков
14.	Божедаївка	3	1-50	Романюк
15.	Петрово II	6	5-30	Луценко
16.	Цвітне	47	27-31	Вищипан
17.	Красносілля	4	2-2	Головко
18.	Рексина	-	-	Кигим
19.	Гутницьке	-	-	Каруца
20.	Федварь			
21.	Буквар	2	5-05	Торновський
22.	Топило	9	6	Касьяненко 6 ц. карт. 7 ц. буряка
23.	Кучерівка	3	3-85	Івановський
24.	В/Кут	2	2-60	Коміанива
25.	Чутівка	2	2	Давиденко кар. 30 пуд.
26.	Лозоватка	1	45	Тараненко
27.	В/Северинка			Босько
28.	З/Гай	11	17-90	Коваленко
29.	Нерубайка			
30.	Шамовка			
31.	Н/Олександрівка			
32.	Заломи			
33.	Плоске			

1	2	3	4	5
34.	Д/Кам'янка			
35.	Мотронівка	30	15-84	Кваша
36.	Миколаївка			
37.	Васино			
38.	Михайлівка	4	4	Горбенко
39.	Казарня			

ДАКО. - ф.П-68. - Оп. 1а. - Од.зб. 26. - Арк. 80, 80 зв.

**№ 53**

**Витяг з політдонесення начальника політвідділу  
Тишківської МТС Новоархангельського району Одеської  
області начальнику політуправління Наркомзема СРСР, ЦК  
КП(б)У, Одеському обкому КП(б)У "Про стан району  
діяльності Тишківської МТС Новоархангельського району  
Одеської області та про хід роботи з підготовки весняної  
сівби"**

*10 березня 1933 р.*

С. Секретно

Начальнику політуправління Наркомзема СРСР  
копія: ЦК КП(б)У, Одеському обл. ком. КП (б)У

ПОЛИТДОНЕСЕНИЕ №

"О состоянии района деятельности Тишковской МТС  
Новоархангельского района Одесской области и о ходе работы по  
подготовке к весеннему севу"

1/ Краткая характеристика экономического состояния  
района деятельности Тишковской МТС.

а/ В районе деятельности МТС – 43 колхоза, которые обслуживают – 5615 хозяйств с площадью земли 36223 гектар. Плюс к этому 1412 га индивидуальной и учрежденской земли.

Таким образом, вся площадь, подлежащая обработке и руководству МТС, равна 37635 гектар.

Из вышеуказанной площади должно было быть по плану обработано: под озимый клин 13370 гектар, под зяб вспахано более 1300 гектар. В действительности озимый клин засеян 8219

гектар, что составляет 61%, и под зяб вспахано 2203 гектар, что составляет 15% к плановому заданию.

Остальная площадь около 23000 гектар должна быть поднята /засеяна/ весной этого года.

...

д/ Политическое настроение в колхозах. В силу того, что имеется большая засоренность колхозов классово – чуждым элементом – кулаком, белобандитами и лодырничеством, что поджигает отрицательное настроение среди колхозников. К числу отрицательных настроений, имеющих место до последнего момента, относится недовольство на плохое продовольственное обеспечение с проявлением ярко выраженных иждевенческих настроений: "Если дадут хлеба, работать будем", "Государство дало семян, не может быть, чтобы не помогло колхозникам", "Разве может работать голодный человек, да еще обрабатывать хорошо землю". Эти настроения со стороны классово враждебных нам элементов подогреваются использованием имеющихся в колхозах общей низкой обеспеченностью продовольствием, а в отдельных колхозах использованием отдельных ярко выраженных случаев голодовок. Так, например: в колхозе "Поновлена земля" Марьяновского сельского совета колхозник Ткаченко Иосиф Иванович, бедняк, работал по-ударному, имеющий семью из 9 человек, из них 3 трудоспособных, которые имеют 600 трудодней, за все время работы получили 5 пудов разного зерна. В дальнейшее время вся семья голодает, лежит пухлая.

Колхозник того же колхоза гр. Сологуб Константин имеет до 6 душ семьи, из них 2 трудоспособных, которые имеют 500 трудодней, за все время получили 6 пудов разного зерна. В данное время вся семья голодает и пухнет.

Колхозница Стадниченко того же колхоза, беднячка, имеет 4 души семьи, работала ударницей, за что была несколько раз премирована, в данное время вся семья голодает.

Эти безобразные явления, допущение голодовок сотрудники политотдела обнаружили 8/III сего года в вышеуказанном сельском совете. Представители власти /местной/ и правление колхоза не только не оказывали соответствующей помощи и заботы о лучших колхозниках, но даже не сообщали ни политотделу, ни дирекции МТС. Тем самым давали возможность



кулаку Сновиденко Е.К., не исключенному из колхоза, использовать эти случаи в целях антисоветской пропаганды, который систематически вел разговоры среди необеспеченной части колхозников "Що, бачите, до чого ми дожились, хлібець у нас забрали, а ми бачите пухнемо, хіба це життя, а ми ж робили цілісіньке літо". Надо сказать, что кулацкая агитация в колхозе "Поновлена земля" не встречала должного отпора ни со стороны комсомольцев, ни со стороны отдельных членов партии (Политотделом приняты меры, кулак исключен, а голодающему оказана из внутренних ресурсов колхоза помощь, доизбрано правление).

Активность колхозников очень низкая. Критика и самокритика среди колхозников абсолютно не имеет места, на собраниях, которые проводились работниками политотдела и работниками района, колхозники почти абсолютно не выступали в прениях. В частных беседах с отдельными колхозниками и по неофициальным данным приходится устанавливать, что колхозник не выступает, боясь обидеть свата, брата и бояться репрессии со стороны правления колхозов, а также и местных властей.

Политотдел считает, что явления низкой активности колхозников в вопросах хозяйственно-политической жизни является результатом допущенных в прошлом искривлений классово-линейной и голого администрирования как со стороны правления колхоза, а также и со стороны районного руководства, которое в течении года почти не было ни в одном колхозе, не интересовалось состоянием колхозной работы.

За последнее время в связи с решениями объединенного Пленума ЦК ЦКК, речью тов. Сталина "О работе в деревне", постановлением о хлебном налоге и решением III сессии ВЦИКА о помощи со стороны партии и государства ... ссуды колхозникам, и благодаря массовой работе Политотдела в настроениях колхозников наметился перелом в сторону заинтересованности поднятия колхозного хозяйства и подготовки к весенней посевной кампании. В ряде колхозов имеются уже случаи прямого нарушения в круговой поруке. Так, например: за последнее время под непосредственным нашим политруководством в самой колхозной массе проведено ряд исключений из членов колхоза. Всего по 7 отдельных колхозах района деятельности МТС с 10/II по 10/III сего года исключено из колхозов 42 человека, из них: 21 человек бывших кулаков и 20 из бедняцко-

середняцкої прослойки, лодыри и расхитители и вредители колхозного имущества. Кроме этого, в 5-ти колхозах доизбрано правления, в которых были произведены аресты части старого состава колхозного правления за разбазаривание колхозного имущества, растраты и разложение колхоза. Кроме этого по нашему настоянию РО ГПУ оставили 30 бывших белобандитов ...

Начальник политотдела  
Тишковской МТС

Линецкий

Тишковская МТС Новоархангельского  
района Одесской области УССР

10 Марта 1933 года  
с. Тишовка

*ДАКО. - ф.П-2597. - Оп. 1. - Од.зб. 17. - Арк. 1, 2, 3, 9.*

**№ 54**

**Повідомлення Єлисаветградківської сільської ради  
Знам'янського району про стягнення штрафу та вилучення  
майна у Руденка Гаврила за невиконання плану  
хлібозаготівлі**

*11 квітня 1933 р.*

Секретарю РВК

Єградківська сільрада повідомляє, що гр-на Руденка Гаврила оштрафовано за невиконання хлібозаготівлі.

На покриття цього штрафу вивласнено майно, якого не вистачило на покриття, а тому хата підлягає продажу.

На підставі цього його не допущено до хати.

Голова (підпис)

Секретар (підпис)

Розділ I – Репресивна політика держави на селі

*ДАКО. - ф.Р-267. - Оп. 1. - Од.зб. 845. - Арк. 31.*

**№ 55**

**Спецзведення начальника РК міліції м. Зінов'євська  
Солоненка і начальника оперативного відділу Зінов'євської  
міської міліції Бертошек начальнику РК міліції Одеської  
області та начальнику міжрайопергрупи Антохіну про роботу  
Зінов'євської міської міліції за звітну п'ятиденку**

*6 травня 1933 р.*

Сов.секретно  
**ПОСЕВНАЯ**

Начальнику Р.К. Милиции Одесской области

гор. Одесса

Копия Начальнику Межрайопергруппы тов. Антохину

гор. Зиновьевск

**СПЕЦСВОДКА**

за время с 1/V по 5/V 1933 года

Настоящим доношу, что работа Зиновьевской городской милиции за отчетную пятидневку выразилась в следующем:

I. Хищения и кражи посевного материала

За пятидневку заведено уголовных дел б за кражу посевного материала и другие преступления, связанные с ходом посевной кампании, по коим привлечено к ответственности б человек.

Заведенные дела следующего характера.

1/. В селе Назаровка в арт. им. "Перемога бедноты" 2/V-с.г. в поле из сеялок во время сева Волков Николай Гаврилович и Лимаренко Павел Данилович, первый бедняк, а второй мощный середняк, уворовали 20 кг. масленичных семян Обыском у них украденное обнаружено, Волков и Лимаренко заключены под стражу, дознание ведется.

2/. В арт. Коссиора в с. Сасовка в ночь на 1-е мая с.г. двое неизвестных пытались совершить кражу посевного материала путем взлома замка и штабы, в момент попытки взломать замок, злоумышленников заметил сторож и совместно с организованным на время Первомайских торжеств обходом, таковых пытались задержать, но злоумышленники, пользуясь темнотой, скрылись неизвестно куда ничего не уворовав.

3/ В с. Германовке в коммуне "Степовик" колхозник Садовский Андрей Иосифович, проломав соломенную крышу в кладовой колхоза, уворовал 75 кг кукурузы, 20 кг гороховой муки и 9 кг. муки из вики. Обыском у Садовского обнаружено 15 кг ворованной муки, которая возвращена в коммуну. Привлеченный к ответственности Садовский в совершении кражи сознался, заключен под стражу, дознание ведется.

4/. В селе Аджамка в арт. им. "Сталина" колхозник-средняк Коваленко Григорий Васильевич на поле во время сева похитил 1 пуд 16 фун. посевного материала ячменя. Обыском у Коваленка украденное обнаружено, возвращено колхозу. Коваленко арестован, дознание ведется.

5/. В с. Аджамка в арт. им. "2-го слета" колхозница Усатенко Анна Григорьевна – беднячка, во время посадки картофеля уворовала 13 фунтов картофеля. Материал в отношении Усатенко оформлен и передан сельсуду.

6/. В с. Камышеватка Компанеевского сельсовета в арт. "Незаможник" колхозник Сироженко Павел Зиновьевич посредством взлома замка в свинарнике уворовал одну свинью и пять штук молодых поросят, которые той же ночью зарезал. При обыске украденное у Сироженко обнаружено. Сироженко заключен под стражу, дознание ведется.

7/. В с. Губовка бедняк единоличник Сухозадко Василий Данилович пользуясь отсутствием дома секретаря партячейки, взломав замок, проник в квартиру и пытался забрать носительские вещи, но был застигнут на месте и уворовать ничего не удалось. Сухозадко задержан, дознание ведется.

## II. САБОТАЖ СЕВА

За саботаж сева за отчетную пятидневку заведено 7 дел, по коим привлечено к ответственности 8 человек.

Заведенные дела по характеру представляют следующее:

1. В с. Германовка в арт. "Новая жизнь", которая постановлением Президиума Городского Совета занесена на черную доску, 3-го мая с.г. колхозники отказались выйти на работу, мотивируя недостаточностью продуктов питания. Из имеющихся в наличии агентурных материалов устанавливается, что в данном проявлении саботирует классово чуждый элемент, сагетировав на

это колхозную массу. На место командирован пом. Уполномоченный для дальнейшей разработки.

2. В с. Федоровка в арт. "Перемога Бедноты" колхозник-бедняк Карпов Антон 1/V пытался сорвать выход на работу, для чего среди колхозной массы проводил агитацию, главным образом останавливаясь на питании и упряжке коров. Своевременно принятыми мерами влияние Карпова было разбито путем разъяснительной работы, и выход на работу не сорван. Карпов заключен под стражу, дознание ведется.

3. В с. Германовка в арт. "Новая жизнь" кладовщик колхозник-бедняк Шевченко Артем Иванович выдал для посева непротравленный ячмень в количестве 48 пудов. Ячмень возвращен для протравливания. Материал в отношении действия Шевченка передан для наложения мер общественного воздействия.

4. В с. Сасовке в бывшей артели им. "Ленина" 2/V с.г. третья бригада в количестве 25 человек совершенно не вышла на работу.

Проверкой агентурным путем установлено, что в той же бригаде работал кулак Таровин, который также не вышел на работу, а до этого сагитировал и бригаду, мотивируя недостаточностью питания.

5. По Аджамской МТС в с. Аджамка 30/IV-33 года, начиная с 2-х часов ночи, ввиду отсутствия горючих материалов, начали останавливаться трактора, в результате чего на 1-е мая с.г. должны остановиться 30 тракторов. Принятыми мерами установлено, что дирекция МТС несвоевременно приняла меры к обеспечению тракторного парка горючими материалами.

Сообщено политотделу МТС и Горотделу ГПУ и к 6-ти час. 1-го мая трактора были обеспечены горючими материалами. Дело в отношении дирекции МТС передано Горотделу ГПУ.

6. В с. Аджамка в арт. им. "2-го слета" бригадир Бондаренко Спиридон, середняк, женат на дочери раскулаченного, имея заданием 1/V текущего года выслать из своей бригады 8 человек на работу в арт. им. "13-ти летия Октября" для ликвидации прорыва, таковую бригаду не выслал, чем и сорвал работу. Ведется расследование.

7. В с. Аджамка в арт. им. 13-ти летия Октября, благодаря неосмотрительности и нерасположительности председателя колхоза Радченко, не был доставлен на поле посевной материал с

утра и до 12-ти часов дня, благодаря чего 10 человек сеяльщиков не работали и не выполнили нормы посева, т.е. вместо 21 га засеяли только 8. В прошлом Радченко за саботаж сева по парт. линии имел строгий выговор с предупреждением. Ведется следствие.

III. Умышленная порча и уничтожение  
живой и механизированной тягловой силы

За уничтожение тягловой силы в отчетную пятидневку заведено 6 дел, по коим привлечено к ответственности 6 человек.

Заведены дела следующего характера.

1. В с. Федоровка в арт. "Перемога бедноты" колхозник Ломаков Емельян Кондратьевич 30/IV – 33 года разбил радиатор трактора и 1/V с. г. разбил блок. Осмотром установлено, что данное явление произведено умышленно. Ломаков заключен под стражу, дознание ведется.

2. В с. Федоровка в арт. им. Сталина колхозник-бедняк Дрилюра Василий Харитонович, будучи командированным в гор. Зиновьевск, недостаточно уделил внимания кормлению лошадей и на обратном пути одна лошадь пристала, которую он бросил на поле, и таковая совсем подохла. Дознание ведется.

3. В той же артели и того же с/совета Мамленко Харитон, колхозник также, будучи командированным арт. в гор. Зиновьевск, не уделил соответствующего внимания кормлению и уходу за лошадьми, благодаря чего на обратном пути лошадь пристала и была брошена в поле, где и пала. Ведется дознание.

4. В селе Федоровка в арт. им. "Перемога бедноты" колхозник-бедняк Воробьев Иван Васильевич во время работы прикрепленными к нему лошадьми небрежно обращался с таковыми, в результате чего одна лошадь сломала ногу. Ведется дознание. Для обеспечения гражданского иска изъята корова.

5. В той же артели конюхи Липей Филипп, Мамаенко Григорий в порядке ухода за лошадьми не предоставляли им достаточного количества корма, благодаря чего пало 2 лошади. Ведется следствие.

6. В арт. им. "Красное знамя" в селе Калиновке тракторист Латковский Иван, колхозник-бедняк, работая на тракторе, халатно относился к осмотру такового, благодаря чего ослабла пружина кронштейна и при полной нагрузке лопнула, отчего

Розділ I – Репресивна політика держави на селі

разбились крылья мителя. Трактор по этой причине простоял 6 часов на ремонте, дело передано политотделу.



IV. Применение репрессий и  
количество задержанных по району

За отчетный период по всем перечисленным делам, связанными с ходом посевной кампании, задержано 45 человек.

По состоянию на 5/У-1933 года в камерах вверенной мне гормилиции числятся арестованных 406.

Числятся следственных за милицией	319 чел.
ГПУ	7 "
" Судом	27 "
" За следователями	51 "
" Прокурором	- "
пересыльных	1 "
осужденных	1 "

Начальник Управления РК милиции  
гор. Зиновьевска

/Солоненко

Нач. оперотделения Зин. Гормилиции

/Бертошек/

*ДАКО. - ф.П-192. - Оп. 1. - Од.зб. 240. - Арк. 26-29.*

**№ 56**

**Постанова Президії Зинов'євської міської ради  
"Про обов'язкову поставку картоплі державі на 1933 рік"  
13 травня 1933 р.**

**П О С Т А Н О В А**

Президії Зинов'євської Міської Ради від 13 травня 1933 р.  
"Про обов'язкову поставку картоплі державі на 1933 рік"

1. Затвердити план засіву картоплі на весну 1933 року по селянському сектору – разом по району 2183 га.

В тому числі по секторах:

(плаща в га)

Сектора	План області	План Міськради
1	2	3
Колгоспи МТС	1000	1410,6

Розділ I – Репресивна політика держави на селі

1	2	3
" поза МТС	-	-
Колгоспники	920	710,4
Одноосібники	80	62
РАЗОМ:	2000	1183

2. Затвердити розмір обов'язкової поставки картоплі державі по Зінов'євському району на 1933 рік згідно зі встановленими Раднаркомом УСРР від 15 березня 1933 р. нормами здачі з одного га по секторах в такій кількості:

(вага – центнер)

Сектора	План здачі області	План здачі Миськради
1	2	3
Колгоспи МТС	3500	4937,1
" поза МТС	-	-
Колгоспники	5980	4617,6
Одноосібники	560	434
РАЗОМ:	10040	9988,7

3. Затвердити такі остаточні терміни обов'язкової поставки картоплі державі по секторах та місяцях:

(вага – центнер)

Сектора	Липень 15%	Серпень 30%	Вересень 30%	Жовтень 25%	РАЗОМ
1	2	3	4	5	6
Колгоспи МТС	739,79	1480,84	1481,42	1235,05	4937,1
" поза МТС	-	-	-	-	-
Колгоспники	692,64	1385,28	1385,28	1154,40	4617,6
Одноосібники	76,14	152,41	136,75	68,70	434,0
РАЗОМ:	1508,57	3018,53	3003,45	2458,15	9988,7

Голова Зінов'євської міськради

Стрижак

Секретар міськради

Хілінський

*ДАКО. - ф.Р-242. - Оп. 1. - Од.зб. 1110. - Арк. 170.*

№ 57

**З доповідної записки Зінов'євської МКК-РСІ  
"Про перебіг збиральної кампанії"**

*9 серпня 1933 р.*

Зінов'євська Міськ. КК-РСІ  
№ 60/с 9/VIII – 1933 р.

**ДОПОВІДНА ЗАПИСКА**

Зінов'євській МКК-РСІ  
"Про перебіг збиральної кампанії".

...

**МАСОВО-ПОЛІТИЧНА РОБОТА НА ПОЛІ**

Проводиться безпосередньо у бригадах. Цю роботу проводять секретарі п/осередків або парторганізатори, які є у кожному колгоспі. Зміст роботи – це читки і бесіди по питанням збиральної кампанії. В найближчих таборах встановлено радіоприймачі.

Крім цього, проводяться виробничі наради по питанням ходу збирання врожаю.

Робітничі бригади, які надіслані на збиральну в кількості 2500 чол., здебільшого працюють самостійною ланкою і показують зразки роботи (швейпром).

Є випадки, коли під впливом куркульської агітації окремі робітники кидають роботу і тікають до міста (арт. "Держинського" Аджамської с/ради втекло з 27 – 6, а голова ЗК заводу "Большовик" – КУЖІЛЬ – бригадир цієї бригади так з'ясував справу: "Бригада заканчивает срок 15 дней добровольной уборки хлеба и уходит в полном составе домой сегодня 7/VIII-33 г." Кужель.

Через погану роботу окремих робітників у деяких керівників колгоспів і колгоспників виникає недовір'я. В арт. "П зльот" П Аджамської с/ради надіслано було 15 робітників, які ніколи не працювали на полі, і голова артлі, замість того, щоб їх навчити, відмовився їх прийняти, не зважаючи на те, що в артлі робсили не вистачає.

В окремих колгоспах з початку відношення до прибулих робітників були як до "чужих" і наслідком таких поглядів (арт. "Новий Шлях" "Дас-нав-дорф" Ст.Данциг) робітникам давали їсти в останню чергу, а іноді робітникам не вистачало їжі, бо

забули на них виписати продукти (арт. "Новий Шлях" 27/VII не вистачило обіду на 11 чол. з бригади шефів – друкарів і їм через годину привезли хліб).

Куркульська агітація не знаходить своє місце серед багатьох колгоспників. Це проявляється у недовірі в те, що цього року закон про хлібоздачу є непорушний закон.

Факти маємо слідуючі:

В арт. "Будьонного" (Лелеківка) колгоспник Лукін заявив серед колгоспників: "Ми на роботу не підемо, все рівно в цьому році хто виробить більше трудоднів і одержить багато хліба, то у нього все заберуть".

В арт. "Новий Світ" (Обознівка) Скінченко – міцний середняк каже: "Не вірте радвладі, що ви будете їсти хліб. Побачите, як знов заберуть увесь хліб, нас вже 3 роки підряд обманюють, і в минулому році нам казали, що будемо хліб продавати на базарі, а не було чого нам їсти і будемо знову пухнути та вмирати з голоду".

В арт. "Перемога" (Обознівка) 31/VII половина колгоспників не вийшла на роботу через те, що колгоспниці Червона і Шевченко, середнячки, почали вимагати від правління хліба, агітуючи всіх колгоспників: "Кидайте роботу, все рівно прокляті комуністи заберуть все. Будемо годувати Сталіна та євреїв, а нам нічого не залишиться".

Вчитель с. Грузького Пономаренко з приводу відсутності хліба у колгоспі каже: "Радвлада поставила собі за мету знищити людей голодом. Гаряча пора. Хліба колгоспникам не дають. Якби не пішли на роботу, хліба одразу знайшли б".

Настрої підупаду є по Шевченківській, Грузькій і Федорівській с/радах. По цих с/р не вистачає робсили. Це доходить до того, що при потребі розпочати молотьбу – доводиться припинити роботу жаток і переводити людей до молотарок, а тим часом коні перестоюють. Це викликає у колгоспників недовіру в те, що їм доведеться зібрати весь хліб (Шевченківське).

По колгоспах, де видано перший аванс, настрої піднятий і продуктивність праці підвищилась.

Для допомоги Політвідділам і МТС надіслано по району на збиральну кампанію 2500 чол. Надіслано культфургони для проведення масової політосвітньої роботи.

Окремі підприємства надають своїм підшефним колгоспам харчову допомогу: Союзмука, Громхарч, з-д "Червона Зірка" та інш.

За останній час групи сприяння та секції РСІ, хоч і недостатньо, але активізували свою роботу, допомагаючи МКК-РСІ, Політвідділам, правлінням колгоспів у роботі. Найбільш характерні факти роботи груп сприяння ми маємо слідуючі:

Актив РСІ на місцях в купі з нашими працівниками провів рейд перевірки стану охорони врожаю та майна колгоспників (матеріал рейду до Вас надіслано).

В арт. "Ворошилова" (Клинці) по ініціативі групи сприяння РСІ утворено 2 ударні жатки, які викликали на змагання останні 3 жатки. Наслідки змагання слідуючі: 2 ударних жатки за 7 днів скошили 48 га, а останні 3 жатки теж за 7 днів скошили 50 га. Після цього з цих 2 жаток кращі активісти РСІ Котов і Кушнар'єв пішли працювати на останні жатки у порядку буксиру.

В тій таки арт. за пропозицією групи сприяння РСІ утворено штаб по боротьбі з ледарями і симулянтами.

На початку роботи зранку штаб виявляє по спискам симулянтів, витягує їх з хати, через с/р надсилає їх до іншої арт. на роботу на 2-3 дні, після чого вони повертаються у свою артіль. Цей спосіб боротьби з ледарями підняв вихід на роботу до 100%.

В арт. "Крупської" (Карлівка) група сприяння РСІ виявила, що голова арт. Яровий скошив для коней полосу зеленого ячміння. Група сприяння передала акт слідчим органам.

В арт. "Дас-нав-дорф" (Ст. Данциг) група сприяння перевірила стан громхарчування, було виявлено недостатню увагу харчуванню, антисанітарний стан кухні і посуду. За пропозицією групи сприяння замінено куховарок, після чого робота кухні покращилась.

Група сприяння тієї таки арт. виявила серед робочої бригади Трикотажної фабрики факт куркульської агітації з боку "робітниці" з бригади Волковой, батька якої розкуркулено. Волковой агітувала свою бригаду, щоб вона покинула роботу і пішла до міста "тут хліба не дають".

Волковой в той же день була знята з роботи і відправлена у місто до Фабкому.

Група сприяння арт. "ІІІ Вирішальний" ІІ Аджамської с/р склала акт на поломку жатки через те, що ТВО директора Аджамської МТС Чижов примусив пустити трактор на ІІІ швидкості.

Група сприяння РСІ арт. "Новий Світ" (Обознівка) на своїх зборах заслухала інформацію бригадира про хід збиральної у 4 бригаді. Група накреслила низку заходів щодо допомоги бригадиру в роботі.

На всі сигнали груп сприяння та Секції РСІ про недоліки у збиральній та хлібоздачі МКК-РСІ відповідним чином реагувала.

Зв'язок з групами сприяння і Секціями РСІ підтримується через виїзди наших працівників на місця, через листи та по телефону.

Голова МКК РСІ  
Інструктор Оргмасроботи  
Інспектор с/г-ва

Медніков  
Соршер  
Рябенко

*ДАКО. - ф.ІІ-192. - Оп. 1. - Од.зб. 236. - Арк. 3, 8, 9.*

**№ 58**

**Спецзведення начальника РС міліції Знам'янського району  
Мішеніна начальнику РС міліції Одеської області про хід  
боротьби зі спекуляцією зернохлібом та промтоварами по  
Знам'янському району за період з 10 по 14 серпня 1933 року  
15 серпня 1933 р.**

Зовсім таємно  
по хлібу

Начальнику РС міліції  
Одеської області

Копії: Міжрайонній опергрупі РС  
міліції Зінов'євського куща, Секретарю  
Знам'янського Райпарткому,  
Голові Знам'янського райвиконкому і  
начальнику рай відділу ДПУ

СПЕЦСВОДКА

Розділ I – Репресивна політика держави на селі

про хід роботи по боротьбі зі спекуляцією зерно-  
хлібом та промтоварами по Знам'янському району  
за час з 10 по 14 серпня 1933 року включно

1. Стан ринків

За минулу п'ятиденку випадків вивозу зернохліба і інших продуктів не зареєстровано, за винятком винесення на ринок печеного хліба, картоплі та одного випадку продажі промтовару – оселедців, які відносяться за рахунок робітників, залізничників, що продають свій пайок, який отримують, колгоспники та декілька одноосібників.

2. За минулу п'ятиденку слідчих справ про спекуляцію зернохлібом та продукцією заведено не було, за винятком притягнутих в адмінпорядку та у порядку громадського впливу 22 особи, які виявлені при продажі хліба та других продуктів на базарах району.

Загальна кількість конфіскованого хліба за продукти у нижчезгаданих порушників в минулій п'ятиденці складає:

1. Печеного хліба 29 кг 300 грам.
2. Зерна пшениці 1 кг 200 грам.
3. Жита 2 кг.
4. Картоплі 38 кг.
5. Промтовару – Оселедців 8 кг.

3. Міроприємства райміліції щодо посилення боротьби зі спекуляцією зернохлібом та іншими продуктами, крім проведених активних дій по виявленню перекупщика, спекулянтів, цю роботу пов'язано через освідомлення мереж, яких на 14/VIII цього року є 10 осіб, із них:

- а/ на базарі Знам'янка 3.
- б/ Єградківка 2.
- в/ Дмитрівка 2.
- г/ Федвар 1.
- д/ Красносілля 2.

Згадані освідомителі підібрані з місцевих мешканців, що дає можливість орієнтуватися краще в базарній обстановці, а також і на селі.

За звітну п'ятиденку з допомогою освідомителів є 17 випадків виявлення продажу хліба і інших продуктів, які нижче зазначені.

Начальник РС міліції  
Знам'янського району

(підпис)

/МІШЕНІН/



Розділ I – Репресивна політика держави на селі

*ДАКО. - ф.П-68. - Оп. 1а. - Од.зб. 11. - Арк. 149.*

**№ 59**

**Витяг з протоколу № 3/24 засідання районної комісії по  
чистці партії Грушківського району про апеляцію члена  
партії Переямпольського щодо виключення його з партії  
11 вересня 1933 р.**

**ПРОТОКОЛ № 3/24**  
засідання районной комиссии по чистке партии  
Грушковского района  
11-го сентября 1933 г.

Состав комиссии: Председатель тов. Чернозуб  
Члены: Бриков, Брянцев  
Секретарь Кунпан

<b>С л у ш а л и:</b>	<b>П о с т а н о в и л и:</b>
1. Апелляция чл. партии Переямпольского (ч. Д.Балки) об исключении его из партии.	1. Подтвердилось, что Переямпольский раздал 11 центнер макухи без нарядов на почве семейственности.
	2. Что на почве той же семейственности Переямпольский организовал пьянки для актива села – председателя сельсовета, секретаря партийной ячейки и председателя колхоза (Заявление Нач. П/о МТС тов. Павлюченка).
	3. В момент уборки урожая и глубокого прорыва в колхозе, как член партии не способствовал его ликвидации (заявление Нач. П/О).
	4. На просьбу детдома дать макухи для детей ответил: "Пусть дети подохнут, а макухи не дам" (заявление пред. РКИ – тов. Фрейдина).
	5. Совершенно политически неграмотный.
	Решение райкомиссии об исключении <b>ПОДТВЕРДИТЬ.</b>

Председатель комиссии	Чернозуб
Члены:	Брикин Брянцев
Секретарь	Кунпан

Розділ I – Репресивна політика держави на селі

*ДАКО. - ф.П-2148. - Оп. 8. - Од.зб. 5. - Арк. 6, 8.*

**№ 60**

**Протокол об'єднаного засідання Президії  
Новоархангельського райвиконкому, бюро райпарткому,  
політвідділу Тишківської МТС та пленуму Тернівської  
сільської ради**

*23 вересня 1933 р.*

**ПРОТОКОЛ №**

об'єднаного засідання Президії Новоархангельського  
райвиконкому, бюро райпарткому, політвідділу Тишківської  
МТС та Пленуму Тернівської сільської ради,  
що відбулося в с. Тернівці 23/IX-1933 року

**ПРИСУТНІ:** Голова РВК т. Швець,  
Секретар РПК т. Добровольський,  
начальник політвідділу Тишківської МТС,  
голова КК-РСІ т. Муравйов,  
заступник голови РВК т. Погорелов.

§-1 Обговорювали: хід молотьби, хлібоздачі та осінньої посівної  
кампанії (доповідає голова сільської ради Османов і  
співдоповідь заступник голови РВК т. Погорелов)

По доповіді висловились т.т. Ткаченко, Цис,  
Кучеренко, Екало, Шостак, Рудь, Доброволь-  
ський, Лінецький, Муравйов.

§-1 **ПОСТАНОВИЛИ:** Вислухавши повідомлення Голови  
Тернівської сільської ради, голів колгоспів: "Чубара", "Воля",  
"Будьонного" і "Молотова" про хід осінньої сівби, хлібоздачі,  
натуроплати МТС по колгоспам і одноосібному сектору та  
співдоповідь заступника голови РВК т. Погорелова, об'єднане  
засідання Президії РВК, бюро РПК та політвідділу Тишківської  
МТС вважають:

Не зважаючи на великі фізичні можливості своєчасно закін-  
чити всі чергові сільськогосподарські роботи: (коней 216, корів  
180, биків 2, тракторів 8, працездатних в колгоспах 1220 чоловік,  
план сівби 2400 га, а посіяно 585 га або +20% з 3146 колоскових  
ще не скошено 65 га, не заскиртовано 324 га, обмолочено лише  
600 га). Внаслідок бездіяльності, опортуністичної благодущності,

керівництво сільських рад колгоспів опинилося в надто ганебному прориві.

Президія сільської ради, посилаючись на слабкість керівництва в колгоспах, нічого не зробила в справі допомоги керівникам організувати роботу, а навпаки, сприяли куркульським діям, ледарям, злодіям. Голова сільської ради Османов в своїй роботі приступно ігнорував роботу з одноосібним сектором, наслідком чого з 33 га по одноосібниках нічого не посіяно, план хлібоздачі провалено.

#### ВИХОДЯЧИ З ЦЬОГО УХВАЛИЛИ:

1/ Вважати за встановлене, що Президія сільської ради на чолі з головою Османовим, проваливши всі сільськогосподарські роботи, окремо сівбу, не забезпечує й надалі виконання сільськогосподарських робіт, що керівництво розклалося – п'янки, бездіяльність, ганебне потурання куркулеві, злодієві, – голову сільської Ради Османова з роботи ЗНЯТИ, з лав партії виключити та віддати до суду як дискредитуваного радянську владу, діявшого на руку куркулеві.

Президії сільської ради ОГОЛОСИТИ СУВОРУ ДОГАНУ. Доручити слідчим органам виявити та притягнути до суворої відповідальності й інших осіб, винуватих у зриві мобкоштів, викривленні законів радянської влади й настанов партії в справі одноосібного сектору.

Голові колгоспу "ВОЛЯ" т. Панасенко, "Будьонного" Мазурі, об'явити сувору догану, попередивши їх та голову колгоспу "Чубаря" т. Плюща, "Молотова" т. Купренка, а також нове керівництво села, що, в разі вони не забезпечать своєчасного завершення сівби по селу (не пізніше 5/X) і всіх поточних сільськогосподарських робіт: хлібоздачі та натурплану МТС до 1/X, а скирдування до 25/IX, до них будуть вжиті суворі заходи найрішучого впливу.

Доручити слідчим органам на протязі 48 годин закінчити слідство по страві недоброякісної сівби (зерно росле, мокре, неочищене, непротравлене колгоспом "Будьонного"), винуватих в цьому негайно притягнути до кримінальної відповідальності, як ворогів народу.

2/ Доручити т. Погорелову провести пленум сільської ради по цьому рішенню, обравши більш працездатний склад Президії сільської ради, а також заслухати другого дня ввечері повідомлення голів колгоспів про виконання даних завдань.

3/ РВК, РПК та Політвідділ звертають увагу всіх колгоспників, колгоспниць, колгоспного активу, комсомольців, викриваючи куркулів, ледарів, злодіїв, згуртуватися навколо цього рішення, змобілізувати всіх і по колгоспному, по-соціалістичному прибути на районний зліт колгоспників району з затвердженням основних осінніх сільськогосподарських робіт.

4/ Це рішення оголосити в пресі.

Голова Райвиконкому	/Швець/
Секретар РПК	/Добровольський/
Начальник Політвідділу Тишківської МТС	/Лінецький/

*ДАКО. - ф.П-2597. - Оп. 1. - Од.зб. 8. - Арк. 150-151.*

**№ 61**

**Витяг з протоколу № 39/89 виїзного засідання  
Новопразької районної контрольної комісії робітничо-  
селянської інспекції у Дубівській сільраді**

*23 жовтня 1933 р.*

**ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ № 39/89**  
виїзного засідання Новопразької Рай.КК РСІ від 23.10.33 року

**СЛУХАЛИ:** Інформаційну доповідь про стан виконання хлібозаготівлі, осінньої сівби, копки та вивозки цукрового буряка. Голови колгоспу "Червоний маяк" Накоркешко та голови колгоспу "Карла Маркса" Зайця Аврама, співповідь голови сільради Суліми, голови сек. РСІ Накоркешко, та дільничого директора Верблюзького МТС Шаповалова.

ВИРІШИЛИ: Заслухавши інформаційну доповідь про стан виконання плану хлібоздачі, осінньої посівної кампанії, копки та вивозки цукрового буряка, голів колгоспу "Червоний маяк" Накоркешко та "Карла Маркса" Зайця, співдоповідь голови сільради Суліми, та голови сек. РСІ Накоркешко і дільничого директора Верблюзької МТС Шаповалова Президія Рай. КК РСІ к о н с т а н т у є, що стан роботи Дубівської сільради в справі проведення політично-господарчих кампаній, знаходиться в надзвичайно загрозливому стані, особливо по колгоспу "Червоний маяк", а саме: стан роботи по проведенню хлібозаготівлі, осінньої посівної кампанії, копки та вивозки цукрового буряка на 20/Х по сільраді має такі показники: хлібозаготівлю виконано на 63 %, осіння посівна кампанія виконана на 51 %, копка цукрового буряка на 25 %, з цих показників проведених робіт видно, що робота керівників в цих кампаніях проводилась самопливом, без всякої боротьби за своєчасне виконання постанов ЦК КП(б)У та Обкому і Облвиконкому, крім цього, коли взяти в розрізі проведення цих кампаній по колгоспах, то з цього видно, що по артїлі "Червоний маяк" є набагато гірші справи політично-господарчих кампаніях, які проводяться, а саме: хлібозаготівля на 22/Х виконана на 52 %, натуроплата МТС – на 25 %, посівна компанія – на 48 %, копка цукрового буряка – на 22 %, не заскиртованого хліба у валках 69 га та нескошеного проса 75 га і не убрано соняху, який висипається 62 га, а з цього видно: при виконанні робіт як управою колгоспу, так і сільрадою ніякої боротьби не було за своєчасне виконання рішень партії та уряду в справі вище перелічених робіт, що проводились. Слід відмітити, що в цьому колгоспі організація праці зовсім погана, і колгоспники навіть кожного дня не знають своїх обов'язків, дещо вони повинні роботи. Осіння посівна кампанія проводиться дуже погано, наприклад: пукарьовка ґрунту надзвичайно мілка, та до цього багато є огріхів, і по такому погано обробленому ґрунті не сіють рядовими сівалками, а розкидними або руками, таким чином, після того, коли заволочиться цей ґрунт, велика частина зерна знаходиться зверху не вкрита землею, а бригадири зовсім про це не турбуються, і бракиражні комісії і позаштатні інспектора по якості сіву не працюють, до цього слід відмітити, що бригадири польових бригад, як система, з людьми рано в поле не виходять, а виходять годин у 8-9, чим самі дають змогу ледарям, агентам

куркуля робити шкідництво на осінній посівній кампанії. Слід відмітити, що в колгоспі зовсім відсутні соц. методи праці, а хоть і була одна комсомолка Пащенко Тетяна, яка по-ударному працювала, виконувала і перевиконувала своє денне завдання, то її колгоспники в присутності окремих керівників управи колгоспу затюкали, сміялися та ляляли, яка примушена була при такій обстановці, що склалася навколо неї, робити так, як і останні колгоспники, з цього видно, що масова виховна робота в цьому колгоспі зовсім відсутня, а навпаки, з боку окремих членів управи колгоспу було запроваджено голе адміністрування та зажим окремих колгоспників, які дійсно намагалися як скоріше і якісніше провести політично-господарчі кампанії, але з боку управи колгоспів не було їм ніякої допомоги. Слід відмітити, що ці всі безчинства, шкідливо-куркульські дії робилися на очах голови управи колгоспу Накоркешко та голови сільради Суліми, але цим керівникам, як хорошим друзям, не було коли на їх реагувати, тому що вони день при дні пиячили, а вночі їздили гуляти до своїх знайомих, а в час уборки хліба, молотьби та осінньої посівної кампанії голова колгоспу Накоркешко щитано був на полі, в бригаді разів 6-8, а голова сільради і не заглядав.

Цю поведінку керівників управи колгоспу в особі Накоркешко та голови сільради Суліми колгоспники бачили на своїх очах, але про це говорити кому-небудь не можна було, тому що могло бути, що за те, що колгоспник викрив би ці недоліки, його було б виключено з колгоспу і наложено репресію на видачу авансів на трудовні.

Що ж торкається керівників сільради в особі голови Суліми, як було організовано роботу серед членів сільради в колгоспах та як налагоджена робота депутатських груп при колгоспах, то в цій справі ніхто ніколи ні жодного слова не балакав, навіть, активісти колгоспники і члени сільради не знають, що це таке депутатська група.

В цих шкідливо куркульських діях є багато вини і з боку голови сек. РСІ Накоркешко і він же секретар КСМ осередку, який на ці дії зовсім не звертав уваги, а навпаки сам попав під вплив голови сільради та управи колгоспу і в купці з ними проводив ті шкідливо куркульські дії, які створилися в цьому колгоспі.



А тому, виходячи з вище наведених шкідливо куркульських дій з боку керівників управи колгоспу в особі тов. Накоркешко та голови сільради Суліми, Президія Рай. КК РСІ

У Х В А Л Ю Є:

1/ За те, що з боку голови колгоспу "Червоний маяк" Накоркешко допущена низка шкідливих куркульських дій, які явно відволікають від своєчасного виконання постанов партії та уряду, допустив неякісну сівбу, несвоєчасну уборку хліба, косовицю проса та уборку соняху, не вів масової роботи серед колгоспників, не застосовував соц. методів праці, а навпаки займався голим адмініструванням, зажим окремих колгоспників, систематично пиячив і зовсім мало був на полі і коло бригад, тому запропонувати Новопраському РЗВ терміном 24-х годин з роботи голови колгоспу Накоркешко зняти, за шкідливо куркульські дії віддати до суду.

2/ За те, що з боку голови сільради СУЛІМИ допущено явно шкідливі куркульські дії в справі проведення політично-господарських кампаній, систематично пиячив, зовсім не керував колгоспом, як голова сільради, держав зв'язок з ледарями, з якими пиячив і надалі його керівництво сільради та колгоспу не забезпечене, тому прохати Президію Ново-Праського РВК з роботи голови сільради ЗНЯТИ, одноразово, оскільки Суліма являється членом ЛКСМУ, довести до відома РК ЛКСМУ про його шкідливо-куркульські вчинки на предмет перегляду його перебування в рядах комсомолу.

3/ За те, що з боку членів управи колгоспу було допущено безвідповідальне ставлення до своїх обов'язків, винести їм сувору догану і зобов'язати терміном 2-х діб зробити певний злам в роботі колгоспу та зліквідувати всі виявлені шкідливо-куркульські дії, одноразово попередити їх, що, в разі з боку їх буде проявлено таке безвідповідальне ставлення до своїх обов'язків і не буде певного зламу в роботі, їх буде притягнуто до найсуворішої карної відповідальності.

4/ Попередити дільничного директора Верблюзької МТС тов. Шаповалова, що в разі і надалі з його боку буде таке безвідповідальне ставлення до роботи, як зав. дільниці, про нього буде поставлено питання про перебування його в партії, одноразово зобов'язати тов. Шаповалова, в купі з управою колгоспу, негайно

ліквідувати утворені шкідливо куркульські дії в роботі колгоспу "Червоний маяк".

5/ За те, що з боку голови сек. РСІ Накоркешко проявлено сімейність та нереагування на всі виявлені вчинки по сільраді та управі колгоспу, тому з роботи голови сек. РСІ зняти, і оскільки він же є секретарем КСМ осередку, довести до відома РК ЛКСМУ на предмет перегляду його перебування в лавах ЛКСМУ.

6/ Попередити управу колгоспу "Карла Маркса" в особі голови Зайця Аврама, що в разі терміном 2-х діб не буде певного зламу в роботі артїлі "Карла Маркса", а на це є в артїлі всі можливості, його буде притягнуто до відповідальності.

7/ Зобов'язати Новопраський РЗВ і дирекцію Верблюзького МТС негайно скласти комісію із своїх представників і разом з місцевими організаціями зайнятися детально перевіркою стану колгоспу "Червоний маяк" і, в разі буде виявлено будь-які зловживання, винних осіб в цьому негайно притягти до суворої відповідальності, та про наслідки перевірки цієї артїлі повідомити Президію Рай. КК РСІ.

З оригіналом згідно:

Секретар РКК РСІ (підпис) (УЦА)

ДАКО. - ф.П-38. - Оп. 1. - Од.зб. 7. - Арк. 31-33.

## № 62

### **План обов'язкової здачі державі зернохліба врожаю 1933 року по селянському сектору Знам'янського району** 1933 р.

Знам'янський район  
П Л А Н

обов'язкової здачі державі зернохліба врожаю 1933 року по селянському сектору

Затверджено Одеським облвиконкомом /Площа–га, вилучення-центнерах, хлібоздача – тоннах/.  
6 березня 1933 р.

Розділ I – Репресивна політика держави на селі

Назва секторів		Всього зернових культур	в тому числі				
			Жито на зерно і зелений корм	Пшениця озима і ярова	Овес	Бобові	Решта культур разом з кукурудзою
1	2	3	4	5	6	7	8
Колгоспи МТС	Посівплоща	78612	6639	44272	3900	950	22851
	Норма здачі з 1 га.	3,0	3,0	3,0	1,7	0,8	3,3
	План хлібоздачі	23584	1992	13282	663	76	7571
Колгоспи поза МТС	Посівплоща	-	-	-	-	-	-
	Норма здачі з 1 га.	3,7	3,7	3,7	2,2	1,3	4,0
	План хлібоздачі	-	-	-	-	-	-
Разом по колгоспному сектору	Посівплоща	78612	6639	44272	3900	950	22851
	План хлібоздачі	23584	1992	13282	663	76	7571
Одноосібний сектор	Посівплоща	2566	1017	213	100	50	1186
	Норма здачі з 1 га.	3,9	3,9	3,9	2,3	1,4	4,1
	План хлібоздачі	1001	397	83	23	7	491
Разом по селянському сектору	Посівплоща	81178	7656	44485	4000	1000	24037
	План хлібоздачі	24585	2389	13365	686	83	8062

ТЕРМІНИ ХЛІБОЗДАЧІ ПО МІСЯЦЯХ 1933 року

Назва секторів	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Разом
Колгоспи або %%	1179	8254	5920	5424	2807	23584
	5,0	35,0	25,1	23,0	11,9	100,0
Одноосібники або %%	50	400	551			1001
	5,0	40,0	55,0			100,0
РАЗОМ	1229	8654	6471	5424	2807	24585

Управління зерна та соняшнику

Уповкомзагот РПО по Одеській області

/підпис/

Розділ I – Репресивна політика держави на селі

Згідно:

*/підпис/*

*ДАКО. - ф.П-68. - Оп. 1а. - Од.зб. 5. - Арк. 9.*

№ 63

**Повідомлення заступника начальника політичного відділу по роботі ОДПУ Шабаліна про перегини та викривлення постанов КП(б)У уповноваженою РПК Макатинською, допущені під час проведення хлібозаготівельної кампанії [1933 р.]**

Сов. Секретно

Нач. СПО облотдела ГПУ

г. Одесса

Копия: Нач. райотделения ГПУ

г. Новоукраинка

Копия: лично секретарю РПК

т. Козыреву

г. Новоукраинка

В период хлебозаготовительной кампании 1933 года в районе деятельности Ровенской МТС, в Анновском сельсовете в качестве уполномоченного РПК работала Макатинская, которая проводила хлебозаготовки не большевистскими методами и преподносила их местной партийной организации, в результате чего по колхозам Анновского сельсовета было допущено целый ряд перегибов и искривлений партийных установок.

Допускались массовые аресты колхозников и индивидуальников-бедняков (по 15-20 человек сидели в сельсовете 5-6 суток), отбирался скот и сыпались всевозможные угрозы. Вместо точной и ясной установки председателям колхозов и сельскому активу Макатинская гастролировала по колхозам, сыпала угрозы и матерные ругательства низовым партийным советским работникам. Как правило производились по целому ряду колхозов без всяких оформлений массовые обыски, были случаи изъятия по 20-30 кг мяса и других продуктов.

На совещании сельского актива 18 февраля Макатинская заявила: «Надо сделать слом в хлебозаготовках методами инквизиции». В помещении сельского совета в январе месяце в присутствии группы колхозников и арестованных кулаков местному секретарю партячейки Таровику заявила: «Ты не можешь работать, ты сволочь», причем несколько раз обругала его матом. Уполномоченному ЦК КП(б)У т. Хомутенко, работающему по

хлебозаготовкам в колхозе «Трудовик», давала установку забрать у колхозников находящихся в индивидуальном пользовании коров, телок и прочий скот, не считаясь ни с чем. Когда на это т. Хомутенко не дал свое согласие, Макагинская ему заявила: «Ты не из ЦК, а сцика».

В январе месяце в колхозе «Красный маяк», собрав сельский актив и правление колхозов, заявила: «Нет хлеба, тогда вы все арестованы, исполнители становитесь у двери и никого не выпускайте».

В колхозе им. Шевченко 28 января собрала группу колхозников, которую закрыла в холодную хату и приказала комсомольцу Кульману не выпускать их из хаты до утра. Здесь же кулаки Карев и другие были арестованы и посажены в холодную хату.

У сельского актива отбирался скот, как например, была изъята корова у колхозника Колпака без всяких причин и оснований и на просьбу последнего выдать ему корову, Макагинская заявила: «Корову не получишь, а будешь злее работать в бригаде по хлебозаготовкам».

Действия председателя сельсовета были полностью парализованы т. к. Макагинская заявила: «Я имею телеграмму от секретаря РПК т. Козырева об аресте всех коммунистов, председателя сельсовета и председателей колхозов».

Избиение колхозника Костюка членом ВКП(б) Колесником Макагинской усиленно скрывается и последняя говорит: «На наши мероприятия по заготовке хлеба это очередной маневр кулацкой провокации». (Колесник арестован, следствие ведет райотдел ГПУ).

Вышеизложенные безобразия, проделываемые Макагинской, могут подтвердить местные коммунисты Колесник Максим, Таровик – секретарь партячейки, Романенко Яков, Нестеров – секретарь сельсовета, колхозник Собко Григорий, председатель сельсовета Вечерковский и другие.

Макагинская в настоящее время работает в качестве секретаря партячейки в колхозе «Гарт» Ровенского сельсовета.

Прошу принять соответствующие меры по привлечению Макагинской к партийной и судебной ответственности.

Зам.нач. политотдела по работе ОГПУ

(Шабалин)

Розділ I – Репресивна політика держави на селі

*ДАКО. - ф.П-3779. - Оп. 1. - Од.зб. 18. - Арк. 34, 34а.*

**№ 64**

**Витяг із обвинувачувального висновку слідчої справи  
№ 770 щодо звинувачення керівництва колгоспу "Промінь"  
Плосківської сільради Знам'янського району та  
голови зазначеної сільради за здійснення  
організованого "кулацького" саботажу роботи**

*[1933 р.]*

**В Ы П И С К А**

из обвинительного заключения  
к следственному делу № 770

Пути кулацкого саботажа следующие:

- а/ Срыв уборочной кампании;
- б/ Срыв хлебосдачи государству;
- в/ Простой и вредительское отношение к сельскохозяйственным машинам и тракторам;
- г/ Плохой обмолот хлеба;
- д/ Срыв посевной кампании, плохой сев и вредительская обработка земли;
- е/ Плохие семена, засоренные и не протравленные;
- ж/ Плохое состояние конского состава и коров;
- з/ Сено пропало нескошенным;
- и/ Солома и солома сгнивают в стогах;
- к/ На полях гниет необработанный хлеб;
- л/ Запутанность учета;
- н/ Не выдается своевременно натурованс;
- м/ Нерациональное использование рабочей силы;
- о/ Самоснабжение.

Конкретно касаясь отдельных преступлений каждого из обвиняемых в отдельности, следствием установлено:

1/ ДЕМЕНЧУК Ефрем Антонович – председатель колхоза /из партии исключенный/, своим халатным и преступным отношением к делу, окружив себя кулацко-бандитским и преступным элементом, довел колхоз до положения полного развала и систематически срывал хозяйственно-политические кампании /см. л. д. № 35 об. 36-8/, за что и был чисткой исключен из партии /см. л. д. 50 об./



По вине его уборка урожая 1933 г. прошла крайне скверно, вследствие чего много хлеба осталось на полях несгребанно и неубрано, а уборка, обмолот и сев, поставлены преступно скверно /см. л. д. № 8-8 об. -11-13-15-35-35 об. -36/, что характеризуется следующими моментами: урожай с полей не полностью убран, на 100-гектарной площади не сгребан хлеб, который остался гнить. Хлеб сложенный в скирды в таком состоянии, что означенный расположен к порче от дождя.

ДЕМЕНЧУК не обеспечил сев, то есть вспашка земли мелкая, с большими огрехами, обмолот хлеба скверный, так что в колосках оставалось 25-30 % зерна.

Никаких реальных и конкретных мер к ликвидации этих преступных явлений председатель колхоза ДЕМЕНЧУК не принимал, а наоборот еще больше усугублял.

ДЕМЕНЧУК не обращал внимание на то, что семена для засева полей плохого качества, несмотря на то, что имелась возможность молотить там, где хорошее зерно и этим засеять поля. В колхозе же делалось наоборот: начинали производить обмолот хлеба для семян там, где хуже зерно для посева. Семена давали засоренные, с горошком, смешанные 1-й и 2-й сорт вместе и так далее.

Зачастую семена совершенно не протравливались, что также может отразиться на урожае в будущем году. /см. л.д. № 3 об. -13-36-36 об./.

По вине председателя колхоза ДЕМЕНЧУКА не организована дисциплина труда. Нет заинтересованности для исполнения необходимых работ среди колхозников. На работу являются не рано утром, как необходимо было во время уборочной и посевной кампании, а зачастую начинали работать в 10-11 часов дня. Также имели место частые невыходы на работу колхозников. Это объясняется распушенностью самого руководства и необеспечение создания дисциплины, то есть по вине председателя правления колхоза, который не создал стимула заинтересованности к труду, то есть пища на работе регулярно не была организована, учет трудодней не организован и т. д. /см. л. д. № 88 об. -16-36-37/.

Наряду с вышеуказанным, преступно-безобразно обстояло дело с учетом производимых работ и трудодней колхозников,

когда колхозники работали, а трудодни не записывали, так само и коровам колхозников, кои работали в колхозе.

В продолжение всего времени, с весны 1933 г. по 21/X сего года колхозники не получали трудовых книжек, в коих должно быть записано проработанное ими время и их коровами. Такое положение срывало заинтересованность колхозника к труду, умышленно запись трудодней не делалась из-за корыстных целей и по халатности, что влекло за собой материальный ущерб колхозников-ударников, а паразиты и тунеядцы, не работая, приписывали себе трудодни, как-то: бригадир Косатый Степан приписывал систематически себе трудодни, своей жене и своей любовнице, о чем было известно председателю правления ДЕМЕНЧУКУ, и мер никаких не предпринималось. /см. л. д. 3 об. -16-23-31-31 об. -35 об. -21-21 об. -33 об. -79/.

Натуравансы в счет заработанных трудодней долгое время не выдавались. За последнее время натураванс не выдавали в продолжении целого месяца, из-за чего было ряд негодований колхозников и невыход на работу, так как колхозники не получив натураванс за себя и своих коров, были голодны.

Для ликвидации ненормальных явлений, председатель колхоза ДЕМЕНЧУК никаких мер не предпринимал. /см. л. д. 22 об. 35/.

Наряду с другими ненормальностями, идущими к единой цели сорвать работу колхоза, что развивал председатель правления ДЕМЕНЧУК, это срыв общественного питания. Пища в бригадах и на поле была не ежедневно, нерегулярно, плохо приготовлена и всегда однообразна. Это и явилось причиной срыва проводимых работ, это и явилось причиной невыполнения планов. Зачастую были случаи, что колхозники заявляли: "Как кормят, так и работаем". /см. л. д. 2 об. 3-14-29 об./.

Преступность ДЕМЕНЧУКА заключается в том, что он, как председатель правления, окружил себя кулацко-бандитским элементом, проводил организованный срыв работ, как-то: случаи простоя машин и тракторов были ежедневны и простои эти были по причинам чисто внутреннего и вредительского порядка. Простои машин и нерациональное использование рабочей силы также привело к такому провалу колхоза. /см. л. д. 13-15-36-36 об./.

Один из характерных моментов кулацкого саботажа, коему потворствовал и сам председатель ДЕМЕНЧУК, – это пуск локомотива и двух молотилок 19/Х сего года. Пуск локомотива и молотарок запоздал на 12 часов, а за это время более 80 человек колхозников сидели и ничего не делали, а также и рабочий скот, в то время, что колхоз преступно опоздал с обмолотом, отчего и зависит сев, каковой также в большом прорыве. Одновременно следует отметить, что в этот день работающими 5 тракторами, было вспахано 57 гектар земли, а засеяно всего 6 гектар, так как молотилки не работали, да и не было зерна для посева. Данные установки стояли по мелочным причинам, необходимых для пуска локомотива и молотарок. После пуска данных установок в продолжение всего времени простои ежедневно продолжались. /см. л. д. № - 2 об., 4-5 об., 7об., 14-15-36/.

Кулацкий саботаж в колхозе, где был председателем ДЕМЕНЧУК, пронизывал все звенья работы и это создало основной стимул для проведения своей контрреволюционной цели, отдельные задержки, отдельные мелкие причины, где в большинстве случаев нельзя найти виновников, мол "все виноваты и виновных нет" проводилось в колхозе "ПРОМІНЬ" во всех отраслях работы и во всех бригадах /см. л. д. 3-36-57/.

Особо ярко, преступно – вредительски в колхозе "ПРОМІНЬ" в селе Плоское, к чему плодотворствовал и развивал ДЕМЕНЧУК – это отношение к конскому поголовью и рабочему скоту (коровам).

Кони колхоза находятся в преступно-скверном состоянии. Уход за лошадьми безобразный, кони не кормлены, не поены, не чищены, задержанные в работе, конюшни не отремонтированы, и коням голодным приходится стоять на сквозняках.

Овса лошадям в продолжении долгого времени совершенно не давали, а за последнее время – (октябрь месяц) овес начали давать один раз в 3 дня.

Коровы овса совершенно не получают /см. л. д. 3 об.-5 об.-8 об.-21-24-37/.

Наряду с вышеуказанным следует отметить, что колхоз за время 1933 г. совершенно не приготовил сена или какого-либо другого фуража, чего в этом году было обильное количество. Сено нескошенным пропало на поле. Лошади и другой скот на зиму совершенно не имеет фуража /см. л. д. № 24 об. 37/.

Также пропадает полова и кормовая солома, которая сложена в скирды после обмолота, но эти скирды настолько плохо сложены, что уже сейчас не ожидая зимы, от дождей, проникающих во внутрь скирды, гниет и обречено на гибель /см. л. д. № 37 об./.

ДЕМЕНЧУК совершенно не обращал внимания на то, что за время обмолоточной кампании 1933 г., молотьбу начинали на 7 местах колхозного поля и при каждом переходе с места на место, на токах и просто на дворе, оставалось много зерна и последа без присмотра на расхищение и на загнивание. /см. л. д. № 26 об. 18 об./.

На основании вышеизложенного ДЕМЕНЧУК Ефрем Антонович обвиняется в содеянных преступлениях, предусмотренных ст. 100 УК УССР.

2/ ШЕЙКА Наум Трофимович – завхоз, как личность, вечно связанная с кулацкой средой, всячески проводил кулацкий саботаж и срывал хозполиткампании. /см. л. д. 2-3/.

Проводимая им кулацкая политика является результатом того, что он женат на дочери кулака, а тот был под следствием и проходил по материалам ГПУ в принадлежности к бандитизму. /см. л. д. 9 об.-8 об. 7/, что выражается в следующем:

На протяжении всего времени, будучи завхозом, он срывал посев всеми способами, какие он только мог использовать. /см. л. д. 15/.

По вине ШЕЙКИ Наума 19/Х сего года произошла задержка пуска локомотива и молотилок на 12 часов из-за того, что им был доставлен огнеупорный кирпич для топки локомотива не 80 шт., а только 30 шт., колосники он доставал умышленно малого размера, болтики для крепления, пас, машинное масло, бревна для изготовления тормозов и воду он доставал на 12 часов позже, причем вода была доставлена грязная, непригодная для употребления, ввиду чего получился простой в работе рабочей силы и тягла, а также не работала молотилка, не было зерна для обсеменения полей. /см. л. д. 2 об., 4-5 об.-7-14/.

Его же вредительскими действиями является то, что он, будучи, ответственным за посевматериал, таковой засорил и 16/Х при отправке посевматериала для посева, он дал распоряжение кладовщику ШЕЙКИ Архипу, чтобы последний дал таковой с горошком, вследствие чего поля будут засорены горошком. Зерно

умышленно засорялось и в других случаях, что установлено актами и свидетельскими показаниями /см. л. д. 40 об., 13, 36, 37/.

Вредительское отношение к сельскохозяйственному инвентарю со стороны разных лиц, в особенности со стороны завхоза ШЕЙКИ Наума, свидетельствует о неблагополучном состоянии в колхозе. Сельскохозяйственный инвентарь не прибран к месту, а валяется по несколько месяцев по полям, в то время, что таковой уже не нужен в поле. (косилки и т. д.) /см. л. д. № 33 об./.

Показаниями ШЕЙКА всячески старается запутать следствие, факты его преступности, а в особенности в части конского состава, необеспечение такового всем необходимым, говорят за то, что ШЕЙКА вредительскую работу проводил значительную. /см. л. д. № 5 об, 26 об., 20, 37/.

В общей системе работ колхоза, общественное питание занимает одно из первостепенных мест, так как при неналаженности питания, как правило, нет продуктивности труда, не выполняются задания, появляются нездоровые явления и тем самым нарушается вся сложная цепь коллективного хозяйства.

Завхоз ШЕЙКА Наум своими вредительскими действиями срывает общественное питание, срывает работу колхоза, а в особенности в момент уборочно-посевной кампании.

По вине завхоза ШЕЙКИ пища в бригадах была не ежедневно, не каждый день колхозник мог трижды на день получить пищу, а к тому еще горячую, как правило ШЕЙКИ, пища всегда была недоброкачественная и однообразная, суп, в котором немного картошки и еще меньше фасоли, абсолютно без жиров и мяса, а также и для трактористов. Несмотря на все возможности иметь хорошую, сытную и чистую пищу, соблюдая соответствующую санитариию.

Неоднократно пища, изготовленная по заданию ШЕЙКИ, является наилучшей кулацкой агитацией против выхода на работу и, вообще, значения коллективного хозяйства / см. л. д. 2, 4-4 об., 8 об., 7 об., 17, 29 об./.

Для более успешного проведения своей вредительской преступной работы, организованного кулацкого саботажа ШЕЙКА в системе хозяйства и складов колхоза устроил всех своих родственников, также преступных лиц, как-то: ШЕЙКА Наум является завхозом, его дядя ШЕЙКА Архип кладовщиком, каковой также привлекается к ответственности по настоящему

делу. Его сестра ШЕЙКА Серафима весовщик, каковая с молотилки получает зерно без веса, отправляет зерно на склад или в амбар, где её родственники, сама лично указывая вес.

Ночным сторожем на складе колхоза его отец – ШЕЙКА Трофим, а работница склада, каковая была поймана за кражу зерна на складе и была уволена, ШЕЙКА Анна – это его родственница. Такая семейственность в системе хозяйства недопустима. /см. л. д. № 37 об. 41/.

Помимо всех организованных и придуманных вредительских преступлений завхозом ШЕЙКОМ, имеющих конечно и политическое значение, ШЕЙКА Наум пошел на более хитрое контрреволюционное действие, ставя себя архиреволюционером, желая этим самым ввести в заблуждение председателя сельсовета, председателя колхоза и других, предложил, чтобы для застекления окон в домах, куда имеют поселиться переселенцы, стекла взять из окон у граждан села Плоское, тем самым предлагая разгромить иконы, хотел вызвать негодование, играя на религиозных чувствах населения, к тому, учитывая столь натянутое настроение, существующее в селе Плоское, созданное обвиняемыми по данному делу. /см. л. д. 10 об., 25, 25 об./.

Чувствуя свою виновность и учитывая, что в село Плоское прибыл Уполномоченный ГПУ для ведения следствия по преступным действиям, имеющим место в колхозе "ПРОМІНЬ", завхоз ШЕЙКА, будучи предварительно запрошен, сообразил и решил скрыться из села. Для чего он в 3 часа ночи явился к председателю сельсовета забрать свое пальто и попросил справку о том, что он якобы не является социально-чуждой личностью. На вопрос председателя сельсовета, зачем ему эта справка и в такое позднее время пальто, он, будучи в дружеских отношениях с председателем сельсовета, рассказал ему по секрету, что он хочет скрыться, дабы не быть арестованным. Боясь ответственности, председатель сельсовета таковой справки ему не дал. /см. л. д. 10 об./.

На основании вышеизложенного ШЕЙКА Наум Трофимович обвиняется в совершении преступлений, предусмотренных ст. 100 УК УССР.

3/ ШЕЙКА Архип Данилович – амбарщик-кладовщик.

В общую систему вредительских работ колхоза активно включился и ШЕЙКА А.Д. В функции ШЕЙКИ А.Д., как бы по

строго разработанному плану вредительства, входит вредительство в области зерна и посевматериала.

По его вине происходит смешивание зерна первого сорта, назначенного для посева, со вторым сортом, каковой на семена не пригодный. /см. л. д. 36-40 об./.

Он же умышленно смешивает зерно 1-го сорта, назначенное на посев, смешивает с горошком. И на предварительном следствии всячески старался таковое завести в заблуждение, дабы суметь остаться на этой работе и продолжать вредить, не будучи привлеченным к делу. /см. л. д. 3 об., 13-26-36 об./.

Там же при его непосредственном и косвенном участии происходит смешивание "нечаянно и в темноте ночи" из-за отсутствия света, ржи с пшеницей. /см. л. д. 3 об., 13-36-36 об./.

Трееровка зерна также происходит без хитрого, кулацкого вредительства. Треер, который очищает и сортирует зерно, оказался испорченным и в зерно попадал горошек вместе с последом вследствие того, что треер был перекручен в обратную сторону. Следовательно, перевернулись кольца и очистка происходит неверно.

На валик барабана 3-го треера была намотана солома, из-за чего горошек не имеет выхода наружу, осыпается в 1-й сорт зерна. /см. л. д. 36 об. 37/.

Зерно, предназначенное на посев, должно быть всегда заранее протравлено. Но как выяснилось следствием и его личным вынужденным показанием посевматериал не всегда протравливался. /см. л. д. № 39 об. 13/.

Неоднократные случаи, что при доставке зерна в амбар с молотилки или других предметов (фасоль и т. д.) кладовщика на месте не бывает, вследствие чего в отдельных случаях бывает так, что доставленное к амбару оставляется без присмотра под открытым небом и оно потом подолгу стоит, а ШЕЙКА в амбар не принимает, так как накладной нет, как он объясняет. /см. л. д. 18-20/.

На основании вышеизложенного ШЕЙКА Архип Данилович обвиняется в совершенных преступлениях, предусмотренных ст. 100 УК УССР.

4/ КОСАТЫЙ Степан Сидорович – бригадир 1-ой бригады.

В общей системе кулацкого саботажа, существующего в колхозе "ПРОМІНЬ", выделяется и КОСАТЫЙ С. С.

Следствием установлено, что КОСАТЫЙ запутал учет не только для того, чтобы сорвать нормальное положение учета, но он еще постарался из учета извлечь личную выгоду с преступным уклоном. В июле месяце сего года он приписал себе 6,34 трудодня, а в августе 11,77 трудодня. Своей жене он приписал за 3 дня прогула – 4,81 трудодня, в июле месяце и августе – 1 день, что равно 1,84 трудодня. Своей любовнице он записал за 3 дня ее прогула – 3,40 трудодня. Наряду с этим, он из-за личных счетов, лицам, с которыми он не в ладах, пользуясь своим положением бригадира, подчас записывал меньше трудодней. /см. л. д. 16-21-21 об.-33-29-22-34 об./.

Касался труддисциплины КОСАТЫЙ. В своем показании /см. л. д. 56/ указывает, что в его бригаде начинали работать "рано утром" – в 10 часов утра. Отсюда явствует, как обстояло дело со всеми работами, если, по словам обвиняемого – 10 часов утра – это раннее время для начала работы в поле в разгар сельскохозяйственных работ / см. л. д. 16/.

Конский состав колхоза находится в истощенном состоянии из-за того, что бригады не организовали колхозников на сенокос, что инкриминируется и бригадире КОСАТОМУ, а к этому вина его усугубляется тем, что он вредительски складывал скирды с половой и кормовой соломой, где таковые гниют, что явствует из его показания /см. л. д. 56/. и акта ревизионной комиссии от 21/X - сего года /см. л. д. 20/.

Проводя кулацкий саботаж по колхозу в целом, имеет место и у КОСАТОГО порча сельскохозяйственного инвентаря, порча хлеба, несвоевременный ремонт и так далее. /см. л. д. 2-3-36-33-36 об. 37 об./.

Как одна из изощренных форм вредительства КОСАТОГО С. С. – боронование земли на несколько дней позже проведенного сева, то есть тогда, когда засеянное зерно уже пошло в рост и дало ростки. Таким образом, зерно боронами выкорчевывалось. Как видно из его же слов, в протоколе и акте ревизионной комиссии. /см. л. д. 13-34/.

Система преступных деяний КОСАТОГО не случайная, так как таковой был судим уже на 6 месяцев ДОПР за вооруженное изъятие зерна и грабеж, именуя себя представителем Советской власти. /см. л. д. 51 об.-79-80/. Он же, для лучшей контрреволю-



ционной деятельности, пролез в партию, но при чистке 1933 г. был исключен. /см. л. д. 79/.

На основании вышеизложенного, КОСАТЫЙ Степан Сидорович обвиняется в совершенных преступлениях, предусмотренных ст. 100 УК УССР.

5/ ДОНЧИК Иван Карпович – бригадир 2-й бригады.

Вредительски уничтожал конское поголовье, в бригаде ДОНЧИКА этот случай неоднократный, что отмечается показаниями свидетелей и доказано следствием. 18/X сего года в бригаде ДОНЧИКА пала лошадь, а вторая лошадь из-за такого же кулацкого вредительского отношения находится в тяжелом болезненном состоянии. /см. л. д. 24-3-57-24 об./.

На полях 2-й бригады ДОНЧИКА хлеб сгнивает незагретенным на полях площадью более 100 гектар, а также имеется пшеница /см. л. д. 11-37 об./, не скошенная, каковая так и остается для сгнивания.

Учет в бригаде ДОНЧИКА поставлен скверно, из-за чего колхозники несут материальный ущерб и неоднократные нарекания. /см. л. д. 16/.

Им же, бригадиром ДОНЧИКОМ, произведена порча кормов, из-за плохой складки в скирды. /см. л. д. 20-57/.

Систематически срывая хозполиткампании, обвиняемый ДОНЧИК всячески старался сорвать колхозное строительство. Во время посева, вместо получения 17 центнеров зерна – семян, дабы засеять землю, он умышленно получил меньше семян, дабы сорвать план сева. /см. л. д. 44 об./.

Бригадир ДОНЧИК после обмолота оставлял на току хлеб, каковой впоследствии оставался без присмотра и пропал от дождя и возможны случаи расхищения, как он сам показывает. /см. л. д. 36 об., 44/.

По вине бригадира ДОНЧИКА сельскохозяйственный инвентарь, брошенный на полях без присмотра, приходит в негодность. /см. л. д. 33/.

ДОНЧИК является участником банды и принимал активное участие в восстании против советской власти. /см. л. д. 57-83 об./.

Обвиняемый ДОНЧИК, именуя себя представителем власти, с оружием в руках производил ограбление, нанося насилия и тяжелые ранения посредством избиения оружием, за что был осужден на 3 года ДОПР"а. /см. л. д. 52-57-84-83/.

На основаниі вищеизложенного ДОНЧИК Иван Карпович обвиняється в преступленнях, предусмотренных ст. 100 УК УССР.

Такое катастрофическое состояние колхоза, такие исключительно по своей преступности действия руководителей колхоза и бригад, стимулировались тем, что сельсовет, как орган пролетарской диктатуры на селе, не принял никаких радикальных мер борьбы с этим злом, но и поощрял их действия, оставался в лучшем случае пассивным наблюдателем всего творимого.

Такое явление было, безусловно тем, что во главе правления сельсовета стоял кулацкий элемент.

б/ СЕНОКОП Федор Николаевич – председатель сельсовета.

Будучи по соцположению кулаком-служащим, имел тесную связь с кулацко-бандитским элементом, кои были репрессированы за их бандитско-кулацкую преступную деятельность. СЕНОКОП продолжает проводить линию, социально чуждую существующему строю. /см. л. д. 4-38-46-46 об.-37-38 об.-39-55- 56 об.57/.

СЕНОКОП как председатель сельсовета не только не помогал колхозу, но проводил политику систематического срыва хозполиткампании, чем и усугублял и состояние колхоза. /см.л.д.13-15-37-37об.-39-42/.

Своими отношениями к делу СЕНОКОП Федор Николаевич усугублял и развивал существующий в селе Плоском кулацкий саботаж, что можно заключить хотя бы даже с того, что, несмотря на наличие 38 индивидуальных хозяйств, преподнесенный им план сева ни весной, ни осенью 1933 г. таковой совершенно не выполняется и не посеяно ни одного га земли индивидуальным сектором села, и в работе колхоза также не работал и не помогал, ввиду того, что СЕНОКОП проводил линию организованного кулацкого саботажа. /см. л. д. 2-3-36-36 об. 54/.

В связи с такой работой сельсовета, где был председателем СЕНОКОП Федор Николаевич, никакого здорового руководства как в сельсовете, так и в помощь колхозу, не было /см. л. д. 4-42-67 об./.

Для того, чтобы помочь колхозу проводить борьбу с лодырями, срывающими кампанию сева, сельсовет в это не включался.

Работники сельсовета от работы на поле совершенно уклонились, а СЕНОКОП ограничился тем, что выделил официаль-

ного одного члена сельсовета, который должен был руководить бригадой лодырей уваливающих от работы. Но и это не проводилось. К тому же, будучи сам лодырем ничего не делающим, за исключением срыва проводимых работ, он дискредитировал не только себя, но и советскую власть, будучи председателем сельсовета, и комсомол, в коем он состоял членом. /см. л. д. 42/.

Наблюдая, что в колхозе "ПРОМІНЬ" с. Плоское творится ряд преступлений как по обмолоту, порче хлеба, сплошное ухудшение и уничтожение конского поголовья, повальное уничтожение фуража-сена, половы, соломы и других культур, а также и нарастание недовольства среди населения из-за невыдачи натуровансов, председатель сельсовета СЕНОКОП не только не принимал меры к устранению этих безобразий, явно выразившего кулацкого саботажа, а наоборот, будучи сам кулак и, объединив вокруг себя кулаков и бандитов, проводил свою линию явно враждебную советскому строю и колхозному социалистическому строительству. /см. л. д. 2-24 об.. 37-42 об., 3 об.-5 об.-34-16-22 об.-36-36 об./.

Не случайно ли являются факты вредительства, проводимые по отношению колхозной собственности, имеющие место в селе Плоское, где председатель СЕНОКОП вместо того, чтобы проводить в жизнь лозунг партии и её вождя Сталина о борьбе с расхищениями и преступлениями преступно-вредительского порядка о том, что "Общественная собственность должна быть священна и неприкосновенна". В селе Плоское имеются неоднократные факты прямого вредительства, порча сельскохозяйственного инвентаря и расхищения общественного добра. /см. л. д. 26 об.-37 об. 33/.

Будучи сам кулацкого происхождения СЕНОКОП окружил себя кулачьем и всячески скрывал их. СЕНОКОП у себя на работе в сельсовете держал секретарем ОЛИЗЬКО Темиша Архиповича, зная его социальное прошлое, и о том, что таковой и его отец занимались вредительством, кои привлекались к судебной ответственности, о чем СЕНОКОП на следствии вынужден был сознаться, что он скрывал кулаков и выдавал справки кулакам, не соответствующие действительности, чем хотел скрыть свое преступление и запутать следствие. /см. л. д. 53-48-59-38-55-55 об./.

На основании вышеизложенного СЕНОКОП Федор Николаевич обвиняется в преступлениях, предусмотренных ст. 100 УК УССР.

7/ ОЛИЗЬКО Темиш Архипович – секретарь сельсовета.

Пролез в сельсовет и, используя свое служебное положение, всячески вредил и скрывал проводимые хозполиткампании, проводя линию организованного кулацкого саботажа с целью подрыва колхозного строительства на селе. /см. л. д. 2-3-36-37-37 об./.

ОЛИЗЬКО А. Т., будучи враждебен к советской власти, всячески старался проводить вредительскую работу, а в частности, им вредительски загнан конь, ввиду чего он привлекался к ответственности, но благодаря его кулацким связям, о чем было известно СЕНОКОПУ, ему удалось избежать суда.

Вредительство, причиняя ущерб конскому составу, проводил также его отец. Таковой зимой 1933г. колхозные лошади вогнал в снег, за что кулак – отец секретаря ОЛИЗЬКО, пролезший в колхоз, из колхоза был исключен и привлекался к судебной ответственности, но при содействии сына ОЛИЗЬКО Т. А. вышеуказанный скрылся см. л. д. 64-32-32 об. 38).

Ярко выраженный кулак ОЛИЗЬКО А. Т. имел связь с кулацко-бандитским элементом, кои также репрессированы органами ГПУ /см. л. д. 32 об. 37 об, 38, 46 об., 7, 52, 55/.

Одновременно, будучи секретарем сельсовета, вместе с председателем сельсовета СЕНОКОПОМ, затерял некоторые сообщения председателя колхоза ДЕМЕНЧУКА, каковой через сельсовет сообщал о творящихся безобразиях в селе и в колхозе сельсовету и вышестоящим органам.

На основании вышеизложенного ОЛИЗЬКО Темиш Архипович обвиняется в совершении преступлений, предусмотренных ст. 100 УК УССР.

Показаниями свидетелей, документами, находящимися в деле, и показаниями самих обвиняемых вполне установлено виновность их в инкременируемых преступлениях.

*ДАКО. - ф.П-317. - Оп. 1. - Од.зб. 14. - Арк. 108-113.*

**Повідомлення завідувача відділом районного партійного комітету Бляхера організаційно-інструкторського відділу ЦК КП(б)У, секретарю-організатору Бобрінського експлуатаційного району Галкіну про результати перевірки листування у справі реквізицій зернозбіжжя у колійних робітників залізниці**

[1933 р.]

Таємно

До оргістру ЦК КП(б)У

Копія: Секретарю-організатору Бобрінського експлуатаційного району т. Галкіну

Перевіривши листування у справі реквізицій зернозбіжжя у колійних робітників залізниці бригадами Новоукраїнського району повідомляю:

Обшуки, що проводились бригадами в колійних робітників, були дозволені лінейним уповноваженим ДПУ тов. Троценком ст. Помічна, при чому під час обшуку знайдено:

1. Юрченко – старший робочий, їдців 2, посіву власного не мав, за винятком картоплі, у нього знайдено 30 пудів кукурудзи, 4 пуди соняху та 3 пуди ячменю, викрито в нього жорна, якими перемелював зерно. Із загальної кількості виявленого зернохліба Юрченку залишено 4 пуди кукурудзи, 4 пуди соняху та борошно, що в нього малось від одержаного пайка.

2. Кателкін – колійний сторож, має 3 їдців, знайдено хліба 27 пудів.

3. Сладков – колійний сторож, виявлено 5 пудів кукурудзи, насіння 2 пуда, також знайдено жорна, якими перемелював не лише своє зерно, а й навколишніх селян.

4. Мусієнко, 2 їдці, виявлено хліба 8 пудів; жита, кукурудзи 21/2 пуда, насіння соняшника 3 пуди, також викрито жорна, що на них перемелював зерно.

5. Янішевський – колійний сторож, викрито яму під сторожовою будкою, в якій переховувалось пшениці 2,5 центнера, жита 2,4 центнера, також знайдено жорна.

6. Янішевський – колійний сторож, знайдено закопаним в ямі 2 центнера жита.

У всіх перелічених осіб відібрано не все зерно, частину залишено для споживання.

Випадки про відбирання зернозбіжжя в Олійніченко підтверджується, відібрано картоплі 2 пуди та 10 кг кукурудзи, зобов'язано Ново-Олександрівській сільраді негайно повернути, керівника бригади члена партії Парамія притягти до партвідповідальності.

У питанні відібрання 150 пудів зерна на Адабашських гранітних кар'єрах, за дозволом райвідділу ДПУ, було знято зерна 135 пудів тому, що мались певні відомості про переховування краденого у колгоспах зерна. Для виправдання себе адміністрація не пред'явила будь-яких матеріалів про добуття зерна, і по документах та книжних записах не лічилось на прибутку у цій справі. Заведено кримінальну справу на колишнього завідувача кар'єром гранітних розробок.

Зараз дано категоричну директиву всім сільрадам по лінії РВК негайно повернути незаконно зняте зернозбіжжя у колійних робітників, крім визначених вище осіб, що не лише переховували розкрадений у колгоспах хліб, а навіть мали свої жорна, на яких перемелювали зерно.

Зав. орг. РПК

(Бляхер)

*ДАКО. - ф.П-3779. - Оп. 1. - Од.зб. 18. - Арк. 14, 15.*



**РОЗДІЛ II**  
**Голодний мор:**  
**цифри та факти**



№ 66

**Актовий запис про смерть  
Козленкової Катерини Микитівни**

12 січня 1932 р.

<u>Васинська</u> с/рада		1. Прізвище <u>Козленкова</u>		№ <u>2</u>
<u>Новопраського</u> району		ім'я <u>Катерина</u> по батькові <u>Микитівна</u>		
<u>"12" січня</u> 193 <u>2</u> року		2. помер (ла) " <u>1</u> " <u>січня</u> 193 <u>2</u> року		
<b>ЗАПИС А К Т А П Р О С М Е Р Т Ь</b>	3. <u>Чоловік</u> , жінка (підкреслити)		4. Вік " <u>8</u> " (скільки повних років мав)	
	5. Для дітей, що померли, не доживши 1 року або мертвонароджених точно зазначити: а) народилося "____" _____ 193__ року б) якою по черзі у матері була дитина, що вмерла: перша, друга або _____ в) вік батька "____" років, вік матері "____" років			
	6. Громадянство померлого		7. Національність <u>Українка</u>	
	8. Де жив (назва району, села, міста, вул., буд. №)		<u>д. Ялисаветівка Васинської с/ради Ново-Праського р-ну</u>	
	9. Чи здобував прожиток сам, а як не сам то хто утримував		<u>батьки</u>	
	10. Ремесло, промисел, робота, посада й спеціальність у них, а якщо не має заняття, то зазначити чи живе коштами рідні або держави		<u>хліборобством*</u>	
	11. Становище у занятті (хазяїн, чл. с/г комуни, колективу, член артілі, одинець, службовець, робітник, помічник у занятті член сім'ї)		<u>член родини</u>	
	12. Назва установи, закладу чи підприємства, зазначаючи рід виробництва, де служить, працює або господарює		<u>батьки господарюють в с/г артілі</u>	
	13. Сімейний стан померлого		<u>Парубок, дівчина, удовець(я) одружений(а) невідомо (підкреслити)</u>	
	14. Зазначити докладно причину смерті		<u>невідомо</u>	
Додано лікарську довідку № ____ або підкреслити: мертвонароджений, оголошений від суду за померлого				

ДАКО. - ф. Р-7915. - Оп. 2. - Од.зб. 10. - Арк. 16.

\* Так в документі

№ 67

**Скарга Шарапанюк Ксенії до Добровеличківського  
райвиконкому з приводу повернення їй продуктів  
харчування**

28 лютого 1932 р.

До Добровеличківського  
райвиконкому  
від гр. Шарапанюк Ксенії

**З А Я В А**

Я громадянка Шарапанюк Ксенія з великим проханням до вас, аби звернули увагу не на мене, а на моїх дітей, які на сьогоднішній день голодні і холодні.

Коли в мене все забрали і вигнали з хати, навіть й з сільради, то в мене осталося у погребі, котре не описане, пудів 30 буряка, 12 пудів картоплі і так як капуста, помідори і огірки, то я як могла перебивалася, просила і кормила дітей, а зараз вже в мене немає сил і випросити немає де.

Коли я спитала свого судвиконавця, чи ще все стоїть у погребі, то він сказав: "Стоїть усе". То я його стала просити: "То ви мені що-небудь дайте, бо діти пропадають з голоду". То він сказав: "Як сільрада розрешить, то можна буде дати".

Коли я пішла до сільради і стала голову просити, хоч би що-небудь розрешив взяти для дітей, то він сказав мені вийти з сільради і не балакати.

Що я повинна тепер робити, коли в мене 5 душ дітей, які повинні через голод і школу покинути, а чоловік сидить арештований уже 5 тижнів і невідомо за що.

Ми проробили літо у колгоспі і з колгоспу нас викинули і нічого нам не дають.

Що я повинна робити з дітьми?

Я прохаю звернути увагу на моїх дітей, які пропадають з голоду, щоб повернули що-небудь з льоху.

Я гр. Скопівської сільради, а зараз живу в Добровеличківці.

*ДАКО. - ф. Р-2103. - Оп. 1. - Од.зб. 29. - Арк. 20.*

**№ 68**

**Лист секретаря Зінов'євського міського партійного комітету  
Генеральному секретарю ЦК КП(б)У Косіору про стан  
продовольчого постачання робітників заводу "Червона  
Зірка", факти захворювання робітників на ґрунті недоїдання  
29 березня 1932 р.**

Генеральному секретарю ЦК КП(б)У  
тов. КОСІОРУ

від секретаря Зінов'євського МПК  
Єременко

Завод "Червона Зірка" є провідним підприємством на Зінов'євщині, відіграє значну роль в сільгоспмашинобудуванні Союзу. Завод виробляє сільськогосподарські машини: тракторні сівалки, молотарки та запасні частини для с.-г. машин. Програму заводу визначено на 1933 рік у сумі 57 мільйонів карбованців.

Перед заводом стоять найвідповідальніші завдання по випуску нових машин, які вперше виробляються у Радянському Союзі. Ці машини – розсадо-посадочна, бавовно-посадочна, льняна сівалка, зерноочисна установка та бурякокомбайн.

На заводі працює 12.900 чол., серед яких робітники складають 11.500 чол. /в тому числі по гарячих цехах працює 2.918 робітників/. Інженерно-технічного персоналу – 700 чол., адмн.-тех. робітників апарату – 720 чол. Членів родин, працюючих на заводі 16.000 осіб, а разом споживачів ЗЧРК 28900.

Постачання робітників заводу знаходиться зараз у занадто напруженому стані. Незначна кількість продуктів, яка відпускається робітникам, іде головним чином за рахунок дец. заготовок. З централізованих фондів, крім хліба, нічого не одержано.

**ФАКТИЧНИЙ СТАН РОБІТНИЧОГО ПОСТАЧАННЯ У ПЕРШОМУ КВАРТАЛІ ТАКИЙ:**

**ХЛІБ:**

За нормою Наркомпостачання основним робітникам треба видавати 700 гр. хліба, фактично видається 600 грам.

М'ЯСО:

Для індивідуального постачання фондів не виділено, і м'ясо робітникам не видавалося.

КРУПИ:

Протягом першого кварталу для індивідуального постачання не виділено і робітникам не видавалося.

ЖИРИ:

Централізованих фондів не виділено. У січні 1932 року за рахунок децзаготівель на цілу родину робітника видано по 400 гр. олії.

ЦУКОР:

У січні видавався всім робітникам і утриманцям за нормою. На лютий і березень для постачання робітникам цукру фондів зовсім не виділено й не видавалося.

БАКАЛЕЯ:

На перший квартал 1932 року ЗРК складав договори з Вукоопбакалеєю на різний крам в сумі 293,7 тисяч карб. /в тому числі хлібним вином 208.000 крб./. Фактично бакалейних продуктів (крім горілки) на 2 місяці одержано на 21.594 крб.

Порядком децентралізованих заготівель на 2 місяці першого кварталу ЗРК заготовлено харчопродуктів на суму 222.000 карб., значну частину з них відпущено для потреб фабрики – кухні.

Для пом'якшення напруженого стану робітничого постачання заводу притягнуто місцеві торги: Зінторг, який повинен постачати до 3000 робітників, Кондоб'єднання, що влаштувало 2 кафе-буфети у цехах - /ливарний та силовий/, але за обмеженістю у цих організацій фондів, вони не забезпечують навіть мінімальних потреб робітників заводу.

Тим часом ринок надто вузький, ціни надзвичайно високі /наприклад: фунт картоплі 1 крб. 20к., стакан круп 1 крб. 40к./, що не дає змоги абсолютній більшості робітників користуватися з ринку, як додаткового джерела.

Наслідком такого стану на ґрунті недоїдання останнього часу на заводі маємо захворювання робітників.

Таких фактів зареєстровано – 22. Так, наприклад, робітник Степанов /робочий стаж 15 років/ має 6 утриманців, заробляє 120 карб. на місяць. Родина, крім хліба, нічого не одержує, сам він один раз на день харчується на фабриці-кухні. Захворів внаслідок систематичного недоїдання; робітник Грязнов /15 років виробничого стажу/, заробляє 120 карб. на місяць, має 6 утриманців, захворів він і родина на ґрунті недоїдання. Робітник Донченко /8 років виробничого стажу/, заробляє 100 карб. на місяць, має 4-х утриманців – так само через недоїдання захворів. На заводі був випадок обмороку коло верстату: лікарі визнали, що це є наслідком недоїдання.

Вжитими заходами організовано одноразову допомогу 500 найбільш нужденним багатородинним робітникам. Деяким дозволено брати щодня з фабрики-кухні обіди додому для родини. Для найбільш нужденних ударників ми відкриваємо нічний будинок відпочинку на 50-60 ліжок.

Проте власними ресурсами ми не маємо змоги ґрунтовно поліпшити постачання без допомоги централізованим порядком.

Завод "Червона Зірка" постачається за списком №2, тим часом, як всі інші великі підприємства такого типу переведено до списку № 1.

Просимо розв'язати питання щодо перевodu заводу "Червона Зірка" уже в другому кварталі на централізоване постачання за списком № 1. До розв'язання цього питання просимо надати одноразову допомогу заводу для громадського харчування та індивідуального постачання робітникам:

Круп різних – 32 тони, рибкрам – 3 тони, жирів різних – 13 тон, сої – 50 тон, цукру – 26 тон, конд. виробів – 3 вагони.

Це дасть змогу видати родині робітників одноразовий мінімальний пайок і трохи поліпшити скрутний стан громадського харчування на заводі.

З комвітанням:

Секретар Зінов'євського МПК

СРЕМЕНКО

м. Зінов'євськ

29 березня 1932 року

*ДАКО. - ф. П-4. - Оп. 1. - Од.зб. 128. - Арк. 4-7.*

№ 69

**Доповідна записка  
відповідального секретаря ВЛКСМ  
44 стрілецького полку Карасика  
військовому комісару 44 стрілецького полку  
29 березня 1932 р.**

СЕКРЕТНО

Военному комиссару  
44 стрелкового полка

от секретаря коллектива  
ВЛКСМ КАРАСИКА

Я разговаривал с Мурзаком, выявил следующее

МУРЗАК б/колхозник, б/п, красноармеец комендантского взвода говорил: "Я сделал самовольную отлучку, чтобы как-нибудь устроить семью, которая голодает. Я обратился к председателю правления артели "Ной Мучиторь" с просьбой помочь моей семье. Он отвечает, "что мы можем делать, у вас оружие в руках, а вы ничего не сделаете, что же мы сделаем". Председатель артели ЧАБАН Кондрат чл. РКП(б) был у комиссара. "Он мне объяснил как полагается", – говорит Мурзак. Председатель отвечает: "Комиссар ваш тоже капиталистическую школу прошел и работает, чтобы набить карманы". Мурзак у него спрашивает: "А почему ты писал в полк, что выдали все: хлеб, сахар и т.д.?" ЧАБАН – "А что я напишу, что плохо, чтобы и я попал, теперь правды нет".

"Правление артели, – говорит Мурзак, – все время разбазаривали хлеб и сейчас продавали его, но сельсовет запечатал и не разрешил продавать. У нас в деревне с голоду умерли – Седин, Игнатенко. Ходят опухшие Бетляуч, /мой отец/ Мурзак, Баржан, Мяховский Серг. Половина села выехала по району, в Донбасс и другие места. Много больных, люди умирают и некому хоронить. Отец имел 150 трудодней, жена имела 120 трудодней".

К весеннему севу готовятся, но как будут сеять, если тем, кто работает, дают по куску макухи в день.

"Я считаю, – говорит Мурзак, – что вся вина правления артели, они плохо хозяйничали, а теперь многие мучаются. Мне в

армии хорошо, скажите мне, чтобы я ушел, я не уйду. Я прошу чтобы это дело разобрал Комиссар и как-нибудь помог моей семье".

Вот что удалось мне выяснить у Мурзака в процессе разговора.

Ответственный секретарь ВЛКСМ  
44 стр.полка

/Карасик/

29 марта 1932 года

*ДАКО. - ф. П-68. - Оп. 1. - Од.зб. 354. - Арк. 17.*

**№ 70**

**Заява колгоспниці колгоспу „Дніпро”  
Успенської сільради Онупрїївського району  
Гончар Меланії Н. до голови районної контрольної комісії  
робітничо-селянської інспекції з приводу надання їй корови у  
зв’язку з голодуванням**

*23 червня 1932 р.*

До голови районного РСІ  
Заява Гончар Меланії Н.

Я колгоспниця села Успенське колгоспу „Дніпро” Успенської сільради Онупрїївського району. Прошу РСІ, аби вони розглянули мою заяву. Я усупільнила воли, і голова колгоспу „Дніпро” теж усупільнив воли, то голова взяв собі за одного вола корову. А я подавала заяву у сільраду, то мені не дали. Соціальний стан мій – батрачка, сім’ї – 7 душ, непрацездатних 4 душі і без куска хліба. Прошу РСІ, аби таки розібрали мою заяву і дали мені корову, так як я пропадаю з голоду.

Прохач за неграмотну Кравченко  
23.06.1932 р.

*ДАКО. - ф. Р-1865. - Оп. 1. - Од.зб. 3. - Арк. 230.*

№ 71

**Доповідна записка  
секретарю Зінов'євського міськпарткому Підсузі  
лікаря Робітничої лікарні  
про випадки безбілкових набряків та різкого виснаження  
серед робітників заводу "Червона зірка"**

*27 листопада 1932 р.*

Секретарю Городского  
Комитета Партии

т. ПИДСУХЕ

За последние 2-3 месяца в больницу стали поступать отдельные больные с явлениями безбелковых отеков и резкого истощения.

Таких больных было за это время до 10 человек, о некоторых из числа такого рода больных ниже привожу соответствующие подробности:

1. ГУРСКИЙ Сергей, раб. "Красной Звезды", стаж 8 лет. Поступил с безбелковым отеком. В этом состоянии находился в течении двух недель до поступления в больницу. Выписан с улучшением.

2. ДЕХТЕРЕВА Д. Два раза находилась на излечении. Резкое истощение с явлениями энтерита на этой почве: с 17/IX по 19/X, через три недели снова поступила со значительными отеками.

Член КП(б)У –  
врач Рабочей больницы

И. С. Кондрашов

г. Зиновьевск  
27-го ноября 1932 г.

*ДАКО. - ф. П-4. - Оп. 1. - Од.зб. 131. - Арк. 13.*



№ 72

**Політзведення секретаря партійного осередку механічного  
цеху заводу "Червона Зірка" щодо настроїв робітників з  
приводу продовольчих труднощів**

*14 грудня 1932 р.*

Політзводка по механічному цеху від 14/ХІІ-32 р.

т. Арестарченко к/п приемщик говорит, что кто эту зиму переживет, то хорошо будет, кушать нет ничего, топить нечем, дрова пришли, то наложили лапу, та нам не дали.

т. Арестарченко был вызван в п/я и был предупрежден т. Иванай, т. Арестарченко отказывался от этого, но это подтверждено лицами.

т. Столярчук б/п, старый рабочий, эльвортовец, учился на псаломщика. Говорит, что там, где сеют, там хлебозаготовка не выполняется, а где не сеют, то там выполняется, как в Московской области (из постановления ЦК). Мы сейчас живем хуже, чем в колонии. Если голодать, то всем голодать, а то один кушает, что задницей лезет в центр отв. работы, а провинция голодает. Нужно против такого бардака брать винтовку.

Парт. групп. т. Каминский все время убеждает т. Столярчука, объясняет ему о хлебозаготовке, о межд. положении, что это связано с нашим снабжением, и п/яч. поручено т. Каминскому выяснить его дом. положение ...

Секретарь п/яч.

*(подпись)*

14/12-32 г.

*ДАКО. - ф. П-173. - Оп. 1. - Од.зб. 268. - Арк. 36, 36 зв.*

№ 73

**План постачання населення хлібом по Зінов'євському міському робітничому кооперативу по знижених нормах**  
[1932 р.]

**П Л А Н**

постачання населення хлібом  
по Зінов'євському Міськробкоопу по знижених нормах,  
виходячи зі зменшення населення на Грудень місяць 4875 їдців,  
себто замість наявної кількості – 51819 їдців  
Вукоопспілкою затверджено – 46944

Населення, яке лічиться в наявності на грудень місяць.

Список поста-чання		Кате-горія	Кіль-сть	Існу-юча норма	Денна вит-рата хліба
Список № 1	Робітники Бурвугілля та вантаж.	А	683	1000	683
	Робітники	А	1158	800	927
	–"–	Б	233	600	140
	Утриманці робіт	П	2107	300	632
Список № 2	Робітники	А	6371	600	3823
	–"– неіндустр.	Б	1255	600	753
	Утриманці робіт	П	8275	300	2483
Список № 3	Робітники індустр.	А	1076	500	538
	" не індустр.	Б	9090	500	4545
	утриманці робітн.	П	7962	300	2389
По всіх спис-ках:	Службовців	П	6338	300	1901
	їх утрим. (діти)	П	3372	300	1011
	" (дорослі)	П	3899	200	1779
	<b>РАЗОМ:</b>		51819		20606

Потреба хліба на 31 день грудня становить – 638 786, або борошна, виходячи з орієнтовного прип'юку 45%, становить – 440 тонн.

Розрив у борошні для індив. постачання становить – 20 тонн.

Населення, яке затвердж. на грудень місяць

Список постачання		Кіль- сть	Норма	Денна потреба хліба
1	2	3	4	5
Список № 1	Робітники	1151	800	921
	Утриманці робітн.	1751	400	700
	Службовців	241	400	96
Список № 2	Робітники	4612	600	2767
	Утриманці робітн.	6498	400	2600
	Службовців	471	300	141
Список № 3	Робітники	12497	600	7498
	Утриманці робітн.	12291	300	3687
	Служб.та утрим. I-II списків службовців	4072	300	1221
	Списків служб. утрим. III списку	6660	200	672
	Р А З О М:	46944		20303 кг

Потреба хліба на 31 день грудня – 629 393 кг., або борошна, урах. прип'юку 45 % – 433 тонни.

По плану визначено борошна – 420 тонн.

Назва їдальні та кого обслуговує	Кіль- кість	Нор- ма	Місяч- на пот- реба хліба
1	2	3	4
Їдальня № 4 для Студент. Колективу	1300	400	16120
Їдальня № 9 " " "	452	400	5605
Їдальня № 1 для Курсів: Вукс"а, Педтехні- кума, Паргшколи, Ц і т, Мета- ліст, Кустпром, Фізкульт.	855	-	11390

Розділ II – Голодний мор: цифри та факти

1	2	3	4
Їдальня № 1 до обідів робітникам: Зрес			310
Більшовик			1209
Друкарні			248
На вчителів			744
Їдальня № 10 Відповід. робітників			2480
Їдальня № 11 Д.П.У.			5270
Їдальня № 15 Міліції			3100
-"- Інкубаторного заводу через розп.№ 77			2325
-"- Маш.Тракт.майстерень через розп. № 15			744
- " - Воєнбуд через розп. № 74			1614
Р А З О М	2607 студ		51159 кг.

або борошна – 35,3 тонни, виходячи з прип'юку 45 %.

Планом визначено борошна – 21 тонна.

Розрив становить – 14,3 тонни.

Назва установи	Кількість	Норма	Місячна потреба хліба
Дитбудинки	1173	400	14539
Лікарні	922	400	11408
Будинок інвалідів	148	500	2294
Шк о л и	4692	50	7285
Дитсадки	743	50	1150
Р А З О М:			36676

або борошна – 25,2 тони, виходячи з орієнтованого прип'юку – 45 %.

Планом визначено борошна – 20,13 тонни.

Розрив становить – 5,17 тонни.

Всього визначено борошна на грудень по загальному наряду – 461,13, по додаткових – 14,7, а ВСЬОГО – 475,83 тонни.

Фактична потреба становить – 500,6 тон. Розрив у борошні – 24,77 тонни.

Міроприємства щодо витрачання борошна  
в рамках ліміту:

Перевести в відповідні списки постач. згідно затверд. ВУКС"а

Назва підприємства	До якого списку віднесено	НОРМИ ХЛІБА		Еко-номія
		одержує	належна	
1	2	3	4	5
Колони зв'язку та Кам'янолом	з I-го в II-й (473) робіт.	800	600	2.9
Цеглобудзавод, Пожком, Водотрам, М'ясобойня, Завод "Більшовик", Друкар, АвтШкола, Радгосп, Санобоз, Хлібзавод, Тольовий, Житлбуд, Майстр. Кіншколи, Інкубаторний, Канатний, З/П Союзх.	(4218) робіт з II в III-й сп.	600	500	13,1

Загальна економія хліба на 31 день – 16 тонн.

Знизити норми відповідно з віднес. до категорії.

Назва підприємства	Кількість	Норми хліба		Еко-номія
		одержує	належить	
Трикотажна фабрика	102	500	400	316
Швейпром	343	500	400	1063
Гудзикова фабрика	296	500	400	917
Артільні виробн. та індустріальні робіт. III списку – Б	8349	500	400	25881
Діти службов.	3372	300	200	10453
Не інд. роб. II спис.	1255	600	500	3890

Загальна економія хліба за 31 день – 42520 кг.

Зменшення норм хліба по громадському харчуванню:

Назва підприємства	Норма хліба на м-ць		Кількість зменшено	Економія
	одержує	залишається		
1	2	3	4	5
З Р Е С	310	210	100	
Більшовик	1209	840	369	
Друкарня	248	-	248	
На вчителя	744	-	744	
Їдальня № 10 відповід. робітн.	2480	1240	1240	
Їдальня Міліції	3100	1550	1550	одерж. повні норми
Інкубаторний	2325	1625	700	
Маш.Трак. майстерні	744	-	744	
Воєнбуд	1614	1234	380	
Р А З О М :			6075 кг.	

Загальна економія хліба по всіх видах зменшення становить – 64,595 кілограм, або борошна, виходячи з орієнтованого припюку 45 % – 44 тонни на 31 день грудня місяця, проти розриву на 12 день грудня місяця 25 тонн.

Денна економія борошна визначається в 1,42 тони, або на 12 день – 17 тонн, на 12 день – для покриття розриву щоденно потрібно 2,08 тони, або на 12 день 25 тонн

Залишається розрив – 8 тонн борошна.

Голова правління (підпис) Вишінський

Сектор постачання (підпис) Кагарлицький

ДАКО. - ф. П-187. - Оп. 1. - Од.зб. 15. - Арк. 60, 61.

№ 74

**Політзведення секретаря партійного осередку  
інструментального цеху заводу "Червона Зірка" Бойка щодо  
настроїв робітників з приводу продовольчих труднощів  
[1932 р.]**

ПОЛИТСВОДКА

Інструментального цеха с/о Бойко

Донченко – токарь, говорить: "Хлеба нет, работы нет, на рынке тоже ничего нет, а какое нам дело за хлебозаготовку, мы выполняем свой план, значит дай хлеба".

Т. Донченко беспартийный старый рабочий (бузотер штатный).

Коваленко (моряк), беспартийный, говорит, что все, что пишут в газете это все брехня, в особенности в "Правде", там все дутые цифры. Возьмем пример: когда приезжал в Зиновьевск Молотов, то сказал, что хлеба у В/есть 100000 пуд., а всего было 10000 пудов. Вот вам и правильные требования. Комсомолец Вергулес (с ФЗУ) поддакивал и смеялся. Комсомолец Самойленко поддакивал все реплики, которые бросали рабочие и, когда член партии т. Альтис доказывал суть трудностей за то, что сделали и сапали картофель на огородах ЧВК, то рабочие работали на этих работах, получали зарплату по разрядам, как мы в цеху. Самойленко говорит: "Разве на базаре устанавливают разряд, если ничего там нет".

Т. Самойленко, молодой комсомолец 1 1/2 м. член ВЛКСМ. Были разбиты его мнения членом бюро ЛКСМ т. Винером. Еще говорил Самойленко: "Ага давай отдуваться ... вместо хлеба разговорами кормите".

Тов. Коземирченко – слесарь, бывш. комсомолец говорит, что, кто сделал, а нас бл... снимают хлеб, только гавкать умеют.

Тов. Архангельский – токарь. Вот так и в прошлом году такой самый дурень приймав "как Альтис член партии", то тоже самое говорил, к чорту Вашу заготовку, а нам хлеб даешь".

Подлубный – слесарь, б/п, говорит: "Про снятие хлеба ЦК не знает, это все делают наши местные организации для подрыва. Хлеб снимут только в Зиновьевском районе". Комсомольцы Беник, Лебедев стояли и смеялись.

Ткаченко – б/п, слесарь. Говорит, что если бы не было частных собственников, то не было бы с чего существовать и

этого не было б, мы вообще идем к гибели. Но эти разговоры были разбиты на месте членом партии т. Глузовским, Головицким и комс. Гончаренко.

Комсомолец Беник и Лебедев были вызваны в ком. ячейку, где были поданные настроения о поддакивании разбиты и предупреждены. Тов. Беник особо предупрежден, что его дело будет разбираться на бюро ячейки за отказ поездки на село и как враждебный элемент, играющий в пользу нездоровых настроений.

Секретарь Инструментального цеха (Бойко)

*ДАКО. - ф. П-173. - Оп. 1. - Од.зб. 268. - Арк. 22, 23.*

### **№ 75**

#### **Витяги із щоденника вихователів дитячого будинку № 10 м. Зінов'євська**

*1933 р.*

Щоденник дитячого будинку № 10  
м. Зінов'євська

*27 січня 1933 р.*

... Чергу прийняла о 4 годині. Діти читали книжки та грали в різні ігри. Виявилось, що Гореславцев, Шпаченко та ще декілька дітей заховують хліб та міняють на різні речі. Наприклад, Гореславцев виміняв гаманець Шпаченко за 3 пайки хліба, а Шпаченко той же гаманець виміняв Футурняку за 4 1/2 пайки хліба. Вітько виміняв хліб Гореславцеву за олівець та під час вечері заховав пів пайки, але ж у нього забрали та роздали другим дітям ...

*ДАКО. - ф. Р-1657. - Оп. 1. - Од.зб. 45. - Арк. 49.*

*28 лютого 1933 р.*

... Чергу прийняла о 4 годині. Діти читали книжки та грали в шашки. Частина дітей пиляли дрова. Вихованець Жуйван заявив, що Харченко взяв у нього 30 коп. купувати насіння Жуйванові, але гроші потратив на цигарки, які кури в клубі, а йому замість насіння дав ложку каші. На запитання Харченко відповів, що купив собі олівець, а цигарки не кури, але виявилось, що у нього карандаш був другий, який він виміняв у Шкапе за шматочок



буряка. На мою думку ці гроші він потратив на цигарки, а олівець украв у інших учнів у школі, також, як й Шкапа ..., стягнув кусок буряка. Зарич же заявив, що 26/II Харченко украв з чергової кімнати пайку хліба, якої не вистачало під час вечері. О 7 год. була вечеря. Після вечері у Годорожі у кишені був знайдений тютюн, про який він відмовився казати, де взяв. У Норенко знайшлась у кишені пайка хліба та сімдесят копійок грошей, які, він казав, що йому надавали хлопці у школі. На мою думку він ці гроші отримав за пайку хліба, яку продав у школі, тому й зараз теж сховав з вечері пайку ...

*ДАКО. - ф. Р-1657. - Оп. 1. - Од.зб. 45. - Арк. 68 зв., 69.*

*19 березня 1933 р.*

... Чергу прийняла о 12 год. Знов було приведено 4 дітей, малих від 4 до 8 років, вошивих, виснажених, з пухлими ногами, про це складено відповідного акта.

*ДАКО. - ф. Р-1657. - Оп. 1. - Од.зб. 45. - Арк. 80 зв.*

#### **№ 76**

#### **Заява члена артілі імені Леніна Порплиці Ярини до правління артілі з проханням про харчову допомогу у зв'язку з голодуванням**

*4 лютого 1933 р.*

До правління артілі ім. Леніна  
від члена артілі  
Порплиці Ярини

#### **З А Я В А**

Прохаю вище назване правління артілі розглянути мою заяву, так як я зараз нахожусь у критичному положенні без куска хліба і маю сім'ю 5 душ, не маю чим прокормитися і на сьогоднішній день діти уже пухлі, то прошу правління розглянути мою заяву і дати мені хоч скільки-небудь хліба, хоч якогонебудь. Прошу не відмовити.

Прохачка  
4/II-33 року

*(підпис)*

*ДАКО. - ф. Р-1875. - Оп. 1. - Од.зб. 1. - Арк. 27.*

№ 77

**Протокол № 1 засідання спеціальної комісії про  
організацію харчової допомоги по селу**

*24 лютого 1933 р.*

Ц.Таємно  
Окрема папка

**ПРОТОКОЛ № 1**

засідання спеціальної комісії від 24/II-33 року

ПРИСУТНІ: т.т. Підсуха, Стрижак, Медніков, Ходас, Кондрашов.

**1. Про організацію харчової допомоги по селу**

1. У зв'язку з даними, що їх подали т.т. Стрижак і Кондрашов взяти на харчову підтримку по 13 сільрадах 1248 осіб, зокрема: по Федосіївській сільраді – 212 чол., дорослих – 70, дітей – 142, Грузчанській – 100, дорослих – 40, дітей – 60, Козерівській – 105, дорослих – 25, дітей – 80, Аджамській – 210, дорослих – 60, дітей – 150, В. Мамайській – 90, дорослих – 25, дітей – 65, Покровській – 220, дорослих – 70, дітей – 150, Коротякській – 70, дорослих – 20, дітей – 50, Губівській – 74, дорослих – 24, дітей – 50, Богодарівській – 65, дорослих – 15, дітей – 50, Юр'ївській – 30, дорослих – 20, дітей – 20, Іванівській – 27, дорослих – 9, дітей – 18, Назарівській – 20, дорослих – 6, дітей – 14, Ст. Данцігській – 25, дорослих – 5, дітей – 20.

2. Доручити персонально тов. Стрижаку виявити кількість осіб, що потребують харчової допомоги по решті сільрад.

3. Встановити таку норму:

а/ Для дітей – 250 грам муки на хліб і 50 грам муки або крупи приварочного.

б/ Для дорослих – 300 грам муки на хліб і 50 грам на приправок.

4. Встановити, що організація харчової допомоги дітям дошкільного віку організаційно оформляється через Червоний Хрест і Охматдит під керівництвом, контролем і доглядом тов. Стрижака.

Організацію харчової допомоги дорослим колгоспникам, в тому числі і дітям шкільного віку, організаційно оформляється

через правління колгоспів шляхом видачі на руки визначеного кожному колгоспнику щоденного пайка. Заборонити одноразову видачу пайка на кілька днів уперед.

5. В селах, де провадитиметься організація харчової допомоги колгоспникам, покласти всю відповідальність за правильну організацію допомоги персонально на таких осіб: по Федосівській сальраді на т. Гончарова, Грузчанській – тов. Гурського, Козерівській – т. Горячева, Аджамській – т. Абоду, В.Мамайській – т.Кравцова, Прокровській – т. Роговцева, Коротякській – т. ..., Губівській – т. Литвиненка, Богодарівській – т. Пятковського, Юр'ївській – т. Репецького, Назарівській – т. Зацаренка, Іванівській – т. Шварц, Ст. Данцігській – т. Куранта.

Встановити таке коло обов'язків цих т.т.:

а/ Подання на затвердження районної комісії персонального складу осіб, яким потрібно надати харчову допомогу.

б/ Приймання продуктів і нарядів на одержання продуктів від районної комісії.

в/ Видача продуктів колгоспним управам і контроль за їх правильним витрачанням.

г/ Документальна звітність перед районною комісією про витрачання продуктів.

д/ Систематична інформація районної комісії по питанням, пов'язаним з організацією харчової допомоги колгоспникам.

6. Встановити такий порядок розрахунку за надану харчову допомогу: державну вартість хліба, відпущеного для дитясел, сплачує Червоний Хрест і Охматдиту, державну вартість хліба, відпущеного для дітей шкільного віку і дорослих колгоспників, сплачує управа колгоспу, яка таким повертає вартість хліба Червоному Хресту і Охматдиту.

7. Оперативне здійснення всіх рішень спеціальної комісії по радянській лінії покласти на т. Стрижак, по партлінії – на тов. Підсуху.

Підсуха  
Стрижак  
Медніков  
Ходос  
Кондрашов

Спеціальна комісія при М. П. К.

*ДАКО. - ф. П-4. - Оп. 1. - Од.зб. 195. - Арк. 12-13.*

№ 78

Актовий запис про смерть  
Конопляного Івана Федоровича

3 березня 1933 р.

<b>Морозівська рада Олександрійського району " 3 " березня місяця 1933 р.</b>		№20
<b>З А П И С П Р О С М Е Р Т Ь А К Т А</b>	1. Прізвище померлого <u>Конопляний</u> його ім'я <u>Іван</u> по-батькові <u>Федорович</u>	
	2. Де постійно жив (назва району та села або міста, вул., буд. №) <u>Морозівка</u>	
	3. Помер(ла) " <u>2</u> " <u>березня</u> міс. 193 <u>3</u> р. 4. <u>Чоловік</u> , жінка (підкреслити)	
	5. Вік " <u>4</u> " (скільки повних років мав) <u>чотири</u>	
	6. Для дітей, що померли, не доживши до 1 р., точно зазначити: а) народилося "___"___міс.193 р. б) якою у матері була померла дитина: перша, друга, або _____ в) батьки дитини живуть укупі, чи може розійшлися, батько помер, покинув родину, розлучилися тощо _____ г) вік матері _____ років	
	7. Громадянство померлого _____ 8. Національність <u>українець</u>	
	9. Родинний стан померлого: парубок, дівчина, удівець (а), одружений (а), розлучений (а) – (підкреслити)	
	10. Чи здобував прожиток сам, а як не сам, то хто утримував <u>батьки</u>	
	11. а) Ремесло, промисел, посада та спеціальн. за ними, б) Якщо жив на кошти держави чи громадськ. організацій, зазначити на які саме (пенсія, стипендія тощо). в) Якщо жив з інш. джерел, точно зазнач. з яких саме.	<u>Хлібороб</u>
	12. Стан за заняттям: робітник, служб., ремісник, кустар - кооперов. (чл.артілі) чи ні, торговець, помічний у занятті член родини тощо – зазначити який саме. Для <b>сільських господарів</b> : одноосібник чи член колгоспу (комуни, с.-г. артілі, СОЗ'у)	<u>одноосібник</u>
13. Назва підприєм., установи чи закладу, <b>зазначити яке виробництво</b> , де працює, служить або господарює		
14. Де помер (удома, в лікарні, дит. домі тощо) <u>дома</u> Якщо вдома, то чи користувався з лікарської допомоги померлий (так, ні) 15. Причина смерті – зазначити докладно <u>з голоду</u> Додано лікарську довідку № _____ Чи може запис укладено на оголошеного від суду за померлого (так, ні).		

ДАКО. - ф. Р-7915. - Оп. 2. - Од.зб. 128. - Арк. 140.

## № 79

Актовий запис про смерть  
Мицного Андрія Тихоновича

13 березня 1933 р.

<u>Міська</u> рада <u>м.Олександрія</u> "13" <u>III</u> 193 <u>3</u> року		1. Прізвище <u>Мицний</u> ім'я <u>Андрій</u> по-батькові <u>Тихонович</u>		№ _____	
2. помер (ла) "8" <u>березня</u> 193 <u>3</u> року		3. <u>Чоловік</u> , жінка (підкреслити)			
4. Вік " <u>50</u> " (скільки повних років мав)					
5. Для дітей, що померли, не доживши 1 року або мертвонароджених точно зазначити: а) народилося "____" _____ 193__ року б) якою по черзі у матері була дитина, що вмерла: перша, друга або _____ в) вік батька "____" років, вік матері "____" років					
6. Громадянство померлого <u>УСРР</u>			7. Національність <u>Українець</u>		
ЗАПИС А К Т А П Р О С М Е Р Т Ь	8. Де жив (назва району, села, міста, вул., буд. №)			с. Головківка Головківської с/р Ново-Празького району	
	9. Чи здобував прожиток сам, а як не сам, то хто утримував				
	10. Ремесло, промисел, робота, посада й спеціальність у них, а якщо не має заняття, то зазначити чи живе коштами рідні або держави				
	11. Становище у занятті (хазяїн, чл. с/г комуни, колективу, член артілі, одинець, службовець, робітник, помічник у занятті член сім'ї)				
	12. Назва установи, закладу чи підприємства, зазначаючи рід виробництва, де служить, працює або господарює				
	13. Сімейний стан померлого			Парубок, дівчина, удовець(я) одружений(а) невідомо (підкреслити)	
	14. Зазначити докладно причину смерті <u>помер в полі (замерзання-виснаження)</u>				
Додано лікарську довідку № <u>120</u> або підкреслити: мертвонароджений, оголошений від суду за померлого <u>ні</u>					

ДАКО. - ф. Р-7915. - Оп. 2. - Од.зб. 135. - Арк. 87.

№ 80

**Витяг з інформації тимчасово виконуючого обов'язки голови  
Новоукраїнської контрольної комісії робітничо-селянської  
інспекції Приходько до обласної контрольної комісії  
робітничо-селянської інспекції щодо політичного настрою  
колгоспників, фактів голодування**

*18 березня 1933 р.*

До Обл. К.К. Р.С.І.  
с/господарча група

Політінформація Про хід підготовки  
до посівкампанії

... Політнастрій

Настрій серед колгоспників з одержанням посівного матеріалу та харчової допомоги значно покращав. Творча самодіяльність з кожним днем зростає. Цьому сприяло проведення широкої політмасової роботи, проведено злети ударників, колгоспниць ударниць, перезмінників 43-го полку, бригадирів, сівачів.

Поруч з цим є випадки захворювання, опухання з голоду.

Гнатівка: зараз лежить 15 учнів опухлі, не можуть відвідувати школу. Вжиті заходи: надано допомогу з одержаних районном харчових ресурсів.

По Олексіївці був випадок, помер одноосібник, по соц. стану середняк. Родина не змогла поховати, зверталась до сільради за допомогою – остання поставилась нечуло, тоді дружина тіло мертвого викинула на вулицю, його почали їсти собаки, і лише тоді сільрада вжила заходів. По відношенню до керівництва вживаються організаційні заходи.

По Янчинецькій сільраді у колгоспниці – біднячки померла дитина, пролежала 7 днів у холодній хаті і, коли голова сільради запитав: "Чому не хороните дитини?". Колгоспниця відповіла: "Не ховаю тому, що я теж умру і тоді поховають разом". Стан зазначеної колгоспниці був жахливий – в штаті харчування й з боку як сільради, так і колгоспу ніяка допомога не надавалась. Зараз введено в районі методу виділити харчову допомогу при лікарні для підтримки хворих й опухлих осіб.

Крім того, для негайної організації дитясел в окремих колгоспах району й охоплення дітей, що дійсно вимагають підтримки 17/III-33 р. проведено нараду представників установ та організацій, прикріплено окремі сільради і відряджено організаторів дитясельної кампанії по налагодженню покращення побуту дітей.

Т.в.о. голови РКК РСІ

Приходько

*ДАКО. - ф. П-3779. - Оп. 1. - Од.зб. 16. - Арк. 46, 47, 47 зв.*

**№ 81**

**Протокол позачергового засідання бюро сільпартосередку  
КП(б)У с. Знам'янки про наявність дітей з набряками у  
дитячих яслах**

*22 квітня 1933 р.*

С.Секретно.

Протокол №  
внеочередного засідання бюро сільпартячейки КП(б)У  
с. Знаменки от 22/IV-33

Присутствовали члены бюро: Гаркуша, Коваль,  
Зинченко.

СЛУШАЛИ: о состоянии детских ясель (Коваль)  
Высказались: Зинченко, Гаркуша

ПОСТАНОВИЛИ: Констатируя наличие детей в детских яслях с отеками, а также колхозников и бывших транспортников (взрослые) провести в жизнь следующие мероприятия:

1. Открыть изолятор для больных с отеками, предложить тов. Ковалю оборудовать помещение с 25 коек детских и 10 коек взрослых сроком не позже 25/IV-33 г.

2. Просить фракции райпрофсовета, райпрофсоюза взять на свое содержание обслуживающий аппарат – воспитательницу и сестру милосердия, а также для оборудования постельной принадлежности 1000 рублей.



3. Питание и технический аппарат возложить на колхозы.
4. Поручить тов. Гаркуше лично согласовать настоящий вопрос с поименованными организациями и Райздравотделом.

Бюро                      Верно.

*ДАКО. - ф. П-116. - Оп. 1. - Од.зб. 31. - Арк. 3.*

**№ 82**

**Витяг з інформаційного листа голови Великовисківської районної контрольної комісії робітничо-селянської інспекції Іустінова до Одеської обласної контрольної комісії робітничо-селянської інспекції**

*28 квітня 1933 р.*

До Одеської контрольної  
комісії РСІ

Від В-Висківської рай КК РСІ

Інформлист

...

Проддопомога на громадське харчування та нужденним одержується та розподіляється. Випадки опухання ще є, випадки смертності на вулицях, особливо на дорогах, перехожих невідомих є майже щодня. Випадки смертності при колгоспах теж є, але більшість з них ті, які мають дуже мало трудоднів. Боротьба з цим явищем по району проводиться. В особливо важких випадках хворих від недоїдання звозять до місцевих лікарень, де їх підгодовують та лікують ...

....

Стан дитясел по району майже задовільний, відповідна допомога одержана і розподілена по дитяслах.

Дякуючи тому, що одержана допомога для гарячих сніданків шкіл, відвідування шкіл підвищилось майже на 100 %.

Голова рай КК РСІ

Іустінов

*ДАКО. - ф. П-2583. - Оп. 1. - Од.зб. 18. - Арк. 9, 10.*

**№ 83**

**Заява уповноваженого оперативної частини Ткаченка до керівництва осередку КП(б)У Карлівської сільради Зінов'євського району щодо продуктової допомоги працівникам міліції, які голодують**

*30 квітня 1933 р.*

Заявление  
тов. Василенко  
"- - Рибак

Ввиду тяжелых условий относительно пайка, которого не привезли в настоящий момент, работники милиции буквально голодают, а поэтому прошу помочь выйти из тяжелого момента.

Кроме того, прошу поскорее разрешить данный вопрос, потому что я выезжаю вновь на убийство в Германовку.

30/IV-33 г.

С комприветом *(подпись)*

*ДАКО. - ф. П-200. - Оп. 1. - Од.зб. 2. - Арк. 3.*

**№ 84**

**Витяг із з доповідної записки начальника Зінов'євського міськвідділу ДПУ Ходоса та оперуповноваженого СПО Александровича секретарю міськпарткому, голові міськради, голові КК РКІ щодо продовольчого стану сіл Зінов'євського району**

*10 травня 1933 р.*

Сов.Секретно Серия "К"  
Секретарю горпарткома,  
председателю горсовета,  
председателю КК РКИ  
г. Зиновьевск

ДОКЛАДНАЯ ЗАПИСКА

о продовольственном положении сел Зиновьевского района  
10 мая 1933 г.

На май місяць районом получена продовольственная ссуда в

размере 276.600 кг., которая согласно наряда Облснаба, должна была распределяться следующим образом:

Взрослому населению	- 200.000 кг.
Для дет. питания	- 66.500 "
Район. и сельактиву	- 7.200 "
Сельск. интеллигенции	- 2.900 "

Горснаб согласно полученной ссуды произвел следующую разверстку:

Колхозникам	- 170.000 кг.
Школьникам	- 35.013 "
Дет.яслям	- 31.487 "

Таким образом мы имеем, что продовольственная ссуда, идущая на детское питание, распределена полностью, а из числа ссуды для взрослого населения 10.000 кг. отпущено отдельно для семей красноармейцев и 20.000 кг. оставлена, как резервный фонд.

Что же касается продовольственной помощи, отпущенной для райсельактива, то из числа 7.200 кг. для райсельактива, отпущено через райсоюз 6.500 кг., а 700 кг. отпущено Райзу для распределения среди всего аппарата и аппаратов ОБШ и Район. Тов. Кооперат. Фермы. По Райзу это количество продовольственной ссуды присваивает себе для распределения среди своего аппарата, а аппаратам ОБШ и РТКФ ссуды не выдают вовсе.

Такое же положение с присвоением продовольственной ссуды Райзу, отпущенной для вышеназванных аппаратов, мы имели и в апреле месяце.

Сельинтеллигенция же на май месяц остается совсем не в достаточной мере обеспечена продовольственной помощью. Полученная для сельинтеллигенции продовольственная помощь в количестве 2.900 кг. распределяется так:

Учителям	- 500 кг.
Мед вет. персоналу	- 300 кг.
Межрайкурсам по подготовке учит.	- 2100 кг.

По сравнению с полученной продовольственной помощью в апреле месяце 8.000 кгр. продовольственная помощь для сельинтеллигенции на май месяц снижена на 5.400 кг. Кроме того, из общего количества 2900 кг., полученной на май месяц, отрывается 2.100 кг. для курсов подготовки учителей. Здесь не учиты-

вається момент, что курсы являются межрайонные, где имеются слушатели и других районов, на которых распределяется ссуда, причитающаяся сельинтеллигенции Зиновьевского района.

В общее число продовольственной помощи не входит количество полученной для МТС, МТМ и Техникума механизации, которые получили наряды непосредственно.

При распределении продовольственной помощи по сельсоветам исходили из степени продовольственного положения села и степени поражения такового и в зависимости от количества колхозов и хозяйств в них.

Безсомненно, что отпускаемая ссуда дает должный эффект в деле обеспечения основной массы колхозников, однако и на сегодняшний день мы продолжаем фиксировать случаи смертности от истощения, являющегося результатом голодания до получения продовольственной помощи.

Получаемая продовольственная помощь при отсутствии должных дополнительных ресурсов (главным образом жировых) в самих колхозах не дает возможности полностью восстановить некоторый контингент истощенных и даже медицинская помощь не может оказать влияние на предупреждение смертного исхода. К этой категории лиц относятся лица старше 40 лет и дети до 10-12 лет.

Кроме того, смертность продолжается еще и потому, что имеется категория лиц истощенных, не имеющих возможности из-за общего своего состояния здоровья в настоящее время работать, хотя и состоят членами артели, но продовольственной помощи им не выдается.

Изучением степени повышения количества вновь опухающих и смертности от истощения выявлено, что вновь опухающих нет, но факты смертности от истощения продолжают иметь место, как по причинам вышеуказанным – чрезмерного истощения организма, в частности желудка, где отсутствуют совершенно белки, вследствие чего какие-либо медицинские меры и питание не приводят к положительным результатам.

Следует отметить, что за последнее время сельские кооперативы в повышенной против прежней нормы снабжаются конфетами, которые усиленно употребляются колхозниками, особенно лицами, которые определенное время голодали, что с точки зрения, установленной медорганами, приводит к прямому отравлению организма сахаром.

Для охвата продовольственной помощью и медобслуживанием лиц из категории истощенных, не имеющих возможности в настоящее время работать, и лиц преклонного возраста, для восстановления их в нормальное состояние, Горсоветом открыты стационарные пункты с койками, куда принимаются лица из вышеуказанной категории.

Такие пункты открыты в наиболее пораженных селах: Аджамка 2-я, Аджамка 3-я, Веселовка, Губовка, Германовка, Грузское, Криничеватое, Клинцы и Марьевка.

Помощь оказывает городской совет "Красного Креста" в деле создания детских садов, куда входят дети старшего возраста и снабжаются продуктами, представляемыми из Красного Креста. Такими детскими садами охвачены также наиболее пораженные села.

Наряду с этим в целом ряде сельсоветов отмечаются факты неправильного распределения продовольственной ссуды, бездушное отношение к голодающим, разбазаривание и самоснабжение.

В артели "Живой колос" Первозвановского сельсовета секретарь партячейки села ТРОЯН и председатель сельсовета РУДЕНКО получили по пуду ржаной муки и по пол пуда кукурузной муки из фонда продовольственной помощи. Это они получили, кроме получаемого ими пайка из кооперации.

Председатель правления артели "Парижская коммуна" Лозоватского сельсовета – БУТЕНКО, кроме получаемого им пайка, выписал из артели за два месяца больше пяти пудов муки.

Председатель сельсовета села В-Буераки (В-Байраки) БУЗУЛЯК и секретарь партячейки ДРАГУЛЕНКО, кроме получаемого ими пайка, берут из фонда дет. ясель и семей красноармейцев по 25 фунтов муки. Кроме того, они получают по 5 кг. конфет и пряников из кооперации, принадлежащие также фонду дет. ясель.

В Трудшколе деревни М. Мамайка, В. Буеракского сельсовета для снабжения учеников горячими завтраками, необходимо уплатить по 5 рублей за каждого ребенка. Имеются лица, которые эту сумму не в состоянии уплатить, то таковым завтраки не выдаются. Зав. школой ЗАВИДНЫМ было отдано распоряжение не давать завтраки ученикам ГОРДЕНКО Андрею и

ТКАЧЕНКО Ивану (дети бедняков колхозников).

При Губовской трудшколе в качестве кухарки работает СЕРДЮК Мотя, которая неоднократно занималась хищением муки, выданной для диетпитания. Школьники об этом знали и докладывали зав.школой, но последний никаких мер к этому не принимал.

Председатель артели "13-ти ление Октября" Первозвановского сельсовета – РЯБША, кроме причитающегося ему пайка, получает муку, как например: выписал себе один раз два пуда муки и другой раз 20 фунтов из фонда продовольственной помощи, которую отправил в город семье.

В артели "Червоний Реконструктор" Карловского сельсовета кладовщик артели ШАПОВАЛОВ Василий, выдавая муку колхозникам, систематически недовешивает таковую, как например: КУКСЕ Тихону к 300 грамм, выданных ему, недовешено – 50 грамм, КРАВЦОВУ Леонтию – 50 грамм, ЗИНОВИЮ Ивану – 100 грамм и САСОВОЙ Анне – 50 грамм.

В Мамайском сельсовете середняк МОГИЛА Игнат, 50 лет, производил помол кукурузы, полученной на прод. помощь. Когда после помола было выдано в школу 8 кг. муки и в детясли 8 кг., то было обнаружено, что в каждом из 8 кг. было примешено по 1 1/2 кг. песка (Могила Игнат арестован по линии милиции).

Кладовщик артели "3-й Коминтерн" села Грузского – ВЕРГЕЛЕС Иван Сидорович, 35 лет, маломощный середняк систематически занимается подделкой ведомостей по выдаче муки колхозникам. Как например: колхозник Александров Федор получил на три души по 300 грамм муки, а Вергелес переделал в ведомости на 400 грамм.

В Обозновском сельсовете при трудшколе работает кухаркой Войтенко Таня Павловна, 20 лет, которая занимается хищением продуктов, выданных для питания школьников. Ею было продано – 20 стаканов крупы Копошию Данилу. Несмотря на то, что заведующий об этом знает, но мер не принимает, т.к. он сам участвует в разбазаривании продуктов.

В артели "Червоний колос" В.Мамайского сельсовета пред-

седатель артели БЕЗУШКО и завхоз артели ДЗЮБЕНКО, кроме получаемых ими пайков, за последние 2 месяца набрали:

Первый: картофеля – 162 кг., муки – 138 кг., постного масла – 5 кг., буряка – 110 кг., моркови – 27 кг., огурцов – 14 кг., пшеница – 500 грамм, молока – 28 литров, а второй: картофеля – 165 кг., масла постного – 1,600, пшеница – 1000 грамм, муки – 30 кг. 450 грамм, буряка – 75 кг.

Кроме этого, председатель данного сельсовета КРАВЦОВ в этой артели взял картофеля 80 кг., секретарь партячейки – картофеля 50 кг.

Отдельные случаи бездушного отношения, невнимательности к голодающим приводят к смертному исходу.

По Шевченковскому сельсовету в артели им. "Більшовицька єдність" из-за бездушного отношения правления артели к голодающим за последнее время умерли: ВОРОНОЙ Алексей Антонович 19 лет, ВОРОНОЙ Григорий Маркович 39 лет, ВОРОНОЙ Прокофий Маркович 41 год. КУЛИШ Федор 26 лет, ТЮТЮНИК Алексей 43 года, КУЛИШ Панас 50 лет. Все эти лица являются колхозниками-бедняками.

По артели "Суцільна колективізація" этого же сельсовета умерли: РАЗДОБУТЬКО Григорий 39 лет, бедняк. Правление не давало ему никакой помощи. Он умер на улице, где пролежал всю ночь. ЖОСАН Григорий, старик, 65 лет, ударник колхоза, отец красноармейца. АБРАМОВ Василий 68 лет.

По артели "Шлях до комуні" этого же сельсовета, умерли от невнимательного отношения правления артели ПИКАНЕНКО Семен 70 лет, работал сторожем и БОРСАЙ Иван 50 лет.

В артели "Будьонного" В. Буеракского сельсовета, несмотря на оказываемую помощь, таковая является недостаточной. Имеются опухшие : БРАЙКО Настя Романовна, беднячка, вдова, имеет двое детей; БРАЙКО Елена, муж отходник, беднячка, имеет двое детей; БРАЙКО Мокрина Корнеевна и ее сын Петр Григорьевич; АНТОНЕНКО Евдоха, беднячка, имеет двое детей; МАРЧЕНКО Павло и Катя, сироты; ФОМУЛЯНТ Федор Петрович, бывший плановик, но в настоящее время работает в колхозе.

Отдельно следует остановиться на продовольственном положении сел Грузское и Аджамки и о руководящем аппарате села Грузского.

При изучении продовольственного положения и пораженности села Грузского выявлено следующее: по селу Грузское за период с 20/II сего года по 30/IV сего года умерло от истощения 170 человек. Это лица, учтенные сельсоветом, а фактически умерло больше, которые не регистрируются в сельсовете. Смертность в большинстве своем охватывает возраст детей от одного до 10-ти лет и взрослых от 50-ти и выше лет.

Из проверенных 500 человек, 24 человека найдены в безнадежном состоянии, тяжело пораженных разрушением клеток – 187 человек и пораженных в легкой форме – 127 человек. Кроме того, в дет. яслях имеются до 200 человек истощенных детей и 50 человек детей, истощенных в школе.

В проверенных квартирах обнаружены всевозможные суррогаты, совершенно не пригодные для питания, которые употребляются в пищу.

Руководство данного села в лице председателя сельсовета ГУРСКОГО, секретаря партячейки КАТРЕНКО и пом. директора Зиновьевской МТС по Грузчанскому участку БРАЙЧЕНКО, вместо принятия соответствующих мер в деле обеспечения правильного распределения имеющейся продовольственной помощи и изысканий внутренних ресурсов, как переобмолот соломы и прочее, указанные лица занимаются преступным расхищением и самоснабжением продуктами, предназначенными для продовольственной помощи.

Председатель сельсовета ГУРСКИЙ потребовал, чтобы правление артели "Серп и молот" смолотило для руководящего состава села 154 кг. пшеницы, имевшихся в артели, а взамен отдал в колхоз 103 кг. кукурузы.

Из артели "Червона зірка", из предназначенного для колхозников зерна, председатель сельсовета ГУРСКИЙ, секретарь партячейки КАТРЕНКО и пом. директора МТС БРАЙЧЕНКО в апреле месяце, кроме полагавшегося им пайка, из кооперации взяли 74 кг. муки и 1400 грамм постного масла.

В артели "Коминтерн" эти люди систематически каждый день берут печеный хлеб и кукурузную муку. Продукты этими лицами берутся также и в других артелях.



Жена секретаря партячейки КАТРЕНКО неоднократно ездит в город, куда возит муку и другие продукты, в частности 30/IV она вывезла из села 1 1/2 пуда сухарей и 1 1/2 пуда муки, ... и повезла своему сыну в Херсон. Эти лица получают также продукты из созданного фонда для трактористов, как-то: муку, крупу, масло, печеный хлеб и рыбу.

Не уступают также этим лицам в расхищении продуктов и самоснабжении некоторые правления артелей, в особенности правление артели "Коминтерн". Председатель правления НИКОЛЕНКО, член партии, рабочий, член правления, ВЕРГЕЛЕС, бедняк и кандидат в члены правления, ВОЛОНЕЦ, комсомолец, устраивают систематические пьянки, для чего берут продукты из кладовой артели.

В дет. яслях артели "Парижская коммуна" Грузчанского сельсовета питают детей недообработанной суданкой на 50% с мышинным пометом, после чего получается понос и общее ослабление и даже смертность. 29/IV умерло двое детей в дет.яслях. В артели "Парижская коммуна" ту же необработанную суданку выдает на питание взрослым истощенным колхозникам.

В дет. яслях артели "Коминтерн" того же сельсовета выдают только по 150 грамм приварка и варят без соли, в результате рвоты у всех детей и ослабление.

В артели "Серп и молот" Грузчанского сельсовета вместо муки истощенным выдают необработанный лен по 200 грамм, вследствие чего получается понос со смертельными исходами.

По артели "Фрунзе" тяжело больным, не могущим придти за продовольственной помощью, таковую не выдают. Такое же положение мы имеем и в артелях "Червона зірка" и "Червоний Жовтень".

По данному сельсовету уполномоченный населенного пункта БАНУЛ Александр Митрофанович, бедняк, ничего не предпринимает для того, чтобы оказать помощь в деле погребения умерших. ИСАУЛЕНКО, беднячка, лежала мертвой 11 дней, пока не умер и муж, и только тогда их обоих похоронили на огороде.

Все эти явления происходят на глазах председателя сельсовета ГУРСКОГО и секретаря партячейки КАТРЕНКО, но

последние со своей стороны ничего не принимают для облегчения существующего положения, а наоборот, своими поступками углубляют общее трудное положение села ...

В целях создания здоровой обстановки в селе Грузском считаем необходимым немедленно снять с работы Грузчанского участка зам. директора МТС БРАЙЧЕНКО, председателя Грузчанского сельсовета ГУРСКОГО и секретаря партячейки КАТРЕНКО, которые своими действиями могут довести село до нежелательных результатов.

В отношении невыдачи продовольственной ссуды Зем. Отделом аппаратам ОБШ и РТК и об остальных фактах, сообщается для принятия соответствующих мер.

Нач Зин гор отд ГПУ (підпис) Ходос  
Опер/уполномочен. СПО (підпис) Александрович

*ДАКО. - ф. П-192. - Оп. 1. - Од.зб. 239. - Арк. 202-210, 215.*

**№ 85**

**Витяг із політдонесення начальника політвідділу  
Помічнянської машинно-тракторної станції  
Новоукраїнського району Одеської області Кацнельсона  
начальнику політуправління,  
заступнику Наркомзему СРСР Креницькому**

*13 травня 1933 р.*

Совершенно секретно

Помошная МТС  
Политотдел  
13.05.1933г.

Начальнику политуправления замнаркомзема СССР  
тов. Креницькому

Политдонесение

... Настроение колхозников

Оказываемая продовольственная ссуда за последнее время с каждым днем улучшает материальное положение колхозника, что

имеет прямое отражение на настроении колхозных масс. Надо сказать, что, если раньше мы имели в отдельных сельсоветах (Песчаный Брод, Любомирка) большой процент смертности, то сейчас даже в этих сельсоветах мы имеем отдельные случаи смертности среди взрослых, а среди детей, на основе принятых нами мер, смертность почти прекратилась. В разговорах среди основной массы колхозников чувствуется, что сейчас основное внимание обращено на улучшение качества обработки земли и борьбы с лодырями и прогульщиками, за поднятие производительности труда. Но наряду с этим мы имели случаи 9-го мая в 11 часов дня, когда исключенный из колхоза как лодырь, рвач, колхозник Бродский колхоза «Новий шлях» убил 11-ти летнего ребенка за то, что последний не дал ему забрать из квартиры 4 килограмма муки и 20 штук картофеля. В колхозе «Жовтнева революція» из-за бездеятельности правления колхоза, трудовая дисциплина еще не на должной высоте, меры к поднятию трудовой дисциплины приняты.

...

Начполитотдела

(Кацнельсон)

*ДАКО. - ф. П-2591. - Оп. 1. - Од.зб. 1. - Арк. 188, 189, 190.*

**№ 86**

**Витяг з додатку до спецзведення про підготовку та хід  
посівної кампанії у Зінов'євському районі  
станом на 2 квітня 1933 р.**

*17 травня 1933 р.*

Сов.секретно

**ПРИЛОЖЕНИЕ**

к спецсводке о подготовке и ходе весенней  
посевной кампании в Зиновьевском районе

По состоянию на 02.04.33 г.

... ТРУДДИСЦИПЛИНА

28-го марта в артели "За суцільну колективізацію" Покровського сільсовета не вийшли на роботу 18 человек. На вопросы, заданные колхозникам, почему они не вийшли на работу, отвечают: "Вчера нам дали мало муки по 300 гр., а поэтому работать мы не хотим". Не исключена возможность, что среди лиц, нарушающих трудовую дисциплину имеются такие, которые ведут агитацию и невыход на работу принимает массовый характер.

Не вийшли на работу: ЯМКА Мария, ЯМКА Ольга, РУЖЕНКО Татьяна, ЛИЗОГУБ Мария и другие.

В артели "Червона Зірка" Бережинского сільсовета колхозники ЧУДИЙ Андрей Ефимович, бедняк, ВОЙТЕНКО Иван Германович, бедняк, КРАВЦОВ Иван Яковлевич, середняк-плановик, нарушают трудовую дисциплину, систематически не выходят на работу, ссылаясь на плохое питание и слабость.

### ОБЩЕСТВЕННОЕ ПИТАНИЕ

В артели "Червоний хлібороб" Ивановского сільсовета никакой работы по организации общественного питания не проводится. Колхоз имеет мизерные запасы, как-то: кислые помидоры, огурцы и т.д. Что-же касается мобилизации внутри колхоза ресурсов для общественного питания, то таковые не проводятся. Председатель правления колхоза ВЕРХОВСКИЙ, когда его спрашивают об общественном питании, разводит лишь только руками.

Отсутствие общественного питания в артели "Нове життя" Бойрацкого сільсовета отражается на успешном выполнении посевной. Посылаемым на работу в поле колхозникам пища не доставляется, благодаря чему среди последних наблюдаются разговоры: "Я дальше сеять не могу, потому что я голодный". Нормы выработки не выполняются.

### ДЕТЯСЛИ

В этой же артели организованы детясли, которые должны охватить до 100 человек детей. Всего охвачено 30. Установленная норма хлеба в 150 гр. на ребенка не выдается. Были случаи со стороны воспитательницы КРОВОЙ Наталии выдачи хлеба детям по 90 грамм.

Этот факт имел место с колхозницей ЯРОВОЙ Надеждой, которая, получив 90 гр. хлеба, шла по улице и кричала: "Вот так они все заботятся о нас. У дураков хлеб забрали, а теперь черт вас бери, пропадайте с голоду", "Вот так и в этих яслях", "Детям дают мало, но хотя бы и это выдавали полностью, а то, пока дойдет до ребенка, половину его раскрадут". "Хай их черт возьмет с этими яслями. Хай дети сидят дома голодные, то будут знать, что никто с меня не будет брать денег".

В этом же сельсовете в артели "Шлях майбутнього життя" отмечены факты хищения продуктов со стороны обслуживающего персонала, как-то: кухарки КРАВЦОВОЙ Марии, воспитательницы ОДРОЖИ Ольги. Последними не так давно были спрятаны продукты в печи.

Об указанных хищениях известно правлению, но мер никаких не принимается.

### ... РЕАГИРОВАНИЕ

30.ІІІ. жена бригадира артели им. "1-е сепня" Лелековского сельсовета Лукина Матрона в группе колхозников говорила: "Мой муж и агроном посеяли десятин 2 прямо в снег. И что оно после этого будет? Земля мокрая, не заволоченная. Это делается для того, чтобы выполнить задание власти, а потом будут говорить "давай хлеба"".

ГРАН Прокофий Иванович на ее слова ответил: "Щоб їх лиха година сіяла, це зерно занесе водою і птиця збере, вважай його пропащим".

Гран ничем не занимается, все время спекулирует.

Колхозник Кгаевского сельсовета СТОГНИЕНКО Степан о весенней посевкампании высказался так: "Пусть сеют, уже 3 года сеяли, а толку нет и не будет. Все одно идем до ямы" (могилы).

В канцелярии колхоза им. Сталина Федоровского сельсовета между колхозниками ЧИСТЯКОВЫМ Иваном Романовичем, КОРОЛЕМ Филиппом Мефодиевичем происходили разговоры о сверххранем севе. Последний высказался так: "Толку с этого не будет, посев очень ранний, он весь погибнет, ибо земля еще не вырелась".

Член артели "Нове життя" В.Буерацкого сельсовета ПЕРЕДАЧЕНКО Каленик Давидович говорит: "Все пропадет прахом!"

Они не сумеют поставить так, как было. Все решают сами, а мы сдыхаем с голоду".

Бригадир II-й бригады артели "1-е Серпня" Лелековского сельсовета ЛУКИН Андрей Мефодиевич высказался: "Дело с посевной кампанией совсем плохо. Людей нет, а если есть, то они голодные. В моей бригаде есть 10 человек, а остальные разбежались по городам. Я сам бы пошел куда-нибудь служить, но боюсь, сейчас же припаяют дело и будут говорить: срывщик, саботажник, агитатор и т.д. Буду работать и ждать конца".

ЛУКИН премиривался правлением в 1932 г.

Во время работы возле парников беднячка САГАЙДАКОВА Василина, проживающая в с.Грузском, когда коснулись вопроса общественного питания, говорит: "Сейчас нас обманывают разными способами, хотят, чтобы мы посеяли, урожай убрали и помолотили, а они приедут и все заберут в хлебозаготовку. Нам придется еще хуже голодать". Присутствующая здесь середнячка ЖОСАН Ирина согласилась с мнением САГАЙДАКОВОЙ.

Между колхозниками Кгаевского сельсовета происходили разговоры о посевкампании и выходе на работу. Колхозники ТОКМАНЕНКО Пелагея высказалась: "Оце последний раз пороблю це літо і узнаю правду. Коли влада обдурить, то тоді нехай знають, що люди подохнуть, а вірить не будуть і робить тоже не будуть. Краще бути батраком, чим голодним колгоспником".

ТОКМАНЕНКО по социальному положению беднячка, в прошлом служила у кулаков.

Учитель Кгаевской школы ЛУКАШЕВИЧ Сергей Александрович по вопросу посевкампании говорит: "Работа по севу начнется не раньше 2-3 апреля. Но от этого мало толку. Люди голодные, лошади истощены, нормы не будут выполняться и т.д. В заключение он сказал: "Довела соввласть страну до нищенского положения, а народ до положения рабов. 2-я пятилетка кончит все в хозяйстве. Останутся люди без рубашки и штанов, все подохнут".

29.III.33 г. в 8 часов утра в коммуне Бережинского сельсовета составляли план работы. Агроном ВОЛОШИНОВ в присутствии председателя коммуны РЫБАЧЕНКО и других коммунаров (8-х человек), а также одного постороннего человека говорил: "Забрали из села все: хлеб и деньги. Люди мрут, разбе-

жались, а тепер не из кого бригады составить. Хотят вовремя обсеяться. В Клинцах был прелый могоар, мог на месте пользу дать, отвезли в хлебогородок, а он сгнил".

Индивидуальник Лелековского сельсовета РЕЗНИЧЕНКО Терентий Прокофьевич говорил: "Вот собрались бандиты и хотят выдушить всех людей голодом. На всех собраниях говорят, что соввласть даст нам лучшее будущее, а оказывается они мстят за все". Резниченко, бывший рабочий, "липовый" активист спекулирует на базарах, по социальному положению середняк, в этом году не сеет.

Член колхоза Лелековского сельсовета АЛЕКСЕЕНКО Петр Калистратович, середняк, говорит: "Сумно смотреть, что делается. Обложили разными государственными налогами, как только не выполнишь или запоздаешь с выполнением – то сейчас же раскулачивают и забирают все, что есть. Приходится удирать из села, так как жизни нет ни днем, ни ночью".

Колхозница артели "Маяк" Тарасовского сельсовета СОТНИК Оксана, беседуя с колхозницами РЯБОКОНЬ Мариной и КОЧУБЕЙ Евдокией, говорила: "Усі кажуть, що кулаки винуваті, я робила в голодовку у кулака, так я мала що їсти і жити, а зараз здихаю з голоду".

На это КОЧУБЕЙ и РЯБОКОНЬ ответили: "Хліба нема, здихаєш з голоду і ніхто вніманія не обрачає, хіба тепер те время".

#### АГИТАЦИЯ

Член артели "Майбутнє життя" В.-Байрацкого сельсовета ОДОРОЖА Кузьма Степанович ведет агитацию среди колхозников: "Чего вы дураки идете на работу? Что вы за то получаете в колхозе? Подохните с голоду, сколько ни работай. Вот я в колхозе не работал – ... голоден, а вы работали и имеете по 250-300 трудодней, тоже голодаете и пухнете с голоду. Вот вам и колхоз. Вы его ожидали, ну и дождались". В результате этого некоторые колхозники не хотят выходить на работу.

Подтвердить это может БРАЙКО Матвей Григорьевич и другие.

В артели "Правда" Аджамского сельсовета ГАВАЗА Константин и ЧЕРНЕГА Анисий агитируют колхозников за

невыход на работу: "Пусть правление даст кило хлеба, тогда будем идти на работу. Так работать мы не имеем сил. Мы скоро уже подохнем с голода".

ГАВАЗА К. и ЧЕРНЕГА А. – середняки. Это уже не первый случай агитации. При этом присутствовали КОРСУНЕНКО Максим и ТКАЧЕНКО Андрей.

В Покровском сельсовете в артели "За суцільну колективізацію" бедняк НАДЮК Григорий Филиппович уговаривает колхозников не выходить на работу в тех случаях, когда им не дадут хлеба.

Несколько дней тому назад у НАДЮКА была найдена пшеница фунтов 25, закопанная в сарае.

Член артели "Єднання" В.-Буерацкого сельсовета – КОРКИШ Варя Петровна, 45 лет, середнячка, распространяет слухи среди женщин, чтобы не выходить на работу: "Мы прошлый год работали все время и остались голодные. Так и этот год будем работать и останемся голодными. Они пишут по газетах так, а потом нас обманывают. Хлеб забирают, и люди помирают. Сколько людей уже умерло". Часть женщин поддается ее влиянию и не идут на работу.

Заведующий молочаркой артели "Культьсмычка" МАЛЯВКИН Василий Петрович, из кулаков, по разрешению правления выдает нуждающимся колхозникам молоко маленькими стаканчиками, когда получившие колхозники говорят, что мало МАЛЯВКИН Василий отвечает: "Коровы молока уже почти не дают, скажите и за это спасибо, потому что правительство больше заботится о том, чтобы коров запрягать, после чего коровы лишаются молока и погибают, а народ пусть подыхает с голода. Если бы колхозники не допускали к работе коров, тогда они бы давали молоко".

При этом присутствовал ШАПОВАЛОВ Николай.

Бригадир артели "Шлях майбутнього життя" В.-Буерацкого сельсовета КРАВЦОВ Порфирий Сазонович, бывший плановик. В беседе с колхозниками сказал: "Вот дожились уже до ручки. Вы хотели СОЗ'а, а теперь живите, как хотите. Если не голодали,



так голодайте. Вам говорили, что СОЗы организуются для того, чтобы было легче забрать у крестьян хлеб".

КРАВЦОВ проходил по к/материалам.

В этом же сельсовете колхозница – середнячка КРЕПАК Горпина все время ведет агитацию среди женщин: "Когда мы были индивидуальниками – мы все имели, а теперь с голода пухнем и погибаем. Благодарите соввласть и организаторов колхозов".

КРЕПАК происходит из с. Северинки, где жила зажиточно, сейчас считает себя беднячкой.

Индивидуальник середняк ЧЕБАНОВ Макар Григорьевич, 40 лет, вращаясь среди колхозников, говорит: "Видите, как соввласть делает. Когда вы нужны ей – она дает вам кушать, а когда не нужны будете – то вас никто не накормит. Вы будете сидеть голодными всю зиму".

Житель с. Грузского БЕЛЕЦКИЙ Федор Андреевич единоличник-середняк, в присутствии ЧИГРИНА Ивана, ТОЛЧИНИНА Григория говорил: "Вы коммунисты довели до того, что нечего кушать. Если бы допустили единоличность, то жилось бы лучше". В конце разговора добавил: "Они хотят с нас посев. Не будут они его видеть". Указывая на ТОЛЧИНИНА он высказался: "Это тоже из жидов, закомандовали нами жида и что хотят, то с нами и делают".

БЕЛЕЦКИЙ вращается в кругу кулачества. Его дядя и двоюродный брат раскулачены. Один из них выслан в 1930 году.

## О ГОЛОДАНИИ

В Клинцовском сельсовете имеется 14 трактористов, из них человек 10 голодающих и есть среди них опухшие от голода. В помощи трактористам артель оказывает, независимо от того, что мука и хлеб есть.

## БЕЗДУШНОЕ ОТНОШЕНИЕ

Вообще со стороны некоторых председателей правления, как например, артели "12 лет РККА" ПАНФИЛОВА Филиппа

Кондратьевича, члена партии, проявляются грубости и ненависть к голодающим. Были случаи, когда он говорил: "Хотя бы вы все поздыхали, может жить лучше было бы".

В артели "Культсмычка" Покровского сельсовета имеются трактористы, опухшие от голода. КАРЗОВ Василий, ЧЕРНОВ Иван и другие. Когда они обращаются за помощью в сельсовет, то там им отвечают: "Когда придут трактора, тогда вы будете кушать". А председатель артели ПУШКАРЕНКО Антон сказал: "Ничего страшного нет, если несколько человек из вас подохнет, трактористов нам хватит".

Это было сказано трактористу КРЮЧКОВУ Ивану Федоровичу.

Член колхоза Покровского сельсовета РУДЕНКО Иван Кириллович в присутствии КАЧАНОВА Александра (кладовщика) обратился к председателю сельсовета РОГОВЦЕВУ за помощью. На что РОГОВЦЕВ ответил, что ничего не даст. Когда Качанов ему сказал, что хлеб есть, и надо человека поддержать, и вы начальство, – то получаете, Роговцев на это ответил: "Я сюда прислан для того, чтобы уничтожить лодырей. Вот и подышайте, а я работаю – так и буду есть хлеб, который сейчас имеется в кладовой. Когда же Руденко ему заявил, что у него имеется 350 трудодней, то Роговцев ему на это ответил: "Значит ты не мог подгонять симулянтов, потому и будешь с ними голодать".

Аджамский сельсовет. Член артели им. Чубаря ГОРДОВОЙ Иван обратился о выдаче помощи к председателю сельсовета. В этом ему было отказано, по причине малого количества трудодней. В результате чего ГОРДОВОЙ Иван, весь опухший, добрался в помещение сельсовета, где упал на пол и начал кричать о помощи.

В артели им. Дзержинского беднячке СУШКО, брат которой служит в Красной армии, не выдавали помощи, и в течении 8-ми дней на просьбу к председателю правления отправить в больницу, не давал подводы. И лишь благодаря вмешательству председателя сельсовета ЧУМАКА она была доставлена в тяжелом состоянии в больницу.

В этой же артели батрачка КОРЖЕНКО Евдокия – истощенная, уснув на печи, свалилась на горячую лежанку и не могла

подняться и получила ожоги 3-й степени обеих ягодиц. 6 дней она просила у члена артели им. Дзержинского подводу в больницу, и ей отказывали. Только на 6-й день велели едущим подводам взять ее и довезти до церкви возле II-го Аджамского сельсовета, куда она была доставлена и оставлена на улице. Проходящие люди доставили КОРЖЕНКО в тяжелом состоянии в больницу.

Правление артели "Ударник ланів" целую неделю отказывало члену колхоза ПАВЛИЧЕНКО доставить его ребенка, опухшего, в больницу. Ребенок долго лежал в квартире, и когда врач приехал осматривать помещение детясель, узнав об этом, забрал с собой ребенка в больницу.

....

31.III. сего года в Грузчанском сельсовете умер член колхоза им. Фрунзе ВАРАВА Каленик, 48 лет, бедняк, активный работник, участвовавший во всех проводимых кампаниях.

ВАРАВА в последнее время был сторожем свинофермы.

По заявлению колхозников ТАГНЮКА Алексея и БАРАБА-НОВА Андрея в смерти ВАРАВЫ виноват сельсовет и правление колхоза, которые не давали Вараве помощи как колхознику-бедняку и отцу красноармейца.

В артели "Єднання" Буерацкого сельсовета за март месяц умерло от голода 7 человек: ДУДНИК Терентий Лукьянович, бедняк, хороший колхозник, ФАБРИКА Федор, СТРЕЛЬЧЕНКО Лазарь, СТРЕЛЬЧЕНКО Иван, СТОКОЗ Семен и другие.

Указанным лицам иногда оказывалась помощь, но не полностью. Вообще председатель артели БОНДАРЬ не обращал никакого внимания и, когда кто-нибудь к нему обращался за помощью, он выгонял из канцелярии.

.....

В Грузчанском сельсовете (артель им. Фрунзе) несколько дней тому назад было завезено 2 павших лошади на скотомогильник, которые не были закопаны. Эти лошади были разобраны живущими вблизи скотомогильника колхозниками, как например: ВОТНАРЬ Верой, БУДУЛАТИЙ Аграфеной – колхозники – бедняки, СТРАТИЙЧУКОМ Семеном – единоличник и другими.

.....

Член артели "Серп и молот" Грузчанского сельсовета БУДАЦЕЛЬ Василий Романович, бедняк, отец, индивидуальник, когда ему было предложено идти на работу, он отказался, говоря: "Дураки те, кто выходит на работу, если бы не вышли, то власть скорее дала бы хлеба, а так выходят и это соввласти надо, она привыкла, чтобы даром и голодные работали".

Член артели "Нове життя" Буерацкого сельсовета ТКАЧЕНКО Кондрат, когда получил муку, высказался: "На что мне работать в артели, когда мне дают кушать". На его слова ТКАЧЕНКО Павел ответил: "Він каже правду, то брехня, що пишуть, що хто робить – той їсть, а виходить воно так: хто не робив, то той і їсть".

ТКАЧЕНКО Кондрат получил муку, как помощь.

.....

Работающий на Опытной Станции КУРОПЯТНИК распространяет слухи, что в Новоукраинском районе властями раскрыта организация в 180 человек, которые занимались изготовлением колбасы из человеческого мяса.

Нач.Зингоротдела ГПУ (підпис) (ХОДОС)

Оперуполномоченный СПО (підпис) (АЛЕКСАНДРОВИЧ)

Уполномоченный СПО (підпис) (ЕРМАКОВИЧ)

ДАКО. - ф.П-192. - Оп. 1. - Од.зб. 239. - Арк. 45, 48, 49, 53-59.

№ 87

Актовий запис про смерть  
Демченко Ольги Микитівни

17 червня 1933 р.

<b>Сасівська рада Зінов'євського району " 27 " червня місяця 1933 р.</b>		№107	
<b>ЗАПИС А К Т А П Р О С М Е Р Т Ї</b>	1. Прізвище померлого <u>Демченко</u> його ім'я <u>Ольга</u> по-батькові <u>Микитівна</u>		
	2. Де постійно жив (назва району та села або міста, вул., буд. №) <u>с.Сасівка</u>		
	3. Помер(ла) " <u>15</u> " <u>червня</u> міс. 193 <u>3</u> р. 4. Чоловік, <u>жінка</u> (підкреслити)		
	5. Вік " <u>46</u> " (скільки повних років мав) <u>сорок шість</u>		
	6. Для дітей, що померли, не доживши до 1 р., точно зазначити: а) народилося " <u>   </u> " міс. 193 р. б) якою у матері була померла дитина: перша, друга, або <u>   </u> в) батьки дитини живуть укупі, чи може розійшлися, батько помер, покинув родину, розлучилися тощо <u>   </u> г) вік матері <u>   </u> років		
	7. Громадянство померлого <u>селянка</u> 8. Національність <u>українка</u>		
	9. Родинний стан померлого: парубок, дівчина, <u>удівець</u> (а), одружений (а), розлучений (а) – (підкреслити)		
	10. Чи здобував прожиток сам, а як не сам, то хто утримував <u>сама</u>		
	Про померлого, хто його	11. а) Ремесло, промисел, посада та спеціальн. за ними, б) Якщо жив на кошти держави чи громадськ. організації, зазначити на які саме (пенсія, стипендія тощо). в) Якщо жив з інш. джерел, точно зазнач. з яких саме.	<u>чернор. колгоспу</u>
		12. Стан за заняттям: робітник, служб., ремісник, кустар - кооперов. (чл.артілі) чи ні, торговець, помічний у занятті, член родини тощо – зазначити який саме. Для <b>сільських господарів</b> : одноосібник чи член колгоспу (комуни, с.-г. артілі, СОЗ'у)	<u>член с/г артілі</u>
13. Назва підприєм., установи чи закладу, <b>зазначити яке виробництво</b> , де працює, служить або господарює		<u>с/г артіль ім.Леніна</u>	
14. Де помер (удома, в лікарні, дит. домі тощо) <u>удома</u> Якщо вдома, то чи користувався з лікарської допомоги померлий (так, ні) 15. Причина смерті – зазначити докладно <u>з голоду</u>			
Додано лікарську довідку № <u>   </u> Чи може запис укладено на оголошеного від суду за померлого (так, ні).			

ДАКО. - ф. Р-7915. - Оп. 2. - Од.зб. 105. - Арк. 264.

№ 88

**Витяг із політдонесення  
начальника політвідділу Трепівської МТС  
про смерть від знесилення найманих робітників у с. Суботці  
10 липня 1933 р.**

Начальнику Пура НКЗ ССРСР

т. Криницкому

Начальнику політсектора НКЗ

УССРСР

т. Асаткіну

Начальнику політсектора обл зо

т. Темкіну

Месячне політдонесення начальника політотдела  
Треповской МТС (Одесской области)

I. Партработа

... Последний факт был более безобразный, когда РПК (агит. мас), стремясь оказать помощь прорывке сахарной свеклы, посылает рабочую силу из города, не согласовав куда. Кроме того, эта рабочая сила не дала нам никакой помощи, а внесла моральное действие и материальный ущерб колхозам. Это были собранные бродяги, безбилетные пассажиры, снятые на узловой станции, лица без определенных занятий, их пачками в 50 человек (три партии) шли, брошены в колхоз (с. Субботцы, с. Д. Камьянка, с. Оситняжка) .... не могли ничего сделать с ними. Публика начала разбредаться по полям, резали колоски, воровали огороды, кроме того, ряд обессиленных прямо падали на дороге и умирали. (2 случая с. Субботцы).

Начальник политотдела

Треповской МТС (подпись)

10/VII-33 г.

ДАКО. - ф.П-316. - Оп. 1. - Од.зб. 236. - Арк. 65, 66, 66 зв., 75 зв.

№ 89

Актовий запис про смерть  
Стороженко Меланії Кирилівни

22 липня 1933 р.

<b>Ревівська рада Новогеоргіївського району " 22 " липня місяця 1933 р.</b>		№25 4	
<b>ЗА П И С А К Т А П Р О С М Е Р Т Ь</b>	1. Прізвище померлого <u>Стороженко</u> його ім'я <u>Меланія</u> по-батькові <u>Кирилівна</u>		
	2. Де постійно жив (назва району та села або міста, вул., буд. №) _____		
	3. Помер(ла) " <u>22</u> " <u>липня</u> _____ міс. 193 <u>3</u> р. 4. Чоловік, жінка (підкреслити)		
	5. Вік " <u>40</u> " (скільки повних років мав) _____		
	6. Для дітей, що померли, не доживши до 1 р., точно зазначити: а) народилося "___"___міс.193 р. б) якою у матері була померла дитина: перша, друга, або _____ в) батьки дитини живуть укупі, чи може розійшлися, батько помер, покинув родину, розлучилися тощо _____ г) вік матері _____ років		
	7. Громадянство померлого _____ 8. Національність <u>українець</u>		
	9. Родинний стан померлого: парубок, дівчина, удівець (а), одружений (а), розлучений (а) – (підкреслити)		
	10. Чи здобував прожиток сам, а як не сам, то хто утримував <u>на своєму утриманні</u>		
	Пропомерлого з'являється, хто	11. а) Ремесло, промисел, посада та спеціальн. за ними, б) Якщо жив на кошти держави чи громадськ. організацій, зазначити на які саме (пенсія, стипендія тощо). в) Якщо жив з інш. джерел, точно зазнач. з яких саме.	<u>Хлібороб</u>
		12. Стан за заняттям: робітник, служб., ремісник, кустар - кооперов. (чл.артілі) чи ні, торговець, помічний у занятті член родини тощо – зазначити який саме. Для <b>сільських господарів</b> : одноосібник чи член колгоспу (комуни, с.-г. артілі, СОЗ'у)	<u>Член артілі</u>
13. Назва підприєм., установи чи закладу, <b>зазначити яке виробництво</b> , де працює, служить або господарює		<u>с.Ревівка</u>	
14. Де помер (удома, в лікарні, дит. домі тощо) _____ Якщо вдома, то чи користувався з лікарської допомоги померлий (так, ні) 15. Причина смерті – зазначити докладно _____ <u>від старості</u>			
Додано лікарську довідку № _____ Чи може запис укладено на оголошеного від суду за померлого (так, ні).			

ДАКО. - ф. Р-7915. - Оп. 2. - Од.зб. 169. - Арк. 130.

№ 90

Актовий запис про смерть  
Захарченко Раїси

30 вересня 1933 р.

<u>Міська рада <u>Олександрійського району " 30 " IX місяця 1933 р.</u></u>		№1271		
ЗАПИС А К Т А П Р О С М Е Р Т Ь	1. Прізвище померлого <u>Захарченко</u> його ім'я <u>Раїса</u> по-батькові _____			
	2. Де постійно жив (назва району та села або міста, вул., буд. №) <u>Олександрійський район</u>			
	3. Помер(ла) " <u>12</u> " <u>липня</u> _____ міс. 193 <u>3</u> р. 4. Чоловік, <u>жінка</u> (підкреслити)			
	5. Вік " <u>16</u> " (скільки повних років мав) _____			
	6. Для дітей, що померли, не доживши до 1 р., точно зазначити: а) народилося "____" _____ міс. 193 ____ р. б) якою у матері була померла дитина: перша, друга, або _____ в) батьки дитини живуть укупі, чи може розійшлися, батько помер, покинув родину, розлучилися тощо _____ г) вік матері _____ років			
	7. Громадянство померлого <u>УСРР</u> 8. Національність <u>Українка</u>			
	9. Родинний стан померлого: парубок, дівчина, удівець (а), одружений (а), розлучений (а) – (підкреслити)			
	10. Чи здобував прожиток сам, а як не сам, то хто утримував _____			
	Про <u>лікарську довідку</u> дублювати, хто _____	11. а) Ремесло, промисел, посада та спеціальн. за ними, б) Якщо жив на кошти держави чи громадськ. організації, зазначити на які саме (пенсія, стипендія тощо). в) Якщо жив з інш. джерел, точно зазнач. з яких саме.		
		12. Стан за заняттям: робітник, служб., ремісник, кустар - кооперов. (чл.артілі) чи ні, торговець, помічний у занятті, член родини тощо – зазначити який саме. Для <b>сільських господарів</b> : одноосібник чи член колгоспу (комуни, с.-г. артілі, СОЗ'у)		
13. Назва підприєм., установи чи закладу, <b>зазначити яке виробництво</b> , де працює, служить або господарює				
14. Де помер (удома, в <u>лікарні</u> , дит. домі тощо) <u>лікарня</u> Якщо вдома, то чи користувався з лікарської допомоги померлий (так, ні) 15. Причина смерті – зазначити докладно _____ <u>Різачка</u>				
Додано лікарську довідку № _____ Чи може запис укладено на оголошеного від суду за померлого (так, ні).				

ДАКО. - ф. Р-7915. - Оп. 2. - Од.зб. 137. - Арк. 136.



№ 91

Актовий запис про смерть  
Сиваченкової Наталії

30 вересня 1933 р.

<b>Міська рада Олександрійського району " 30 " IX місяця 1933 р.</b>		№1272		
<b>ЗАПИС А К Т А П Р О С М Е Р Т Ї</b>	1. Прізвище померлого <u>Сиваченкова</u> його ім'я <u>Наталія</u> по-батькові			
	2. Де постійно жив (назва району та села або міста, вул., буд. №)		<u>Олександрія</u>	
	3. Помер(ла) " <u>12</u> " <u>липня</u> міс. 193 <u>3</u> р. 4. Чоловік, <u>жінка</u> (підкреслити)			
	5. Вік " <u>32</u> " (скільки повних років мав)			
	6. Для дітей, що померли, не доживши до 1 р., точно зазначити: а) народилося "___" ___міс.193 р. б) якою у матері була померла дитина: перша, друга, або _____ в) батьки дитини живуть укупі, чи може розійшлися, батько помер, покинув родину, розлучилися тощо _____ г) вік матері _____ років			
	7. Громадянство померлого <u>УСРР</u>		8. Національність <u>Українка</u>	
	9. Родинний стан померлого: парубок, дівчина, удівець (а), одружений (а), розлучений (а) – (підкреслити)			
	10. Чи здобував прожиток сам, а як не сам, то хто утримував _____			
	Про померлого, хто	11. а) Ремесло, промисел, посада та спеціальн. за ними, б) Якщо жив на кошти держави чи громадськ. організацій, зазначити на які саме (пенсія, стипендія тощо). в) Якщо жив з інш. джерел, точно зазнач. з яких саме.		
		12. Стан за заняттям: робітник, служб., ремісник, кустар - кооперов. (чл.артілі) чи ні, торговець, помічний у занятті, член родини тощо – зазначити який саме. Для <b>сільських господарів</b> : одноосібник чи член колгоспу (комуни, с.-г. артілі, СОЗ'у)		
		13. Назва підприєм., установи чи закладу, <b>зазначити яке виробництво</b> , де працює, служить або господарює		
	14. Де помер (удома, в <u>лікарні</u> , дит. домі тощо) <u>лікарня</u> Якщо вдома, то чи користувався з лікарської допомоги померлий (так, ні) 15. Причина смерті – зазначити докладно _____ <u>виснаження</u>			
	Додано лікарську довідку № _____ Чи може запис укладено на оголошеного від суду за померлого (так, ні).			

ДАКО. - ф. Р-7915. - Оп. 2. - Од.зб. 137. - Арк. 136.

## № 92

Актовий запис про смерть  
Гончар Лідії Федорівни

17 жовтня 1933 р.

<b>Т.Балка</b> рада <b>Новогеоргіївського району " 27 " жовтня місяця 1933 р.</b>		№277	
<b>ЗА П И С А К Т А П Р О С М Е Р Т Ь</b>	1. Прізвище померлого <u>Гончар</u> його ім'я <u>Ліда</u> по-батькові <u>Федорівна</u>		
	2. Де постійно жив (назва району та села або міста, вул., буд. №) <u>Т.Балка</u>		
	3. Помер(ла) " <u>30</u> " <u>червня</u> міс. 193 <u>3</u> р. 4. Чоловік, жінка (підкреслити)		
	5. Вік " <u>8</u> " (скільки повних років мав) _____		
	6. Для дітей, що померли, не доживши до 1 р., точно зазначити: а) народилося " <u>  </u> " _____міс.193 р. б) якою у матері була померла дитина: перша, друга, або _____ в) батьки дитини живуть укупі, чи може розійшлися, батько помер, покинув родину, розлучилися тощо _____ г) вік матері _____ років		
	7. Громадянство померлого _____ 8. Національність <u>Українка</u>		
	9. Родинний стан померлого: парубок, дівчина, удівець (а), одружений (а), розлучений (а) – (підкреслити)		
	10. Чи здобував прожиток сам, а як не сам, то хто утримував _____		
	11. а) Ремесло, промисел, посада та спеціальн. за ними, б) Якщо жив на кошти держави чи громадськ. організації, зазначити на які саме (пенсія, стипендія тощо). в) Якщо жив з інш. джерел, точно зазнач. з яких саме.		<b>Хліборобство м</b>
	12. Стан за заняттям: робітник, служб., ремісник, кустар - кооперов. (чл.артілі) чи ні, торговець, помічний у занятті член родини тощо – зазначити який саме. Для <b>сільських господарів</b> : одноосібник чи член колгоспу (комуни, с.-г. артілі, СОЗ'у)		<b>Член арт. Незаможник</b>
13. Назва підприєм., установи чи закладу, <b>зазначити яке виробництво</b> , де працює, служить або господарює		<b>Арт. Незаможник</b>	
14. Де помер (удома, в лікарні, дит. домі тощо) <u>Дома</u> Якщо вдома, то чи користувався з лікарської допомоги померлий (так, ні) 15. Причина смерті – зазначити докладно _____ <b>Від недоїдання</b>			
Додано лікарську довідку № _____ Чи може запис укладено на оголошеного від суду за померлого (так, ні).			

ДАКО. - ф. Р-7915. - Оп. 2. - Од.зб. 160. - Арк. 270.

№ 93

**Доповідна записка секретаря Новоукраїнського РПК  
Козирєва секретарю обкому КП(б)У Вегеру  
про проведення розслідування по факту страти своєї сім'ї  
громадянином Довжиком у селі Піщаний Брід**

[1933 р.]

Зовсім таємно

Секретарю Обкому КП(б)У  
тов. ВЕГЕРУ

Доповідна записка

Секретаря Новоукраїнського РПК"а

22/III-1933 року нам поступили відомості, що в селі П.-Брід гр-ном ДОВЖИК страчено свою сім'ю: дружину і двох дітей.

Для виявлення цього було відряджено спеціального робітника, який після перевірки всіх фактів виявив, що гр.Довжик Максим Михайлович одноосібник-бідняк в останнім місяці зовсім відірвався від трудового процесу.

На пропозицію йти працювати на побудову греблі, на якій, крім визначеної йому зарплатні, давалось 600 грам хліба на день, він уперто ухилявся. Коли на роботу почала ходити його дружина Марія Довжик, то він відбирав у неї частину її хлібного пайка. Завдяки такій поведінці Довжика його родина, що складається з його самого, дружини та двох дітей 7 та 9 років, дійшла крайніх злиднів.

Зрештою у Довжика захворіла 1 дитина та вмерла, поховав Довжик дитину не на цвинтарі а в коморі. Через декілька днів вмерла й дружина Довжика, конкретно причини смерті дружини не встановлено. Поховав Довжик дружину у погребі.

Через день-два після смерті Марії Довжик брат її Циганенко Михайло звернув увагу на те, що рядно, яким він закутував померлу сестру Марію Довжик під час похорону, з'явилося у хаті Довжика.

На запитання, як це сталося, Довжик Максим пояснив, що він одкопав поховану дружину та взяв рядно, бо воно йому потрібне укриватися.

Циганенко взяв з собою Динула Миколу Гордійовича і пішов у погріб подивитися на могилу Марії Довжик.

Там вони впевнились, що могила розкопувалась, біля могили вони знайшли кусок людського черепа, приблизно одна третина, зовсім звільненого від шкіри та м'яса. По зубах і черепу Циганенко признав, що череп належить його померлій сестрі Марії Довжик.

Запідозрівши недобре Циганенко та Динул вирішили переконатись, чи є в наявності труп, і впевнились, що з трупу є лише кістки. Циганенко та Динул направились в хату Довжика, але той їх не пустив.

Увійшовши силоміць вони почали розпитувати, де дівчина 7 років Марія Довжик.

Відповів, що Марія померла та похована біля матері.

Але на зазначеному місці також виявлені лише рештки трупу, три четверті м'якоті було вже обрізано.

В печі в глечуку Довжик щось варив. Коли його запитали, що він варить, то він сказав, що конину. Циганенко та Динул подивилися, що там вариться і виявили голінь та ступні дитячої ніжки. Біля останків дитини саме цих частин бракувало. На ребрах трупику є сліди колотих ран.

Довжик Максим при допиті заявив мені, що він забив собаку, яку і їв. Родина його вся померла і він таку поховав.

Людського м'яса не вживав, але це його пояснення є цілком брехливим та спростовується наведеними вище обставинами справи.

Розслідування проводить Райвідділ ДПУ.

Село укріплено відповідними силами і засобами, щоб локалізувати це явище і направити увагу як колгоспників та одноосібників, так і сільактив на справу весняного сіву.

Секретар РПК

Козирєв

*ДАКО. - ф.П-65. - Оп. 1. - Од.зб. 150. - Арк. 123, 124.*

№ 94

**Інформація тимчасово виконуючого обов'язки голови  
Новоукраїнської КК РСІ  
про факт людоїдства у селі Леонтовичеве**

1933 р.

Цілком таємно.

До голови Обл. КК РСІ  
тов.Коніку

В ніч 28 Лютого 1933 року в с. Леонтовичеве Новоукраїнського району, в родині середняка Васильченка Мифодія, виключеного з колгоспу за крадіжку хліба під час молотьби і засудженого на 10 років до БОПРу, трапився випадок, що хлопець 15 років задушив дитину 4-х років.

Задушивши, збудив останніх дітей віком 12 років, 8 років, 6 років і запропонував їм порізати її для споживання.

Завдяки тому, що менші діти боялись його, пристали до його пропозиції, тут же він зразу взяв сокиру, порубав дитину на шматки, склав у діжку і засолив.

В процесі цієї роботи вийняв серце, печінку та легені, зажаривши, сам їв і годував останніх дітей.

На другий день діти стали розмовляти, що вмерла у них дитина.

Ця звістка дійшла до сільради, сільрада вислала своїх представників, запевнилась, що дитина не вмерла, а її задушено.

Зараз в цій справі до с. Леонтовичеве виїхав т. Мельніченко, пом. прокурора для проведення відповідної роботи.

Про певність обставин справи буде докладно повідомлено додатково.

Т.В.О. Голови КК КСІ

/Приходько/

*ДАКО. - ф.П-3779. - Оп. 1. - Од.зб. 16. - Арк. 45.*

№ 95

**Матеріали комісії по перевірці фактів, повідомлених відділом ДПУ та робітничою лікарнею щодо голодування працівників заводу "Червона Зірка" та членів їх родин**

[1933 р.]

Бюро Городского Комитета КП(б)У

Материалы комиссии по проверке фактов, сообщенных Отделом ГПУ и Рабочей больницей.

Комиссия за время своей работы с ... по ... сделала следующее: присутствовала на врачебном приеме в терапевтическом кабинете Центральной поликлиники, обследовала 25 семей рабочих "Красной Звезды" на дому /из числа тех, кто по материалам значится как отечный или истощенный/. Проверила больных стационара Рабочей больницы, обследовала три семьи рабочих "Красной Звезды", о которых никаких данных об их состоянии не было.

30/V-1933 г. на приеме в Центральной поликлинике были приняты следующие рабочие "Красной Звезды":

1. ПЕТРЕНКО Петр Андреевич, 30 лет, литейщик, на заводе работает 4 года. До завода работал грузчиком 8 лет. Зарботок 130 руб., в семье три иждивенца. Адрес: Миргородский пер. д. №51. Врачом предъявлена справка об отрицательном анализе мочи на белок. Больной заявляет, что от недоедания у него часто бывает головокружение, чувствует себя слабым. Ограничивается приемом в пищу только обеды на заводе и дома частью полученного хлеба. Остальной хлеб отдает семье. Заявляет, что стал замечать появление стойких отеков. Мнение комиссии: тов. ПЕТРЕНКО отечный.

2. ТЕЛЕГИН Александр Иосифович, 42 года. Литейщик, работает на заводе 25 лет, в семье 4 иждивенца: жена и трое детей 4-9-11 лет. Зарботок 110 руб. Жалуется на появление отеков, которые связывает с острым недоеданием. Врачом предъявлена справка об отрицательном результате исследования мочи на белок. Врач констатирует резко выраженный отек. При надавливании на ткани пальцами образуются глубокие ямки, медленно исчезающие. Мнение комиссии: у тов. ТЕЛЕГИНА резко выраженный отек.

3. ГОРЕНЬЙ Степан Степанович, 45 лет, работает в литейном 8 лет, до этого шахтер. Зарплата 80 руб. В семье 5 иждивенцев. Ноги, лицо больного резко отечны. Больной с трудом передвигается. На вопрос врача: "На что вы жалуетесь?". Ответил: "Есть хочу, аж душа болит". Врачом предъявлена справка об отрицательном результате исследований мочи на белок. Врач констатирует крайнюю степень истощения и безбелкового отека. Врач отмечает, что у тов. ГОРЕНЬИГО наступило сейчас некоторое улучшение в связи с определением его в ночной санаторий. До этого же отеки ног у него были столь значительны, что в некоторых местах на коже ног образовались трещины, а затем раны. Мнение комиссии: тов. ГОРЕНЬИЙ действительно имеет резко выраженный безбелковый отек и истощение.

4. ВЕРЕМЕЕВ Пантелей Васильевич, 50 лет, слесарь механического цеха, производственный стаж 37 лет, работает на заводе 25 лет, зарплата 150 руб. В семье три иждивенца. Жалуется на упадок сил и частые головокружения, которые связывает с недоеданием. Отмечает появление отеков ног. Заявляет, что в основном питается печеным буряком. Врачом предъявлена справка об отрицательном результате исследований мочи на белок. У тов. ВЕРЕМЕЕВА отек и истощение.

5. КОНОНЕНКО Никанор Логвинович, 35 лет, работает в кузнечном цехе. В семье 2 иждивенца, зарплата 110 руб. Адрес: В.Быковская Кладбищенская ул. д. № 10. Жалуется на отек и сильную слабость, которые связывает с недоеданием. Врачом предъявлена справка об отрицательном результате исследования мочи на белок. Мнение комиссии: тов. КОНОНЕНКО истощен и отечен.

По окончании приема комиссия обследовала на дому семью рабочих Горского, Телегина, Веремеева.

6. ЛЕБЕДЕВА проживает по Голубиному пер. д. № 5 в конце Береславской, работница механического цеха, работает на заводе 3 года. Ее муж член КП(б)У, работавший на заводе 25 лет и не имевший ни одного прогула, умер в больнице от истощения. Лебедева отечна, от работы освобождена по больничному, лежит и уже с трудом подымается, двое меньших детей отечны (4 и 8 лет), девочка 13 лет в удовлетворительном состоянии. Обстановка в комнате крайне скудная, топлива нет, квартира сырая. Заключение комиссии: состояние семьи т. Лебедевой исключительно тяжелое, Нужна немедленная помощь.

7. ДУДНИК Андрей Иванович проживает по ул. Тимирязева № 78. В момент обследования ни Дудника А., ни его жены не было. Семья занимает комнату в подвале. Комната не топленная, по заявлению дочери Дудника плита была натоплена 4 дня назад. В комнате нет никакой мебели, одна лишь кровать, матрасом служит вязанная из соломы подстилка. Вся семья обычно спит на одной кровати. Укрываются остатками изорванного одеяла. Двое детей 12 и 2 1/2 лет крайне истощены. Одежды не имеют, обуви также нет.

Заключение комиссии: состояние семьи Дудника крайне тяжелое, необходима срочная помощь.

8. ЯНКОВ Захарий, член КП (б)У, рабочий – бормашинист. Работает на заводе 15 лет. На иждивении жена и 4 детей, старшему из них 12 лет. В момент обследования Янкова З. не было. Семья продает домашний скарб и покупает суррогаты в пищу. Жена Янкова заявляет, что она умертвит своих детей, настолько безвыходное положение. Состояние семьи тяжелое. Необходима помощь.

9. БАРКАРЬ – член КП (б)У, рабочий инструментальщик, работает на заводе. На иждивении жена и 5 детей. В момент обследования тов. Баркаря дома не было. Дети истощены, мальчик 6 лет отечный, лежит в кровати от слабости и головокружения. Остальные дети заняты перемолом на мясорубке гнилых шкурок картофеля и буряка, из чего готовят котлеты. Эти отбросы собираются у соседней. Квартира из 3-х комнат почти пуста. Все продано. Мать во время нашего обследования понесла на базар продавать кожу.

10. БАЛАНДА член КП(б)У, кочегар. На иждивении жена и 4 детей, старшему из них 12 лет. Семья топлива не имеет, дети не имеют одежды и обуви. Домашний скарб почти весь уже продан. Питаются суррогатами. Все дети крайне истощены. На вопрос "что Вы ели сегодня" дети отвечали: "Еще ни чего не ели" (2 часа дня).

11. КРАВЦОВ Николай Ефимович, 40 лет. Работает на заводе столяром 8 лет. Ударник. Зарботок 120-130 руб. На иждивении жена и 7 детей, старшему из них 12 лет. Топлива нет. В семье все крайне истощены и отечны.

12. ЕРМАКОВ, рабочий "Красной Звезды". На иждивении 2 детей и жена. Родителей дома в момент обследования не было. Занимаемая семьей комнатка сырая, грязная. В комнате кро-



вать и стол. Дети лежат в кровати, прикрытые рваным одеялом. У детей начинающийся отек.

13. КОРЕЦКИЙ, член КП (б)У. На иждивении жена и 2 детей. У жены начинающийся отек. Дети истощены, особенно меньшая. По словам детей папа и мама "пухнут". На вопрос: "Что вы сегодня ели?". Дети отвечали: "Ничего не ели" (2 часа дня).

14. СКЛЯРЕВСКИЙ, член КП(б)У. На иждивении жена и 2 детей. Скляревского накануне каретой скорой помощи доставили домой из цеха, где он упал в обморок от слабости и истощения. Скляревский заявляет, что хлеб он отдает детям, так как ему жалко детей, а сам, уходя на работу или приходя домой, пьет кипяченую воду, заправленную солью. Скляревский плачет и просит извинить его за слезы, так как плачет он не о себе, а о детях.

На другой день после обследования Скляревский был доставлен в больницу.

15. ЮДИЦКИЙ, член КП(б)У. Мастер кузнечного цеха. Квартира холодная, топлива нет. Обстановка распродана. Жена больная, лежит, у нее и детей начинающийся отек.

16. БУГАЕВ, рабочий силоцеха. Зашли к нему на квартиру без предварительного указания и воспользовавшись соседством его с т. Юдицким. Вся семья обнаруживает физическое благополучие. Все веселы. Есть овощи, а в котле варится мясо.

17. РЕПА Н., член КП(б)У, кочегар. Сын комсомолец, литейщик. Все уже распродано, просят помощи.

18. СЛУЦКИЙ Антип Фролович, 48 лет, на заводе с 1899 г., литейщик. Заработок 150 руб. в месяц. На иждивении жена и 2 детей. Отечен, сильная слабость и по этой причине освобожден от работы по больничному. На иждивении 2 детей и жена. Употребляют в пищу суррогаты.

19. ДУБЧЕНКО Дм. Дмитриевич, работает слесарем сборного цеха. Заработок 100 руб., на иждивении жена и 4 детей. Семья ест шкурки картофеля, отпускаемые в столовой. Во время прихода комиссии дети подрались за шкурки. Один ребенок, по словам матери, умер недавно от голода и остальных, мол, ждет та же участь. Все дети отечны.

20. БОНДУРОВСКИЙ. На иждивении 2 детей и жена. Комната не натоплена. Топливо есть. Семья обеспечена одеждой и обувью. Комната хорошо обставлена. Дети бледные, жалуются на головокружение.

21. ТАНСКИЙ Ан. Андреевич, член КП(б)У, 30 лет. на заводе с 1926 г., чернорабочий литейного цеха. На иждивении 3 детей и жена. Питаются суррогатами. По заявлению т. Танского свой хлеб он частично отдает детям, а частично продает и покупает макуху. Домашний скраб распродают. Дети в удовлетворительном состоянии. Танский сам отечен.

22. ПРОТОСЯНЦ Тимофей Матвеевич, чернорабочий, на заводе с 1925 г. Средний заработок 85 руб. в месяц. На иждивении жена и 3 детей, старшему из них 7 лет. Занимает комнату в землянке. Никакой мебели, кроме детской кровати, нет. Протосянц от работы освобожден по больничному листу в результате истощения. Протосянц и жена его отечны. Дети крайне истощены. Просят о помощи.

23. ДЕЛОГРАМАТИН Николай Иванович, рабочий кузнечного цеха, заработок 130 руб., на заводе 4 года. До этого был служащим. Жена – служащая, работает на водоканале. Заработок 130 руб.

Двое детей учатся в школе. У детей отмечается истощение, но общее положение семьи удовлетворительное.

24. КУХАРЬ Иван Михайлович, литейщик, работает на заводе 28 лет, заработок 180 рублей. Семья из 8 человек. Сын 19 лет работает на заводе, но семье помогать отказывается, мотивируя тем, что ему не хватает на жизнь. Дочь работает в ФЗУ, заработок 21 рубль, остальные 4 детей малые. Крайне истощены, без одежды. Сам Кухарь отечный. Домашняя обстановка состоит из кровати и стола.

25. БРАЙЧЕНКО Л.И., чернорабочий механического цеха, заработок 72 руб. На иждивении жена и 4 детей (школьного возраста – 2). Один учится, другой школу не посещает из-за отсутствия обуви. Топлива нет. Дети крайне истощены, начинающийся отек.

26. СЛОБОДЯНЮК М.М., кандидат КП(б)У, работает на заводе 8 лет контрольным мастером ОТК, заработок 175 руб. На иждивении жена и 3 детей. Топлива нет. Во всем видна большая нуждаемость. Дети истощены.

27. КРЫЖАНОВСКИЙ А.И., работает на заводе с 1921 г., мастер литейного цеха. На иждивении жена и сын 13 лет. Положение удовлетворительное.

28. БУДНИКОВ Василий, рабочий кузнечного цеха, пресовщик. В момент обследования тов. Будникова дома не было.

Была мать, которая заявляет, что у сына слабость и головокружение на почве, как она утверждает, недоедания, ибо есть нечего.

Комиссия посетила больных, находящихся на излечении в больнице. По свидетельству директора больницы т. КОНДРАШОВА обращаемость такого рода больных очень велика, и весьма незначительный процент обращений удовлетворяются коечной помощью из-за отсутствия свободных коек.

#### ОБЩИЕ ЗАМЕЧАНИЯ

1. Отмечается, как правило, что большинство обследованных рабочих, хлеба, получаемого ими, мало съедают, часть отдают детям, а часть продают на базаре и покупают суррогаты (макуха, просыная полова и проч.).

2. Почти во всех семьях щелкают семечки. По этому поводу обычно отвечают, что таким образом утоляют голод.

3. Задержка в выплате зарплаты вынуждает семьи рабочих продавать весь домашний скраб, даже самую необходимую одежду.

4. Многие семьи не имеют никакого топлива и живут в нетопленных квартирах.

5. Многие из обследованных обнаруживают отчаяние и в связи с этим не редки были заявления "помрем с голоду", а затем следовали слезы. Обращения с просьбами имели место очень редко.

6. Положение некоторых семей настолько угрожающее (Горский, Дудник, Кравцов, Лебедева, Протосянц, Умрыхин, Дубченко, Баркар, Янков, Скляревский, Юдицкий), что оказание им материальной помощи представляет совершенно неотложную задачу.

7. Наряду с семьями рабочих, находящимися в исключительно тяжелом положении, есть семьи, материально-бытовые условия которых, вполне удовлетворительны.

При сем прилагается таблица движения больных и истощенных больных, находящихся в больнице за декабрь 1932 г. и январь 1933г.

Комиссия:

Евдокименко

Кравченко

Смолий

*ДАКО. - ф.П-4. - Оп. 1. - Од.зб. 195. - Арк. 5-9.*

№ 96

**Список членів колгоспу імені 13-річчя Жовтня  
Божедаївської сільської ради, які перебувають  
у важкому стані**

[1933 р.]

Список членів колгоспу 13-річчя Жовтня,  
які перебувають в тяжкому стані

№ з/п	Прізвища, ім'я та по батькові	Скільки душ	Стан перебування
1	Білик Марко Павлович	2	1 душа пухла, 1 слаба
2	Голуб Захар Гаврилович	3	пухлі
3	Гура Ярина	2	пухлі
4	Гура Євдокія Никифорівна	2	пухлі
5	Гура Олена Іванівна	1	пухла
6	Індиченко Тетяна	1	пухла
7	Гусак Іван ...	1	пухлий
8	Тарапака Федір В.	5	2 душ пухлі, 3 слабі
9	Гусак Феодосія	1	пухла
10	Гура Михайло Сав.	2	пухлі
11	Максименко Архип В.	3	2 душ пухлі, 1 слаба
12	Тарапака Соломія	5	всі пухлі
13	Індиченко Устим А.	5	3 душ пухлі, 2 слабі
14	Голуб Іван Тихонович	3	2 пухлі, 1 д. слаба
15	Тарапака Іван Гр.	3	1 пухла
16	Індиченко Михайло А.	6	3 душі пухлі, 3 слабі
17	Голуб Одарка Мак.	3	2д. пухлі, 1 слаба
18	Гусак Микола Мит.	3	слабі

Голова колгоспу /підпис/

ДАКО. - ф.П-229. - Оп. 1. - Од.зб. 11. - Арк. 87.

№ 97

**Лист червоноармійця Північного залізничного полку  
військ ОДПУ Московської області Ляуша Івана  
Кіндратовича начальнику політвідділу Трепівської машинно-  
тракторної станції з приводу допомоги його родині, яка  
голодує**

*[1933 р.]*

Начальнику политотдела МТС

от красноармейца 5-го Северного  
железнодорожного полка войск  
ОГПУ Московской области  
Ляуша Ивана Кондратьевича

Прошу начальника политотдела Треповской МТС. Прошу выяснить это дело, так как моя семья живет в селе Петрово № 2. Семья моя в колхозе работает, но нетрудоспособные дети не получают никакой помощи, несмотря на то, что на это есть постановление партии и правительства. Отец мой работал в колхозе конюхом. Он работал до тех пор, пока не заболел, но когда он заболел, то председатель колхоза отказал ему давать помощь и в результате отец истощал и умер. Я получил телеграмму и поехал домой. Я когда приехал домой, то застал всю свою семью почти мертвую, но я обратился к председателю колхоза, и он выдал мне 8 килограмм муки и пообещал давать на нетрудоспособных по восемь килограмм муки каждый месяц, но когда я поехал, то это все пропало. Когда мать обратилась к председателю по муку, то он категорически отказал.

Причем моей матери 49 лет, и я просил председателя дать ей работу полегче. Он дал, но когда я поехал, то на второй день он снял и посылает в поле пахать, когда она не может по свету ходить. А посею прошу вас тов. Начальник выясните это и дайте хотя какую-нибудь помощь, потому что председатель может какой головотяп, что он так делает. Может он думает: отец умер, так что умрет и мать и кто-либо из семьи. И может быть он думает, что я служу в армии и начну заниматься разлагательской работой. Но пусть он так не думает. Это быть не может, потому что я не кулак и не враг советской власти, я служу в армии,

которая одна в мире и я довольно знаю кому служу и за что служу. Я честно выполняю свой долг перед лицом трудящихся.

Прошу не откажите моей просьбе.

Красноармеец Ляуш.

Дайте ответ.

Мой адрес ст. Ярославль  
привокзальное почтовое отделение  
почтовый ящик № 1  
Ляушу Ивану

Адрес моей семьи с. Петрово Петровский сельсовет  
Ляуш Ивга Климовна

*ДАКО. - ф.П-316. - Оп. 1. - Од.зб. 24. - Арк. 173, 173 зв.*

### **№ 98**

**Лист голови Новоукраїнської районної контрольної комісії  
робітничо-селянської інспекції Мельниченка до Одеської  
обласної контрольної комісії робітничо-селянської інспекції з  
приводу голодування працівників суду і прокуратури,  
керівних працівників району**

*[1933 р.]*

Совершенно секретно  
Одесской обл КК РКИ

На № 08.26.5.

Новоукраинская рай КК РКИ сообщает, что по письму Уч. прокурора от 13.05.1933 года нами ничего не сделано. Во-первых, потому что в районе нет никаких возможностей улучшить материальное положение работников прокуратуры и суда. Во-вторых, в упомянутом письме прокурора постановлением президиума обл КК РКИ предложено облСнабу улучшить снабжение работников прокуратуры и суда, чего облСнаб ни в какой мере не выполнил.

Кроме того, необходимо дополнить, что не только работники суда и прокуратуры, очень многие работники района находятся в еще более тяжелом положении.

Особенно те товарищи, что присланы из Одессы и других мест, которые не получают ниоткуда никаких продуктов, в том числе и хлеба. Они вынуждены продавать (и уже продали) свое последнее барахло для того, чтобы приобрести хотя бы макухи.

К таким товарищам относятся и 2 инспектора РКК РКИ т.т. Ищенко и Терещенко.

Больше того, руководящие работники, входящие в состав тридцатки, не говоря уже о том, что они получают „паек”, которого хватает на 4-5 дней, по коммерческим ценам, они часто по 10-12 дней также не получают хлеба. И это привело к тому, что у некоторых ответственных работников, имеющих семью в 6-8 душ, дети начинают пухнуть от голода.

И вообще, да будет вам известно, что наш район уже 2 месяца как снят со снабжения хлебом.

Председатель КК РКИ

Мельниченко

*ДАКО. - ф.П-3779. - Оп. 1. - Од.зб. 18. - Арк. 106.*

**№ 99**

**Лист співробітника ДПУ Вірменії Дубініна Кирила  
до начальника політвідділу Трепівської МТС щодо  
надання допомоги його батькам, які голодують**

*[1933 р.]*

Начальнику Политотдела МТС  
на станции Треповка

от сотрудника Армянского ГПУ  
т. Дубинина Кирилла

Уважаемый товарищ, не зная Вашей личности и фамилии, я всё же соизволил писать. Мой отец Р. М. Дубинин живет в колхозе имени Красина, поселок Копани. И я, получая несколько писем с места, в которых мне пишут, что совершенно голодают. А поэтому я обращаюсь к Вам с товарищеской просьбой устроить мою семью хоть в пределах возможности (прикрепить к Рабкоопу), чтобы моя семья имела возможность получать хлеба хоть 200 грамм в сутки. Я бы сам что-нибудь предпринял, но Вы

согласитесь сами, что мне не представляется возможности, потому что слишком далеко (Армения) и отпуска никак не выпрошу.

Я послал отношение за подписью Начальника РО Аллаверды, где он от моего имени просил Вас об устройстве моей семьи, но мне пишут, что отец обращался к Вам и получил ответ, что Вы, якобы, никакого отношения не получали. Если Вы получили и не пошли на встречу, то это не честно, не по-чекистски, а если не получали и не верите этому письму, то я вышлю Вам официальную справку за подписью своего начальника, где и кем я работаю, и, что на основании приказа ОГПУ, члены их семей имеют право пользоваться рабстоловой и кооперативом, а это у Вас есть при МТС.

Надеюсь, что Вы меня вполне понимаете и выражаю надежду, что Вы сделаете хоть немного от Вас зависевшее.

Надеюсь в скором будущем с Вами встретиться, за Ваше внимание к моей семье буду очень и очень благодарен.

С коммунистическим приветом – Дубинин.

Мой адрес:

Город Ереван (Армения)  
Отделение Связи Арм. ГПУ,  
комната № 13.

*ДАКО. - ф.П-316. - Оп. 1. - Од.зб. 9. - Арк. 219.*



**РОЗДІЛ III**  
**Хлібозаготівельна кампанія**  
**на шпальтах місцевих газет**

**№ 100**

**Повідомлення з газети „Чорноморська Комуна” та „Соціалістичний темп” с. Казарня Знам’янського району про низький рівень виконання плану хлібозаготівлі по Казарнянській сільраді Знам’янського району**

*18 січня 1932 р.*

**Ганебні показники –  
доказ опортуністичного нехлюйства**

15 перших днів ударного місяця січня керівники Казарнянської сільради на чолі з секретарем партосередку Тимошевським, уповноваженим РПК Куксенком та головою сільради Калмазом злочинно згаяли й тільки 16 січня довели плани до учасників.

Наслідком цього Казарня захрясла на ганебних показниках, виконавши свій річний план всього навсього на 60,5 %, зокрема з пшениці на 61,2 %, з жита – 49,8 %, з фуражних культур – на 68 %. Колгоспи виконали свій хлібоплан на 61,5 %, одноосібники – на 46,2 %, куркулі – на 50 %.

За п’ятиденку з 11 по 15 січня тільки друга та третя бригади заготовили 12 центнерів, з них 6,5 центнерів пшениці, а перша бригада не заготовила жодного кілограма.

Ці ганебні показники – незаперечливий доказ невміння й нехотіння керівників сільради рушити маси в бій за хліб.

Притягнути до права конкретних винуватців, що поставили Казарню під загрозу зриву хлібозаготівель.

*ДАКО. - ф.П-68. - Оп. 1. - Од.зб. 356. - Арк. 30.*

**№ 101**

**Повідомлення з газети "Чорноморська комуна" та "Соціалістичний темп" про звільнення з роботи, накладання дисциплінарних стягнень на керівництво артїлі "Трудова Зірка" за невиконання плану хлібозаготівель**

*18 січня 1932 р.*

**З постанови участкового парткомітету**

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

За невиконання хлібопляну й опортуністичне ставлення до

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

хлібозаготівель уповноваженого парткомітету тов. **Халявку відкликати з роботи**, уповноваженого РПК тов. **Барліта – попередити**.

**Савицького Івана**, що розклався й підупав впливові куркульні, за дезорганізацію хлібозаготівель – **з лав партії виключити**.

Пропонувати партгрупі артілі „Трудова зірка” в найкоротший строк забезпечити виконання плянів хлібозаготівель.

*ДАКО. - ф.П-68. - Оп. 1. - Од.зб. 356. - Арк. 30.*

**№ 102**

**Кореспонденція з газети "Чорноморська комуна" та "Соціалістичний темп" про незадовільну роботу уповноваженого райпарткому та голови артілі "Трудова Зірка" щодо організації виконання плану хлібозаготівель**

*18 січня 1932 р.*

**Опортуністи Барліт і Параскева діють на руку куркулеві**

Уповноважений РПК Барліт та голова артілі „Трудова зірка” **Параскева** не забезпечують виконання хлібопляну, по-опортуністичному розгубилися, керують „взагалі”, пройнялися куркульським впливом. Ні той, ні другий досі не знають колгоспівського пляну хлібозаготівель, обліку хлібозаготівель не проводять, не перевіряють роботу хлібозаготівельних бригад.

Ось наслідки такого опортуністичного керівництва: за 15 днів січня по колгоспу заготовлено лише 10 центнерів сої.

- Що ж маю робити, - скиглив уповноважений РПК Барліт, - адже мені самі колгоспники заявляють, що хліба більше немає...

Негайно вигнати опортуністів-розкладників, що тримають колгосп в полоні злочинного невиконання своїх обов’язків перед державою.

Голубенко, Чекаль, Мусцевий

*ДАКО. - ф.П-68. - Оп. 1. - Од.зб. 356. - Арк. 30.*

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

**№ 103**

**Кореспонденція з газети "Чорноморська комуна" та "Соціалістичний темп" про незадовільну організаційну та масово-роз'яснювальну роботу Казарнянського ССТ по стимулюванню хлібозаготівель**

*18 січня 1932 р.*

**Склали крам на полиці й чекають покупців**

У Казарнянське ССТ одержали крам для стимулювання хлібозаготівель, склали цей крам на полиці й чекають покупців.

Масово-роз'яснювальної роботи не розгорнули.

Провчити твердолобих кооператорів.

Крижанівський

*ДАКО. - ф.П-68. - Оп. 1. - Од.зб. 356. - Арк. 30.*

**№ 104**

**Постанова ЦК КП(б)У про зняття з роботи уповноважених по хлібозаготівлям**

*30 грудня 1932 р.*

**Постанова ЦК КП(б)У  
з 30 грудня 1932 року**

За цілковиту бездіяльність, що призвела до майже цілковитого припинення хлібоздавання в зернорадгоспах, зняти з роботи таких уповноважених, передавши справи про них до ЦКК для розв'язання питання про перебування їх у партії:

1. Т.т. Юшкевича (зав. відділу НКЮста) і Величка (заст. голови ВУСОРу) – уповноважених у радгоспі ім. Косіора.
2. Тов. Гришка (відповідального працівника Укрсадовинтресту) – уповноваженого в Барвенківському зернорадгоспі;
3. Тов. Петруша (Промакадемія) – уповноваженого в криво-різькому радгоспі.

ЦК КП(б)У

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 3 січня 1933 р., №2, стор.3зв,*

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет  
*інв .№ В-820*

**№ 105**

**Постанова Зінов'євського МК ЛКСМУ про участь комсомольців Зінов'євського району у виконанні плану хлібозаготівель**

*31 грудня 1932 р.*

**Про участь комсомолу в хлібозаготівлі**

**Постанова Зінов'євського МК ЛКСМУ  
від 31.12.1932 року**

Участь комсомолу Зінов'євського району у виконанні плану хлібозаготівель залишається і досі абсолютно незадовільною.

Більшість КСМ осередків та надісланих уповноважених МК ЛКСМУ не стали на чолі боротьби з куркулем, саботажниками, куркульськими агентами, ворогами партії та радвлади, які своєю діяльністю зривають виконання річного плану, зривають програму соціалістичного будівництва і організаційно-господарське зміцнення колгоспів.

Цілковите вивершення плану хлібозаготівель до 30.01.1933 року останній термін, який надала партія та уряд Зінов'євській організації, потребує об'єднання всіх комсомольських осередків, кожного комсомольця, зокрема, навколо Ленінської партії у розгортанні жорсткої боротьби з класовим ворогом, куркулем, куркульськими агентами та саботажниками, що, приховуючись, зривають більшовицьке виконання планів хлібозаготівель.

Щоб піднести участь комсомолу у виконанні річного плану хлібозаготівель на цілковите вивершення

**Бюро МК ЛКСМУ ухвалює:**

1. На всіх КСМ зборах разом з колгоспною молоддю проробити постанову бюро МПК від 26.12.1932 р. („Соцнаступ” 28.12), яка є бойовою програмою роботи партійної організації на січень місяць по вивершенню хлібозаготівель.
2. Відзначаючи вирішальне значення штурмової декади вивершення молотьби, переключити 70 відсотків комсомольців до молотарок, розгорнути нещадну боротьбу з втратами, досягти темпів, що відповідали б денному завданню, максимально прискорити перевозку хліба, поставивши комсомольців на возіїв, добитись потрібної швидкості



Розділ III—Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

перевозів та пильного догляду щодо зберігання зерна та догляду коней під час перевозів.

3. Зобов'язати секретаря ЗК ЛКСМ т. Заславського під його особисту відповідальність розробити низку заходів щодо посилення участі комсомолу заводу в допомозі околицям міста у виконанні в термін, встановлений МПК, плану хлібозаготівель. Зобов'язати ФЗУ „Червоної Зорі” вислати не менше 100 чол. у відсталі села для практичної допомоги.

4. Для практичної допомоги від осередків міста колгоспним осередкам в боротьбі за хліб надіслати з студентів 8 бригад у найвідсталіші села: Богодарівка, Германівка, Лозоватка, Сасівка, Козирівка, Аджамка та Грузьке.

5. Т. Хейнсона (осередок ЗВК), що проявив себе, як саботажник хлібозаготівель, не дивлячись на суворі попередження МК ЛКСМУ, тричі відмовився від виїзду на село, як розклавшогося, чужого справі комсомолу з лав комсомолу виключити.

6. Камінського (осередок цукеркової фабрики), що одержав відрядження і 7 днів не виїхав на село, як саботажник, який свої особисті інтереси поставив вище державних, який на фронті боротьби партії і комсомолу за хліб викрив своє класове чуже обличчя, з лав комсомолу виключити.

7. Терзова (осередок Грузького), що, працюючи рахівником колгоспу, заплутав відчітність, цим самим сприяв розкраданню хліба, як ворога робітничого класу з лав комсомолу виключити та притягти до кримінальної відповідальності.

8. Гінкула (с. Грузьке) групорга КСМ групи молотарочної бригади №1 артїлі „Комінтерна”, який провадив куркульську ворожу агітацію, підбурював групу кинуть роботу біля молотарки, як куркульського агента, саботажника хлібозаготівель з лав комсомолу виключити.

Групу бригади №1 артїлі „Комінтерн”, яка примиренськи поставилась до ворожих дій Гінкула, скерованих на зрив плану плану хлібозаготівель, цим самим практично підтримувала та прикривала класового ворога з комсомольським квитком в кишені, розпустити. Зобов'язати бюро осередку колгоспу „Комінтерн” та персонально секретаря осередку Вілінця та уповноваженого МК тов. Кобеця перевірити класове обличчя кожного комсомольця групи, перекинути

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

кращих комсомольців до молотарочної бригади № 1, створивши дійсно міцну групу, яка здатна була б виконувати бойові завдання партії та уряду.

9. Андреева (с. Грузьке), сина поліція, що проліз до комсомолу, використавши комсомольський квиток для ворожої агітації, як чужака та саботажника з лав комсомолу виключити.

10. Корнеева – заступника секретаря осередку Кооптехнікуму, що після неодноразових попереджень з боку МК про надсилку бригади студентів на село під час відпустки, не виконав постанов МК ЛКСМУ, з лав комсомолу виключити. Попередити секретаря осередку Озиря, що після свого приїзду не вжив заходів до Корнеева, як до саботажника хлібозаготівлі та запропонувати йому протягом 6-ти годин виконати завдання МК.

11. Бюро МК попереджує Картузова, уповноваженого МК ЛКСМУ по Шевченківській сільраді, Ємельянова – Лозоватка, Сніжко – Карловка, Ваховського – Лелеківка, що, коли вони найближчими днями не досягнуть повної мобілізації комсомольських осередків на боротьбу за виконання плану хлібозаготівель, то буде поставлено питання про їх перебування в лавах комсомолу.

12. Попередити уповноважених МК ЛКСМУ, що їх робота по організації комсомолу на боротьбу з куркульським саботажом, на повне вивершення плану хлібозаготівель абсолютно незадовільна.

Комсомольська організація, вступаючи в другу п'ятирічку – п'ятирічка побудови безкласового суспільства, повинна ще тісніше згуртуватися навколо партії, ще більше розгорнути організацію широких лав колгоспної молоді на нещадну боротьбу з класовим опором куркульні та його агентури, на вивершенні плану хлібозаготівель і цим самим ще раз довести свою боєспроможність у боротьбі за генеральну лінію партії.

Цю постанову проробити на всіх комсомольських зборах.

Секретар МК ЛКСМ Піпенко

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 3 січня 1933 р., №2, стор.4, інв.№В-820.*

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

**№ 106**

**Постанова Одеського облвиконкому про виселення 140 господарств із сіл Зінов'євського, Новоукраїнського, Знам'янського районів за межі України**

*[1932 р.]*

**Постанова Одеського обласного виконавчого комітету рад, затверджена Раднаркомом УСРР**

За активне, злісне протидіяння хлібозаготівлям, за організацію куркульського саботажу й зрив хлібозаготівель, за порушення закону пролетарської диктатури про охорону соціалістичної власності, за те, що проводили підривну роботу в час осінньої сівби – Одеський облвиконком ухвалив:

Вислати з Одеської області за межі України з конфіскацією усього майна п'ятсот господарств (голів родин разом з родинами) з таких районів області:

**Зінов'євський – село Сасівка – 30 господарств, село Губівка – 30 господарств.**

.... **Новоукраїнський – село Олексіївка – 30 господарств,**

**Знам'янський – село Дмитровка – 50 господарств. ....**

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 1 січня 1933 р., №1, стор.1, інв.№В-820*

**№ 107**

**Постанова Одеського облвиконкому про ув'язнення в концтабір колишніх членів КП(Б)У Одеської обласної парторганізації**

*[1932 р.]*

**Постанова Одеського облвиконкому про ув'язнення в концтабір колишніх членів КП(Б)У**

За саботаж хлібозаготівель, розкрадання державного і колгоспного хліба, за пряму зраду інтересів партії і робітничого класу, Одеський обласний виконавчий комітет рад ухвалив:

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

Колишніх членів партії Одеської обласної парторганізації, вилучених постановою обл. КК від 30 грудня з лав КП(б)У, кількістю п'ятдесят чоловік заключити в концтабір на різні строки.

Голова Одеського облвиконкому – ПАХОМОВ  
Секретар Одеського облвиконкому – ЦЮПАК

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 1 січня 1933 р., №1, стор.1,  
інв.№В-820*

**№ 108**

**Постанова президії з газети "Соціалістичний наступ" про  
виключення з партії ряду осіб**

*[1932 р.]*

**Постанова президії Одеської обласної контрольної комісії**

За зраду інтересів партії і пролетарської держави на фронті боротьби за хліб виключити з партії, як зрадників і куркульських прислужників таких осіб:

Грушанського А. І., Дмитрюка С. П., Цегельниченка А. Ф., Дораша М. М., Климентьєва А. І., Дзюрина Г. Н., Присяжнюка Б. А., Русулова С. Г., Мирзу-Змеул П. І., Валетарського М. А., Шепела П. К., Кривду Г. І., Попушоя В. К., Похило Г. С., Шепела П. А., Гафнера І. І., Грошева І. В., Рудченка І., Левченка А. В., Колесниченко І., Лисенка І. Н., Білоконя А. В., Єфремова П. П., Престинського Н. Т., Колісниченка С. Т., Гарбуза К. С., Ісакова Т. А., Бондаря І. Я., Матроса В. Р., Шевченка Ф. Р., Нерода Г. М., Сирдюка А. С., Бурлаченка П. І., Іванова К. Т., Іванова Г. Т., Самосенюка В. І., Засульського Л. Д., Мирлянова Л. Т., Марченко А. П., Калину П. Я., Колесникова А. Ф., Юрченко І. Т., Брайко І., Шестокрила Ф. Г., Поліщука Н. М., Добровольського І. М., Жосана П. М., Скирту С. В., Озеряна І., Хвилона Г. І.

Голова Одеського облКК КП(б)У – КОНИК

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 1 січня 1933 р., №1, стор. 1,  
інв.№В-820*



**Відомості з газети "Соціалістичний наступ" про перебіг хлібозаготівель по сільрадам Зінов'євського району**

*2 січня 1933 р.*

**Про перебіг хлібозаготівель на 2 січня 1933 р.**

(у відсотках до виконання річного плану)

Бережинська	100,4	Тарасівська	62,5	Федорівська	62,0
П-Званівська	100,3	Аджамська 3	55,9	Зеленівська	61,0
Іванівська	95,4	Козирівська	54,9	Криничуватська	58,6
Окол. міста	95,2			Лозоватська	56,5
Веселівська	94,0	<b>Разом по Зінов. МТС</b>	<b>76,6</b>	Обертасівська	55,2
Масляниківська	92,7			Богодарівська	53,7
Назарівська	88,0	Коротяжська	92,3	Сасівська	49,8
Кгаївська	86,0	Петрівська	90,1	Германівська	45,6
Аджамська 2	81,9	Юр'ївська	89,0		
Високобай- рацька	81,3	Софіївська	85,4	<b>Разом по Компан.МТС</b>	<b>67,7</b>
Великомамай- ська	80,8	Доливівська	79,6		
Черняхівська	80,7	Нечаївська	79,5	Обознівська	93,8
Калинівська	80,4	П-Травен- ська	72,5	Ст.-Данцигська	80,0
Вишняківська	75,3	Жеванівська	72,5	Карлівська	76,2
Аджамська 1	72,8	Федосіївська	70,9	Грузчанська	67,5
Покровська	70,5	Водянська	67,0	Шевченківська	58,4
Лелеківська	69,2	Камишу- ватська	63,7		
Аннінська	69,2	Мар'ївська	62,7	<b>Разом по Шостак.МТС</b>	<b>72,6</b>
Клинцівська	65,3	Губівська	62,3		
				<b>Всього по району</b>	<b>71,7</b>

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 3 січня 1933 р., № 2, стор. 3,  
інв. № В-820*

**№ 110**

**Постанова президії Зінов'євської міськради про поширення  
контрактації з хлібозаготівель на не усупільнені засіви  
колгоспників**

*2 січня 1933 р.*

**Постанова президії Зінов'євської міськради  
від 2 січня 1933 року**

Зважаючи на те, що посіви колгоспників на присадибних та орендованих землях, зокрема, на міських ділянках не були охоплені контрактацією, а через це й не враховані планами хлібозаготівель, президія Зінов'євської міськради, керуючись постановою облвиконкому від 22.12.1932 р. ухвалює:

1. Запропонувати Заготзерно та сільрадам на протязі двох днів виявити та взяти на облік такі не усупільнені та не законтрактовані посіви колгоспників та скласти на них контрактаційні зобов'язання.

2. Встановити строк здачі законтрактованого зерно-хліба до 15-го січня.

3. Залічити здану колгоспниками продукцію вищезазначених не усупільнених площ до плану хлібозаготівель сільрад.

Голова міської ради Стрижак  
Секретар Кішко

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 5 січня 1933 р., № 4, стор. 7зв,  
інв. № В-820*

**№ 111**

**Повідомлення з газети "Соціалістичний наступ" про суд над  
ворогами хлібозаготівельної кампанії та колгоспного  
будівництва артілі "Культурна революція" Клишівської  
сільської ради**

*3 січня 1933 р.*

**Куркуля Голубицького засуджено до розстрілу**

Артіль „Культурна революція” Клишівської сільради план



### Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

хлібозаготівель виконала лише на 60 відсотків. Осінню посівкампанію проведено з недосівом 41 га, зяблеву оранку зірвано.

Це пояснюється тим, що колгосп був засмічений куркулями, які прошившись до керівних посад, робили все, щоб розвалити колгосп, підірвати його господарську міць. Вороги розбазарювали хліб, псували реманент. Куркулі вели розкладницьку роботу серед колгоспників, пиячили. Вони підбурювали колгоспників не виходити на роботу. Куркуль розперезався і не мав рішучої відсічі.

Куркуль Голубицький (родичів якого розкуркулено), проліз на посаду польовода. Аби дати змогу своїм родичам, ледарям розкрадати хліб, він кидав його в степу. Голубицький, як польовод, скеровував всю свою роботу на те, щоб не зібрати врожай, щоб завдати якнайбільше шкоди колгоспові. Він залишив на степу 1,5 га сіна, 2 га магара, 4 га ячменю на призволяще. 10 га ячменю було навмисно так заскиртовано, щоб він згнив.

Бондарев – розкуркулений, твердоздавець, був у висланні, всіх родичів його розкуркулено. І цей ворог робив все, щоб розвалити колгосп. Бондарев по всіх усядах підбурював колгоспників не виходити на роботу, спекулював на труднощах, що сталися унаслідок куркульських маневрів у колгоспі. Він разом з Голубицьким організували зрив осінньої сівби, саботували хлібозаготівлі.

Ємельянов С.Д., будучи завгосподарством колгоспу, робив все, щоб підірвати міць колгоспу. Він розбазарив реманент, розпродував колгоспні кавуни та капусту. Але йому цього було мало. Він далі шкодив. Навмисно склав мокру картоплю в холодний льох і картопля попсувалась. Коли колгоспники зауважили шкідників, він їх брудно лаяв:

– Нехай гине, не ваше діло.

Оця згряя завдала великої шкоди колгоспові, підірвала вчасне виконання хлібозаготівель.

Сесія Одеського обласного суду, виходячи з того, що зараз класовий ворог чинить шалений опір хлібозаготівлям і колгоспному будівництву, зважаючи на те, що обвинувачені соціально небезпечні, присудив:

Куркуля Голубицького Г.Я. до вищої міри соціального захисту – розстрілу; Бондарева П.П. – позбавити волі в далеких

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

місцевостях СРСР на десять років з поразкою в правах та висилкою після відбуття кари на 5 років; Ємельянова С.Д. позбавити волі в далеких місцевостях на 8 років та вислати за межі УСРР на 5 років.

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 3 січня 1933 р., №2, стор. 3зв, інв.№В-820*

**№ 112**

**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про необхідність прискорення організації роботи по виконанню плану хлібозаготівель у артїлі Сасівської сільради після занесення на чорну дошку**

*3 січня 1933 р.*

Через 20 днів після занесення на чорну дошку артїлі Сасівської сільради, що її позбавлено почесного імені Леніна, виконання плану хлібозаготівлі збільшилося лише на 17 відсотків.

Повернення сотень і сотень центнерів пограбованого хліба, що, поруч із закінченням молотьби і розгортанням переобмолоту, є основне джерело вивершення хлібозаготівель, в артїлі не організовано. Крастих, відданих колгоспному будівництву, колгоспників навколо цього важливішого завдання не організовано.

Окремі факти свідчать про спритність класового ворога, що старанно приховав пограбований хліб. Так, у колишнього комірника артїлі Ткаченка Г. (брата розкуркуленого) виявлено закопаний у ямі покрадений хліб. Ткаченко є відкритий ворог колгоспів і радянської влади. Як комірник артїлі він говорив, що в артїлі є 8 комор, коли фактично їх виявлено 18. Ворожа класова рука тут позначилася в тому, що в комори без дахів зсипали кращий хліб, а в справні – озадки, тощо.

В чорних коморах виявлено понад 60 центнерів прихованого хліба.

Ще не весь класово-ворожий елемент викрито в артїлі. Цими днями виявлено куркулів Майбороду та Михайлюка, що, працюючи машиністами, навмисно, щоб зірвати молотьбу, псували машини. Обговоривши на зборах про ці шкідницькі дії Михайлюка та Майбороду, колгоспники ухвалили виключити їх з

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

артілі та прохати відповідні органи вислати цих ворогів за межі району.

Останні дні дають зрушення у молотьбі. Замість 11 годин ранку молотьбу тепер починають о 8-й годині і кінчають пізно увечорі. Коли раніш намолочували за день 10-15 центнерів, тепер намолочують 35-40 центнерів. Збільшився вихід і на роботу, але потрібних темпів у молотьбі ще не набуто.

Надто повільно здійснюються сільрадою репресивні заходи. Ще досі не стягнуто з колгоспників та колгоспу близько 7 тис. карбованців різних боргів. Сільрада і партосередок не пов'язали в одне ціле застосування і доведення до кінця репресій з скупченням кращих колгоспників навколо вилучення пограбованого хліба і набуття потрібних темпів молотьби.

Ці заходи, що повинні забезпечити виконання найближчими днями хлібозаготівель, треба здійснити, не зволікаючи жодного дня.

Грушевський

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 3 січня 1933 р., № 2, стор.3зв, інв.№В-820*

**№ 113**

**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про опір керівництва Староданцигської сільради виконанню планів хлібозаготівель**

*3 січня 1933 р.*

**Сайдель і Штальцер – запеклі вороги**

Вже дві декади минуло, як по Ст. Данцигській сільраді ніякого зрушення в хлібозаготівлях. Голова сільради Штальцер замість хлібозаготівель ... торгує буряками.

Комісія по інвентаризації виявила нестачу 20 центнерів жита та 5 центнерів пшениці.

Але цей факт замазали. Керівник цієї комісії Штальцер не бажає викрити це шкідництво, бо в ньому брав участь голова артiлі Сайдель, що пропив 2 центнера жита.

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

Партосередок не бачить ці класово-ворожі дії, що скеровані на зрив хлібозаготівель, бо він у полоні опортуністичної бездіяльності.

Нещадно покарати ворогів колгоспу Сайделя і Штальцера. Розбити опортуністичний спокій партосередку. Виявити, вилучити весь пограбований хліб.

Тінос, Рема

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 3 січня 1933 р., №2, стор. 3зв, інв. № В-820*

**№ 114**

**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про бездіяльність керівництва артiлі "Перше Травня" Софійської сільської ради та необхідність мобілізації колгоспників по організації вилучення пограбованого хліба**  
*3 січня 1933 р.*

**Коли працюють без активу**

Про розкрадання сотень центнерів хліба в артiлі „Перше травня” Софійської сільради газета нещодавно сигналізувала. Немало пограбували тут державного та колгоспного хліба куркулі, ледарі та симулянти.

Керівництво села на чолі з секретарем партосередку Величко повинно було б вжити всіх заходів, щоб мобілізувати найкращих колгоспників на виявлення та вилучення всього покраденого хліба.

Але цілком формально поставився до цієї роботи секретар партосередку Величко.

Всю увагу було скеровано тільки на молотьбу, яка вже закінчується, а між тим річний план виконано лише на 85 відсотків.

Величко доводить, що організовано б бригад з масовиків, але хліба не виявляють.

Цілком ясно, що без участі активу цю роботу не можна провести.

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

До бригад навіть прошилися такі „активісти” як Кліменко Я., який сам крав хліб і в його брата теж недавно знайдено пограбований в колгоспі хліб.

Кліменко приходить з бригадою увечері і каже:

- І наморилися за цілий день, шукали, шукали і хліба не знаходимо ...

Працюючи з таким „активом”, сільрада спромоглася виявити з десяток пудів хліба.

А тим часом симулянти та ледарі спокійно відпочивають, не виходять на роботу. Симулянти Черевата П. та Тининик Х. мають тільки по три трудовні, Горбенко С. та Тростяна Я. мають теж мізерну кількість трудовнів, на роботу не виходять, навіть жодного разу не працювали біля молотарок.

Ці ледарі зараз живуть не турбуючись, бо вони покрали немало хліба в артілі.

Жінка рахівника Коваленкова, що заплутав облік і потім втік, в колгоспі не працює, але вона має велику кількість хліба. Корову та свиней годує покраденим зерном. Вона навіть одержує частину кормів з артілі.

Софіївська сільрада повинна ще виконати 15 відсотків плану. Єдине джерело – це виявлення покраденого хліба і переобмолот.

До цього завдання партосередок поставився опортуністично, формально, тому-то і наслідки мізерні. Гнати і карати куркульських агентів Кліменків.

Софіївка має всі можливості на строк вивершити річний план і на це треба негайно згуртувати справжній актив.

Зеленський

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 3 січня 1933 р., № 2, стор. 3зв, інв.№В-820*

**№ 115**

**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про саботаж хлібозаготівель в артілі ім.Молотова Першої Аджамської сільради головою правління Дорошенком та засудження дій саботажників колгоспниками**

*3 січня 1933 р.*

**Зрадника Дорошенка – до суворої кари**

На чолі контрреволюційного саботажу хлібозаготівель в артілі ім. Молотова Першої Аджамської сільради стояв голова

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

правління Дорошенко.

Цей ворог, прикриваючись партійним квитком, виконуючи куркульське замовлення, розвалював артіль і підривав хлібозаготівлі.

Він навмисно пускав роботу на самоплив і зірвав збиральну та скиртування, затягнувши їх до пізньої осені, внаслідок чого близько 25 відсотків врожаю гноїлося під дощами. Цю контрреволюційну роботу Дорошенко до останніх днів продовжував.

Щоб зовсім підірвати колгосп він злигався з куркулем Олійником (Олійник мав крамницю, орендував землю, визискував наймитів) і разом з цим запеклим класовим ворогом організував масове розкрадання колгоспного хліба. Олійник одержав від свого приятеля Дорошенка 78 центнерів зерна. Хліб цей глитай Олійник спродував на базарі.

За допомогою зрадника партії Дорошенка Олійник украв у колгоспі великий ремінний приводний пас вартістю в 5 тисяч карб. і теж спродував його на базарі.

Дорошенко весь час обманював партійну організацію, що в нього все гаразд, а тим часом поглиблював зраду, саботуючи молотьбу, розвалюючи колгосп.

Знаючи, що його буде покарано, Дорошенко використовує штамп та печатку, підроблює собі та куркулеві Олійнику документи, краде 300 карб. колгоспних грошей і намагається тікати. Але їх було затримано.

Вчора колгоспники, після виконання денної норми з обмолоту, поспішили на збори, щоб засудити зрадників. Один по одному виступають колгоспники і до краю оголюють контрреволюційні дії Дорошенка.

- Дорошенко знущався з ударників, - каже ударниця Маленкова Паша.

Старий колгоспник, дід Кухта, 62 роки, викриває всю безгосподарність в артілі, згадує про перестої молотарок і чотири скирти погноєного хліба. Розказує про факти зривання хлібозаготівель ворогами. Зупиняючись на роботі колгоспного активу, дід каже:

- Ми активісти погано працюємо, не стежимо пильно за діями класового ворога, а ворог на наших очах призвів до розвалу артіль та обкрав нас. Помилування не може бути. Прохаю суд приговорити до розстрілу шкідників.

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

Чернега, Коваленко, Михайлюк і інші колгоспники дають картину розкрадання хліба. Дорошенко навесні минулого року крав по 20 кг хліба щодня, який надсилали на харчування колгоспників.

Обговоривши на зборах постанову облвиконкому про заключення в концтабір колишніх комуністів – зрадників партії та висилку куркулів, організаторів саботажу – найзапекліших ворогів колгоспного будівництва, збори одногolosно підтримують постанову – ніякої пощади ворогам колгоспного села.

Збори прохають суд застосувати до Дорошенка та Олійника найвищої міри соціального захисту.

Тут же на зборах колгоспники дали зобов'язання до 3 січня вивершити молотьбу, до 20 – хлібозаготівлі. А для цього організують молотьбу на 2 зміни. З почину колгоспника-комсомольця Яровенка утворено ударні бригади з комсомольців та активістів по вилученню розкраденого хліба.

Колгоспники не словами, а ділом повинні здійснити свої зобов'язання. Артіль ім. Молотова мусить не пізніше 20-го вивершити хлібозаготівлі. Трощити куркуля, організувати актив, вилучити пограбований хліб.

Виїзна газета „Штурм за хліб”:  
Черкес, Адамовський, Зейлінгер, Сандомирський

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 3 січня 1933 р., № 2, стор. 3,  
інв.№В-820*

**№ 116**

**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про зобов'язання колгоспників артілей "Друга п'ятирічка" та ім.Сталіна по виконанню плану хлібозаготівель**

*3 січня 1933 р.*

**До 5 січня вивершимо хлібозаготівлі**

- Ми колгоспники артілей „Друга п'ятирічка” та ім. Сталіна Петрівської сільради обговорили на своїх зборах постанову про висилку з нашого району 60 родин саботажників, крадіїв та зривачів хлібозаготівель, а також про заключення в концтабір



Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

зрадників, колишніх комуністів – одногolosно підтримуємо цю постанову. У відповідь на наміри ворогів зірвати хлібозаготівлі, зобов'язуємося до 5 січня вивершити повнотою план з хлібозаготівель, виконавши перед пролетарською державою свій обов'язок.

Щоб виконати це – забезпечуємо 100 відсотків вихід на роботу, день завершувати після обмолоту норми. Молотарочна бригада артiлі „Друга п'ятирічка” на чолі з бригадиром Чухрієм отаборилась на степу. Денні норми з молотби ми вже виконуємо, але на цьому не обмежилися; підсилюємо вивозку хліба з тим, щоб завдання з вивозки хліба було перевиконано.

Доручаємо уповноваженому МПК тов. Катренко, секретарю партосередку Киреєву, голові сільради Бойко щодня перевіряти наше зобов'язання.

- рішучою боротьбою з класовим ворогом, крадіями, саботажниками ми дійдемо перемоги.

Підписали 57 колгоспників-активістів.

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 3 січня 1933 р., № 2, стор. 3, інв. № В-820*

**№ 117**

**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про схвалення колгоспниками с.Губівки заходів щодо ворогів колгоспів та прийняття зобов'язань**

*3 січня 1933 р.*

**Схвалили заходи, вжиті до саботажників**

Губівка, 2 (телефоном). Вчора по всіх артiлях відбулися збори колгоспників з питань хлібозаготівель, пов'язані з постановою облвиконкому про висилку 500 господарств, зокрема 30 з Губівки, які вели розкладницьку роботу та злісно саботували виконання хлібозаготівлі.

По всіх артiлях колгоспники в своїх постановах схвалили заходи, вжиті до ворогів колгоспів.

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

Завершенням молотьби до 5 січня та повним виконанням річного плану хлібозаготівель в січні зобов'язалися колгоспники Губівки – відповісти на постанову облвиконкому.

Активісти артільей „Нове життя” та ім. Якіра оголосили себе за ударників по хлібозаготівлях. Робота коло молотарок проходить в дві зміни. Весь намолочений хліб прямо з під молотарок вивозиться на зсипний пункт. Першого січня відвантажено 180 центнерів хліба.

Літвінов

Газ. „Соціалістичний наступ”, 3 січня 1933 р., № 2, стор.3, інв. № В-820

**№ 118**

**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про організацію роботи по виконанню хлібозаготівель артілями Доливівської сільради у відповідь на постанову облвиконкому про висилку господарств**

*3 січня 1933 р.*

**Ділова відповідь доливівців**

Доливівка, 2. (Телефоном). Вчора по всіх артілях сільради обговорено постанову облвиконкому про висилку 500 господарств з Одеської області, в тому числі 60 господарств Зінов'євського району, за саботаж, шкідництво та контрреволюційну роботу та про заключення в концтабір колишніх комуністів, зрадників партії, найнебезпечніших ворогів робітничо-селянської держави.

Ділом колгоспники Доливівки відповідають на шкідництво класового ворога. Колгоспники артілі „Незаможник”, що вивершила річний план хлібозаготівель, вивозять сьогодні поверх плану – **червону валку** – 100 центнерів хліба.

Колгоспники артілі „Червона хвиля” зобов'язалися до 5 січня вивершити річний план по всіх культурах. Для цього організовано молотьбу на дві зміни.

В артілі „Весела праця”, яка виконала річний план на 68 %, колгоспники зобов'язалися до 15 січня вивершити річний план

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

хлібозаготівель. Вся бригада Дорогового оголосила себе за ударну на молотьбі.

В артілі ім. Шевченка до початку зборів активісти виявили шкідницьку роботу, скеровану на зрив виконання хлібозаготівель.

По горищах кількох комор знайшли поховані 118 центнерів кукурудзи куркульським агентом комірником Кожуховським.

Колгоспники на своїх зборах ухвалили просити міськраду найсуворіше покарати цього ворога колгоспу.

Ударник Ворона на зборах сказав: "Ми працюємо, а куркулі та їхні агенти обкрадають нас, щоб зірвати хлібозаготівлі, підірвати колгосп з середини".

Активіст Попуша зазначає: "Ми повинні за всяку ціну вивершити річний план. Це буде найкраща відповідь на шкідництво ворогів. Кращих колгоспників-ударників треба організувати на розтрощення куркульського саботажу".

Ударник Сірош закликав колгоспників піднести класову пильність, бо куркуль під різними видами маскується, щоб шкодити колгоспу.

Колгоспники ухвалили мобілізуватися на повне вивершення хлібозаготівель до 15-го січня.

Сьогодні по всіх колгоспах ранком розпочали роботу, поударному проводиться молотьба та відвантаження хліба.

Белінський, Назаренко

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 3 січня 1933 р., № 2, стор.3, інв. № В-820*

**№ 119**

**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про необхідність згуртування мас колгоспників навколо активу по організації повернення та вилучення краденого хліба**

*4 січня 1933 р.*

**Десятки тисяч центнерів хліба  
пограбували куркулі і ледарі  
Залучити всіх чесних, відданих колгоспників на організацію  
повернення та вилучення покраденого хліба**

Перші дні січня дають ганебно-недозволене зниження темпів хлібоздавання. 2 грудня відвантажено лише 2 252 центнери проти 4 245 центнера 1 січня та 5700 центнерів 31 грудня 1932 року.

За 2 грудня Аннінська, Вишняківська, Масляниківська, Назарівська, Обертасівська сільради не здали жодного центнера. І зовсім мізерну кількість здали сільради: Лелеківська – 4 центнери, В-Мамайська – 3 центнери, Нечаївська – 4 центнери, тощо.

Денні завдання в січні зриваються. Замість посилити хлібозаготівлі перших днів січня, мобілізувати найширші колгоспні маси навколо постанови облвиконкому на розстрошення куркульського опору, сільради, партосередки, уповноважені МПК зовсім занедбали найважливіший тепер момент боротьби за хліб – вилучення пограбованого хліба і повернення його в хлібозаготівлі.

Адже не секрет, що в районі куркулями, ледарями і симулянтами покрадено десятки тисяч центнерів, а виявлено і вилучено зовсім мізерна кількість.

Усієї важливості цього завдання ще в багатьох сільрадах не зрозуміли. Вичерпання в основному видимих запасів хліба вимагає більшої наполегливості, більшовицької мобілізованості і пильності від усієї парторганізації району в боротьбі за хліб.

Саме тепер район вступає в найвідповідальніший етап хлібозаготівель. Весь пограбований хліб треба виявити і повернути в хлібозаготівлі.

Величезну роль в цьому повинен відіграти колгоспний актив. Треба особливу увагу приділити згуртуванню цього активу з чесних і відданих соціалістичному будівництву колгоспників, вимітаючи з його лав і нещадно караючи класово-ворожий елемент, що прошивається часто в число активістів.

Треба негайно широко розгорнути серед колгоспників роз'яснюючу роботу, що тих, хто добровільно поверне весь покрадений хліб не буде притягнуто до відповідальності. І навпаки, треба суворо карати, як ворогів громадської власності тих, хто злісно ухиляється від повернення пограбованого хліба.

Трощачи куркульський опір, нещадно караючи за найменші прояви потурання цьому опору, широким розгортанням вилучення покраденого хліба і переобмолоту будь-що набути темпи останніх днів грудня.

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 4 січня 1933 р., № 3, стор. 5, інв. № В-820*

**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про крадіжку хліба керівництвом артіль "Бджілка"**

*4 січня 1933 р.*

**Борошно брали, а зерно крали**

При однакових умовах, однаковій урожайності артіль „Червоний Жовтень” Юр’ївської сільради домоглася повного вивершення хлібозаготівель, тоді як артіль „Бджілка” виконала річний план тільки на 77,5 відсотків, хоч молотьбу вже закінчено.

Де хліб артілі „Бджілка”? Цілком видно, що тут класово-ворожі елементи його розкрали, щоб зірвати хлібозаготівлі та підірвати міць колгоспу. Факти це цілком стверджують. Останніми днями почали повертати хліб правлінці, ніби-то незаконно одержаний, а фактично розкрадений.

Завобліком праці, куркуль Чередниченко, що раніш мав млина та вживав найману працю, а зараз причаївся в колгоспі, повернув 6 пудів ячменю. Студник – 7 пудів ячменю, Сорока та Кріпак по 4 пуда жита.

В артілі зерна не видавали, а видавали виключно борошно. Отже, ясно, що цей хліб є пограбований в колгоспі. Колгоспники, дізнавшись про куркульські дії правлінців, обурились та поставили вимогу перед сільрадою: примусити цих ворогів повернути весь покрадений хліб і, в разі це не буде зроблено, притягнути до найсуворішої відповідальності, як ворогів громадської власності.

Партосередок повинен рішуче викрити в масах ці куркульські дії, виявити все кубло, мобілізувати актив на боротьбу за повернення пограбованого хліба з тим, щоб артіль „Бджілка” виконала свій першочерговий обов’язок – хлібозаготівлі.

Михайлюк

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 4 січня 1933 р., № 3, стор. 5, інв. № В-820*

**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про стан роботи по вилученню хліба у Масляниківській сільраді**  
4 січня 1933 р.

**Доки в Масляниківці саботуватимуть?**

- Трохи затихло ... Взагалі ж робимо, тільки слабувато. Отак кажуть у Масляниківській сільраді на запитання, чи розгорнуто боротьбу за вилучення покраденого в колгоспі хліба.

Хлібозаготівлі – це фронт класової боротьби. Куркуль та його недобитки вишуковують всіх способів, щоб прорвати фронт і завдати шкоди.

Керівники ж Масляниківської сільради вважають, що боротьба за хліб, це є обмолот, переобмолот, а там, як кажуть, і з плеч геть. Хліб крадений можна не вилучати.

Ми вже писали раз про Масляниківку, що й уповноважений МПК Журавський і голова сільради Сокурєнко нічого не роблять, щоб провести боротьбу за вилучення покраденого куркулями, ворами, симулянтами, ледарями хліба.

Вже два тижні як організовано три бригади по виявленню краденого хліба. Бригади ці нічого не зробили, коли не рахувати один центнер і кілька кілограмів вилученого хліба.

Воно не дивно. В бригадах нема жодного колгоспника-ударника, до організації бригад підійшли виключно формально. Призначили людей і все.

Широкої масової роботи, залучення активу до роботи бригад нема. Колгоспникам не роз'яснили, що хто добровільно поверне весь покрадений хліб, того до відповідальності не притягатимуть.

Весь покрадений хліб треба забрати. Роботу по вилученню хліба поставити на політичну височінь, бо це є одна з відповідальних ланок хлібозаготівельного фронту.

Сергієнко М.

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 4 січня 1933 р., № 3, стор. 5, інв. № В-820*

**№ 122**

**Повідомлення з газети "Соціалістичний наступ" про виконання плану хлібозаготівель по Зінов'євському району**  
*4 січня 1933 р.*

**За 2 січня вивезено 2 252 центнери**

Річний план хлібозаготівель по району виконано на 3 січня загалом на 72,1 відсотки.

Зокрема, по МТС: Зінов'євській – 76,9 відсотки; Компаніївській – 68,2; Шостаківській – 73,3.

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 4 січня 1933 р., № 3, стор. 5, інв. № В-820*

**№ 123**

**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про виявлення крадіжки хліба в артілі ім. Будьонного Лелеківської сільської ради**

*4 січня 1933 р.*

**Куркульських агентів викрито**

В артілі ім. Будьонного Лелеківської сільради весь час хліб з-під молотарок направляли в колгоспні комори не переваженим. Комірник артілі Баклановський нишком виносив колгоспний хліб та спродував його спекулянтам.

1 січня при перевірці комор було виявлено в коморі, де засипано посівний матеріал, 10 центнерів прихованої пшениці.

Увечері на зборах колгоспного активу, дізнавшись про це шкідництво, колгоспники ухвалили виключити цього ворога з колгоспу та прохати суд суворо покарати крадія.

Тут же на зборах було виявлено розкуркуленого Плюща, що агітував колгоспників не виходити на роботу та підірвав працю біля молотарок. Його виключено з лав колгоспників та схвалено притягнути до суворої відповідальності.



Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

Колгоспники взяли на себе зобов'язання виявленням і вилученням пограбованого хліба, ударним переобмолотом будь-що закінчити на строк хлібозаготівлі.

Партосередок повинен ще ширше викрити в масах дії ворога Баклановського і змобілізувати навколо цього активність колгоспників проти класового ворога, на успішне виконання хлібозаготівель.

Лахман

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 4 січня 1933 р., № 3, стор. 5, інв. № В-820*

**№ 124**

**Список осіб, висланих із сіл Губівки та Сасівки  
Зінов'євського району за зрив та протидію хлібозаготівлям  
згідно з постановою Одеського обласного виконавчого  
комітету**

*4 січня 1933 р.*

**Список висланих із Зінов'євського району**

<b>Із Губівки</b>	<b>Із Сасівки</b>
1. Момот Михайло Гнатович	31. Машуровський Микола Кирилович
2. Момот Степан Акимович	32. Машуровський Іван Кирилович
3. Момот Гаврило Єфремович	33. Гусак Федот Минович
4. Бузик Панас Іванович	34. Майборода Іван Тимофійович
5. Погожий Лука Гордійович	35. Михайлюк Никифір Методійович
6. Семенів Полікарп Іванович	36. Коцюрба Тимофій Самойлович
7. Пикаш Федір Олександрович	37. Ткаченко Гнат Іванович
8. Пикаш Микита Олександрович	38. Полішук Степан Дем'янович
9. Касап Михайло Степанович	39. Погрібний Методій Андрійович
10. Бурковин Іван Степанович	40. Півнев Порфирій Кузьмович
11. Черненко Карпо Андрійович	41. Шаповалов Данило Єфимович
12. Заїкін Іван Лазарович	42. Медвідь Антон Іванович
13. Черненко Володимир Васильович	43. Гриценко Пилип Антонович

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

14. Дубина Павло Денисович	44. Дем'яненко Іван Андрійович
15. Пирог Прокофій Володимирович	45. Качаненко Василь Степанович
16. Супрун Сильвестр Семенович	46. Фоміченко Трохим Зіновійович
17. Сотник Микола Олександрович	47. Качаненко Єгор Васильович
18. Данильченко Андрій Зіновійович	48. Поляруш Олександр Васильович
19. Гаморя Ананій Якович	49. Гриценко Єгор Антонович
20. Величко Сава Трохимович	50. Черномаз Віктор Методійович
21. Соченко Іван Васильович	51. Бицюра Василь Макарович
22. Мирошніченко Іван Назарович	52. Д'яченко Василь Михайлович
23. Дубина Василь Євгенійович	53. Богаченко Єфрем Іванович
24. Стародубцев Йосип Кирилович	54. Бандурко Никанор Терентійович
25. Корінь Михайло Йосипович	55. Ремінний Прокофій Євстратійович
26. Кравченко Абрам Онуфрійович	56. Скопенко Данило Васильович
27. Колесник Наум Семенович	57. Бицюра Степан Кирилович
28. Колесник Яків Федорович	58. Кащавський Федір Іванович
29. Заверюха Василь Григорович	59. Кащавський Митрофан Григорович
30. Волкодав Никифор Прокопович	60. Сахно Федосій Ілліч

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 4 січня 1933 р., № 3, стор. 5, інв. № В-820*

**№ 125**

**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про посилення роботи по виконанню планів хлібозаготівель у відповідь на постанову облвиконкому про виселення за межі України ворогів колгоспного будівництва у артілях "Соцнаступ", "За суцільну колективізацію" та ім. Ворошилова**

*4 січня 1933 р.*

**Наша відповідь**

Колгоспники артiлі „Соцнаступ” Покровської сiльради,

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

обговоривши постанову облвиконкому про виселення за межі України ворогів хлібозаготівель та колгоспного будівництва, зобов'язалися з корінням виривати будь-яке намагання ворога пошкодити успішному ходу молотби та хлібозаготівлям. Колгоспники зобов'язалися за 2-3 дні рапортувати про вивершення хлібозаготівель, щоб потім розпочати готування до наступної весняної посівкампанії.

В артїлі ім. Ворошилова та „За суцільну колективізацію” Покровської сільради після обговорення постанови колгоспники, схваливши цілком заходи репресій, з великим завзяттям взялися до молотби. Якщо раніш відсоток виходу на роботу був 75-80, то тепер стовідсотковий. Робочий день починається о 7 годині і закінчується лише після виконання денної норми молотаркою.

Ковальов П.

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 4 січня 1933 р., № 3, стор. 5, інв. № В-820*

**№ 126**

**Постанова президії Зінов'євської міськради  
про переобмолот соломи та полови**

*4 січня 1933 р.*

**Постанова президії Зінов'євської міськради  
від 4 січня 1933 року**

Враховуючи, що молотба хліба по району напередодні закінчення, запропонувати земвідділу та дирекції МТС організувати переобмолот всієї соломи та полови незалежно від висновків бракеражних комісій, підкресливши при цьому, що вся половина підлягає переобмолоту, а не перевіянню.

Зобов'язати всіх голів сільрад та уповноважених міськради протягом 3-х днів облікувати всю кількість соломи та полови (в тоннах) та встановити контрольні завдання на одержання зернохліба від переобмолоту й окремо полови. Всі ці матеріали негайно подати до земвідділу для затвердження президією міськради.

Розділ III—Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

Зобов'язати голів сільрад, уповноважених міськради та участкових пом. директорів протягом 3-х днів скласти та погодити з дирекцією МТС оперативні плани переобмолоту й подати до земвідділу для затвердження їх президією міськради, заборонивши витрачання непереобмолоченої соломи й полови.

Всі бракеражні комісії розпустити.

Запропонувати земвідділу протягом однієї доби облікувати всю переобмолочену соломку й полови (переобмолочену, а не перевіяну) і надалі подавати до президії міськради зведення про переобмолот наростаючими підсумками.

Голова міськради  
Секретар

Стрижак  
Кішко

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 6 січня 1933 р., № 5, стор. 9зв, інв. № В-820*

**№ 127**

**Стаття з газети "Соціалістичний наступ" про куркульський опір переобмолоту у Зінов'євському районі**

*5 січня 1933 р.*

**По-ударному розгорнути переобмолот**

За зведенням РЗВ на 4 січня по району виконано завдання з обмолоту на 96 відсотків. Є багато сільрад, що обмолот закінчили два, три тижні тому. Здавалося б, що в цих сільрадах та й по всьому району треба було б широко розгорнути переобмолот соломи та полови.

Але справді ударних темпів цієї роботи в районі немає. Куркульський саботаж, що в гострій формі проявлявся в намаганнях зірвати молотьбу, зараз проявляється в намаганнях затримати переобмолот.

Класовий ворог розгорнув шалену агітацію проти переобмолоту, намагаючись довести, що ця робота „безрезультатна”, що мовляв, хліба в соломі та полові нема, і спрямував свою діяльність на дискредитацію цієї роботи, обдурюючи керівників колгоспів і сільрад, що часто починають переобмолот саме тієї соло-

Розділ III—Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

ми і полови, за вказівками саботажників, в якій дійсно таки зерна нема.

Зокрема, великий опір проявляється в переобмолоті полови, мовляв, її треба тільки перевіяти. Практика роботи багатьох колгоспів навпаки доводить про конечну потребу полови переобмолочувати, бо тільки переобмолот дає належний результат.

Бракеражні комісії, що на їх обов'язок покладалося ретельно перевірити наявність зерна в соломі і полові, визначити об'єкти переобмолоту, здебільшого до цієї роботи підійшли формально, визначаючи токи і скирти на „око”, що є по суті саботаж у прихованій формі. Особливо відзначається такою роботою пом-директора Зінов'євської МТС Соловйов.

Не бажаючи і не вміючи викрити в масах куркульські провокаційні наміри зірвати переобмолот, під вплив куркуля підпадають і окремі керівники колгоспів та партійці. Такі факти мають місце у Лозоватці і інших селах.

Куркульські намагання зірвати переобмолот знаходять рішучу поразку там, де до цієї справи підійшли з розумінням усієї важливості цієї роботи. В артiлі ім. Молотова Першої Аджамської сільради за день переобмолот дав 10 центнерів. В артiлі „Паризька комуна” Лозоватської сільради переобмолот дав 54 ц на день. Ці факти рішуче відкидають всякі куркульські розмови про недоцільність переобмолоту.

Завдання партійних осередків, сільрад і уповноважених МПК є в тому, щоб перевірити наслідки роботи бракеражних комісій і організувати по-бойовому переобмолот, розбиваючи і викриваючи в масах всі куркульські намагання зірвати цю важливішу роботу.

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 5 січня 1933 р., № 4, стор. 7, інв. № В-820*

**№ 128**

**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про саботаж завершення хлібозаготівель головою артiлі ім.Леніна Зінов'євського району Пономаренком**

*5 січня 1933 р.*

**Саботажник Пономаренко й досі шкодить**

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

Правління артїлі ім. Леніна (околиці міста) на чолі з комуністом Пономаренком злісно саботує завершення хлібозаготівель.

В постанові міськпарткому ясно відзначено, що ніяких фондів не можна бронювати до повного виконання плану.

А між тим, Пономаренко організував різні фонди, як страховий – 40 центнерів, громадське харчування – 45 центнерів і т. ін. Навіть ці фонди він утаїв, і випадково довідалися про це від рахівника артїлі.

Пономаренко потурає крадіям колгоспного добра. Днями підкуркульник Федорів зірвав замок та вкрав багато кукурудзи з комори. Федорів і зараз працює в артїлі і до нього ніяких заходів не вжито. Всі колгоспники обурені з мовчанки Пономаренка.

Явний саботаж проявляє він в переобмолоті. Ще два тижні тому бракеражна комісія визначила для переобмолоту та перевіювання кілька скирт половини та соломи. І Пономаренко нічого не робить, щоб організувати переобмолот. Навмисно намагається відтягувати і переобмолот.

Саботаж на всіх ділянках боротьби за хліб яскраво свідчить, що Пономаренко зрадник партії, ворог радянської влади. міськКК РСІ та прокуратура повинні рішуче вдарити по ворогові Пономаренко.

План хлібозаготівель по Завадівській артїлі ім. Леніна повинен бути виконаний на строк, визначений міськпарткомом.

Виїзна редакція „Сівалка”

Ількінбард, Ротгайзер

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 5 січня 1933 р., № 4, стор. 7, інв. № В-820*

**№ 129**

**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про саботаж обмолоту хліба головою артїлі ім.Сталіна Коханова**

*5 січня 1933 р.*

**Де провідна роль комуністів?**

Розділ III—Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

Більшість колгоспів району завершили молотьбу, а у Федорівці ще 20% хліба в скиртах, хоч колгоспи Федорівки мали всі можливості, як і інші, вже давно закінчити молотьбу.

Причина в тому, що партосередок не зв'язаний з масами, а куркуль та його агенти шкодять на току. З 25 членів партії в артілях „Перемога”, „Червона весна” та ім. Сталіна жоден не працює безпосередньо на виробництві.

Навпаки, маємо випадки, коли самі комуністи на чолі куркульського саботажу. Голова артілі ім. Сталіна „комуніст” Коханов створює видимість, що він бореться за хліб. Коханов бігає по селу, голосно лає, лякає арештами, тільки невідомо кого, а на токах повна безгосподарність, не виконуються норми з обмолоту, бо то бракує води, то нема горючого.

На току злочинно псують жито, яке розкидано і по ньому ходять та їздять. Кілька разів зверталися колгоспники до Коханова, щоб припинити таке псування хліба, вдарити по конкретних винуватцях. Але все проходить без наслідків. І колгоспники прямо заявляють, що вже обридло про це казати.

Про злочинну роботу Коханова знає секретар партосередку Могильда і не вживає ніяких заходів. Коли тільки хто намагається заявити йому про дії Коханова, то він завжди облає. А уповноважений МПК Бондар осторонь боротьби з саботажем.

Постанова міськпарткому від 28 грудня суворо застерегла керівників Федорівки, але вони своїми діями потурають саботажу.

Чекаємо на негайні заходи від МКК РСІ.

Гришин

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 5 січня 1933 р., № 4, стор. 7, інв. № В-820*

**№ 130**

**Повідомлення з газети "Соціалістичний наступ" про занесення на чорну дошку артілей ім. Леніна Сасівської сільради, „Вільний шлях” Аннінської сільради, „Серп і молот” Коротякської сільради**

*5 січня 1933 р.*

**Чорна дошка**



**Артіль ім. Леніна Сасівської сільради  
Артіль „Вільний шлях” Аннінської сільради  
Артіль „Серп і молот” Коротякської сільради**

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 5 січня 1933 р., № 4, стор. 7,  
інв. № В-820*

**№ 131**

**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про  
саботаж хлібозаготівельних кампаній керівництвом сільради  
та артілі ім.Леніна Сасівської сільради**

*5 січня 1933 р.*

**На словах обіцяють, а на ділі саботують**

Прикриваючись нікчемними обіцянками про посилення темпів хлібозаготівель, завіряючи про відданість партії, керівники колишньої артілі ім. Леніна Сасівської сільради на чолі з секретарем партосередку Настоящим, уповноваженим МПК Вишинським та Красножоном, заспокоївшись на невеликих зрушеннях, по суті саботують хлібоздавання.

Чим, як не саботажем можна пояснити зниження темпів молотьби та відвантаження хліба? 31 грудня було намолочено 42 ц, відвантажено 33 ц, 1 січня намолочено лише 15 центнерів, вивезено 9,5 ц, 2 січня намолочено 14 ц, відвантажено 6,5 ц.

– Тепер вже легше буде працювати, – кажуть керівники Сасівської сільради, ворів-куркулів та шкідників вислано. Не буде кому шкодити ...

Поклавшись на те, що „все спокійно”, керівники притупили класову пильність, гадають, що ворогів справді нема і вже нема кому шкодити. Але факти уперта річ.

Після обговорення постанови облвиконкому, колгоспники зобов’язалися посилити темпи молотьби, але ворожий елемент став на перешкоді. Син дяка – Даниленко О. – тракторист зіпсував трактора, зірвавши молотьбу на кілька днів.

„Спокій” у керівників і щодо боротьби за повернення розкраденого та пограбованого хліба. Вони „поки що” утримуються від цієї роботи. А тим часом по Сасівці хліба багато розкрадено, розбазарено. Адже ж виконання плану залежить і від повернення пограбованого хліба.

Розділ III—Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

Масової роботи нема, актив не залучено до вилучення. Бригад не організовано. Колгоспники навіть не знають рішення, що той, хто поверне добровільно хліб, не буде притягнений до відповідальності.

В артїлі ім. Леніна облік заплутано, нема рахівника. Нема навіть кому складати зведень. Сільрада не подбала про охорону майна висланих, майно розкрадають.

Керівники Сасівської сільради гадають, що класова боротьба припинилась, що можна покластись на самоплив, не організувати колгоспників на молотьбу, на вилучення покраденого хліба. Це не що інше, як саботаж, як небажання по-більшовицькому боротися за вивершення хлібозаготівель, за змиття ганьби чорної дошки, за організаційно-господарське зміцнення колгоспу.

Грушевський Я.

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 5 січня 1933 р., № 4, стор. 7зв, інв. № В-820*

**№ 132**

**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про бездіяльність комуністів у боротьбі за хліб в артїлі "12-річчя Жовтня" Великомамайської сільради**

*5 січня 1933 р.*

**Куркульські захисники**

Затягує завершення хлібозаготівель по В.-Мамайській сільраді артіль „12-ти річчя Жовтня”, що виконала план тільки на 70 %, в той час, як артїлі „Червоний колос” та ім. 50-ти річчя Сталіна цілком вивершили хлібозаготівлі.

Класовий ворог найбільше шкодив артїлі „12-ти річчя Жовтня”.

В цю артіль перекинуто для підсилення хлібоздавання комуністів Швеця і Кучму, але зрушення ніякого нема. Кучма та Швець злигалися з куркулем Колісником і систематично пиячать, замість організації колгоспників на вилучення покраденого хліба. Щоб замаскувати своє вороже обличчя Кучма та Швець створюю-

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

ють видимість боротьби за хліб. Вони навіть намагаються дискредитувати заходи уряду, скеровані на виявлення та вилучення розкраденого хліба.

Збиранням „фунтиків” вони амністують куркулів та ледарів від повернення пограбованого хліба.

Ось, наприклад, 2 січня зібрано 29 фунтів хліба, з них 25 фунтів у Ворони Оксани та 4 фунта у Дашенка Архипа, хоча вони покрали хліб центнерами.

Такі куркульські витівки збирання „фунтиків” скеровані на підрич вилучення покраденого хліба. Дуже дивно чому мовчать партосередок та уповноважений МПК.

Вони повинні не спостерігати такі явища, а вдарити по куркульських захисниках, які зривають хлібозаготівлі. Треба примусити куркулів і ледарів повернути не фунтики, а центнери пограбованого хліба.

Козловський

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 5 січня 1933 р., № 4, стор. 7зв, інв. № В-820*

**№ 133**

**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про викриття і засудження куркулів та застосування репресій і вжиття заходів по завершенню хлібозаготівель в артілі „Серп і молот” Коротякської сільради**

*5 січня 1933 р.*

**Віч-на-віч колгоспники викрили ворогів**

На лаві підсудних – куркулі, що пролізли до артілі „Серп та молот” Коротякської сільради і своїм шкідництвом підточували міць колгоспу, привели артіль до чорної дошки.

Тут в залі суду, перед всіма колгоспниками вони прикидаються такими невинними та незнайками. Але самі колгоспники на суді викрили їх вороже обличчя. Віч-на-віч довели про їх шкідництво.

Ось обличчя ворогів!

Нога Федір – куркуль, проліз до колгоспу та влаштувався на посаді старшого конюха. За чотири місяці праці він довів до

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

загібелі 60 коней. Через дружину він провадив антирадянську роботу.

Колгоспники Сирота В. та Попов І. про це докладно розповіли суду.

Шевченко Дмитро – член правління, куркуль, що прошився на посаду організатора праці, скерував свою роботу на дезорганізацію колгоспних мас, на розвал колгоспу. Він центнерами крав колгоспний хліб, у нього вилучено тільки в одному місці 6 пудів хліба.

Вуйченко І. з першого дня судового слідства намагався обдурити пролетарський суд. Він буцімто не пам'ятає, що його батько був управителем у поміщика Перепилиці та мав 40 га власної землі.

Колгоспники Сокуренько та Сіромаха доводять на суді, як Вуйченко розкрав шлеї колгоспівські, щоб підірвати осінню сівбу, як він влаштовував п'янки та втягував до них колгоспівську молодь, де підбивав її на розкрадання хліба та зрив молотьби.

Хмуренко С. – завобліком праці, прикидається, що він „нічого не знає”, що він ніби-то весь час працював на полі. Він навіть „забув”, як його розкуркулено в 1931 році ...

Колгоспники Гришин та Бойко з'ясовують суду всі махінації Хмуренка.

- Трудодні він навмисно по кілька місяців не записував.

Цей куркуль разом зі своєю дружиною обкрадав колгоспників, всіма заходами зривав хлібозаготівлі.

За вимогою широких колгоспних мас, пролетарський суд суворо покарав ворогів народу.

Ногу Ф. та Хмуренка С. на 10 років кожного позбавлено волі з висилкою після цього в далекі місцевості Союзу.

Шевченка та Вуйченка засуджено на 7 років кожного та після відбуття до висилки на 5 років кожного.

.....

Після занесення на чорну дошку артілі „Серп та молот” розпочали застосовувати репресивні заходи до артілі та колгоспників – 15-ти місячний штраф м'ясом та податки.

Актив артілі та колгоспники мобілізувались на ударну роботу, щоб якнайскоріше зняти з себе чорну пляму. Коли раніш за два місяці було відвантажено 60 центнерів, то з часу занесення 27 грудня на чорну дошку відвантажено 165 центнерів.

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

Тепер в артiлі проходить переобмолот та виявлення покраденого й розбазареного хліба.

Колгоспники артiлі „Серп та молот” мають всі можливості ударною працею добитися зняття з чорної дошки найближчими днями. На це вони повинні зараз скерувати всі свої сили, щоб завершенням хлібозаготівель змити з себе ганьбу.

Михайлов О.

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 5 січня 1933 р., № 4, стор. 7зв, інв. № В-820*

**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про бездіяльність керівництва колгоспів Мар'ївської сільради на чолі з комуністами по виявленню та вилученню краденого хліба**

*6 січня 1933 р.*

**Вороги з партквитками**

По колгоспах Мар'ївської сільради молотьбу в основному закінчено, а борг державі складає близько 6 тисяч центнерів. Демобілізаційні настрої, потурання класовому ворогові – ось що характеризує роботу Мар'ївських „керівників” на чолі з уповноваженим МПК Мойсюком та заступником голови сільради Стовпою.

До виявлення розкраденого та розбазареного хліба керівники сільради ще й не приступали.

В артїлі „Агротехнік” річний план виконано на 58,2 %. Тут вся система обліку була скерована на широке розкрадання хліба. Комірник артїлі Власенко П. – (родич розкуркуленого) злигався з вагарем Лисовенком і разом розкрадали хліб.

При перевірці в коморах знайшли 8 центнерів „лишків”, яких вони не встигли вивезти. А під виглядом „посліду” переховували 40 центнерів чистого зерна, яке вже почало загнивати. Хліб систематично крали при перевозці до зсипного пункту, але комірник Власенко прикривав возіїв-крадіїв, бо вони були його родичі. Возій Шаповалов при перевозці крав хліб, але Власенко йому видавав довідки, що буцімто, хліб був недоважений.

Правління артїлі, на чолі з головою Лисовенком В. потурає крадіям, бо він злигався з кублом ворогів Стовпою А. (член правління), Стовпою Г. (старшим конюхом) та Стовпою В. (завсви-нарнею), родин, яких розкуркулено, і не вживає ніяких заходів, щоб організувати вилучення розкраденого хліба.

Для замилювання очей в цій артїлі організували бригаду, куди ввійшли Цибуленкова (жінка, 57 років) та Кислун (60 років) і комсомолец Любаненко. Звісно, така бригада ходить цілий день без діла, а хліба не вилучають.

Коли ця бригада було виявила у члена правління Наконечника покрадений хліб, то уповноважений населеного пункту Власенко – (син розкуркулених) заборонив вилучати цей хліб.

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

Прикріплені до цієї артілі масовики-організатори Лещинський і Чернега співають куркульських пісень, мовляв, всі чесні і ніхто не крав; прикривають ці всі куркульські дії.

В артілі „Червоний прогрес” та „Жовтень”, де масовиками Короленко та Ситник навіть не організували бригади по вилученню пограбованого хліба. Самі колгоспники-ударники виявили у ледарів 24 пуди покраденого хліба.

Краще по сільраді поставлено роботу в артілі „Ілліч”: тут організовану бригаду з 12-ти найкращих активістів на чолі з ударником Лобзою. Ця бригада вже виявила 9 ям, в яких було закопано 116 пудів хліба. У розкуркуленого Онিকেєнка виявлено в ямі 12 пудів та замуrowаних в печі 6 пудів. Біля однієї скирти соломи ця бригада виявила в ямі 10 пудів пшениці.

Прикріплений до цієї артілі масовик – Яворський замість допомагати, розкладає бригаду. Яворський допомагав ледареві Ігнатенку, у якого він квартирує, красти хліб. Яворський весь час спав на матраці, в якому було заховане ... покрадене жито. Бригада Лобзя викрила це та вилучила пограбований хліб з матраца.

Яворський, Лещинський, Чернега – це вороги з партквітками. Вони найнебезпечніші вороги колгоспів та хлібозаготівель.

Ганебний стан по сільраді створився лише через опортуністичну бездіяльність від керівництва, насамперед, від уповноваженого МПК – Мойсюка.

Негайно змести з фронту боротьби за хліб найнебезпечніших саботажників. Зміцнити партійний провід Мар’ївської сільраді та скерувати активність мас на викриття куркульських ям та сховищ, щоб весь пограбований хліб повернути державі.

Цибіленко, Оноре

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 6 січня 1933 р., № 5, стор. 9, інв. № В-820*

**№ 135**

**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про саботаж керівництвом Першотравенської сільради хлібозаготівельним кампаніям у колгоспах сільради**

*6 січня 1933 р.*

**Потурають куркулеві, саботують**

Розділ III—Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

Першотравенська сільрада заборгувала державі 4 600 цент-



### Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

нерів хліба. Хоч молотьбу кінчають, а річний план хлібозаготівель виконано тільки на 74%.

Сотні і сотні центнерів хліба розкрадено, розбазарено, особливо в колгоспах „Нова праця”, „Живий колос”, ім. Шевченка та комуні ім. Урицького. Про крадіжки хліба багато разів доводили колгоспники сільраді та партосередку, але голова сільради Стерпул та секретар партосередку Троян безвідповідально поставились до цього, й досі не організували колгоспний актив на вилучення покраденого хліба.

До виявлення краденого хліба жодна артіль не приступила, а тим часом куркульня, ледарі, симулянти не припиняють розкрадання.

В артілі ім. Шевченка (найвідсталіша в молотьбі) молотять кілька молотарок, а обліку та охорони хліба біля молотарок не організовано. Голова артілі Біляєв та член правління Хоменко злочинно безвідповідально ставляться, потурають розкраданню.

4 січня дві молотарки працювали, біля них не було терез (вагів), хліб не важили і зсипали його до купи. Хліб цей крали, насипаючи в кишені. Крім цього біля молотарок було знайдено купу прихованого ячменю.

Масовик Околишній потурає крадіжкам. Жодних заходів на вжив, щоб взяти на облік та встановити охорону хліба. Голова артілі Біляєв, не зважаючи навіть на те, що всі п'ять молотарок працюють біля села, ніколи не буває на току, зовсім не контролює, як охороняється зерно.

В артілі „Нова праця” біля молотарок теж залишили без будь-якої охорони купу жита. Вагар, комсомолец Глущенко кинув цей хліб і пішов додому спати.

В комуні ім. Урицького крадуть, ховають та гноять хліб. Газета вже раз писала про це. Але ворожа робота триває. Вчора колгоспники артілі „Червоний трудовик”, що вивершила хлібозаготівлі, виявили 10 центнерів доброякісної пшениці комуні, зхованої в коморі колгоспниці Фесечки.

Голова комуні Суковач навіть не „знав” про цю пшеницю. Пшениця вже почала гнити.

Секретар партосередку Троян говорить, що в артілі „Живий колос” найбільше розкрадено хліба: „я сам чув, як колгоспники казали, що там прямо возами крали хліб”. Але й досі злісно потурає ворожим елементам, не виявляє крадіїв.

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

Партосередок, сільрада навіть не знають своїх активістів, спираються, що голови артільей їх знають, а голови артільей спираються, що бригадири знають.

В Першотравенській сільраді злісно зривають хлібозаготівлі, потурають куркулеві та його агентам, крадуть, приховують, гноять хліб. Треба нещадно з корінням вирвати потурання класовому ворогові.

Виїзна редакція: Пекарський, Сіроженко

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 6 січня 1933 р., № 5, стор. 9, інв. № В-820*

**№ 136**

**Повідомлення газети "Соціалістичний наступ" про засудження куркулів за підлив хлібозаготівлі та шкідництво в артілі "Червоний прапор" Калинівської сільради**

*6 січня 1933 р.*

**Ворожу зграю – покарано**

Згряя куркульських агентів організовано обкрадала колгоспи, підривали хлібозаготівлі. Частина з них посіла відповідальні місця біля молотарки артілі „Червоний прапор” Калинівської сільради.

Озеркин був бригадиром, Козаков – вагарем, Вереїтін – водовозом. Влаштувавшись в такий спосіб, ця трійка систематично впродовж молотьби крапа з-під молотарки пшеницю. Крадена пшениця переходила через Вереїтіна, який був на чолі спекулянтської групи, що складалася з Сметани, Погрібного, Колобанова.

Вони мали свою широку агентуру з Тюпи Василя (сина розкуркуленого), Вовка К., Кожанова О., Дикого Г. та Мумиги Т. Ця агентура постачала навіть аванси під крадений хліб.

Протягом серпня і вересня вся ця згряя покрала сотні пудів хліба, насамперед в артілі „Червоний прапор”, підривала хлібозаготівлі і шкодила колгоспові.

Розділ III—Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

Суд, розглянувши справу, засудив Озеркіна, Козакова на 9 років, Сметану та Тюпу на 8 років, Погрібного на 7 років, Верейтіна на 5 років, у виправно-трудових таборах далеких місцевостей та поразкою в правах на 5 років кожного. Колобанова та Вовка по три роки кожного в загальних місцях ув'язнення. Кожанова та Дикого на два роки кожного. Мумигу та останніх трьох на півтора роки кожного.

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 6 січня 1933 р., № 5, стор. 9, інв. № В-820*

**№ 137**

**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ"  
про необхідність проведення переобмолоту соломи  
і полову в артілі "Шлях до комунізму"  
Шевченківської сільради**

*6 січня 1933 р.*

**Негайно переобмолотити**

В артілі „Шлях до комунізму” Шевченківської сільради безліч хліба пущено в солому та полову. Це шкідництво проводилось під безпосереднім керівництвом саботажника Чередниченка, якого за постановою міськпарткому виключено з партії та постановою облвиконкому заключено до концтабору.

Провід села та артілі не зробив для себе відповідних висновків, щоб розпочати переобмолот соломи та полову. Куркульські елементи розтаскують солому та полову, в яких центнери доброякісного зерна.

Колгоспники та навіть учні шкіл заявили про це секретарю партосередку Міняйлу, щоб припинити розтаскування колгоспного добра, але він не звертає уваги на ці заяви.

Уповноважений МПК Мочалов мусить вжити негайних заходів щодо переобмолоту соломи і полову.

Івановіч Б.

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 6 січня 1933 р., № 5, стор. 9зв, інв. № В-820*



**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ"  
про шкідницькі дії та бездіяльність керівництва  
артілей "Добробут" та "Маяк" Тарасівської сільради  
та керівництва сільради щодо повернення викраденого хліба  
та проведення переобмолоту**

*6 січня 1933 р.*

**Розтягують соломі, де найбільше зерна**

Артіль „Добробут” Тарасівської сільради, виконала річний план хлібозаготівель на 40 відсотків. Чому це так? Де хліб?

На це відповідь дадуть вам ударники, яких в колгоспі немало. Але ці ударники були затуркані куркульською зграєю, що орудувала в артілі.

Ось що кажуть ударники ...

- Був у нас голова Сухоцький та член правління Тихонін. Побратавшись з куркулями, вони шкодили артілі, розбазарювали хліб. Своім приятелям-куркулям видали 36 пудів борошна. В книгах записували, як витрати на... годування коней.

На цьому Сухоцький та Тихонін не зупинилися. Вони вирішили зробити в соломі та полові „запаси” собі і своїм приятелям-куркулям. І ось більше 20 відсотків зерна залишили в соломі.

За розкладання колгоспу, за грабування хліба цих ворогів віддано під суд.

Але що ж робить нове правління, щоб повернути пограбований хліб? Вже десять днів, як закінчили молотьбу, а переобмолот не розпочинають.

Голова артілі Маломуж посилається на помдиrektора МТС Кударенка, що обіцяв дати молотарку. Тим часом ворожі елементи розтягують соломі і саме з тих скирт, де найбільше зерна.

Отак в артілі „Добробут” „борються” за виконання хлібозаготівель.

.....

В артілі „Маяк”, цієї ж сільради, пів скирти ячменю за допомогою голови артілі Завгороднього розтаскали, а з другої пів скирти було намолочено 600 пудів ячменю.

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

Завгородній посилався на те, що цей ячмінь в снопах видавали як корми коням, а між тим його розтаскували ледарі та симулянти.

В артїлі сім скирт треба переобмолочувати. Хоча розпочали цю роботу, але злочинно повільно провадять переобмолот. Працюють всього кілька годин на день. Таким чином намолочується невелика кількість хліба.

Класовий ворог гадюкою сичить на токах, мовляв, даремно переобмолочуємо, даремно витрачаємо час. Це сичання класового ворога треба розбити тільки успішною організацією обмолоту, роботою цілий день.

.....

63 відсотки виконання річного плану по сільраді – це суворе обвинувачення для тарасівського керівництва.

Негайною організацією активу та колгоспників на успішне проведення переобмолоту, на вилучення покраденого та розбазареного хліба Тарасівська сільрада має всі можливості в строк виконати хлібозаготівлі.

І. Абрамов

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 6 січня 1933 р., № 5, стор. 9зв, інв. № В-820*

**№ 139**

**Постанова президії Зінов'євської міської  
контрольної комісії про застосування репресивних  
заходів до керівництва колгоспів та членів партії**

*7 січня 1933 р.*

**Постанова президії Зінов'євської МКК  
від 7 січня 1933 року**

**Конева** – голову колгоспу „Нове життя” Германівської сільради, члена партії 1930 року, за явний саботаж, небажання боротися за хлібозаготівлі; замість організувати по-ударному молотьбу, Конев розклався, ухилявся від виконання завдань партії, подав заяву до партосередку, що не може працювати в

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

колгоспі, чим показав своє класове обличчя, допомагав зривати виконання плану хлібозаготівель – **з партії виключити та віддати до суду.**

Колишнього голову колгоспу „Нове життя” – **Хлистуна**, кандидата партії з 1931 року, за безгосподарність, за злочинне ставлення до збирання врожаю, за погноіння хліба (160 га пшениці та 40 га соняшнику) – **з партії виключити та віддати до суду.**

**Христенка Петра** – завгосподарством артїлі „нове життя”, кандидата партії з 1931 року – за навмисне незабезпечення тракторів паливом, внаслідок чого перестої тракторів призвели до зриву молотьби та хлібозаготівлі, за недбайливе ставлення до коней, за ворожу агітацію – „ми даємо хліб, а нам нічого не дають”, що на ділі скотився в табір класового ворога – **виключити з партії та віддати до суду.**

**Муценка Володимира** – завскладом та члена правління комуни „Степовик”, кандидата партії з 1926 року – за несвоєчасну видачу продуктів комунарам, за постачання продуктами ледарів, симулянтів, чим зривав молотьбу та хлібозаготівлі – **з партії виключити та віддати до суду.**

**Крамаренка Василя** – голову колгоспу „Новий господар” Вишняківської сільради, кандидата партії з 1932 року – за розбазарювання 55 центнерів хліба, за привласнення та спекуляцію колгоспним хлібом, за систематичне пияцтво, хуліганство (бив конюхів), за участь в карному загоні денікінців, виступав проти червоних, за що одержав нагороду, по суті розікрав колгосп, зірвав виконання плану хлібозаготівлі – **з партії виключити та віддати до суду.**

**Парашенка Григорія** – голову колгоспу „Краще життя” Вишняківської сільради, члена партії з 1932 року – за систематичне пияцтво, за явний саботаж хлібозаготівель, за зв’язок з начальником карного денікінського загону, за затиск критики в колгоспі, як ворожого партії елементу – **з партії виключити та віддати до суду.**

**Жученка** – кандидата партії з 1931 року (артіль Леніна Вишняківської сільради) за саботаж хлібозаготівель, служив в карному загоні білобандитів, як класового ворога – **з партії виключити та передати до суду.**

**Холодняка Максима** – завгосподарством артiлі „Краще життя” Вишняківської сільської ради, кандидата партії – за саботаж хлібозаготівлям, за зрив збирання просапних культур, за розкрадання колгоспного хліба, як петлюрівця, прямого зрадника інтересів партії і робітничого класу – **з партії виключити та віддати до суду.**

**Каневського З.** – члена партії ос. Вукоптранс за невиконання постанов МПК та міськради про вивозку хліба з глибинних пунктів, за явний саботаж в роботі та обдурювання – **з партії виключити.**

Масовикам-організаторам по колгоспу „Нове життя” Германівської сільради **Котляревському** та **Хмельницькому** за бездіяльність, за небажання організувати відвантаження зерна з колгоспних амбарів – **оголосити сувору догану з попередженням.**

Голова МКК Євдокимов

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 9 січня 1933 р., № 7, стор. 13, інв. № В-820*

#### **№ 140**

### **Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про бездіяльність комуністів по виконанню хлібозаготівельних кампаній в колишній артiлі ім. Леніна Сасівської сільради**

*9 січня 1933 р.*

#### **Саботаж в Сасівці триває**

Здавалося б, що перебування артiлі колишньої ім. Леніна Сасівської сільради на чорній дощці, застосування в зв'язку з цим репресій, висилка із сільради 30 господарств куркулів, крадіїв, ледарів повинно було б зробити рішучий злам в роботі партійно-радянських організацій Сасівки, в піднесенні трудової дисципліни, в збільшенні темпів молотьби, боротьби за хліб.

Але ні партосередок (секретар Настоящий), ні сільрада (голова Одарченко), ні уповноважені від МПК та МК ЛКСМУ Вішинський, Бойко та інші працівники села не зробили з цього



### Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

належного висновку, працюють так, як працювало попереднє керівництво до занесення артілі на чорну дошку.

Справжньої більшовицької боротьби за хліб в Сасівці немає. Навіть більше того, останніми днями хлібоздавання майже припинили.

Хіба це боротьба за хліб, коли 3 січня відвантажили 6 центнерів, 4 січня – 4,5 центнера, а 5 січня відвантажили тільки 3 центнери 80 кг.

В ці дні артіль зовсім не молотила через поломку трактора.

Це знуцання з постанов партії про хлібозаготівлі, небажання виконувати завдання партії.

Артіль закінчила молотьбу, а плану виконала лише на 50 %. Отже, керівники повинні були б негайно організувати вилучення пограбованого хліба та переобмолот соломи та полови, де залишилось не менше 15 % хліба, але про це тільки розмови йдуть, „обмірковують” справу. Тим часом соломі та полові розкрадають і про охорону скірт ніхто не дбає.

Керівники дільниці МТС Губа, механіки Гриценко та Міланченко працюють з демобілізаційними настроями, мовляв, молотьбу закінчено, треба трактори відправляти у ремонт, а переобмолот хай хтось робить. Це видно хоча б з того, що 4 дні трактор стоїть поламаний, а керівники замість справити трактора, складають акти про його непридатність. Це явний саботаж, і ним керує саботажник з партквитком в кишені Губа.

Повернення розкраденого, розбазареного хліба в Сасівці не починалось. Уповноважений Вішинський щодня складає плани, але конкретної роботи по виявленню розкраденого хліба немає. Жодної бригади не організовано, актив не притягнутий. Колгоспникам не роз'яснено, що, хто добровільно поверне розкрадений хліб, не буде відповідати.

Вішинський в своєму плані тільки на 8 січня намітив скликати збори і поставити про це питання. А хіба не можна було це питання значно раніш в бригадах біля молотарок роз'яснити?

Внаслідок такої „роботи” за весь час виявлено краденого хліба 4 центнери.

А хліб розкрадати продовжують. Димченко В. возив до міста пшеницю, викрав три пуди зерна, намагався продати на базарі.

Розділ III—Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

Бортник Я., родич розкуркуленого, возив зерно, навмисно повернувся, покинув підводу з хлібом й пішов спати.

Відповідальні працівники артїлі по злочинному ставляться до своїх обов'язків. Комірник Смалько Ф. на запитання скільки по коморі хліба, розводить руками:

- Хіба я знаю, ще не перевіряв.

Це свідчить про відсутність будь-якого обліку та охорони хліба.

Поряд з канцелярією артїлі в кімнаті лежить пшениця, двері розкриті, ніхто не доглядає. Члени правління Меланченко та Чорноморченко замість організувати колгоспників на роботу, бігають по селу, утворюючи видимість роботи, приховуючи цим саботаж.

Повідомлення про заборгованість колгоспників ще й досі лежать в сільраді, хоча їх треба було роздати ще тиждень тому.

Дванадцять комуністів Сасівки повинні нарешті зрозуміти всю важливість хлібозаготівельної кампанії. Останні попередження від міськпарткому вимагають негайно по-ударному організувати переобмолот всієї соломи, полови та повернення розкраденого хліба.

Організувати актив, розтрощити вщент куркульський опір та саботаж.

Грушевський Я.

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 9 січня 1933 р., № 7, стор. 13, інв. № В-820*

**№ 141**

**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ"  
про організацію вилучення та добровільного  
повернення краденого хліба у колгоспах першої  
Аджамської сільради**

*2 лютого 1933 р.*

**"Мене підбив куркуль"**

По всіх колгоспах першої Аджамської сільради розгорнуто широку й глибоку проробку рішень січневого пленуму ЦК та ЦК ВКП(б), промову тов. Сталіна та постанову РНК та ЦК

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

ВКП(б) про хлібний податок. Цією проробкою піднято активність колгоспників, насамперед, активу на вилучення пограбованого в колгоспах хліба, на організацію добровільного повернення прихованого зерна. Чесні колгоспники викрили куркулів, ледарів та підкуркульників, що на їхніх очах розікрали сотні центнерів колгоспного хліба і ще з більшою ненавистю вирушили в рішучий наступ на класового ворога, викриваючи та вилучаючи пограбований хліб.

Тепер в бригадах працюють маси чесних колгоспників, що не можуть миритися з ганьбою – невиконанням плану хлібозаготівель. З кожним днем до цих колгоспників прилучаються все нові і нові сили, що звільняються з-під впливу глита, засуджують свої минулі ганебні дії, добровільно повертають покрадений хліб і активно працюють на вилученні пограбованого хліба у куркулів та ледарів.

Колгоспник з артїлі "Ударник ланів" Коваленко заявив: "Мене підбив куркуль і я крав хліб. Але тепер я зрозумів, що був під впливом куркуля. Я бідняк, хочу йти разом з чесними колгоспниками та будувати більшовицькі колгоспи, як про це сказав тов. Сталін і тому добровільно повертаю вісім пудів краденого хліба".

Колгоспник артїлі ім. Чубаря – Куропятник відкопав 6 пудів зерна, приніс його в бригаду та став активно працювати по вилученню хліба.

"Годі розтаскувати колгоспне добро! Ганьба бути під впливом куркуля", – так сказав колгоспник Богуненко з артїлі "Правда", що приніс шість пудів покраденого в колгоспі хліба.

"Запевняю, що більш не буду ставати на куркульський шлях, а буду з чесними колгоспниками, з комуністичною партією", – так сказав колгоспник Куропятник, показуючи бригаді, де він закопав десять пудів вкраденого хліба.

Колгоспник Павлюченко не тільки здав добровільно прихований хліб, але на зборах розказав всім колгоспникам, як його куркуль Якимаха спровокував на це. Таких колгоспників, як Коваленко, Куропятник, Богуненко, Павлюченко, що вирвалися з-під впливу куркуля, не одиниці. Тільки за два дні внаслідок масової роботи добровільно повернуто покраденого хліба 129 пудів.

Куркульські недобитки в останніх корчах намагаються затримати рух добровільного повернення розкраденого хліба.

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

Але колгоспники, розтрошуючи куркульську провокацію, організувались у бригади, вилучають у куркулів розкрадений хліб.

Куркуль Якимаха під снігом приховав 12 пудів жита. Цей хліб викрито та вилучено. Другий глитай Гребенчук Меркурій не тільки покрав в артілі ім. Чубаря 12 пудів жита, а ще й підбурював чесних колгоспників стати на його шлях.. Це все викрили активісти разом з колгоспниками, що добровільно повернули покрадений хліб.

Колгоспники, активісти домоглися успіху в роботі, тому що бригадири по вилученню розкраденого хліба Синиченко, Зайченко та Хведченко зуміли організувати масову роботу серед колгоспників, довели, що хто добровільно поверне хліб, того не притягатимуть до права.

Уповноважений МПК Костиря та голова сільради Абода керують не з кабінету, а безпосередньо в бригадах, практично допомагають організувати вилучення покраденого хліба ледарями, куркулями.

На цих зрушеннях керівники Аджамки Першої не повинні заспокоюватись. Зрушення в справі організації вилучення та добровільного повернення покраденого хліба треба закріпити. Ще більше натиснути на класового ворога й найближчими днями повнотою вивершити план хлібозаготівель.

Виїзна редакція "Штурм за хліб" - Черкас, Сандомирський,  
Адамовський.

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 2 лютого 1933 р., № 26, стор. 1,  
інв. № В-821*

**№ 142**

**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ"  
про необхідність перебудови роботи керівництва  
Клинцівської сільради та колгоспів по виконанню плану  
хлібозаготівель, вилученню та поверненню  
розкраденого хліба**

*2 лютого 1933 р.*

**Вогонь по саботажниках!**

### Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

Не зважаючи, що Клинівська сільрада має величезний прорив у виконанні плану хлібозаготівель, денні завдання по відвантаженню хліба не виконуються. За одинадцять днів січня денні завдання виконано лише на 40 відсотків.

З шести колгоспів цієї сільради тільки один колгосп ім. Ворошилова впорався з своїми завданнями і вивершив хлібозаготівлі. Хіба в артїлі ім. Ворошилова кращий був врожай, ніж в останніх артїлях? Ні. Врожай був однаковий, але в цій артїлі керівництво на чолі з головою Бірюковою зуміло мобілізувати колгоспників, насамперед актив, на розтрошення саботажу проти куркулів та підкуркульників, що намагалися зірвати виконання плану.

Бірюкова розуміла, що значить виконати державне завдання, і вона за допомогою колгоспного активу, який організувала, билася за кожен кілограм хліба, пильно охороняла, щоб хліб не розкрадався куркулями й ледарями.

Цього ніяк не можна сказати про останні артїлі, де керівництво, притупивши класову чуйність, допустило до розкрадання тисячі пудів колгоспного хліба (про це газета вже писала).

Що зробили керівники колгоспів та керівництво села (уповноважений МПК Селиванов, секретар партосередку Новіков, голова сільради Кучеренко), щоб пограбований колгоспний хліб повернути в хлібозаготівлі? Майже нічого. За два місяці – грудень та січень – вилучено краденого хліба тільки 14 центнер, а в останні дні – нічого.

Причина такого нестерпного відставання у хлібозаготівлях в тому, що керівництво села ще й досі не зламало куркульський саботаж, не організувало актив на вилучення розкраденого ледарями, куркулями хліба, не розгорнуло масової роз'яснюючої роботи серед колгоспників на добровільне повернення краденого хліба. Колгоспникам ніхто не роз'яснював, що, хто добровільно поверне крадений хліб, зовсім не буде каратися і навпаки, той, хто злісно ховатиме хліб від держави, буде жорстоко каратися, як ворог громадської власності.

Керівництво села не спромоглося відшарувати і згуртувати кращих колгоспників.

Правда, в Клинцях скликали збори, але це тільки для того, щоб прикрити свою злочинну бездіяльність в боротьбі за хліб. На зборах говорили "взагалі", не показували конкретних винуватців

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

зриву хлібозаготівель, не показували злісних крадіїв, ворогів народу. Такі збори жодних наслідків не давали і не дають.

Керівники Клишівської сільради повинні зламати куркульський саботаж, в першу чергу, свою демобілізацію, широко розгорнути масову роботу, організувати колгоспні маси, насамперед, актив на вилучення всього покраденого хліба, на добровільне повернення розкраденого хліба, розбиваючи найменші намагання класового ворога підірвати міць колгоспу. Будь що завершити план – таке завдання.

Грушевський,  
Щербина

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 2 лютого 1933 р., № 26, стор. 1, інв. № В-821*

**№ 143**

**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ"  
про вивершення хлібозаготівлі у Обознівській сільраді  
шляхом виявлення та повернення краденого хліба**

*3 лютого 1933 р.*

**Коштом добровільного повернення і вилучення  
краденого вивершили хлібозаготівлі**

В січні Обознівська сільрада наближалась до виконання першочергового завдання – хлібозаготівель. В останні вирішальні дні робота була напружена, відповідальна. І в ці дні класовий ворог – куркуль прикладав всіх сил, щоб затримати повне виконання хлібозаготівель.

Колгоспники активісти, під керівництвом партосередку, глибоко проробивши рішення січневого пленуму ЦК та ЦК ВКП(б), промову тов. Сталіна та постанову РНК і ЦК ВКП(б) про хлібний податок, широко роз'яснили колгоспникам, що, хто добровільно здасть прихований хліб, не буде каратись, ще з більшим ентузіазмом натиснули на класового ворога, розгорнули вилучення покраденого куркулями, шкідниками в колгоспах хліба, по-ударному організували добровільне повернення покраденого зерна.

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

Шевченко Г., колгоспник з артілі "Перемога", на загальних зборах колгоспників признався, що він заховав у лежанці 6 пудів краденої пшениці і тепер здає її, щоб виконати план.

Колгоспник Настоящий з артілі "Новий світ" сказав: "Я не хочу бути шкідником в колгоспі. Моя дружина послухала куркуля і заховала хліб, цей хліб я здаю".

Ковальова С. – колгоспниця, взявши слово на зборах, несміливо сказала: "Я заховала понад п'ять пудів хліба, це мені увесь час не давало спокою, моє сумління підказувало, що я погано зробила, але боялась признатись, щоб мене не покарали. Тепер, коли розказали, що мені нічого не буде, коли добровільно здам хліб, я з великою охотою повертаю хліб".

"Я не тільки повертаю прихований хліб, а й зобов'язуюсь працювати зі всіма чесними колгоспниками по вилученню краденого хліба у куркулів, підкуркульників", – так сказав колгоспник Гришин Д., здавши прихований хліб.

В цей день на зборах близько десяти колгоспників, що були під впливом куркуля, добровільно повернули крадений хліб і стали активно працювати в бригадах по вилученню у куркулів покраденого хліба. Безпосередня участь керівництва села у боротьбі за хліб, чітке, оперативне керівництво бригадами підносило їх боєспроможність, забезпечило успіх.

Зокрема, треба відзначити ударну роботу комсомольського осередку (секретар Гришин), який спромігся широко притягнути колгоспну молодь до боротьби за хліб.

За декілька днів Обознівська сільрада КОШТОМ ДОБРОВІЛЬНОГО ПОВЕРНЕННЯ І ВИЛУЧЕННЯ ПОКРАДЕНОГО ХЛІБА ВИВЕРШИЛА ХЛІБОЗАГОТІВЛІ і зараз по-справжньому готується до весняної сівби.

Методами хлібозаготівель керівництво села мусить будь-що забезпечити найближчими днями повне утворення насінневих фондів.

Грушевський, Яневський,  
Довженко.

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 3 лютого 1933 р., № 27, стор. 1, інв. № В-821*

**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ"  
про бездіяльність керівництва та комсомольського осередку  
с. Жеваново щодо організації виконання хлібозаготівель  
3 лютого 1933 р.**

**Розтрошити демобілізацію**

За весь час по Жеванівській сільраді із сотень центнерів розкраденого куркулями і ледарями хліба вилучено лише 26 пудів. Сільрада ще має великий хлібний борг державі, але хлібозаготівлі останніми днями майже припинились (за останні три дні відвантажено 15 центн.).

Куркульський саботаж хлібозаготівель особливо проявляється у вилученні розкраденого хліба, а керівництво села фактично демобілізувалось. Чого варті заяви уповноваженого МПК Чеклова і голови сільради Олексієнка:

– Ми вже всіх сил прикладами, але наслідків немає,

Навколо рішень січневого пленуму, промови тов. Сталіна і постанови про хлібний податок не організовано колгоспного активу і, навіть, партійна і комсомольська організації не піднесли свою мобілізованість і боєздатність в боротьбі за хліб.

Комсомольський осередок, який раніше брав участь у роботі по вилученню розкраденого хліба, зараз демобілізувався. Комсомолка Чабаненкова Ф., що працює біля молотарки, говорить: "Я знаю, хто крав, бо сама бачила, як недавно крали хліб з-під молотарки". Але вона прикриває крадіїв, ворогів соціалістичної власності, зраджує хлібозаготівлі.

Куркульські недобитки продовжують свою шкідницьку роботу і на переобмолоті. Куркульські агенти Трохимови (батько бригадир, а син тракторист) весь час зривали роботу на переобмолоті. Трохимов обдурював колгоспників, що трактор ніби-то не справний, а сам навмисно виливав бензин, щоб зірвати переобмолот.

Що зробило керівництво, щоб викрити дії класового ворога, щоб показати його лице всім колгоспникам, засудити його? Нічого не було зроблено, і лише три дні тому самі колгоспники викрили шкідників.

Керівництво Жеванової мусить негайно викоринити злочинну демобілізацію в своїх власних лавах, піднести мобілізацію



Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

і боекдатність партійної і комсомольської організацій, розгорнути глибоку проробку рішень пленуму і постанови про хлібний податок, щоб відшарувати і згуртувати кращих колгоспників на боротьбу з куркульським саботажем.

Розгорнути роботу на масове добровільне повернення розкраденого хліба з тим, щоб негайно вивершити хлібозаготівлі і забезпечити успішне готування до весняної сівби.

Виїзна редакція "За міцний колгосп": Сіроженко,  
Зеленський, Медведовський.

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 3 лютого 1933 р., № 27, стор. 3,  
інв. № В-821*

**№ 145**

**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ"  
про крадія колгоспного хліба Логвинова Д.  
в артілі ім. Фрунзе Грузчанської сільради**

*3 лютого 1933 р.*

**Ворога народу Логвинова – покарати**

Логвинов Д. з артілі ім. Фрунзе Грузчанської сільради. неодноразово крав в колгоспі різні продукти і його колгоспники знають, як крадія. Незважаючи на це правління артілі поставило його сторожем біля колгоспного хліба, не дивлячись, що колгоспники були не задоволені з цього.

Логвинов, користуючись своєю посадою, покрав чимало колгоспного хліба.

Першого лютого бригада по вилученню краденого хліба на чолі з Чигрином викрила у Логвинова дві ями, де було 17 пудів зерна.

Крадій Логвинов признався, що він ще 25 пудів краденого хліба продав на базарі спекулянтам.

Колгоспники артілі ім. Фрунзе вимагають нещадно покарати ворога колгоспу, а також притягти до відповідальності правління артілі, яке знало, що Логвинов крадій, а поставило його сторожем біля колгоспного хліба і цим фактично допомагало зривати хлібозаготівлі.

Кобець

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 3 лютого 1933 р., № 27, стор. 3,  
інв. № В-821*

**№ 146**

**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ"  
про бездіяльність керівництва артілі "Вільний шлях"  
Аннінської сільради щодо організації виконання  
хлібозаготівель**

*4 лютого 1933 р.*

**Триває куркульський саботаж**

### Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

Близько два місяці як артіль "Вільний шлях" Аннінської сільради занесено на чорну дошку за саботаж в хлібозаготівлях. Але на сьогодні в цій артілі не тільки не зламано куркульського саботажу, а зовсім злочинно припинили хлібозаготівлі.

Керівники села – уповноважений МПК Фрумкін, секретар партосередку Вишневецький та голова сільради Іваненко замість організувати кращих колгоспників і розтрощити куркульський опір, випустили з-під свого керівництва артіль і виконання плану хлібозаготівель поклали на самоплив.

Голова артілі Нетребенко, користуючись бездіяльністю керівників села, не тільки не бореться за хліб, а став на відвертий шлях зриву хлібозаготівель. Нетребенко каже: "Ми припинили хлібозаготівлі, бо немає чим молотити та й взагалі вже набридло займатися цим питанням, коли б скоріше кінець хлібозаготівель".

Куркульську пісню Нетребенка підтримує масовик Коношко, і вони цілими днями сплять, не бажають організувати маси на боротьбу за хліб.

Зривачам хлібозаготівель, переродженням з партквитками в кишені не дають відсічі і керівники села, та й не дивно, бо сам голова сільради Іваненко каже: "Ми плану не виконаємо – дуже великий ...", а уповноважений МПК, якому партія доручила таку відповідальну роботу, теж поділяє цей куркульський погляд.

Злочинна демобілізованість, розгубленість опанувала керівників, вони опустили руки, нічого не роблять, щоб виконати план. Ось чому в Аннінському, зокрема, по артілі чорної дошки, не працює жодна бригада по вилученню розкраденого куркулями, ледарями хліба, не зважаючи, що саме тут найбільше куркулі та крадії покрали колгоспного хліба.

Переобмолот соломи та полови не організовано. Молотарка не працює через шкідницькі дії тракториста Чепіленка, який свідомо шкодить колгоспові за те, що його матір засуджено, як контрреволюціонерку – ворога народу. Про шкідницькі дії Чепіленка добре знають керівники артілі і села та ніяких заходів не вжили, щоб притягти до відповідальності Чепіленка.

Ці факти яскраво говорять за те, що в Аннінському панує нестерпний саботаж хлібозаготівель і на чолі цього саботажу "комуністи", що зрадили доручену їм партією справу, стали куркульськими агентами.

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

Усі строки для виконання хлібозаготівель минули. Кожний день, кожна година бездіяльності на хлібному фронті – це злочин перед країною, зрада робітничого класу.

Куркульський саботаж хлібозаготівель в колгоспі чорної дошки треба за всяку ціну зламати. Сплатити цілком державі борг за прикладом артілі "Серп і молот" Коротякської сільради, змити з себе пляму ганьби негайно.

Болілай

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 4 лютого 1933 р., № 28, стор. 5, інв. № В-821*

**№ 147**

**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ"  
про організацію роботи з хлібозаготівель  
у артілі "Червона зірка"**

*4 лютого 1933 р.*

**Колгоспники артілі "Червона Зірка"  
ділом відповідають на постанову партії та уряду**

Проробляючи рішення пленуму, доповідь т. Сталіна та постанову РНК та ЦК ВКП(б) про обов'язкову поставку державі хліба колгоспники В.-Байрацької сільради розгорнули боротьбу з класовим ворогом – куркулем, організували добровільне повернення прихованого зерна та вилучають покрадений ледарями, куркулями в колгоспах хліб.

Утворені бригади з кращих активістів-колгоспників на вилучення краденого хліба та добровільного повернення прихованого зерна, розгорнувши масову роз'яснювальну роботу, домоглися успіхів.

Вже добровільно повернуто понад 50 пудів прихованого зерна.

Колгоспники артілі "Червона Зірка" у відповідь на постанову партії та уряду мобілізувалися на боротьбу за хліб, проти куркуля, вивершили річний план хлібозаготівель.

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

Тепер артіль "Червона Зірка" по-ударному готується зустріти більшовицьку весну, щоб як найкраще впоратись з завданнями посівкампанії.

В останніх колгоспах організовано переобмолот на 3 зміни.

Колгоспники працюють вдень і вночі, щоб цими ж днями вивершити план хлібозаготівель і підготуватися до весняної сівби.

Бригада "Соцнаступу"

Заїкін, Фоміцький.

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 4 лютого 1933 р., № 28, стор. 5, інв. № В-821*

**№ 148**

**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ"  
про посилення роботи по вилученню краденого хліба  
та завершення хлібозаготівлі в артілі "14-річчя Жовтня"  
Кгаївської сільради**

*4 лютого 1933 р.*

**Добровільно повертають покрадений хліб**

300 колгоспників артілі "14-ти річчя Жовтня" Кгаївської сільради зібрались обговорити рішення січневого пленуму, промову т. Сталіна "Про роботу на селі" та постанову РНК і ЦК ВКП(б) про хлібний податок.

Артіль вже довгий час в хлібозаготівлях тупцює на місці, виконавши тільки 93 відсотки річного плану.

Кращі колгоспники на зборах ставлять питання руба: будь-що виконати негайно хлібозаготівлі, повнотою переключатись на підготовку до весняної сівби.

- Ми не можемо терпіти такої ганьби; викрити куркулів, ледарів і симулянтів, що покрали хліб. Адже всім відомо, що Олійник куркуль, що причаївся в колгоспі, немало накрив хліба і приховав.

- Ми повинні натиснути як слід на класового ворога, розтрити його опір та поруч з цим організувати добровільне повернення розкраденого хліба.

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

Тут же на зборах 16 колгоспників заявляють про повернення розкраденого хліба, визнають свою велику провину перед колгоспом і державою. Скрипниченко, Гришньов, Сніжкова, Баркар, Карпенко, Гришньов та багато інших повертають розкрадений хліб добровільно.

Довго намагався відкараскатися куркуль Олійник від вимог бригади повернути хліб. Всім запевненням його, що хліба немає, бригада не йняла віри. Довго шукала бригада і нарешті в замаскованій стіні в клуні знайшли прихований хліб.

Колгоспники ухвалили найближчими днями вивершити хлібозаготівлі, повнотою розгорнути підготовку до весняної сівби. Широко розгорнуто роботу бригад по вилученню покраденого куркулями, ледарями та симулянтами хліба, організовано двозмінний переобмолот.

Трошучи опір куркуля і його агентів колгоспники артіль "14-ти річчя Жовтня" під керівництвом партосередку повинні взяті зобов'язання з вивершення хлібозаготівель і готування до весни здійснити повнотою.

Я. Грушевський

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 4 лютого 1933 р., № 28, стор. 5, інв. № В-821*

**№ 149**

**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ"  
про організацію зриву хлібозаготівлі керівництвом  
Германівської сільради**

*5 лютого 1933 р.*

**На чолі саботажу голова сільради**

– Вам треба хліб заготовлять? То й робіть собі. Треба молотити? Організуйте людей на роботу – так говорить голова Германівської сільради Савушкін, замість організувати боротьбу за хліб.

Уповноважений МПК Чумак та секретар партосередку Діденко жодних заходів не вжили, щоб за прикладом інших сільрад згуртувати кращих колгоспників на боротьбу за хліб,

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

організувати добровільне повернення і вилучення розкраденого хліба.

Германівська сільрада найганебніше відстає навіть серед відсталих сільрад району. За останні два тижні тут "заготовлено" 56 центнерів хліба.

Щоб прикрити свою нестерпну бездіяльність днями "керівники" зібрали загальні збори колгоспників. Говорили "взагалі", про хліб, били себе в груди, що за всяку ціну треба вивершити план, а після зборів, зібравшись у голови сільради, пиячили цілу ніч. Другого дня жодна бригада по вилученню розкраденого куркулями, ледарями в колгоспах хліба не працювала. Молотарки стояли.

Про саботаж, демобілізованість керівників Германівки вже неодноразово писала газета "Соцнаступ". Але вони й далі продовжують саботувати, свідомо зривають хлібозаготівлі, готування до весняної сівби. Потрібні негайні висновки щодо керівників Германівки.

Біненко

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 5 лютого 1933 р., № 29, стор. 7, інв. № В-821*

**№ 150**

**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ"  
про невихід на роботу машиніста Непрозваного в артілі  
"Незаможник" Комишуватської сільради**

*5 лютого 1933 р.*

**Непрозваний – класовий ворог**

Артіль "Незаможник" Комишуватської сільради чимало заборгувала державі хліба. Минуле куркульське керівництво на чолі з Поліщуком своїми діями довело артіль до ганебного відставання в хлібозаготівлях.

Тепер колгоспники артілі "Незаможник" , звільнившись від шкідливого керівництва беруться по-ударному за роботу, щоб ліквідувати прорив у виконанні плану, але класовий ворог, що ще залишився в артілі, стає на перешкоді, зриває роботу.

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

Першого лютого колгоспники бригади Музиченкової ще о 8 годині ранку виїхали до молотарки. Трактористи пустили трактора, але роботу розпочато не було можливості, бо машиніст Непрозваний не вийшов на роботу. Довго чекали колгоспники Непрозваного і, не дочекавшись, повернулись додому.

Непрозваний навмисне не вийшов до молотарки, щоб зірвати переобмолот.

Члени правління Савенко та Безуглий, які про це знали, ніяких заходів не вжили, щоб притягти зривача до відповідальності. Треба це зробити негайно.

Шумейко

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 5 лютого 1933 р., № 29, стор.7, інв. № В-821*

**№ 151**

**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ"  
про безгосподарність керівництва Компаніївської МТС**

*5 лютого 1933 р.*

**Винних суворо покарати**

В майстерні Компаніївської МТС вже понад 10 днів лежить сто пудів пшениці, яку скинув з автомашини шофер Іщенко, тому що була несприятлива погода і відвантажувати не було як.

Пшеницю залишили без охорони, і вже велику частину розікрали.

Зараз всі можливості є для того, щоб відвантажити пшеницю, але Іщенко про це зовсім не турбується. Пшеницю і далі розкрадають, розтаскують.

Керівники Компаніївської МТС добре знають про розкрадання пшениці, але жодних заходів не вживають, щоб припинити злочинство та відвантажити пшеницю.

За припущення, розбазарювання, розкрадання державного хліба треба винних шофера Іщенко і керівника майстерні суворо покарати.

Виїзна редакція  
"За міцний колгосп"

Сіроженко,



Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

Медведовський,  
Зеленський

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 5 лютого 1933 р., № 29, стор. 7,  
інв. № В-821*

**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ"  
про бездіяльність керівництва артільей села по мобілізації  
посівного матеріалу Шевченківської сільради**

*9 лютого 1933 р.*

**Куркулі шкодять, а керівники "недобачають"**

Готуватися до весняної сівби в артілях Шевченківської сільради ще не починали. Три артілі сільради не мають посівного матеріалу і, не зважаючи на це, правління злочинно не використовують головні джерела мобілізації насіння.

Бригади по вилученню розкраденого хліба нічого не роблять, ось чому за весь час вилучено краденого хліба тільки 17 центнер, а останніми днями нічого. Постанови січневого пленуму та РНК і ЦК ВКП(б) про хлібний податок не використано, як могутній важіль в мобілізації колгоспних бригад і колгоспників на ударне готування до весняної сівби. Про ці постанови колгоспники нічого не знають.

Керівники артільей та села, притупивши класову пильність, "недобачають" куркулів, які прошилися до артільей і провадять там шкідницьку роботу.

В артілі "Більшовицька єдність" бригадиром біля молотарки до останніх днів працював син куркуля Горобченко, який систематично крав в колгоспі хліб, розкладав роботу в бригаді, а голова артілі Коломієць знав про це та прикривав куркуля.

В артілі "Шлях до комуні" трактористом працює син куркуля Суржик. З його вини п'ять днів стояла молотарка, бо він навмисно виплавив підшипники, а часто не виходить зовсім на роботу і цим зриває роботу цілої бригади.

Особливо погано в артілі "Суцільна колективізація", яка ще не збрала й кілограма насіння. Правління артілі, на чолі з головою Чередниченком, злочинно припинили будь-яку боротьбу за насіння, сподіваючись на те, "що держава дасть".

Керівники села (уповноважений МПК Мочалов, секретар партосередку Міняйло та голова сільради Коваленко ) спокійно спостерігають бездіяльність, не борються проти куркульського вичікування – держати насіння від держави.

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

Шевченківські керівники – це люди, яким дано очі для того, щоб нічого не бачити, не помічати класового ворога, не розуміти, що через їх бездіяльність зривається найважливіше тепер завдання – мобілізація посівного матеріалу.

Кобець

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 9 лютого 1933 р., № 32, стор. 13,  
інв. № В-821*

**№ 153**

**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ"  
про перевірку стану створення посівфондів та підготовки до  
весняної сівби в артіль "Новий світ"  
Обознівської сільради**

*9 лютого 1933 р.*

**Опортуністичний перепочинок**

Сількори, комсомол та члени груп сприяння Обознівської сільради включились до районного рейду перевірки створення посівфондів та готування до весняної сівби.

Бригада рейду почала перевірку артілі "Новий світ".

Під час перевірки виявлено, що артіль, виконавши план хлібозаготівель, не розгорнула як слід боротьбу за збирання потрібного для сівби насіння.

Керівництво артілі не усвідомило того, що утворення посівфондів – найперше завдання в готуванні до весни. Керівники заспокоїлись на виконанні хлібозаготівель, утворили "перепочинок", наслідком чого в артілі ще й досі немає жодного кілограма насіння зернових культур, за винятком городніх, олійних та трав'яних.

План посівної кампанії артіль має, але треба сказати, що з вини земвідділу, який і досі не вирішив питання про відріз артілі 50 га землі, доведення виробничих планів до бригад затримується і про ці плани колгоспники ще не знають.

Бригада рейду, перевіряючи це все, внесла пропозицію: негайно розгорнути роботу по вилученню у куркулів та ледарів краденого в колгоспі хліба, організувати переобмолот на дві

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

зміни, щоб найближчими днями повнотою зібрати та засипати посівний матеріал. Сількори, комсомольці, група сприяння РСІ мобілізуються на виконання цих пропозицій, притягаючи кращих колгоспників.

Міськземвідділу треба негайно закінчити відрізок артілі землі і цим дати змогу артілі своєчасно якнайкраще спланувати весняну засівкампанію.

Учасники рейду:

Правдіна,  
Сміченко,  
Смільняк

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 9 лютого 1933 р., № 32, стор. 13, інв. № В-821*

**№ 154**

**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ"  
щодо притягнення до відповідальності секретаря  
парторганізації Грузчанської сільради за зрив  
підготовки до весняної сівби**

*9 лютого 1933 р.*

**Волонець прикриває куркулів**

Колгоспам Грузчанської сільради треба цієї весни засіяти 3500 га ярини. Здавалося, що керівництво села в першу чергу повинно було б організувати по-ударному готування до весняної сівби, насамперед, збирання потрібного насіння, але керівники села не тільки не борються за насіння, а навіть своїми діями зривають цю відповідальну роботу.

В колгоспах немає жодного кілограма насіння і, не зважаючи на це, секретар партосередку Волонець виступає в ролі "захисника" колгоспників. Він на зборах сказав: "Як це так можна, щоб колгоспники, працюючи цілий день, не одержували хліба в колгоспі, а проїдали свій одержаний".

Волонець відверто став на куркульський шлях, виступав проти вилучення у куркулів та ледарів краденого хліба, проти

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

повернення незаконно одержаного хліба. Брат Волонця, який працює завгосподарством артiлі "Серп і молот", незаконно одержав 144 кілограми хліба і це прикрив секретар партосередку.

В цій же артiлі Волонець розпорядився видати другий раз аванс зерном, і було роздано 150 пудів хліба, тоді коли аванси видавати було заборонено.

Волонця, що прикриває куркулів, що зриває збирання насіння та готування до весни притягти до права.

Бригада "Соцнаступу"

Юхимів,  
Андрiїв,  
Лобода.

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 9 лютого 1933 р., № 32, стор. 13,  
інв. № В-821*

**№ 155**

**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ"  
про бездіяльність керівництва колгоспів Аннінської  
сільради у боротьбі з куркулями та створення  
насіннєвих фондів**

*16 лютого 1933 р.*

**Демобілізаційним настроям нещадного вдару**

Колгоспам Аннінської сільради, щоб забезпечити всю площу під ярий засів, потрібно 842 центнери посівматеріалу. Але боротьбу за насіння в Аннінському не розгорнули, навіть більше того, цю важливу роботу поклали на самоплив, мовляв "держава без насіння не залишить".

Головне джерело мобілізації насіння в Аннінському не використовують. Вилучення розкраденого куркулями, ледарями в колгоспах хліба не організовано, а молотарки працюють, аби працювати. Цим керівники колгоспів та села гадають прикрити свою бездіяльність, створюючи видимість боротьби за насіння.

Наслідком опортуністичної демобілізованості, посівматеріалу є лише 317 центнер, і то другорядних культур, а найважливі-

### Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

ших культур – пшениці, ячменю, вівса, кукурудзи, зовсім немає. За 15 днів лютого зібрано 22 центнери насіння, але знов-таки другорядних культур.

Це в достатній мірі характеризує "боротьбу" за насіння в Аннінському, хоча голова сільради Іваненко самозадоволено заявляє: "Ми розгорнули мобілізацію посівматеріалу, у нас навіть і добровільно повертають покрадений хліб".

Скільки ж повертають і якого хліба? Повертають по кілу, два квасолі, сої тощо.

Це не більше, як маневр класового ворога, який розкрадав центнерами колгоспний хліб, а тепер, щоб показати, що, мовляв, і я теж допомагаю колгоспові засипати насінфонди – здають "добровільно" фунтиками, підбиваючи на це деяких колгоспників.

Ворожих маневрів не викривають керівники Аннінського, і замість по-ударному взятися за вилучення сотен центнерів вкраденого хліба, задовольняються куркульськими жертвами квасолі тощо.

В артілі "Краще життя", якій треба понад 200 центнерів насіння, є лише 37 і то не зернові. Тут крадений хліб не вилучають, молотарка працює з великими перебоями, а голова артілі Діденко та масовик Урсатьєв демобілізувались, хничуть, не дають відсічі класовому ворогові. Тим часом куркульські поплічники роблять свою шкідницьку роботу. Холодійова Н. (чоловіка засуджено за шкідницьку роботу в колгоспі) агітує: "Не виходьте на роботу, все одно нічого не матимете".

Дев'ять комуністів партосередку Аннінського формально розставлені по колгоспах. Робота їх не перевіряється, не контролюється. Деякі комуністи зовсім стоять осторонь готування до весни.

Так, комуніст Лиходід Л. (працює на пошті) жодного партійного навантаження не має. Другий комуніст Мунькевич (заготовач ССТ) ніколи в колгоспі не буває, не знає, що там робиться.

Ось чому в Аннінському ганебно зривають готування до весни, не мають посівматеріалу. Ось чому коні в поганому стані, на коней напали воші, а реманент відремонтовано тільки на 60 відсотків.

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

По сільраді злочинно поставились до рейду, не перетворили його на масовий похід за насіння, не активізували колгоспників на ударне готування до весни.

Нещадною боротьбою з демобілізаційними настроями, передусім серед керівників, на основі глибокої проробки закону про хлібний податок, постанов лютневого пленуму ЦК КП(б)У та постанов пленуму Міськпаркому, треба піднести колгоспні маси на боротьбу з куркулями та їх спільниками, на повну

мобілізацію насіння до 10 березня.

Грушевський,  
Яневський,  
Довженко

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 16 лютого 1933 р., № 38,  
стор. 22, інв. № В-821*

**№ 156**

**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ"  
про організацію підготовки до весняної сівби  
у артілі "Третій вирішальний"**

*16 лютого 1933 р.*

**Готуються по-бойовому**

Колгоспи Бережинської сільради "Червоний хлібороб", ім. Сталіна, "Червона Зірка" та комуна "Єднання" повнотою мобілізували посівний матеріал і тільки п'ята артіль "Третій вирішальний" має 80 відсотків потрібного насіння.

Цих успіхів колгоспники домоглися, насамперед, тому, що вони, усвідомивши всю вагу хлібозаготівель, виконали до строку цей свій першочерговий обов'язок перед державою і відразу заходилися навколо підготовки до весни, передусім мобілізації насіння. Ці успіхи Бережинські колгоспи мають тому, що партосередок міцно зв'язаний з колгоспними масами, зумів мобілізувати комуністів і колгоспний актив на більшовицьке готування до весняної сівби.

Бережинський партосередок невеликий. Тут всього 12 комуністів. Але він міцний і боєздатний. Кожному комуністу дано певну ділянку, робота кожного комуніста щоденно контролюється. Тепер, після того, як в основному посівматеріал вже мобілізовано, партосередок основну свою увагу звернув на охорону посівмату від розкрадання, на остаточне закріплення виробничих бригад, на підготовку тяглової сили і реманенту до сівби.

Комуністу Костантиніву доручено доглядати за охороною та очищенням зерна до сівби по артілі ім. Сталіна; комуніста Пилипенка прикріплено до виробничої бригади і він відповідає за підготовку всієї тяглової сили; комуніст Цуканов в артілі "Третій



Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

вирішальний" відповідає за забезпечення тягловій силі потрібної кількості концентрованих та соковитих кормів. Інші комуністи мають також певні навантаження по бригадах.

Така розстановка сил дає змогу партосередку завжди бути в курсі справи готування колгоспів до весни, своєчасно виявляти недоліки і мобілізувати колгоспні маси на їх виправлення.

Бойову підготовку до весни намагається всіма силами зірвати куркуль та його агенти. Ось, наприклад, Савченко Ярина, чоловік якої втік з колгоспу, веде розкладницьку агітацію серед колгоспників – "Не йдіть на роботу. Так само не дадуть вам хліба". Тихою сапою орудує і підкуркульниця Глушенкова Дуня. Цим класово-ворожим вилазкам партосередок дає відкоша. Але треба ще більше викривати перед масами ворогів колгоспу і підносить лють колгоспників проти куркульських недобитків, що намагають розкласти колгосп зсередини.

В Бережинці є також хиби і недоліки. Погано працює комсомол. Мало уваги приділяє йому партосередок. За останній час в Бережинці змінилося три комсомольських секретаря, яких надсилали з міста, але, які дезертирували з села. Звичайно, вину за це несе міський комітет комсомолу, який формально, не серйозно поставився до добору кадрів на керівну сільську роботу.

Повнотою мобілізувавши протягом найближчих днів насіння по артілі "Третій вирішальний", виправивши на ходу всі недоліки, зміцнивши керівництвом і роботу комсомолу, бережинські колгоспники під проводом свого партосередку повинні весняну сівбу провести також успішно, як вони впорались з хлібозаготівлями.

П-ський

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 16 лютого 1933 р., № 38, стор. 22, інв. № В-821*

**№ 157**

**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ"  
про організацію роботи по мобілізації насінєфондів  
в артілі "Нове життя" Першозванівської сільради**

*20 лютого 1933 р.*

**Є 90 відсотків насіння, б'ємося за 100**

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

Артіль "Нове життя" Першозванівської сільради має весною

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

цього року засіяти 280 га ярини. Щоб забезпечити успішне проведення весняної сівби артіль, в першу чергу, поставила собі за завдання створити сталі виробничі бригади, які б взялися по-ударному за підготовку до весни, в першу чергу, за мобілізацію насінньфондів, що є головне в успішному проведенні сівби. На чолі першої бригади поставлено кращого перевіреного на роботі ударника Тапалова. Перша бригада знає свою ділянку, знає своє завдання з мобілізації насіння і по-ударному бореться за кожний центнер.

Бригаді потрібно 10 центнерів пшениці, є 6, ячменя 60 центнерів, вже є 40, вівса 25 центнерів, якого в бригаді є повністю. Взагалі всіх культур бригада мобілізувала на 90 відсотків і бореться, щоб найближчими днями мобілізувати всі 100 відсотків потрібного насіння.

Колгоспники бригади Тапалова за допомогою партосередку проробили і усвідомили постанови січневого пленуму ЦК і ЦКК ВКП(б), постанову про хлібний податок і відповіли мобілізацією насіння на місці з власних ресурсів.

Основне джерело мобілізації насіння – вилучення розкраденого куркулями, ледарями в колгоспі хліба – центр боротьби за насіння бригади. Днями колгоспники вилучили у крадія Сіваченка І. два центнери зерна, прихованого на горищі.

Бригада також організувала соціалістичну взаємодопомогу від колгоспників і переобмолочує солону та полову.

Колгоспники бригади Тапалова 19 січня обговорили виклик на змагання на кращу боротьбу за насіння колгоспників артілі "Весела праця" Долилівської сільради. Цей виклик бригада підхопила і схвалює пропозицію про розгортання соцзмагання між Зінов'євським та сусіднім районом.

Обговоривши виклик, бригада Тапалова ще з більшим завзяттям бореться за насіння, розгорнула соцзмагання між колгоспниками, щоб найближчими днями завершити цю найважливішу роботу.

Колгоспники бригади Тапалова:

Коваленкова  
Дворовий  
Соколова, Коваленко І.

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 20 лютого 1933 р., № 41,*

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет  
*стор. 27, інв. № В-821*

**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ"  
про бездіяльність керівництва колгоспів  
Вишняківської сільради по створенню насінньфондів**

*21 лютого 1933 р.*

**Нещадно вдарити по опортуністах**

Тиша і спокій в колгоспах Вишняківської сільради. Це в час, коли потрібна напружена боротьба кожного комуніста, мас колгоспників за створення насінньфондів.

Зовсім не випадково у Вишняківці готування до весни розглядають тільки як ремонт реманенту, підготовку коней. Основне і центральне завдання підготовки – насіння не поставлено в центр боротьби партійного осередку і мас колгоспників.

Куркульські розмови, що "насіння дасть держава" у Вишняківці, не тільки ніким не розбиваються, а навіть небажання працювати, потурання саботажу керівництвом приховує паперовими планами і резолюціями.

В артілі ім. Леніна утворено дві бригади, доведено до них завдання мобілізації насінньфондів, складено умови на змагання між цими бригадами, а насіння не мобілізується, бо керівництвом села формально по-бюрократичному поставилось до утворення бригад та керування ними.

Бригада Попова І. повинна мобілізувати насіння 280 центнерів, але жодного кілограма не мобілізувала. Ще 13 лютого бригадир Попов виїхав з села і досі не повернувся. Ось чому з потрібних 560 центнер насіння в артілі є лише 140 і то, переважно другорядних культур.

Ще гірша справа в артілях "Краще життя" і "Новий господар", де, крім картоплі, зовсім ніякого насіння немає.

В полоні демобілізації куркульських настроїв опинилась значна частина керівників колгоспів.

Голова артілі "Краще життя" Катеруша вичікує, коли ж нарешті пришлють нового голову, а голова артілі "Новий господар" Попов А. заявляє куркульською мовою: "Немає у мене надії засипати посівфонди".

Керівництвом села (секретар партосередку Походун) ніякої відсічі куркульським заявам не дають.

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

Не боряться також з ворожими заявами "комуніста" Чорновала, який заявив, що ми вже, мовляв, ставили на зборах питання про повернення краденого хліба в посів, і ставити це знову зайве, бо хліба немає.

Ось другий комуніст-масовик Сафір. Він тільки блукає з одного колгоспу до другого. Всім скаржиться, що він хворий, що треба його відрядити до міста.

У Вишняківці потурають куркульській провокації, зривають боротьбу за насіння. Жодних заходів не вживають, щоб відшарувати кращих колгоспників і рушити з ними на вилучення сотень центнерів хліба, покраденого куркулями, ледарями і симулянтами, і похованого в ямах.

Стан Вишняківки з усією гостротою сигналізує про величезну загрозу на вирішальній ділянці мобілізації насінньфондів та боротьби за весняну сівбу.

Розгромити опортуністичну бездіяльність, згуртувати кращих колгоспників, організувати вилучення розкраденого хліба – бойове завдання нового керівництва Вишняківки.

Прусак

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 21 лютого 1933 р., № 42, стор. 29, інв. № В-821*

**№ 159**

**Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ"  
про розгортання соцзмагання колгоспами Долилівської  
сільради на виклик артілі "Весела праця"**

*21 лютого 1933 р.*

**Викрити всі куркульські ями**

Всі колгоспи Долилівської сільради підхопили виклик на соцзмагання артілі "Весела праця". Комунари комуні "Червоний хлібороб", які вже мобілізували понад 50 відсотків насіння, зобов'язались до 1 березня мобілізувати всі 100 відсотків.

Дві виробничі бригади, що утворено в комуні, розгорнули між собою змагання на повне вилучення покраденого хліба. Днями бригада на чолі з комсомольцем Філіповим викрила у Гури Г. закопану кукурудзу.

Розділ III–Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет

Бригади артiлі "Незаможник" на чолі з бригадирами Донченко Ф. та Лісовецьким зобов'язались у відповідь на виклик колгоспників артiлі "Весела праця" до 10 березня закінчити мобілізацію насінньфонду, підготувати весь потрібний реманент та тягло.

Всі колгоспники Долилівки схвалюють пропозицію про розгортання соцзмагання на повну мобілізацію насінньфондів між Зінов'євським та Новоукраїнським районами. Більшість колгоспників-активістів стали до рейду готування до весни.

Учасники рейду:

Тененика,  
Харченко,  
Сандул.

*Газ. „Соціалістичний наступ”, 21 лютого 1933 р., № 42,  
стор. 29, інв. № В-821*





**РОЗДІЛ ІV**  
**Спогади**  
**очевидців голодомору**

**БЕЗУГЛА (МАЛА) МАРІЯ ІВАНІВНА**

*жителька м. Кіровограда*

Я, Мала (Безугла) Марія Іванівна, 1922 року народження, уродженка м. Кіровограда. Раніше Арнаутівка було пригород Кіровограда, а потім увійшла до території міста. Під час голодомору 1932-1933 років мені було 11 років. Голод дійсно був, переносили великі страждання із-за голоду, хвороб, нестабільності. Голод виник через неврожай, колективізацію, податки, розкуркулення.

Я пам'ятаю, як проходило розкуркулення, бо учні школи були присутні разом з вчителями. У людей забирали все: худобу, знаряддя праці, домашні речі, все, що було в хаті та на подвір'ї. Хазяйки, діти сильно плакали. А ми, дітлахи, їм сильно співчували, бо вони жили з людьми лагідно, були доброзичливі. Вони самі обробляли свої ділянки землі, придбали корівку, конячку, хатку і от їх зараховують до куркулів.

В Масляниківці (сусідній населений пункт з Арнаутівкою) була сім'я куркулів під прізвиськом Коринки. Сім'я складалась з дітей, уже дорослих чоловік 3-4 (точно не пам'ятаю), освічених, працелюбів, сусіди їх обожнювали, вони вчили їх грамоти, давали читати книжки, роздавали їжу.

Сім'я Коринків виростила чудовий сад, де знедолені діти знаходили пожиток.

Цю сім'ю розкуркулили. Люди зі страху почали все ховати, закопувати в землю. Зі страху не вели розмов з рідними, сусідами. Це був жахливий період, обтяжений голодом і несправедливістю. Але люди допомагали одне одному виживати, особливо рідні, ділилися буряками, бо більше нічого не було. В колгосп примушували людей вступати. Частина людей боялася колгоспів, тому ховали своїх корів, але згодом вимушені були йти до колгоспу. Учні школи. в тому числі і я, збирали колоски. Ніхто додому колосків не брав, була неймовірна жорстокість. Все віддавали в колгосп. Слово "Торчсін" я чула, але мої батьки ним не користувались, бо в них нічого не було.

Як вижила наша родина? В сім'ї було 4 дочки, дві з них заміжні, було по одній дитині. Батьки працювали на полі. Сажали городину. Наймалися на підробітки. Дякуючи, що було посаджено на городі буряків, то ми вижили. За хліб і згадки не було. В їжу вживали листя вишні, акації, кульбаби і т.д. Люди

пухли від голоду. Були випадки людодїдства. Це я добре пам'ятаю. В Масляниківці по вулиці (в даний час Кіровоградська) жила сім'я (дядько, тітка, племінник). Моя заміжня сестра жила напроти них. Сусіди замітили, що не видно тітки і дядька. Вони запитали племінника. Він відповів: "Виїхали в село". Перевірка встановила: племінник порубав тітку і дядька, склав в кадушку, посолив і їв те м'ясо.

Багатодітні сім'ї підкидали дітей до лікарні, до шкіл, до приютів, бо прокормити їх були не в змозі. Велика смертність була серед дітей, бо не було чим їх кормити.

Голодомор – це величезна трагедія українського народу, внаслідок якого загинули мільйони людей. Винні в цій трагедії: природні умови (засуха), розкуркулення, зміна власності, а найбільша вина керівництва, які не змогли, а можливо і не хотіли врятувати український народ.

*10 лютого 2008 р.*

### **БОНДАРЕНКО МАРІЯ ОПАНАСІВНА**

*жителька м. Севастополя*

Народилася я в Кіровоградській області Олександрійського району в селі Бандурово.

Голод пам'ятаю дуже добре. Трупні людей, коней, корів, дітей встинали вулиці. Ми жили недалеко від кладовища, деє метрів за 300 від нього. Кожного дня волокли і тягли мертвих. Копали канали та рови і туди скидали трупи. Дуже багато трупів, щось страшне.

Наше село було дуже схильне. Які плани спускали зверху, усі виконували. Але у той рік врожай був не дуже великий ні на пшеницю, ні на картоплю. У нас було своє господарство, батько ще не вступив до колгоспу. Зерна було дуже мало, того, що вродило, хватало нам ледь до Різдва. По осені, як зібрали ті крихи, що вродило, до села приїхала комісія, яка складалась з трьох осіб: один чоловік був місцевий – сільський, другий був із сусіднього села, а третій був з району. Усе, що було в домі, усе забрали. У нас в коморі все було оббито дерев'яними дошками, сама комора ділилась на два відсіки: в одному було 4 пуда ячменю, в другому – 3 пуда пшениці. Ще в коморі стояла дерев'яна діжка, в ній було деє з півтора відра борошна. Ото

зайшла та комісія та каже: "Віддайте лишки." Батько їм відповідає: "Дивіться, де ж ті лишки? Тільки – но до Різдва і хватить тих лишків, а ще й весну треба пережити. У нас четверо їдаків, чим годувати?" То ж забрали все зерно та усе борошно, що було в діжці. Навіть, віником все позмітали, щоб нам, навіть, пилу з борошна, не дай боже, не залишилось. Мама плаче, каже: "Залишить хоть трошечки, щоб назавтра було що їсти". А вони відповідають: "Робітникам у місті їсти нема що". Полізли на горіще, там у нас стояли вулики, а в них мама заховала в один квасоллю, а в другий – сливи сушені, прикрила все це вугіллям. Комісія подивилась, що там вугілля і не стала далі копатися, щоб не забруднитися.

Отож, дитино, хочу сказати, що то не голод був, а геноцид. Бо скрізь в Росії був природній голод, там був страшенний неврожай, а в Україні голод був штучний, бо власті забирали у людей все.

Мама була з заможної родини, в неї в скрині було багато спідниць, хусток, якихось кофт, то вона брала щось з нього та пішки ходила на базар до Кам'янки. Базар був 18 км. від нас і там можна було обміняти лахи на харчі: висівки, якусь крупу. У нас в погребі було трошки буряка та моркви. Мама пекла з них коржики. До Різдва вже нічого не зосталося. То мама брали ту квасоллю з горища, мочила її, варила, потім брала моркву, варила її, потім разом товкла варену моркву та варену квасоллю, мішала. І ту товкачку ми їли три рази на день: тут тобі і сніданок, і обід, і вечеря.

По весні, коли в нас вже, крім мерзлих буряків, нічого не залишилось, ми з батьком брали торби і ходили до лісу збирати куштурбатий сірий мох. Ото той мох сушили, мішали з буряками, якщо мама виміняла крупи, то трішечки добавляли меленої крупи, та й пекли з нього коржики. Нас ще спасала наша теличка (вона у нас була на двох з тітчиною родиною). В кінці березня, коли вона отелилася, в неї з'явилося молоко, то вже по весні в нас було через день трошки молока. Ще по весні ходили на болота та збирали зернятка сої, видобували їх та варили. Коли вже з'явилося листя на деревах, то брали те листя і їли його також.

Брат молодший попух, не міг, навіть, ходити. Ми боялися, що він помре, але тут теличка стала давати молоко, і він видужав від цього молока. А в сусідів було четверо дітей, повесні з них остався один хлопчик, а троє померло.

Та що там казати, страшенний був голод. В 1932 році я була в четвертому класі. Нас було 24 учня, а в кінці четвертого класу нас було вже 11 учнів, 13 померло. В 1933 році не відкрили, навіть, п'ятий клас, бо замало учнів, я знову пішла до четвертого.

Голод був зроблений спеціально. Люди бачили, що забирали геть усе. Не можна було нічого сказати, бо тут же приїжджали з району з ГПУ та забирали. В нас казали: "Прийшов ГПУ, усі діти в кропиву". Боялися люди говорити, моя троюрідна сестра раз сказала про те, що все забирають до нитки, хтось доніс, і її за це вислали з чоловіком до Сибіру. Вони повернулися в Україну тільки в 1968 році. От таке життя було...

Як ми опинились тут, у Севастополі? Старший брат, коли тікав від голоду з села в 1933 році, пішки дійшов до Криму. Зостався у Коктебелі на рибній фабриці. Так і остався там після війни. Забрав до себе молодшого (того, що попух від голоду), той став працювати у міліції. Згодом він перевівся до Севастополя. Тут вже і остався жити. В мене четверо дітей. Коли старший син закінчив школу, він приїхав до дядька в Севастополь поступити в філіал карабельнобудівного інституту, не добрав одного балу (з сільської ж школи), йому запропонували вступити без іспитів до карабельнобудівного технікуму, що він і зробив. Закінчив технікум, став працювати на Севморзаводі. Народилося троє діточок, а дружина була дуже хвора, от і привезли нас з дідом сюди до Севастополя доглядати онуків.

Дуже добре, що ви, молоденькі цікавитесь тим часом. Бідненька наша Україна, скільки випало на її долю! Кажу, що в Росії голод був природній, в нас був штучно зроблений, забирали все, людям нічого не оставляли, то був свідомий геноцид українського народу, бо ми люди горді та самостійні, а це дуже не подобалося. Хотіли, щоб ми підкорилися чужій волі, не вийшло. Я розмовляла і продовжую розмовляти українською мовою, хоч живу в Севастополі вже 25 років. Це моя рідна мова і я її не цураюсь. Я люблю свою країну і пишаюсь тим, що живу в Україні.

**ВАСИЛЬЧЕНКО ГРИГОРІЙ ГРИГОРОВИЧ**

*житель с. Бузова Компаніївського району Кіровоградської області*

Пам'ятаю роки голодомору. Бригада активістів на чолі з головою сільської ради (Абадою) ходили по селі і збирали урожай. Приходили в будь-який час доби, шукали зерно чи будь-які продукти, силоміць відбирали їх. Арештовували, судили, приходили з металевими палицями-щупами і били селян.

Був один випадок: Хруленко Іван схопив сокиру, сів на клунок з кукурудзою і закричав: "Не підходьте, бо всіх порішу!".

Цих собиращів називали активістами. Це переважно молоді односельчани.

Вони залазили в погребі, на горища, заглядали в скрині, бодні, печі – скрізь. Їх було приблизно 8-10 чоловік. Це були наші люди, а з ними голова сільської ради. Заховати майже нічого не можна було. А ховали у лежанках, у печах, у землі.

Агітували людей іти до колгоспу. Викликали у сільську раду і там голова і уповноважений "обробляли" селян. Часом без згоди останніх записували їх до колгоспу. Тим, хто був у колгоспі давали соєву юшку.

У березні-червні 1933 року розпочався голод. Виживав лише той, хто зумів знайти хоч щось їстівне. Вживали в їжу все, що можна було тільки жувати. Їли рослини: кадиш, кульбабу, кротову лободу, коріння горошку мишачого; тварин: їжаків, ховрахів, ворон, сорок, дохлих коней, котів. Шукали запаси мишей і відбирали звідти зерно. З лободи, дикої моркви, кропиви, кори вишні, варили юшку. Я – завдячую ракушкам (беззубкам), яких тоді багато було в Інгулі. Створили навіть пісні:

Якби не ракушки,  
То ми б не жили,  
А то нас ракушки,  
Від голоду спасли.

Їжу можна було виміняти на одяг.

Під час голодомору у селі померло близько тридцяти людей.

Тоді була створена біла спеціальна бригада, виділялася гарба кінна, збирали трупи і скидали в одну могилу. Важкі то були часи. Я згадую з гіркотою на душі.

### **ГАСІЦА ОЛЕКСІЙ СТЕПАНОВИЧ**

*житель с. Лозоватка Ульяновського району*

*Гасіца Олексій Степанович народився 11 березня 1914 року в селі Лозовата Ульяновського району Кіровоградської області. В 1932-1933рр. навчався на курсах трактористів у сусідньому селі Даниловій Балці. До 1937 року, до служби в армії, працював трактористом. В 1941 році добровільно пішов на Велику Вітчизняну війну. В 1947 році повернувся в рідне село. В 1947- 1951 рр. працював трактористом в селі Лозовата. З 1951 року і до пенсії працював на службовій роботі. Зараз проживає в с. Лозовата Ульяновського району Кіровоградської області.*

З 1932 на 1933 рік урожай був непоганий. На мою думку, уряд Радянської держави сам спровокував голод, який почався в 1933 році. Під лозунгом "Хліб потрібен державі" в людей забирали все підряд. Для цього було створена спеціальна комісія, яка різними способами забирала у людей продукти. Якщо хтось говорив, що в нього вже нічого немає, бо все вже забрали, то члени комісії спеціальними палицями (щупами) шукали сховане зерно в хатах, на подвір'ї, в хлівах, на городі. Якщо і після цього нічого не знаходили. то цю людину закривали в приміщенні, де "страшенно гуляли протяги". Після такого покарання багато людей ставали хворими, частина, навіть, вмирала. В цей голодний час люди ходили пухлі. Їли все підряд, все, що могли: худобу, собак, котів, птахів, буряк ... Багато людей вмирало. Померлого замотували в рядно і так клали його в могилу, яка часто не досягала і 1 метра в глибину, тому що не вистачало сил ні копати глибокі могили, ні робити, навіть, труни. Я в цей час знаходився на курсах трактористів у сусідньому селі Данилова Балка. Але мене і моїх товаришів посилали сапати буряк, а не вчитися на трактористів. Їсти нам давали дуже мало і ми також ходили пухлими і їли, що могли. Пізніше нас забрали із сапання буряків і почали вчити на трактористів. Тепер кормили краще: в день давали 1,5 кг. хліба і три рази гарячу їжу.

В кінці 1933 на початку 1934 років людям почали вже видавати зерно. Багато людей зразу ж жменями почали їсти його і на цьому ж місці вмирало. Так після того, як ніби закінчився голод, багато людей ще вмирало.

*5 серпня 1990 р.*

## ГЕРАСЮТА МИКОЛА СТЕПАНОВИЧ

*житель с. Нова Прага*

Я, Герасюта Николай Степанович, в 1922 году родился в Новой Праге Кировоградской области, где проживал в период голода 1933 года.

По совету и просьбе моего друга по лагерной судьбе в концлагере Бухенвальд Плотнира Федора Николаевича решил поделиться своими воспоминаниями о голоде на Украине в 1933 г.

В 1933 году наша семья (мой отец Герасюта С. С., мать Лукерия Онуфриевна, сестра Александра и я) жили в доме тети Бондаренко Евдокии (тети Дуси) по улице Парижской коммуны № 60.

Рядом с домом тети Дуси строила дом семья Мозговых, т. е. соседи двор с двором. В начале голода хозяина этого дома Мозгового неизвестно по какой причине арестовали, и он умер в тюрьме. В недостроенном доме осталась его жена Мозговая с сыном Аркадием, примерно моего возраста.

Однажды в начале весны 1933 года милиция утром что-то искала и постучала в дом Мозговой. Никто не открывал и не обзывался. Тогда милиция вынула окно, и заглянув внутрь, увидела сидящую в доме Мозговую. Женщина сидела и вычесывала из головы вши, не обращая внимания на окружающее вокруг нее. Поэтому посчитали, что она помешалась.

Когда начали обыск, то в спальне нашли у нее засоленное человеческое мясо в макитре (большой горшок), а на печи в окровавленных остатках одежды жертвы, голову женщины и кости ног и рук. Мозговую арестовали, а ее сына Аркадия сдали в детдом, который был на расстоянии 100 м. через дорогу от дома.

Как потом выяснилось, зарубленная женщина была девушка – еврейка, фамилия ее Каганович, которую я хорошо знал в лицо.

Ее семья жила по улице Набережной в Новой Праге. Домик этой семьи (вернее халупа) был во дворе домов, стоящих по этой улице. Семья состояла из старой матери, сына Абрама и этой девушки. Абрам был старше меня. Он не учился, а мальчиком зарабатывал на жизнь на разных работах. А как повзрослел, то работал сопровождающим скота в вагонах с Новой Праги в Ленинград (от Новопражского заготскота). Напарником был с ним Абыякий (впоследствии при немцах стал полицаем). Как я



повзрослел, то подружился с Абрамом и бывал в его доме. Началась война, и я Абрама больше не видел.

А как попала эта девушка – еврейка в дом Мозговой выяснилось так. Когда начался сильный голод, то она с матерью уехала к родственникам. Абрам остался один дома. А когда голод стал свирепствовать, то Абрам закрыл дом и уехал спасаться от голодной смерти.

А через некоторое время его сестра приехала узнать о своем брате. Дом был закрыт и соседи ей сказали, что он уехал около месяца неизвестно куда.

Девушка решила вернуться назад на станцию, и в это время встретила Мозговую, которая уговорила ее переночевать у нее, а утром вместе пойти на станцию, ибо и Мозговая якобы собирается куда-то ехать.

Затем Мозговая уснувшую девушку зарубила топором и с сыном Аркадием засолили мясо, сварили себе человеческого мяса, наелись, а кости и голову завернули в окровавленную одежду убитой девушки и положили в печь, решив, что утром останки тела (голову и кости) унесут куда-либо подальше от дома.

Мозговая умерла в тюрьме от голода, так как в это время арестантов в тюрьме не было чем кормить, а выжить мог лишь тот, кто получал какие-либо передачи извне.

Сын Мозговой Аркадий находился в детдоме и часто приходил к пустому дому истощенный от голода, призраемый детьми в детдоме и вокруг, как людоед. В детдоме тоже нечем было кормить детей, и голодные дети бродили в поисках пищи по огородах людей, живущих поблизости детдома, ели траву, вырывали и ели корни растений, прочее, и, естественно, многие умирали от кровавых поносов и прочее.

Аркадия я видел в последний раз при таких обстоятельствах. Он открыл окно у наших соседей через дорогу. Фамилия их Кузьмины Он влез в дом в поисках пищи. Его поймал сын Кузьминых – Александр. Мы – дети называли его Шуркой. Шурка стал избивать Аркадия так жестоко, что и сейчас я слышу в ушах его страшный крик. Он кричал: "Шурка, у меня уже родных никого нет, возьми камень и убей меня. Убей! Убей"!

Позже в тот голодный год я не стал видеть Аркадия. Наверное, и он умер от голода, как и десятки других детей,

истощенных от голода, опухших, изнеможенных от детских болезней, сильнейшей антисанитарии.

А на место умиравших каждый день детей приводили новые десятки бледных, опухших, оставленных без родителей детей, так как родители умирали от голода. Это страшная картина, которая запомнилась на всю жизнь.

Все это я пишу и знаю довольно точно, так как мой отец, Герасюта Степан Степанович, в то время работал бухгалтером коммунхоза и по совместительству вел бухгалтерию в детдоме (в выходные дни и по вечерам после работы). Поэтому он знал, что там делалось. Заведующая детдомом тогда была женщина по имени Агнеса. Ходила она в кожаной куртке без головного убора, стриженная, что в то время бросалось в глаза (в с. Новой Праге так ходить не было принято).

Далее через четыре дома от нас жил старый врач – Земляницкий (Земницкий Степан Петрович) с женой. Будучи истощенным от голода и, видя, как опухшие люди падают и умирают на улице, он в одно утро не пошел на работу в местную больницу. Жены в это время не было дома. Он перерезал себе на руках вены и истек кровью и умер.

Хоронить умерших в то время не было кому, таких служб не было. Поэтому его жена с соседкой выкопали яму во дворе и без гроба прямо зарыли (похоронили) тело врача.

Рядом с домом Мозгового жил Брайко Василий. У него было трое опухших детей. Дочь Шура умерла, и ее тоже похоронили возле дома, т.е. вырыли яму и без гроба зарыли тело.

Мой соученик Володя Застеба, опухший от голода, умер и похоронен во дворе таким образом. Отец Володи Застебы хороший портной также, опухший от голода, шел по улице. Отойдя от нашего дома, примерно через два дома, упал. Он не смог больше подняться, пробовал несколько раз, и так на улице и умер, не дойдя до своего дома. Он лежал никому не нужный. Только мы, дети, издали смотрели на это. А к вечеру по улице каждый день проезжала телега подбирать умерших, которых не было кому хоронить, т.е. не хоронить, а закопать. Эта телега и подобрала Володиного отца.

Рядом с Брайко (ниже) жили Пашенко. Семья состояла из четырех человек. Выжили только жена и дочь Вера. А муж и сын умерли от голода и закопаны тоже во дворе.

А теперь хочу написать о жизни своих родственников в период голода 1933 года. Как я описал выше, моя семья (отец, мать, сестра и я) жили в Новой Праге, в доме моей тетки (сестры мамы) Бондаренко Евдокии. Мы голодали тоже, как все люди.

Я, как и многие дети, весной 1933 года ел всевозможные травы, корни растений, если от них не тошнило и не было рвоты.

Опухшие мы не были, так как нам очень помогала тетя Дуся. Ее муж, Бондаренко Петр, работал секретарем райисполкома и имел связи с председателями колхозов, которые периодически привозили ему в своих портфелях то килограмм проса или гречихи, а другой раз и килограмм муки. Следовательно, тетя Дуся тайно от мужа (дядя этого не знал) понемногу нас подкармливала.

На Забешке (так назывался этот район через речку) Новой Праги жил мой дедушка (по отцу) Герасюта со своим сыном Семеном, невесткой Елей и внуком. Когда голод дошел до предела, то дядя Семен взял с собой сына, уехал на Донбасс к сестре Даше, а дедушка с невесткой остались, чтобы не расхитили дом.

Дядя Семен на Донбассе сапожничал и присылал понемногу сухари, а тетя Еля ходила зимой на поля и разыскивала запасы мышие, которые мыши, предчувствуя голод, наносили себе. А также брала с собой лопату и ломик и выдалбливала из мерзлой земли буряки и этим кормились с дедушкой.

Но к весне люди съели и пищу мышей, а также оставшиеся на зиму в полях буряки. Мой дедушка от голода опух и вскоре умер. На его похоронах был мой отец, мать, тетя Еля, брат тети Ели и я, т. е. 5 человек. Гроб сделали из досок, которые оторвали под стрихой дома. Помню тетя Еля говорила, что по обычаю нужно сделать обед. На этот обед она выложила на тарелку из горшка несколько кусочков мерзлых буряков. Эти кусочки, мерзлых буряков мы, как голодные собаки, молниеносно проглотили.

Умершего от голода хозяина – хлебороба, имевшего ранее землю, лошадей, коров, свиней, двор, состоящий из шести построек (клуни, конюшни, коморы, жилого дома, сажка для свиней и мельницы), не раскулачили и не выслали, ибо моя мать была родная сестра революционера Егорова Якова Онуфриевича. А все имущество заставили сдать в колхоз.

После похорон тетя Еля оставила все дворище и уехала на Донбасс. Не стало этого подворья хозяина, а также этой династии хлеборобов.

На похоронах дедушки тетя Еля рассказала, что у их соседей Щербенко Сергея опух и умер от голода сын Павлуха, которого закопали во дворе. А у Харюков Соломия и ее сестра тоже ходили опухшие, умерли от голода, дом их остался пустым и ничейным. Их тоже закопали во дворе. А у Карпоты первым умер хозяин, за ним трое детей, потом умерла и хозяйка. Осталась еще жива старшая девочка 14 лет и мальчик. Умерших закопали во дворе.

Вскоре после похорон дедушки Герасюты на Линии (так называлась улица) умирает от голода и истощения мой дедушка Егоров, а за ним и бабушка (по линии матери). Осталась жива их дочь Феня.

Очень обидно за них. Их сын Яков Егоров был балтийским моряком, семь раз сидевший при царизме в Петроградской тюрьме, делавший Октябрьскую революцию.

В 1920 году направлен из Петрограда на Украину комиссаром дивизии, где восстанавливал советскую власть. И при взятии Знаменки погиб смертью храбрых. Он боролся за свободу, за землю, ибо у дедушки Егорова была одна лошадка и не было земли. Дедушка был очень бедный. Но если бы дядя Яков знал, (а был лозунг "земля – крестьянам, фабрики – рабочим"), что после его героической смерти его отцу (потомственному крестьянину) никто земли не даст, а единственную лошадку заберут в колхоз, и его отец и мать (мой дедушка и бабушка) умрут в нищете от голода, он бы точно не стал бы бороться за свободу и отдавать свою жизнь за такую свободу и смерть от голода родителей.

После голода отец, узнав, что недостроенный оставшийся без хозяев дом Мозговых должен был пойти на снос на дрова, написал заявление в сельсовет и ему продали этот дом, не помню за какую сумму. И мы достроили этот дом и поселились в нем летом 1934 года.

Вот пока и все мои воспоминания о голоде 1933 года. Это то, что я запомнил на улице Парижской коммуны в Новой Праге Кировоградской области на участке 100 м. в одну сторону от нашего дома и на 300 м. в другую сторону. А сама улица Парижской коммуны тянется километра четыре.

**ДАНЧЕНКО ФЕДІР НИКИФОРОВИЧ**

*житель с. Березова Балка Вільшанського району  
Кіровоградської області*

Я народився 15 червня 1920 року в с. Березова Балка. В сім'ї було 4 дітей (три брата і сестра). Коли в 1929 році організували артіль "Перемога" (голова Яків Просянюк), все село вступило в артіль добровільно.

Відмовився в колгосп вступити Бенедь Томашевський, він взяв землю в лісі, обробляв і господарював. Батько один із перших вступив до колгоспу.

У 1932 році зернові вродили добре, техніки теж було багато, збирати було чим. Людям дали після жнив лише по 50 кг муки. Зерна не дали. Воно поросло на току.

Навесні 1933 року почався голод. Люди, щоб вижити, збирали мерзлі буряки, їли дохлу конину, з свиріпи робили макуху.

У нас за городом було глинище, а далі – поле. Під час сівби одного разу я бачив, як сусід дядько Гриша Німеровський украв відро ячменю. Я теж підкрався, ухватив клумачок (не знаю, де в мене сила взялася) і приніс додому. Вночі батько швиденько здер зерно на крупу, була в нас корова і так ми вижили.

У нашій сім'ї помер брат Василь і сестра Люба. Пам'ятаю, що в селі померла жінка Марія Вовк у себе в погребі, там її і закопали. Мертвих збирали на підводу, хоронили на кладовищі. Першими поховали Полікарпа Сивакова, Григорія Гавронського, Карпа Ступаченка.

З Первомайського дитбудинку привезли дітей-сиріт братів Миколу і Петра Волошиних, Андрія Говоруна. Їх одягли і кормили в колгоспних яслах. Головою був Колодченко Іван Дорофійович. Він працював у Первомайську на заводі. Його прислали організовувати колгосп, він був двадцятип'ятитисячником.

Голова сільської ради Журавський організував активістів Семена Чабанюка, Горпину Ступаченко, вони ходили до людей і забирали хліб, продукти, з печі горщики з стравою.

Хто був при владі і комірник голоду не знали.

перед трійцею жінки Тодоска, Горпина, Оксана Ступаченки, Текля Чабанюк ішли до хутора, святити криничку і поминали мертвих.

То був штучний голодомор. Коли розповідаєш дітям про ті страшні роки – вони не вірять, що таке могло бути.

**ІВАНОВ П. Д.**

*житель м. Кіровограда*

Початок голоду припадає на січень-лютий 1932 року. На той час моя сім'я (батьки і четверо дітей) жила у селі Юр'івці Новоукраїнського району. Згодом у нашій родині стало семеро чоловік: прийшов дід, мамин батько. Він звернувся до дочки з проханням прийняти його. "Якщо ти мене виженеш, під парканом умирати буду", – сказав. "Де ж ви бачили, батьку?", – відповіла мама. Так нас стало семеро.

Батько підробляв, де тільки міг, щоб хоч якось підтримати сім'ю. Та голод невпинно насувався. І дорослі шукали виходу, щоб не дати нам, дітям, померти, дід побачив такий вихід у ... конях. Вони, колгоспні коні, стояли у нашому сараї і почали дохнути. Від недогляду, від голоду. Дід почав вирізати печінку у дохлих коней і варити її, заставляв нас їсти печінку, щоб не померти. Мама була у цьому відношенні гидливою. Першим спробував цю нову страву я, і зробив висновок, що вона не така вже і несмачна. Та те, що можна було вживати в їжу дорослим і нам, старшим дітям, аж ніяк не підходило для моєї маленької сестрички Таїсочки. Певно, їй тоді і двох років не було, бо ще не говорила добре. Вона все просила "моні", хліба. Та так і померла, бідна, на печі.

А раніше Таїсочки смерть прийшла по діда.

Така доля спіткала б усіх нас (лежали пухлі, з ніг витікала вода), та нагодився батько (приїхав із заробітків) і врятував усіх живих. А потім, нарешті наступила весна, почала пробиватися перша зелень. Це була яка-неяка, а все ж їжа. Рогіз, кульбаба, акція, лобода ... якби не вони, нам не вижити б.

Потім стало трохи легше. Мама ходила на стан працювати. А отже, ми, діти, мали право отримувати харчовий пайок. Та виснажена голодом мама не могла довго працювати. Одного разу вона не мала, навіть, сил прийти з роботи. Її привезли (чи привели? – не пам'ятаю) інші люди. Отож нас із майдану, де видавали пайок, вигнали. Ще й кинули на адресу мами образливе, "лежибока". А вона, дійсно, лежала, бо не могла піднятися.

Мамине тіло здавалося облитим склом, шкіра тріскалася, і з неї текла сукровиця.

Якось мама попросила мою сестру Ніну: "Піди до сусідів. Може вони продадуть пляшку молока". На це не було ніякої надії. Та молока мамі сестра принесла. Мама його випила, і з того часу з'явилась надія на її одужання. Пізніше мама говорила: "Мене врятувала та пляшка молока".

Та якби не батько, і молоко б не допомогло – він намагався щодня хоч що-небудь принести додому. То зерно, то ще щось. Почав варити суп ...

Страшний час – страшні спогади. А найжахливіші з сторінок голодомору – ті, які розповідають про людоїдство. Знав про такі випадки і я. Пам'ятаю: із нашого села в інше пішов хлопчик. А в куцах чатувала на здобич жінка. Вона заманила хлопчика і вбила його, і тут же, в куцах, заходилася варити. Хтось побачив, і жінку заарештували. Як зараз пам'ятаю, її прізвище було Власова.

Ще врзалось у пам'ять: у нашому селі жила жінка. Називали її Васочкою. У жінки троє дітей. Як і наше, їх життя трималося на волосинці. Як мати може байдуже дивитися на страждання своїх діточок? Ось Васочка і пішла на поле, щоб роздобути хоч кілька колосків для своїх дітей. Так її запримітив вартовий із вишки. І як не прохала Васочка відпустити її до своїх дітей, вона вже не повернулася. Хіба це не злочин перед материнством, дитинством? Втім у ті роки подібні факти були звичайним явищем.

### **КИСІЛЬ ОЛЕКСАНДРА КУПРІЯНІВНА**

*жителька с. Дібрівка Новомиргородського району  
Кіровоградської області*

Я народилась 22 квітня 1922 року в селі Дібрівка Новомиргородського району Кіровоградської області. В цьому селі прожила все життя.

Пам'ятаю в роки страшного голодомору в 1933 році люди вимирали сім'ями. Уже напівживі, геть пухлі від голоду, вони виповзали на вулицю і там помирали. Була закріплена спеціальна підвода, яка щодня проїздила по вулицях села і підбирала померлих. Звозили їх в загальну яму – рів на сільському цвинтарі.

В нашому селі жив один чоловік по імені Степан. Прізвище не пам'ятаю. Він мав сім'ю: дружину та трьох синів – підлітків. Пам'ятаю, як село сколихнула страшна звістка про те, що безслідно стали зникати діти. Люди стали помічати, що діти зникають біля садиби цього чоловіка. Та й те, що люди пухнуть і вмирають від голоду, а ця сім'я зовсім не схожа на голодуючу, примушувало людей думати про страшне. Але люди тоді всього боялися і не висловлювали своїх думок вголос.

Одного разу зникла дитина в жінки – Тригуб Зоні Сергіївни. Вона жила на нашій вулиці. Хлопчика звали Василько. Знеможена від голоду і горя жінка бігала від хати до хати і все питала в людей, чи не бачили її хлопчика. А потім, чи то материнське знеболене серце, чи щось інше підказало їй і повело в хату до того Степана. Там, в хаті якраз нікого з дорослих не було. Вона прожогом кинулась до грубки. І там в попелі знайшла пальчики свого синопка. Свого Василька. Вона їх впізнала. Бо вони всі були в бузковому чорнилі і на правій ручці від ручки була видавлена ямка, так старанно виводив її синок букви. З криком розпачу і горя, з тими дитячими пальчиками в руках, вона кинулась з тієї страшної хати. Прибігла до сільської ради. Приїхали з райцентру люди, заарештували Степана, дітей також забрали з села. А тьоті Зоня похоронила в себе в городчику пальчики своєї дитини.. Все що лишилось від її сина ...

*5 червня 2007 р.*

#### **КУЗЬМЕНКО ВАРВАРА АНТОНІВНА**

*жителька с. Криничуватка Устинівського району  
Кіровоградської області*

Я дуже добре пам'ятаю ті голодні часи. Мені було тоді 14 років. Хто як міг так і виживав, було у людей зерно і до зерна. Але непосильні податки забрали у людей все. Був такий чоловік у селі, звали його Іван, який ходив і загадував людям, що їх кличуть у контору, а там наказували, щоб завтра приніс центнер зерна. Тато приніс, а на другий день загадують, щоб приніс ще клунок зерна. Тато божилися, що вчора віддав усе, але вони вимагали ще, і ще, і ще ... І так, поки не забрали все.



Люди ховали зерно, щоб якось прогодувати сім'ю до нового врожаю, але приходили активісти і знаходили. Як тільки не ховали бідні люди, а вони переривали все і знаходили. По сусідству люди зарили в землю зерно і витоптали стежку, по якій ходили щодня, і там знайшли. А невдовзі цю сім'ю ранком знайшли всю мертву. Люди пухли від голоду і вмирили. А які були сильніші їздили на гарбі і збирали мертвих людей, ховали на кладовищу всіх, ніхто не лежав під тином.

Про закон "п'ять колосків" я не тільки чула, а й відчували ми, діти, а нас було 6 у сім'ї, на своїй шкурі. А було це так. Ішли ми з мамою дорогою попід полем, а на узбіччі виднівся рядок колосків. Мама ішла попереду, я позаду і, чи вона не догледіла, чи не хотіла бачити, і я зірвала пару колосків і дорогою з'їла. Коли ми прийшли додому, то уже прийшли якісь люди і говорять про те, що ми рвали колоски. Мама заперечувала, а вони доказують, що бачили, як ваша дитина рвала. А поля, що були з зерном охоронялися, на кожному полі стояла висока вишка, а на ній стояв чоловік і охороняв ці поля та комори.

І забрали маму до тюрми.

Тюрма та була в цьому ж селі в якомусь сараї. Просиділа мама там десь з тиждень чи два, а ми уже лежали і почали пухнути від голоду. Мамі їсти ніхто не носив, бо нічого було. А одного разу родичка понесла їй півлітри молока і, дійшовши до віконечка того сараю, хотіла передати мамі, аж тут, де не візьмись якийсь чоловік та й каже: "Давайте я передам", узяв та й випив сам. Так мама і не покуштувала того молока.

У колгосп люди йшли добровільно, хто нічого не мав за душею. В кого була хоч якась конячка, ті вже вступили до колгоспу згодом, мабуть, під тиском начальства, і все їхнє хазяйство здавалося до колгоспу.

Наша сім'я відносилась у селі до середняків, але у нас нічого не було, окрім корови, яка і виручала нас в скрутні часи. Але трапилась біда. Якось батько пішов до колгоспної стайні до коней (був конюхом), а кінь не міг устати на ноги, так заслаб від голоду, і він став його піднімати з таким же чоловіком, як і він, то кінь упав йому на ноги і поламав їх. Мамі прийшлося продати корову, щоб лікувати батька. Але батька невилікувала, бо він невдовзі помер, і корови позбулися. Потім виживали так: були якісь ряднини, килимки, ми їх міняли на молоко та якусь їжу.

Пекли з полови, в якій було хоч кілька зернят, маторженики. Чули, що люди їли ховрахів, черепашок, нудики, акацію ...

*31 жовтня 2007 р.*

### **ЛАШКУЛ ЗОЯ ПАВЛІВНА**

*жителька с. Миколо-Бабанка*

*Бобринецького району Кіровоградської області*

Під час голодомору 1932-1933 років проживала в с.Миколо-Бабанка Бобринецького району.

У нас в сім'ї було 5 дітей, буксирні бригади забрали з дому все до зернинки. Їсти не було чого, варили траву, колотили якусь бовтанку, але від тих харчів дуже скоро попухли Толя та Рая і на весні стали схожими на скелети. І вскорості вони померли, а коли тягнули їх на рядні до кладовища, то з хати хтось виніс усе до останньої ряднинки. У цей час голод скопив понад 80 моїх односельців. Тіла ніхто не хоронив, і вони по кілька місяців валялися де прийдеться: на лавах, печях, дворах. Хоча за те, що відволочиш одне тіло на кладовище до загальної ями влада видавала кілограм бринзи, а це спонукало озвірілих від голоду людей на страшні вчинки.

Особисто мене найбільше вразила смерть Анюти – доньки прекрасного сільського хлібороба Федора Сорочана. Разом з нею померли і дві її подружки: сім і десять років. Так ось цих дітей ще живими земляки відтягнули на цвинтар, аби заробити отой горезвісний кілограм бринзи! Жах!

А ще не зможу ніколи забути, як мою маму, пухлу, хвору, знесилену, виганяв об'їждчик гарапником на роботу на колгоспне поле.

Десь літом прийшли до хати Кваша та Примут, останній увіпхнув до рота матері наган та й кричав: "Де гроші?". А потім познущались над матусею, пішли з хати, перекинувши по дорозі казанець, у якому варився суп із щавлю, сусаю та козеликів. Цього знущання мама не пережила, і переживши голод 1933 року, вона померла. Ми, навіть, не змогли по-людськи її поховати, просто її вкинули у загальну яму, з якої вже давно йшов страшний трупний сморід ... Цього не можна забути!

*11 грудня 2007 р.*

**ПИЛИПЕНКО (дів. БОСЕНКО) МОТРЯ МИХТОДІЇВНА**

*жителька села Сентове*



У 1930-их хто багатий, грамотний, ті виїжджали із Сентового в міста. У моєї тітки по матері дочка виїхала в Америку, а син у Москву. Пізніше син і матір забрав до себе.

А мій батько, Михтодій Оникійович, все вбивався у хазяйство, хати будував. Жили в достатку. Одного дня приїхала ціла валка комсомольців. Геть усе забрали, вивезли. Батька перевезли, кинули в маленьку хатку там само в Сентовій.

Я пішла в колгосп. Взимку на степу снопи тягаємо. Мій батько старістю не робив у колгоспі, а, бачучи, що я працюю в холоді, плакав: "Пропала моя дитина". Скоро мій брат Митя виїхав у місто у землянку, а батько перейшов у синову хату. У тій хаті батько і помер з голоду в 33-у. Але уперед померла моя мачуха Палажка. Вона родом із Кримок.

У голодовку банди голодних ходили по шляхах. Мою сестру Тодоску Михтодіївну Бондар зарізали, голову одірвали. Це трапилось по дорозі із Сентового біля Стойківки. Тодоски чоловік залишився з двома дітьми.

А я саме перед голодом вийшла заміж за Пилипенка Івана Зіновійовича; зразу ми виїхали у Мар'івку з боку хутора Шевченкового. Мій батько виряджав нас аж за село, сказав таке напутнє слово: "Не вбивайся у хазяйство, бо все заберуть, як уже забрали".

Тоді Шевченківський хутір заселявся із Сентового. У хутір переїхала моя сестра, Настя Михтодіївна Костянтиненко, чоловікові брати, Василь та Тиміш Пилипенки та Віхтьові. А мій брат, Босенко Володя Михтодійович, переїхав до Бережинки.

У Мар'янівці та Шевченковому ніхто не загинув з голоду. Я збирала мерзлу гнилу картоплю на степу, терла, млинці пекла. Колгосп давав буряка. Чоловік возив брагу в місто. З того й жили.

*13 березня 2003 р.*

**ПИЛИПЕНКО СОФІЯ ІВАНІВНА**

*жителька м. Севастополя*

Я, Пилипенко Софія Івановна, родилась в селі Рощаховка Бобринецького району Кировоградської області.

Отець – Сиренький Іван Ермолаєвич, працював в совхозі разнорабочим.

Мама – Марія Алексєєвна, не працювала по стані здоров'я.

Жили в селі в хаті, був свій невеличкий огорок.

Вся сім'я голодала, що з огорода збирали, за зиму поели, весною збирали різну травку, що залишалась після зими. Хліба не було.

Мені було шість років, але в моєму пам'яті залишились гіркі спогади, як люди йшли голодні і падали в обморок, помирали від голоду, горе було всюди таке, що страшно навіть згадувати і важко.

Пам'ятаю: йшла жінка з дитиною і просила хоч би для дитини щось поїсти, а потім впала в обморок. Моя мама підняла її, і коли вона прийшла в себе, нагодувала, чим могла. Цей дитина залишилась назавжди в моєму пам'яті. Хоча мені було всього шість років.

**ПЛОТНІР ФЕДІР**

*житель Нової Праги Олександрійського району*

"Свежо предание,  
но верится с трудом"

РЯТУЮТЬ І ПОКІЙНИКИ. Після репатріації з концтабору та перевірки в ОКР Смерш (відділ контррозвідки) я повернувся в рідну Нову Прагу. Шукаючи засобів для прожиття, пішов працювати в районну друкарню. Разом з Миколою Семеновичем Гелеверою ми на "бостонці" друкували районну газету. Наша робота залежала від цензора з райкому партії (райліт), який давав дозвіл, підписуючи газету до друку. Часом такий дозвіл затягувався до пізнього вечора – уточнювались якості зведень з колгоспів і інше. Місцева електростанція давала світло до 24 години, тож доводи-

лось друкувати вручну. Один накладає папір, другий крутить машину. І так позмінно.

Під час одного з таких чекань дозволу райліта Микола Семенович, крім іншого, розповів, як в страховітній голод 1933 року він врятував свою сім'ю за допомогою покійника.

Розказав йому сусід, що на Великім кладовищі колись поховали якогось видатного земляка у склепі – в розкішному одязі та з золотим ланцюжком на шії. Це підказало порятунок. Вони вдвох, ще тільки задиралося на світання, пішли на кладовище до того склепу. Відсунули кам'яну заслонку, і один став на варту, а Микола Семенович поліз у склеп. Поховання було давнє, дощана труна згнила і на скелеті шії покійника Микола Семенович знайшов ланцюжок і без зусиль висмикнув його. Ланцюжок був з масивним золотим хрестиком. Поставили на місце заслонку і ще, майже в п'яті, втекли додому.

Вдень пішли в "Торгсін" і виміняли продуктів – відро борошна, майже відро пшона, дві пляшки олії і четвертину сала. Порівну все поділили на дві сім'ї, порятувавши їх тим від страшних мук голодної смерті.

**ПЕРЕСЕЛЕНЦІ.** За час голодомору вимерло дуже багато народу – і працездатного, і молоді порослі, і дітей. Опустілі хати буйно заростали бур'янами. Багаті і родючі українські чорноземи лишилися без своїх одвічних господарів-підкувальників. Це врахували і правителі. Було проведено масове переселення в нашу зону переважно працездатного молодого населення із малоземельних районів пограничної із Росією Сумської області, в основному з Хильчанського та Новгород-Сіверського районів. Зокрема, до нас у Нову Прагу переселили та розмістили по хатах-пустках людей з прізвищами Небелиця, Габура, Войстрик, Чухно, Багрій, Зубов, Дегтярьов, Конопелько, Криворучко.

Поволі життя починало відроджуватися, молодь включалась в трудове життя, змішувалися із місцевим населенням. Та трималася частково традицій в побуті, а особливо в розвагах, укладу і звичай свого рідного краю. Вечорами молодь збиралася біля однієї з хат, часом заводили і пісні. Я особисто пам'ятаю одного парубка, котрий з простою гармошкою усідався на призьбі і награвав нескладні мотиви і танцювальні мелодії. Іноді він, акомпануючи собі, співав простенькі частівки. Пам'ятаю таку:

Ходит Ванька по деревне

И лузает орехи  
За ним девки табунами:  
Двай-ка Ванька орехов.  
Ванька девкам отвечает  
Вот вам ..., не орехов.

Ще знаходилися та хоронили трупи померлих голодною смертю мучеників, а паростки життя пробивались із землі, що прийняла в свої обійми мільйони. А з репродуктора, немов би нічого не трапилось, виспівувалось:

Над страной весенний ветер веет,  
С каждым днем все радостнее жить.  
И никто на свете не умеет  
Лучше нас смеяться и любить.

### **РАДІОНОВ ЛЕОНІД ФЕДОТОВИЧ**

*житель м. Кіровограда*

Я, Радіонов Леонід Федотович, родився в 1926 році в селі П'ята Іванівка колишнього Великовиківського району. Там з батьком та матір'ю проживав до 1940 року. Пам'ятаю, сім'я числилась в СОЗі (спільна обробка землі). Після революції батько одержав наділ землі, сім'я мала корову, дві конячки, деякий реманент. Гуртом обробляли кожному землю, врожай звозили з своєї землі кожний собі. Потім молотили.

Жили бідненько, але уже не пам'ятаю, в якому році почалась колективізація. Все здали в колгосп. Через рік стало зовсім погано жити. В колгоспі заробляли "трудодні", або як тоді казали "палочку" за день. В кінці року за "трудодень" видавали по 200-400 гр. зерна, трохи олії і там ще щось. Стало зовсім погано. Батько, маючи 2 класи приходської школи (вчився у дячка п'янички), самотужки вивчив трактор "Фодзон-Путіловець" і на ньому працював в колгоспі за ті ж "палочки". Стало трошки легше, але продуктів на весь рік не вистачало, не дивлячись на жорстку економію. А ще повинні були платити так званий "продналог". М'ясо, яйця, кролячі шкури, продукти різні, незалежно є що в господарстві чи немає. Жили практично тільки зі свого городу. Шукаючи більш забезпеченого життя, батько перевіз

сім'ю в Мар'янівський радгосп у тому ж районі. Закінчивши курси механізаторів широкого профілю, освоїв автомобіль, комбайн. Працював у радгоспі. Стало жити краще, але підступив жахливий 1933 рік, особливо тяжким виявився кінець зими, весна і літо 33-го.

Настав неймовірний голод, хоч в 1932 р. урожай був хороший. Цьому передувало те, що восени 32 р. сільські ради організували з активістів так звані "продотряди", котрі зі зброєю об'їжджали всіх селян і конфісковували все зерно та другі різні продукти. Свої ж, з села, знали, що у кого є. Люди почали ховати продукти хто як: на горищі, в соломі, закопували в землю на городі в садах. Але активісти ходили, все перевертали в хатах. Залізними прутками прошупували дір, город, долівку в сараях, в хаті, в скиртах сіна.

Мати розказувала, що у сусідів в горщику знайшли трохи пшона, та його нікуди було взяти (бо трохи), то його залили керосином, щоб не використали.

За зиму люди виїли все, що було і почалось страшно. Почали їсти все, чим хоч трохи можна було затамувати голод. Почали їсти собак, котів, крис, сусликів, макуху, картопляні очистки, лободу. Люди їли померлих, навіть своїх дітей, або відводили малих зимою в поле, ліс, щоб там померли, бо не було чим годувати. Були навіть такі, котрі убивали сусідів, щоб живитись їхнім м'ясом.

По селах люди мерли сім'ями, вмирили цілі вулиці. Померлих багато було по дорогах радгоспу, в селі під тинами в бур'янах, прямо на вулицях. Не було кому ховати.

Радгосп виділяв підводу з кіньми та декілька робітників. Їх краще кормили, вони об'їжджали село, степові дороги радгоспу. Збирали мерців та звозили їх на кладовище близько нашої квартири. Яму викопували глибоку, скидали туди мерців, як попало, трохи прикидали землею і ждали другого привозу, бо не було сили для кожного копати яму. Коли яма була заповнена до половини, тоді її загортали повністю, насипали горбок. І все! Бо тоді паспортів не давали і всі були невідомі.

Наших родичів також померло багато, але я їх не пам'ятаю – був малий.

Родина моя вижила тільки тому, що в радгоспі видавали працюючим 200-400 гр. хліба на сім'ю на день. Хліб був з чечевиці з домішками. Чого тільки не домішували: висівки,

макуху, молотий послід, листя лободи ... А ще батько приносив з степу, коли сіяли озимину, трохи зерна в кишенях (аби було не помітно). Зерно було протруєне і мати більше десяти разів виварювала його і їли. Мати моя опухла з голоду, але брала лопату і весною йшла на поле добувати мерзлу картоплю та буряк, розгрібала мишеловки (це такі земляні кучки, куди миші на зиму ховали зерно) і варила їжу. Люди виживали, як хто міг. Збирали кукурудзяні качани прошлогодні, мерзлу капусту, збирали після комбайна колоски, головки соняшника. "Стригли" зелені колоски на зерно. За це можна було одержати 2-3 роки ув'язнення. Заборонялось. Об'їждчики на конях з нагаями ловили таких збирачів, кого били, кого тягли до сільради і здавали до суду.

Весною, коли прилетіли гави, батько лазив з торбиною по гніздах, збирав яйця, а пізніше збирав гавенят, мати варила і їли. А коли батьки йшли на роботу, збирав і їв лободу, молоді палички липи "козеліки", "сусай-молочай" (це такі рослини, коли її зламаєш, то сочиться молочко). Було дуже тяжко. А коли зібрали урожай 33-го, то стало трохи легше. Люди перестали мерти. Отаке було на моїх очах, я це пережив.

*24 жовтня 2007 р.*

### **САРАПІН МИКОЛА ІВАНОВИЧ**

*житель с. Сасівка Компаніївського району  
Кіровоградської області*

На початок колективізації 1929 року нас, дітей, у батьків було 8 чоловік. Батько Іван Феоктистович був учасником першої світової війни. Після революції отримав землю і почав самостійне господарювання. Працювала вся сім'я від зорі і до зорі. Мати кожен рік сіяла коноплі. Потім їх збирали, вимочували, сушили-вибивали – таким чином отримували волокно. В господарстві був великий ткацький станок, на якому з отриманого волокна мати ткала грубе полотно та рядна. Батько і старші сини, а всього синів було шестеро, працювали на землі. Кожен рік, приробляючи, збагачували домашнє господарство. Батько дуже любив коней і добре знався на них. Своїх кобил кожен рік водив на сільськогосподарські виставки до Єлисаветграда. На виставках отримували грошові призи. Згодом купив німецьку



молотарку. Почалась колективізація і, майже, все нажите такою важкою працею було забрано до колгоспу.

Батько тяжко пережив цей грабіж, почав хворіти. В 1932 році на початку осені з'явилися ознаки голоду. В село приїжджали якісь "Комісари", сколочували "отряди" і з допомогою цих "отрядів" відібрали у людей все зерно. Не залишилось ніяких запасів продуктів і в нашій великій сім'ї. Починався голод. Першим пішов із життя батько. Його опухлим, ослабленим від голоду відвели до Компаніївської лікарні і більше ми його не бачили. Ми зрозуміли, що він помер, але де захоронений ніколи не знали. Потім з біженцями, які могли їхати з села, рятуючись від голоду, відправився на північний Кавказ мій старший брат Назарій. Та згодом повернувся, але уже хворим на малярію. Навесні 1933 року він десь на селі впаав голодним, опухлим і помер. Підбрав його збирач мертвих (був такий Набирда на нього говорили) відвіз на кладовище і скинув без домовини в колективну яму, куди скидав і інших мертвих.

Другий мій брат, Григорій, пішов до військової частини, яка стояла на полігоні. Там, де починається Різникова балка (по другому Будурацьке). Там на кухню забивали коней, а він допомагав. В Сасівку матері і молодшим братикам, і сестричкам приносив залишки нутрощів. Згодом і мене тринадцятилітнього забрав із собою. Дякуючи цьому я вижив.

В селі люди поїли собак, котів, траплялись випадки людодства. Правда, це було дуже рідко і, мабуть, у таких випадках, коли люди від голоду сходили з розуму. Мати дуже боялась за менших моїх братів Ваню і Володю. Тому взяла Володю на руки, а Ваню за руку і пішки пішла до міста Зінов'євська, де віддала хлопчиків до дитячого будинку. Ваня вижив. Згодом його забрали додому. Володю більше ніколи не бачили. Після війни шукали, але ніяких слідів дитячого будинку не знайшли. Нам пояснили, що всі архівні документи згоріли під час війни.

Після війни від нашої сім'ї з десяти чоловік залишилось п'ятеро. Голод забрав трьох і війна двох. Де захоронені мої рідні, яких забрав голод, мені не відомо. Наші сусіди, що по вулиці, повимирали цілими сім'ями. Це п'ять сімей. Сьогодні на місцях їхніх осель залишились розвалини та кущі бузку і барбарису. З тих, кого примусово виселили, як куркулів, ніхто до рідного села

не повернувся, а це близько тридцяти сімей. Де по вулицях села такі прогалини між оселями, там жили люди. Всіх забрав голод ...

### **СКЛЯР ЄФРОСИНІЯ АРХИПІВНА**

*жителька с. Суботці Знам'янського району  
Кіровоградської області*

Я, Скляр Єфросина Архипівна, народилася 27 вересня 1908 року в с. Голоківка Новопраського (нині Олександрівського) району Кіровоградської області.

Останні 12 років мешкаю в с. Суботці Знам'янського району Кіровоградської області, вулиця 60 років Жовтня, 35.

За своє довге життя, мені довелося багато побачити і пережити.

Я пам'ятаю Жовтневу революцію, громадянську війну, колективізацію сільського господарства, де брала активну участь в організації колгоспу, в якому успішно працювала, виконувала добросовісно всі покладені на мене обов'язки. Пережила Велику Вітчизняну війну. Разом з колективом відбудовувала зруйновану війною країну та сільське господарство. Було дуже важко, але ми працювали з великим ентузіазмом, бо мріяли про хороше життя, це дало змогу підвищити життєвий рівень колгоспників. Головним джерелом у вирішенні всіх задач були люди, які з великою віддачею працювали на благо Батьківщини.

Найстрашніша подія мого життя – голод 1932-1933 рр., про що хочу розповісти. Голоду не повинно було бути тому, що врожаї сільськогосподарських культур мали середню в районі врожайність. Не знаю до цього часу, хто віддав розпорядження все зерно вивезти в державний план по декілька разів, а коли не стало в складах, то почали забирати з дворів колгоспників зерно, квасолі, цибулю та інш., грубо принижували людську гідність. Практично продукти заховати було неможливо: шукали в печі, грубі, сундуках, сараях, в скирту соломи штурхали металевими прутами, погрожуючи судом та виселенням в далекі краї.

Серед жителів села розпочався голод: спочатку пухли руки, ноги та обличчя (це не обійшло і мене особисто), а потім наступили поодинокі випадки смертей людей, які через 2-3 місяці перейшли у масові. За день в селі помирало від голоду 5-6 людей,

а потім йшли з життя 5-7 сімей, де налічувалось по 5-7 членів сім'ї, переважно це діти.

В селі була сім'я, яку настигла велика трагедія. Чоловіка за крадіжку позбавили волі, а жінка залишилась з малолітніми дітьми, яких поїла, і сама померла. Це страшний випадок, але, на жаль, не поодинокий.

Хоронити людей не було кому, в них не було сили рухатись по дорозі, падали з ніг в хаті, дворі або на вулиці.

Сильнішим людям бригадир давав наряд копати яму на цвинтарі, а потім підводою або гарбою звозили мерців до ями і скидали у братську могилу.

Я працювала у ланці, де була ланковою Метка Євдокія. Ця роботяща людина добре працювала сама і цього вимагала від членів ланки. Ми її дуже поважали.

Євдокія кожного ранку приходила до помешкань членів ланки, просила, щоб ішли на роботу в колгосп. Працювали від зорі до зорі. Одного разу прийшла пізно з роботи, ввійшла в хату, втратила свідомість і впала: на лаві лежав мертвий від голоду 12-річний син, а через 2 дні помер другий син, якому було 14 років. Мати не могла плакати, збожеволіла.

Батько в кінці присадибної ділянки викопав яму, де захоронив дітей.

Велика частина жителів села померли від голоду. Головною їжею людей під час голоду була мерзла картопля, лобода, цвіт акації, земляні горіхи, листя вишні, рідко макуха.

В селі не було котів та собак, бо голодні люди, щоб вижити, поїли їх.

Хто винен тому, що багато українців померли від голоду в 1932-1933 рр., до цього часу невідомо.

Через рік виповниться 100 років (думаю що доживу), а в даний час хочу порадити людям, молоді, керівникам всіх рівнів, будуйте життя так, щоб голоду більше не було і не повторилось в нашій державі. Здоров'я Вам та людського щастя.

**СУРЖИК (дів. ДАЦЕНКО) ВІРА ФЕДОРІВНА**

*жителька села Веселий Кут Знам'янського району*



Голова Веселокутської сільради Мазуренко Єлизавета робила голодовку у Веселому Куті: ходила по хатах штурхала шпичкою, шукала та забирала всю їжу у людей.

У 1933-му коло батьків було нас, дітей, шестеро. І брат Ілько був у дитбудинку.

У Веселому Куті в голодовку померлих скидали на безтарку з-під гною. Безтарка їде, а руки й ноги звисають, теліпаються. Страх який. На кладовищі вирили одну яму і всіх –

туди.

Мама ходила у Знам'янку продавати тряпки, на хлібне помінять. І те відняли голодні. Брата Льоню знайшли у Чорному лісі аж під Водяним. З голоду палець обгриз. Сестра Люба з батьком знайшли, під Водяним і поховали. Тоді багато людей пропало.

2004 р.

**ФЕДОРЕНКО ГРИГОРІЙ ІВАНОВИЧ**

*житель м. Ульяновка Кіровоградської області*

*Федоренко Григорій Іванович, народився 15 січня 1920 року в с. Марто-Іванівка Олександрійського району Кіровоградської області.*

*В 1933 році працював в колгоспі "Паризька комуна".*

*В 1940 році пішов служити в ряди Червоної Армії. В роки Великої Вітчизняної війни захищав південні кордони Радянської держави. В грудні 1950 року повернувся з армії. Працював головою Сільпо, в колгоспі, на держплемстанції до пенсії. Має трудові і бойові нагороди. В даний час проживає в м. Ульяновка Кіровоградської області по вул. Горького, 27.*

З 1932 року на 1933 рік урожай був добрий. Людям на трудодень давали зерно, але дуже мало. Коли почався голод, зерно почали забирати у людей, залишаючи лише трошки для дітей. Щоб люди не вмирали, то їм в колгоспі давали пайок: на 5

днів – 1 кг. сої, 1 кг. дерті з гнилої кукурудзи. Два рази на день в колгоспі людей кормили. Але це було дуже мало. Багато людей вмирало, в основному здорові чоловіки. По нашій сільраді померло більше 400 чоловік. Була виділена спеціальна підвода, яка їздила селом і забирала мертвих. Померлих ховали замотаними в рядна, багатьох ховали і на городах. На полях збирали гнилу картоплю, кукурудзу. Їли котів, коней, сусликів, горобців ...

За збирання на полях колосків людям давали різний строк примусових робіт, а якщо зловили, що хтось ніс зерно, то садили в тюрму. В час голодовки найбільше нас виручала соя, яку видавали, як пайок, або люди самі збирали. Коли був новий урожай людям почали видавати потрошки зерна, кабаків.

На мою думку, голод 1933 року був спровокований урядом Радянської держави.

*2 серпня 1990 р.*

### **ЧАНКОВСЬКА АЛЕВТИНА МИКОЛАЇВНА**

*жителька м. Кіровограда*

Мій прадід Михайло – рідний брат видатного західноукраїнського композитора Станіслава Людкевича. Під час I світової війни Михайло залишився у Гаївці, одружився на місцевій дівчині Вірі.

Отже, композитор Станіслав лишився у Львові, що відійшов до Польщі, а брат Михайло – у Гаївці, на території Української РСР. Починалась колективізація. У Гаївку приходили колишні земляки і переконували тих, хто лишився, вертати на захід. Дехто дослухався ради і пішов. А Михайло Людкевич глянув на своїх трійко дітей, в їхні очі і відповів: "Куди ж я піду? На кого кину їх?" І лишився.

У голодний 33 рік Людкевичі вже мали четверо дітей. Марія, Микола, Ніна і геть немовля Клава. Михайло пішов у сусіднє село і десь заробив хлібину. Йдучи додому присів під скирту, дуже голодно було йому і думав собі: "Трохи з'їм хліба". Та не зчужся, як скоро від хлібини лишився окраець. Аж тоді згадав він, що його дітям, і найменшій Клаві, не буде що їсти. У Михайла серце розірвалося. Так і знайшли його коло скирти.

Після смерті чоловіка Віра Людкевич рятувала своїх дітей, як могла. Взяла найменшу Клаву і віднесла в дитбудинок, покла-

ла на порозі, сховалась, простежила, щоб доньку забрали. Тепер вона могла зі старшими дітьми тікати від голоду. Зупинилася аж у Тулі. Віра пішла на завод працювати – там пайок видавали. Так і вижили її троє дітей: Марія, Микола та Ніна.

Після голодомору вернулись в Гаївку. Клава зникла безвісти.

Діти Михайла Людкевича успадкували батькову любов до науки, до музики. Марії добре давалась математика, Микола грав на музичних інструментах.

Пізніше найстарша Марія вийшла заміж і виїхала до Бобринця. Ніна, третя дитина, вийшла заміж і перебралася у село під Черкаси.

На корені у Гаївці лишився син Микола, 1926 року народження. Людкевич Микола Михайлович одружився на Марії Павлівні Тесленко, дівчині із сільця Лозуватки. У 1960-х Микола та Марія Людкевич віддали своїх дітей Любов та Шуру в інтернат у Кіровограді, збудували глиняну хату на Кущівці перебралися в Кіровоград.

*21 лютого 2006 р.*

# ДОДАТКИ

## СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

абс.	- абсолютно
агит. мас.	- отдел агитационно-массовой работы
Агітмас РПК	- агітаційно - масовий відділ районного партійного комітету
Адж.СПК	- Аджамський сільський партійний комітет
Адм.Код. УСРР	- Адміністративний кодекс Української соціалістичної радянської республіки
адм.-тех.	- адміністративно-технічний
Арм.ГПУ	- Государственное политическое управление Армении
арт.	- артіль, артикул (згідно з контекстом)
бідн.	- бідняк, бідняцький
БОПР	- будинок примусових робіт
в т. ч.	- в том числе
ВЛКСМ	- Всесоюзная ленинская коммунистическая лига молодежи
Вукоопспілка	- Всеукраїнська кооперативна спілка
ВУКС	- Всеукраїнська кооперативна спілка
ВУРПС	- Всеукраїнська рада професійних спілок
ВУСОР	- Всеукраинский Союз охотников и рыболовов
ВУЦВК	- Всеукраїнський центральний виконавчий комітет
ВЦИК	- Всесоюзный центральный исполнительный комитет
га	- гектар
газета «Соц.наступ»	- газета "Соціалістичний наступ"
гормилиция	- городская милиция
горотдел ГПУ	- городской отдел Государственного политического управления
горпартком	- городской партийный комитет
горснаб	- городской отдел снабжения



Додаток – Список умовних скорочень

горсовет	- городской совет
ГПУ	- Государственное политическое управление
гр.	- громадянин (громадянка)
Громхарч	- відділ громадського харчування
групорг	- груповий організатор
г-ство	- господарство
ДАКО	- Державний архів Кіровоградської області
дес.	- десятина
диетпитание	- диетическое питание
дитбудинок	- дитячий будинок
дитсадок	- дитячий садок
дитясла	- дитячі ясла
дільн.прокурор	- дільничий прокурор
дог.	- догана
ДОПР	- Дом предварительного заключения, Дом принудительных работ.
ДПУ	- Державне політичне управління
ЄСПП	- єдиний сільськогосподарський податок
житлбуд	- житлово - будівельна контора
з/п Союзх	- Зінов'євська міжрайонна контора заготівельних, ссипних пунктів і елеваторів Всесоюзного державного товариства "Союзхліб"
зав. загвідділом міськради	- завідувач загальним відділом міської ради
Зав. орг. відділом	- завідувач організаційного відділу
Зав. орг. РПК	- завідувач організаційним відділом районного партійного комітету
Зав. агитмасс	- заведующий агитмассовым сектором
Зав. від. Наросвіти	- завідувач відділу народної освіти
зав. оргвідділом м/ради	- завідувач організаційним відділом міської ради
завхоз	- заведующий хозяйством
Заготскот	- контора по заготівлі худоби

Додаток – Список умовних скорочень

замнаркомзем	- заступитель народного комиссара земледелия
заст.	- заступник
ЗВК	- заводський комітет
зем. отдел	- земельный отдел
земвідділ	- земельний відділ
Зин гор отд ГПУ	- Зиновьевский городской отдел Государственного политического управления
Зинов. горпартком	- Зиновьевский городской партийный комитет
ЗК	- заводской комитет
ЗК ЛКСМУ	- заводський комітет ленінської комуністичної спілки молоді України
ЗПК	- заводський партійний комітет
ЗРЕС	- Зінов'євська районна електрична станція
ЗЧРК	- робітничий комітет заводу "Червона Зірка"
институт с/х маш. строительства - институт сельскохозяйственного машиностроения	
ім.	- імені
інформ. політ лист	- інформаційний політичний лист
карб.	- карбованець
касінстанція	- касаційна інстанція
кг.	- кілограм
кгр.	- кілограм
КК	- Карний (Кримінальний) кодекс
КК РКИ	- контрольная комиссия рабоче-крестьянской инспекции
кол. арт.	- колективна артіль
колгоспспілка	- колгоспна спілка
компривет	- коммунистический привет
комс.	- комсомолец
коп.	- копія
КП (б)У	- Комуністична партія більшовиків України

Додаток – Список умовних скорочень

КПК	- Карно-процесуальний (Кримінально-процесуальний) кодекс
крб.	- карбованець
КСМ	- комуністична спілка молоді
кульпроп.	- відділ культури і пропаганди
куркул.	- куркульський
куркульсько-зам. част.	- куркульсько-заможна частина населення
кустпром	- кустарна промисловість
м/м	- маломіцний
м/п	- міський партійний комітет
м/рада	- міська рада
маш. тракт. майстерня	- машинно-тракторна майстерня
межрайкурсы	- межрайонные курсы
межрайопергруппа	- міжрайонна оперативна група
міжрайсуд	- міжрайонний суд
Міськ. КК-РСІ	- міська контрольна комісія робітничо-селянської інспекції
міськземвідділ	- міський земельний відділ
міськпартком	- міський партійний комітет
міськпрокурор	- міський прокурор
міськрада	- міська рада
міськробкооп	- міський робітничий кооператив
МК	- міський комітет
МК ЛКСМУ	- міський комітет ленінської комуністичної спілки молоді України
МКК	- міська контрольна комісія
МКК РКС	- міська контрольна комісія робітничо-селянської інспекції
МКК РСІ	- міська контрольна комісія робітничо-селянської інспекції
МПК	- міський партійний комітет
МРС	- міжрайонний суд
МТМ	- машинно-трактора майстерня
МТС	- машинно-тракторна станція
Нарзасід	- народний засідател
наркомзем	- Народний комісаріат землеробства
нарсуд	- народний суд

Додаток – Список умовних скорочень

нарсуддя	- народний суддя
насінфонд	- насінневий фонд
нач. Міськмліції	- начальник міської міліції
Нач. оперотделения	Зин. Гормилиции - начальник оперативно-го отделения Зиновьевской городской милиции
начполитотдела	- начальник политического отдела
НКЗ	- Народний комісаріат землеробства
НКЗ УССР	- Народный комиссариат земледелия Украинской социалистической советской республики
НКЮст	- Народний комісаріат юстиції
об.	- оборот
обком	- обласний комітет
обл. КК	- обласна контрольна комісія
обл. КК РСІ	- обласна контрольна комісія робітничо-селянської інспекції
облвиконком	- обласний виконавчий комітет
Облзльот	- обласний зліт
Обл-зо	- обласной земельный отдел
облснаб	- обласной отдел снабжения
ОБШ	- відділ шкільного будівництва
ОГПУ	- Объединенное Государственное политическое управление при Совете Народных Комиссаров СССР
ОДПУ	- Об'єднане Державне політичне управління при Раді Народних Комісарів СРСР
Опер/уполномочен.	СПО - оперативный уполномоченный секретно-политического отдела
опергрупа	- оперативна група
Отд.Кав.Эскадрон	- отдельный кавалерийский эскадрон
Охматдит	- Товариство охорони материнства та дитинства
Ощадвклад	- вклад у Ощадному банку
п/о	- партійний осередок
п/ос.	- партійний осередок
п/п	- політично підкований

Додаток – Список умовних скорочень

п/я	- партійная ячейка
п/яч	- "-
парт.	- партійний, партійність
партдисципліна	- партійна дисципліна
партетика	- партійна етика
партквиток	- партійний квиток
партколегія	- партійна колегія
парткомітет	- партійний комітет
партосередок	- партійний осередок
партстаж	- партійний стаж
партшкола	- партійна школа
партячейка	- партійная ячейка
педтехнікум	- педагогічний технікум
пожком	- пожежна команда
политотдел	- политический отдел
политсектор	- политический сектор
політгоспод.	- політично-господарська кампанія
політзводка	- політичне зведення
політінформація	- політична інформація
політнастрій	- політичний настрій
політуправління	- політичне управління
посевкампанія	- посевная кампанія
посівфонд	- посівний фонд
прим.	- примірник
примпраця	- примусова праця
прод.помощь	- продовольственная помощь
проддопомога	- продовольча допомога
промфінплан	- промислово-фінансовий план
Пур НКЗ СССР	- политическое управление Народного Комиссариата земельных дел Союза Советских Социалистических республик
Р.В.К.	- районний виконавчий комітет
рабкооп	- рабочий кооператив
рабфак	- рабочий факультет
радвлада	- радянська влада
радгосп	- радянське господарство
радлігосп	- радянське лісове господарство

Додаток – Список умовних скорочень

раднарком УСРР	- Рада народних комісарів Української соціалістичної радянської республіки
рай РСІ	- районна контрольна комісія робітничо-селянської інспекції
Райадмин. отдел	- районный административный отдел
райвиконком	- районний виконавчий комітет
райвідділ	- районний відділ
райвідділ ДПУ	- районний відділ Державного політичного управління
Райз	- районний земельний відділ
райздравотдел	- районный отдел охраны здоровья
райкомиссия	- районна комісія
Район. Тов. Кооперат.	Ферма - районна товарна кооперативна ферма
райпартком	- районний партійний комітет
райпрофсовет	- районный совет профессиональных союзов
райпрофсоюз	- районный профессиональный союз
райсельактив	- районный сельский актив
РВК	- районний виконавчий комітет
РЗВ	- районний земельний відділ
РК міліція	- рабоче-крестьянская милиция
РКИ	- рабоче-крестьянская инспекция
РККА	- рабоче-крестьянская красная армия
РНК	- Рада народних комісарів
РО ГПУ	- Районный отдел Государственного политического управления
робітн.	- робітник
рогат. скот	- рогатый скот
розп.	- розподільник
РПК	- районний партійний комітет
РСІ	- робітничо-селянська інспекція
РТКФ	- районна товарна кооперативна ферма
с.г.	- сільське господарство
с.госп.	- сільське господарство
с/г артіль	- сільськогосподарська артіль
с/о	- сільський осередок
с/р	- сільська рада
с/рада	- сільська рада

Додаток – Список умовних скорочень

с/с	- сільський совет
санобоз	- санітарний обоз
секрет п/о	- секретар партійної організації
сільсуд	- сільський суд
сільрада	- сільська рада
СКНС	- сільський комітет незаможних селян
служб.	- службовець
служб. утрим.	- службове утримування
см. л. д.	- смотри лист дела
СНК	- Совет Народных Комиссаров
сов. секретно	- совершенно секретно
соввласть	- советская власть
СОЗ	- товариство спільного обробітку землі
соц. стан, соцстан	- соціальний стан
Соцзахист	- соціальний захист
спецзведення	- спеціальне зведення
СПО	- секретно-политический отдел
СРСР	- Союз радянських соціалістичних республік
ССТ	- сільське споживче товариство
ст.	- станція
ст. армія	- стара армія
т.	- товариш
Т. в. о.	- тимчасово виконуючий обов'язки
т. д.	- так далі
т. ін.	- та інше, таке інше
тов.	- товариш
Торгсин	- Всесоюзне об'єднання у справах торгівлі з іноземцями
трудгужвідбуток	- трудове гужове зобов'язання
труддисципліна	- трудовая дисципліна
трудфронт	- трудовий фронт
трудшкола	- трудова школа
ТСТ	- транспортне споживче товариство
тт.	- товариші
УК УССР	- Уголовный кодекс Украинской Советской Социалистической республики

Додаток – Список умовних скорочень

Уповкомзагот РПО	- уповноважений заготівельної комісії районного споживчого товариства
уповн. МПК	- уповноважений міського партійного комітету
УСРР	- Українська соціалістична радянська республіка
уч. прокурор	- участковий прокурор
ФЗУ	- школа фабрично-заводського учнівства
фр.	- фракція
фр. МК	- фракція міського партійного комітету
фр. РВК	- фракція районного виконавчого комітету
Фр. РКС	- фракція контрольної комісії робітничо-селянської інспекції
Х/З	- хлібозаготівля
хозполиткампания	- хозяйственно-политическая кампания
хут.	- хутір
ц	- центнер
ц/р	- цього року
ЦВК	- центральний виконавчий комітет
цеглобудзавод	- цегельно-будівельний завод
ЦК	- центральний комітет
ЦК ВКП(б)	- центральний комітет Всесоюзної комуністичної партії більшовиків
ЦКК	- Центральна контрольна комісія
ЦКК РСІ	- центральна контрольна комісія робітничо-селянської інспекції
ч/п	- член партії
ЧВК	- чрезвычайная комиссия



## ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ

- № 1 Витяг з протоколу із спецзведення начальника Бобринецького районного адміністративного відділу інспектору Зінов'євського окружного адміністративного відділу про організацію роботи районної міліції по боротьбі з куркулями.  
*20 лютого 1930 р.*.....10
- № 2 Протокол № 6 спільного засідання президії Дружелюбівської сільської ради та комісії із сприяння хлібозаготівлі з питань хлібозаготівлі, м'ясозаготівлі, доведення твердих завдань куркульсько-заможним господарствам. *8 лютого 1931 р.* .....11
- № 3 Скарга Лимаренка Федора Остаповича до Компаніївського районного виконавчого комітету щодо скасування постанови про доведення йому плану до двору та повернення забраного у нього майна.  
*14 лютого 1931 р.*.....13
- № 4 Інформація уповноваженого міського партійного комітету Зінов'євському міськпарткому і ДПУ про проведену роботу по виселенню куркулів на Урал по Грузчанській сільраді. *8 червня 1931 р.*.....14
- № 5 Рапорт уповноваженого міського партійного комітету по Високобайрацькій сільраді Стикути міському партійному комітету м. Зінов'євська про проведення зборів щодо виселення куркулів за межі УСРР. *8 червня 1931 р.*.....15
- № 6 Доповідна записка секретаря партосередку Знам'янського міськкому партії та уповноваженого Знам'янського районного партійного комітету секретарю Знам'янського районного партійного комітету про хід виконання плану хлібозаготівель по колгоспах Знам'янської сільської ради.  
*29 серпня 1931 р.*.....16

- № 7 Витяг з політлиста секретаря Дмитрівського партосередку Конюха А. до Знам'янського районного партійного комітету про хід хлібозаготівель по Дмитрівській сільраді. 25 вересня 1931 р.....17
- № 8 Витяг з протоколу № 25 засідання партколегії Зінов'євської КК про виключення з лав партії голови правління артілі у с. Петрівці Волковського П.С. за відмову поїхати працювати на село по хлібозаготівлі. 15 жовтня 1931 р.....19
- № 9 Витяг з протоколу Президії Добровеличківського райвиконкому щодо виконання плану хлібозаготівлі по Добровеличківському району. 21 жовтня 1931 р.....20
- № 10 Інформація Зінов'євського міського партійного комітету про притягнення до партійної відповідальності членів та кандидатів у члени партії за невиконання плану хлібозаготівель. 2 листопада 1931 р....23
- № 11 Витяг з протоколу № 36 засідання партколегії Зінов'євської КК про оголошення догани голові артілі "Нове життя" Першозванівської сільради Лебедченку Г.А. за невиконання плану хлібозаготівель. 4 листопада 1931 р.....24
- № 12 Інформаційний лист Знам'янського районного партійного комітету про хід господарсько-політичних кампаній у Знам'янському районі станом на 20 листопада 1931 року. 21 листопада 1931 р.....26
- № 13 Витяг з протоколу № 39 засідання партколегії Зінов'євської КК про притягнення до суду голови артілі "Прогрес" Карлівської сільради за опір міроприємствам партії та радянській владі у виконанні осінніх політико-господарських кампаній, особливо хлібозаготівлі. 27 листопада 1931 р.....37
- № 14 Лист міського прокурора Прокопенка до Зінов'євського міського партійного комітету про відомості щодо руху справ, пов'язаних з хлібозаготівлею у 1931 році. 14 грудня 1931 р.....39

- № 15 Заява громадянина Позивая Григорія Свиридовича до голови Зінов'євської міськради про пограбування та незаконний арешт його матері. 28 грудня 1931 р.....41
- № 16 Список голів колгоспів, яких знято з роботи за наслідками хлібозаготівель з серпня по грудень 1931 року. 1931 р.....42
- № 17 Витяг з протоколу III Пленуму Зінов'євського міського комітету КП(б)У та Президії МКК про постанову ЦК КП(б)У, про стан хлібозаготівель у Зінов'євському районі. 7 січня 1932 р.....46
- № 18 Політзведення секретаря комсомольського осередку артiлі "Більшовик" Пурпурівської сільської ради Новомиргородського району про організацію робіт комсомольських бригад на хлібозаготівлях, вилучення хлібних запасів у громадян. 8 січня 1932 р.....49
- № 19 Акт про вилучення та продаж майна, Павліченка Василя за невиконання державних зобов'язань по хлібозаготівлі. 17 січня 1932 р.....50
- № 20 Заява колгоспниці колгоспу "Перемога" с. Триліси Тернової Анастасії до начальника політвідділу Олександрівської МТС імені Петровського щодо сприяння їй до вступу у колгосп у зв'язку з важким матеріальним становищем та смертю від голоду чоловіка і трьох дітей. 24 січня 1932 р.....52
- № 21 Службова записка завідуючого відділом кадрів Зінов'євського міського партійного комітету Собка міській контрольній комісії про ухилення від роботи по хлібозаготівлі інспектора відділу праці, члена партії Гедзя. 26 січня 1932 р.....53
- № 22 Кримінальний вирок керівництву артiлі ім. Леніна с. Аджамки Зінов'євського району за розвал господарства артiлі та перешкоджання соціалістичному будівництву. 31 січня 1932 р.....54

- № 23 Постанова бюро Червонозорівського заводського партійного комітету "Про перебіг хлібозаготівель по околицям міста". 6 лютого 1932 р.....63
- № 24 Витяг з протоколу № 4 засідання бюро партійного осередку інституту сільгоспмашинобудування про політико-моральний стан робфаку. 26 лютого 1932 р...65
- № 25 Лист завідувача агітаційно-масовим відділом Зінов'євського міського партійного комітету Дубова командиру-комісару окремого кавалерійського ескадрона 15 щодо стану виконання плану хлібозаготівлі у Зінов'євському районі. 15 березня 1932 р.....66
- № 26 Лист секретаря Зінов'євської міської ради Євдокимова до голови Вишняківської сільради щодо припинення незаконного вилучення бригадами продуктів харчування у селян. 26 квітня 1932 р.....69
- № 27 Витяг з протоколу засідання бюро Вершинокам'янського партосередку Новопраського району про звільнення з роботи та виключення з лав партії голови колгоспу імені 12-річчя Жовтня Бондаря Івана за зрив плану хлібозаготівлі. 2 серпня 1932 р.....70
- № 28 Витяг з протоколу засідання комісії по розгляду скарг при Президії Зінов'євської міськради про розгляд скарги про неправильне розкуркулення Берестенка Якіма Степановича. 5 вересня 1932 р.....70
- № 29 Витяг з протоколу засідання комісії по розгляду скарг при Президії Зінов'євської міськради про виключення з лав Червоної Армії Бородатого Віктора Даниловича, як члена сім'ї куркуля. 14 вересня 1932 р.....71
- № 30 Постанова бюро Знам'янського районного партійного комітету "Про перебіг хлібозаготівель по району". 15 вересня 1932 р.....72
- № 31 Постанова ЦК ЛКСМУ „Про участь комсомолу у виконанні плану хлібозаготівель”. 23 вересня 1932 р.....76

№ 32	Постанова бюро Знам'янського районного партійного комітету "Про стан осінньої посівної та хлібозаготівельної кампаній по Знам'янському району". <i>26 вересня 1932 р.</i> .....	79
№ 33	Постанова Ради народних комісарів УСРР "Про боротьбу з куркульським впливом у колгоспах". <i>20 листопада 1932 р.</i> .....	82
№ 34	Постанова Ради народних комісарів УСРР "Про доповнення інструкції "Про організацію хлібозаготівель в одноосібному секторі"". <i>20 листопада 1932 р.</i> .....	83
№ 35	Постанова бюро Новоукраїнського РК ЛКСМУ про заходи по реалізації постанови ЦК ЛКСМУ від 24 листопада 1932 р. "Про заходи до посилення участі комсомолу у виконанні плану хлібозаготівель". <i>24 листопада 1932 р.</i> .....	85
№ 36	Директивний лист секретаря Знам'янського районного партійного комітету Нізова секретарям партосередків та уповноваженим районних партійних комітетів щодо заходів та застосування репресій під час проведення хлібозаготівель. <i>25 листопада 1932 р.</i> .....	88
№ 37	Витяг з постанови бюро Знам'янського районного партійного комітету про виконання плану хлібозаготівель. <i>27 листопада 1932 р.</i> .....	93
№ 38	Протокол засідання бюро Знам'янського районного партійного комітету про перевірку проведення заходів по виконанню рішення бюро РПК та обкому партії у с. Дмитрівці та колгоспі ім. Фрунзе, занесеного на чорну дошку та про оприлюднення фактів викриття прихованого та закопаного хліба колгоспниками та одноосібними господарствами. <i>18 грудня 1932 р.</i> .....	94
№ 39	Довідка Першотравенської сільради про майновий стан розкуркуленого Берестенка Якіма Степановича. <i>[1932 р.]</i> .....	97

№ 40	Інформаційний лист Великовисківської контрольної комісії робітничо-селянської інспекції до Одеської обласної контрольної комісії робітничо-селянської інспекції від В-Висківської рай КК РСІ. [1932 р.].....	98
№ 41	Зведення про перебіг вилучення невідомих запасів хліба по сільських радах Зінов'євського району станом на 10 грудня 1932 р. 1932 р.....	101
№ 42	Список членів і кандидатів у члени КП(б)У, притягнутих до партійної відповідальності у справі посівної кампанії та хлібозаготівель по лінії Новогеорґіївської контрольної комісії робітничо-селянської інспекції. [1932 р.].....	105
№ 43	Витяг із відомостей про членів та кандидатів у члени КП(б)У, з засуджених Нарсудом м. Зінов'євська за невиконання планів хлібозаготівлі. [1932 р.].....	111
№ 44	Статистичне зведення про чисельність і склад комуністів у сільпарторганізаціях, притягнутих до партвідповідальності та виключених із лав КП(б)У Контрольними Комісіями і парткомми по Зінов'євському МПК за II півріччя 1931 року і I квартал 1932 року. 1932 р.....	112
№ 45	Витяг зі звіту про роботу Зінов'євської міської контрольної комісії за період з квітня 1931 р. по травень 1932 р. [1932 р.].....	114
№ 46	Інформаційний лист Зінов'євського міськпарткому до ЦК КП(б)У та Одеського обкому КП(б)У "Про хід скиртування, хлібозаготівель та підготовки до осінньої сівби". [1932 р.].....	118
№ 47	Лист секретаря Добровеличківського райвиконкому до голови Богодарівської сільради про застосування штрафу до громадян. 5 січня 1933 р.....	122

- № 48 Інформація уповноваженого міського партійного комітету, голови сільради та секретаря партійного осередку секретарю МПК про вжиті заходи по виконанню рішення міського партійного комітету від 5 січня 1933 року по Великомамайській сільраді. *8 січня 1933 р.*.....123
- № 49 Протокол № 7 засідання комісії по сприянню хлібозаготівлі Богодарівської сільської ради Добровеличківського району про застосування штрафних санкцій до громадян, які не виконали план по контрактації хліба. *15 січня 1933 р.*.....124
- № 50 Лист секретаря Знам'янського районного партійного комітету Завадського до Одеського обкому КП б У про занесення на чорну дошку колгоспу "Фрунзе" Дмитрівської сільської ради та вжиття заходів по виконанню плану хлібозаготівель. *15 січня 1933 р.*.....125
- № 51 Обов'язкова постанова Президії Зінов'євської міськради "Про встановлення трудгужвідбутку для вивезення хліба з глибинок". *19 січня 1933 р.*.....126
- № 52 Список сільських рад Знам'янського району, у яких виявлено приховування хліба за період з 1 січня по 18 лютого 1933 року. [*лютий 1933 р.*].....127
- № 53 Витяг з політдонесення начальника політвідділу Тишківської МТС Новоархангельського району Одеської області начальнику політуправління Наркомзема СРСР, ЦК КП(б)У, Одеському обкому КП(б)У "Про стан району діяльності Тишківської МТС Новоархангельського району Одеської області та про хід роботи з підготовки весняної сівби". *10 березня 1933 р.*.....129
- № 54 Повідомлення Єлисаветградківської сільської ради Знам'янського району про стягнення штрафу та вилучення майна у Руденка Гаврила за невиконання плану хлібозаготівлі. *11 квітня 1933 р.*.....132

- № 55 Спецзведення начальника РК міліції м. Зінов'євська Солоненка і начальника оперативного відділу Зінов'євської міської міліції Бертошек начальнику РК міліції Одеської області та начальнику міжрай-опергрупи Антохіну про роботу Зінов'євської міської міліції за звітну п'ятиденку. *6 травня 1933 р.*.....133
- № 56 Постанова Президії Зінов'євської міської ради "Про обов'язкову поставку картоплі державі на 1933 рік". *13 травня 1933 р.*.....137
- № 57 З доповідної записки Зінов'євської МКК-РСІ "Про перебіг збиральної кампанії". *9 серпня 1933 р.*.....139
- № 58 Спецзведення начальника РС міліції Знам'янського району Мішеніна начальнику РС міліції Одеської області про хід боротьби зі спекуляцією зерно-хлібом та промтоварами по Знам'янському району за період з 10 по 14 серпня 1933 року. *15 серпня 1933 р.*.....142
- № 59 Витяг з протоколу № 3/24 засідання районної комісії по чистці партії Грушківського району про апеляцію члена партії Переямпольського щодо виключення його з партії. *11 вересня 1933 р.*.....144
- № 60 Протокол об'єднаного засідання Президії Новоархангельського райвиконкому, бюро райпарткому, політвідділу Тишківської МТС та пленуму Тернівської сільської ради. *23 вересня 1933 р.*.....145
- № 61 Витяг з протоколу № 39/89 виїзного засідання Новопраської районної контрольної комісії робітничо-селянської інспекції у Дубівській сільраді. *23 жовтня 1933 р.*.....147
- № 62 План обов'язкової здачі державі зернохліба врожаю 1933 року по селянському сектору Знам'янського району. *1933 р.*.....151



- № 63 Повідомлення заступника начальника політичного відділу по роботі ОДПУ Шабаліна про перегини та викривлення постанов КП(б)У уповноваженою РПК Макатинською, допущені під час проведення хлібозаготівельної кампанії. [1933 р.].....153
- № 64 Витяг із обвинувачувального висновку слідчої справи № 770 щодо звинувачення керівництва колгоспу "Промінь" Плосківської сільради Знам'янського району та голови зазначеної сільради за здійснення організованого "кулацького" саботажу роботи. [1933 р.].....155
- № 65 Повідомлення завідувача відділом районного партійного комітету Бляхера організаційно-інструкторського відділу ЦККП(б)У, секретарю-організатору Бобрінського експлуатаційного району Галкіну про результати перевірки листування у справі реквізицій зернозбіжжя у колійних робітників залізниці. [1933 р.].....167
- № 66 Актовий запис про смерть Козленкової Катерини Микитівни. 12 січня 1932 р.....172
- № 67 Скарга Шарапанюк Ксенії до Добровеличківського райвиконкому з приводу повернення їй продуктів харчування. 28 лютого 1932 р.....173
- № 68 Лист секретаря Зінов'євського міського партійного комітету Генеральному секретарю ЦК КП(б)У Косіору про стан продовольчого постачання робітників заводу "Червона Зірка", факти захворювання робітників на ґрунті недоїдання. 29 березня 1932 р.....174
- № 69 Доповідна записка відповідального секретаря ВЛКСМ 44 стрілецького полку Карасика військовому комісару 44 стрілецького полку. 29 березня 1932 р.....177

№ 70	Заява колгоспниці колгоспу „Дніпро” Успенської сільради Онуфрїївського району Гончар Меланії Н. до голови районної контрольної комісії робітничо-селянської інспекції з приводу надання їй корови у зв’язку з голодуванням. 23 червня 1932 р.....	178
№ 71	Доповідна записка секретарю Зінов’євського міськпарткому Підсусі лікаря Робітничої лікарні про випадки безбілкових набряків та різкого виснаження серед робітників заводу "Червона зірка". 27 листопада 1932 р.....	179
№ 72	Політзведення секретаря партійного осередку механічного цеху заводу "Червона Зірка" щодо настроїв робітників з приводу продовольчих труднощів. 14 грудня 1932 р.....	180
№ 73	План постачання населення хлібом по Зінов’євському міському робітничому кооперативу по знижених нормах. [1932 р.].....	181
№ 74	Політзведення секретаря партійного осередку інструментального цеху заводу "Червона Зірка" Бойка щодо настроїв робітників з приводу продовольчих труднощів. [1932 р.].....	186
№ 75	Витяги із щоденника вихователів дитячого будинку № 10 м. Зінов’євська. 1933 р.....	187
№ 76	Заява члена артїлі імені Леніна Порплиці Ярини до правління артїлі з проханням про харчову допомогу у зв’язку з голодуванням. 4 лютого 1933 р.....	188
№ 77	Протокол № 1 засідання спеціальної комісії про організацію харчової допомоги по селу. 24 лютого 1933 р.....	189
№ 78	Актовий запис про смерть Конопляного Івана Федоровича. 3 березня 1933 р.....	191
№ 79	Актовий запис про смерть Мицного Андрія Тихоновича. 13 березня 1933 р.....	192

- № 80 Витяг з інформації тимчасово виконуючого обов'язки голови Новоукраїнської контрольної комісії робітничо-селянської інспекції Приходько до обласної контрольної комісії робітничо-селянської інспекції щодо політичного настрою колгоспників, фактів голодування. *18 березня 1933 р.*.....193
- № 81 Протокол позачергового засідання бюро сільпартосередку КП(б)У с. Знам'янки про наявність дітей з набряками у дитячих яслах. *22 квітня 1933 р.*.....194
- № 82 Витяг з інформаційного листа голови Великовиківської районної контрольної комісії робітничо-селянської інспекції Іустінова до Одеської обласної контрольної комісії робітничо-селянської інспекції. *28 квітня 1933 р.*.....195
- № 83 Заява уповноваженого оперативної частини Ткаченка до керівництва осередку КП(б)У Карлівської сільради Зінов'євського району щодо продуктової допомоги працівникам міліції, які голодують. *30 квітня 1933 р.*.....196
- № 84 Витяг із з доповідної записки начальника Зінов'євського міськвідділу ДПУ Ходоса та оперуповноваженого СПО Александровича секретарю міськпарткому, голові міськради, голові КК РКІ щодо продовольчого стану сіл Зінов'євського району. *10 травня 1933 р.*.....196
- № 85 Витяг із політдонесення начальника політвідділу Помічнлянської машинно-тракторної станції Новоукраїнського району Одеської області Кацнельсона начальнику політуправління, заступнику Наркомзему СРСР Креницькому. *13 травня 1933 р.*.....204
- № 86 Витяг з додатку до спецзведення про підготовку та хід посівної кампанії у Зінов'євському районі станом на 2 квітня 1933 р. *17 травня 1933 р.*.....205
- № 87 Актовий запис про смерть Демченко Ольги Микитівни. *17 червня 1933 р.*.....215

№ 88	Витяг із політдонесення начальника політвідділу Трепівської МТС про смерть від знесилення найманих робітників у с. Суботці. 10 липня 1933 р.....	216
№ 89	Актовий запис про смерть Стороженко Меланії Кирилівни. 22 липня 1933 р.....	217
№ 90	Актовий запис про смерть Захарченко Раїси. 30 вересня 1933 р.....	218
№ 91	Актовий запис про смерть Сиваченкової Наталії. 30 вересня 1933 р.....	219
№ 92	Актовий запис про смерть Гончар Лідії Федорівни. 17 жовтня 1933 р.....	220
№ 93	Доповідна записка секретаря Новоукраїнського РПК Козирєва секретарю обкому КП(б)У Вегеру про проведення розслідування по факту страти своєї сім'ї громадянином Довжиком у селі Піщаний Брід. [1933 р.].....	221
№ 94	Інформація тимчасово виконуючого обов'язки голови Новоукраїнської КК РСІ про факт людо- їдства у селі Леонтовичеві. 1933 р.....	223
№ 95	Матеріали комісії по перевірці фактів, повідом- лених відділом ДПУ та робітничою лікарнею щодо голодування працівників заводу "Червона Зірка" та членів їх родин. [1933 р.].....	224
№ 96	Список членів колгоспу імені 13-річчя Жовтня Божедаївської сільської ради, які перебувають у важкому стані. [1933 р.].....	230
№ 97	Лист червоноармійця Північного залізничного полку військ ОДПУ Московської області Ляуша Івана Кіндратовича начальнику політвідділу Трепівської машинно-тракторної станції з приводу допомоги його родині, яка голодує. [1933 р.].....	231

- № 98 Лист голови Новоукраїнської районної контрольної комісії робітничо-селянської інспекції Мельниченка до Одеської обласної контрольної комісії робітничо-селянської інспекції з приводу голодування працівників суду і прокуратури, керівних працівників району. [1933 р.].....232
- № 99 Лист співробітника ДПУ Вірменії Дубініна Кирила до начальника політвідділу Трепівської МТС щодо надання допомоги його батькам, які голодують. [1933 р.].....233
- № 100 Повідомлення з газети „Чорноморська Комуна” та „Соціалістичний темп” с. Казарня Знам’янського району про низький рівень виконання плану хлібозаготівлі по Казарнянській сільраді Знам’янського району. 18 січня 1932 р.....236
- № 101 Повідомлення з газети "Чорноморська комуна" та "Соціалістичний темп" про звільнення з роботи, накладання дисциплінарних стягнень на керівництво артілі "Трудова Зірка" за невиконання плану хлібозаготівель. 18 січня 1932 р.....236
- № 102 Кореспонденція з газети "Чорноморська комуна" та "Соціалістичний темп" про незадовільну роботу уповноваженого райпарткому та голови артілі "Трудова Зірка" щодо організації виконання плану хлібозаготівель. 18 січня 1932 р.....237
- № 103 Кореспонденція з газети "Чорноморська комуна" та "Соціалістичний темп" про незадовільну організаційну та масово-роз’яснювальну роботу Казарнянського ССТ по стимулюванню хлібозаготівель. 18 січня 1932 р.....238
- № 104 Постанова ЦК КП(б)У про зняття з роботи уповноважених по хлібозаготівля. 30 грудня 1932 р.....238
- № 105 Постанова Зінов’євського МК ЛКСМУ про участь комсомольців Зінов’євського району у виконанні плану хлібозаготівель. 31 грудня 1932 р.....239

- № 106 Постанова Одеського облвиконкому про виселення 140 господарств із сіл Зінов'євського, Новоукраїнського, Знам'янського районів за межі України. [1932 р.].....242
- № 107 Постанова Одеського облвиконкому про ув'язнення в концтабір колишніх членів КП(Б)У Одеської обласної парторганізації. [1932 р.].....242
- № 108 Постанова президії з газети "Соціалістичний наступ" про виключення з партії ряду осіб. [1932 р.].....243
- № 109 Відомості з газети "Соціалістичний наступ" про перебіг хлібозаготівель по сільрадам Зінов'євського району. 2 січня 1933 р.....244
- № 110 Постанова президії Зінов'євської міськради про поширення контракції з хлібозаготівель на не усупільнені засіви колгоспників. 2 січня 1933 р.....245
- № 111 Повідомлення з газети "Соціалістичний наступ" про суд над ворогами хлібозаготівельної кампанії та колгоспного будівництва артiлі "Культурна революція" Клишівської сільської ради. 3 січня 1933 р.....245
- № 112 Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про необхідність прискорення організації роботи по виконанню плану хлібозаготівель у артiлі Сасівської сільради після занесення на чорну дошку. 3 січня 1933 р.....247
- № 113 Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про опір керівництва Староданцигської сільради виконанню планів хлібозаготівель. 3 січня 1933 р.....248
- № 114 Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про бездіяльність керівництва артiлі "Перше Травня" Софіївської сільської ради та необхідність мобілізації колгоспників по організації вилучення пограбованого хліба. 3 січня 1933 р.....249

№ 115	Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про саботаж хлібозаготівель в артілі ім.Молотова Першої Аджамської сільради головою правління Дорошенком та засудження дій саботажників колгоспниками. 3 січня 1933 р.....	250
№ 116	Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про зобов'язання колгоспників артілей "Друга п'ятирічка" та ім.Сталіна по виконанню плану хлібозаготівель. 3 січня 1933 р.....	252
№ 117	Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про схвалення колгоспниками с.Губівки заходів щодо ворогів колгоспів та прийняття зобов'язань. 3 січня 1933 р.....	253
№ 118	Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про організацію роботи по виконанню хлібозаготівель артілями Доливівської сільради у відповідь на постанову облвиконкому про висилку господарств. 3 січня 1933 р.....	254
№ 119	Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про необхідність згуртування мас колгоспників навколо активу по організації повернення та вилучення краденого хліба. 4 січня 1933 р.....	255
№ 120	Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про крадіжку хліба керівництвом артілі "Бджілка". 4 січня 1933 р.....	257
№ 121	Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про стан роботи по вилученню хліба у Масляниківській сільраді. 4 січня 1933 р.....	258
№ 122	Повідомлення з газети "Соціалістичний наступ" про виконання плану хлібозаготівель по Зінов'євському району. 4 січня 1933 р.....	259
№ 123	Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про виявлення крадіжки хліба в артілі ім. Будьонного Лелеківської сільської ради. 4 січня 1933 р.....	259

- № 124 Список осіб, висланих із сіл Губівки та Сасівки  
Зінов'євського району за зрив та протидію хлібоза-  
готівлям згідно з постановою Одеського обласного  
виконавчого комітету. 4 січня 1933 р.....260
- № 125 Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ"  
про посилення роботи по виконанню планів хлібо-  
заготівель у відповідь на постанову облвиконкому  
про виселення за межі України ворогів колгоспного  
будівництва у артілях "Соцнаступ", "За суцільну  
колективізацію" та ім. Ворошилова. 4 січня 1933 р.....261
- № 126 Постанова президії Зінов'євської міськради про  
переобмолот соломи та полови. 4 січня 1933 р.....262
- № 127 Стаття з газети "Соціалістичний наступ" про  
куркульський опір переобмолоту у Зінов'євському  
районі. 5 січня 1933 р.....263
- № 128 Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ"  
про саботаж завершення хлібозаготівель головою  
артілі ім.Леніна Зінов'євського району Понома-  
ренком. 5 січня 1933 р.....264
- № 129 Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ"  
про саботаж обмолоту хліба головою артілі  
ім.Сталіна Коханова. 5 січня 1933 р.....265
- № 130 Повідомлення з газети "Соціалістичний наступ"  
про занесення на чорну дошку артілей ім. Леніна  
Сасівської сільради, „Вільний шлях” Аннінської  
сільради, „Серп і молот” Коротякської сільради.  
5 січня 1933 р.....266
- № 131 Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ"  
про саботаж хлібозаготівельних кампаній керів-  
ництвом сільради та артілі ім.Леніна Сасівської  
сільради. 5 січня 1933 р.....267
- № 132 Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ"  
про бездіяльність комуністів у боротьбі за хліб в  
артілі "12-річчя Жовтня" Великомамайської  
сільради. 5 січня 1933 р.....268



- № 133 Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про викриття і засудження куркулів та застосування репресій і вжиття заходів по завершенню хлібозаготівель в артілі „Серп і молот” Коротякської сільради. 5 січня 1933 р.....269
- № 134 Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про бездіяльність керівництва колгоспів Мар'ївської сільради на чолі з комуністами по виявленню та вилученню краденого хліба. 6 січня 1933 р.....271
- № 135 Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про саботаж керівництвом Першотравенської сільради хлібозаготівельним кампаніям у колгоспах сільради. 6 січня 1933 р.....272
- № 136 Повідомлення газети "Соціалістичний наступ" про засудження куркулів за підлив хлібозаготівлі та шкідництво в артілі "Червоний прапор" Калинівської сільради. 6 січня 1933 р.....274
- № 137 Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про необхідність проведення переобмолоту соломи і полови в артілі "Шлях до комунізму" Шевченківської сільради. 6 січня 1933 р.....275
- № 138 Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про шкідницькі дії та бездіяльність керівництва артілей "Добробут" та "Маяк" Тарасівської сільради та керівництва сільради щодо повернення викраденого хліба та проведення переобмолоту. 6 січня 1933 р.....276
- № 139 Постанова президії Зінов'євської міської контрольної комісії про застосування репресивних заходів до керівництва колгоспів та членів партії. 7 січня 1933 р.....277
- № 140 Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про бездіяльність комуністів по виконанню хлібозаготівельних кампаній в колишній артілі ім. Леніна Сасівської сільради. 9 січня 1933 р.....279

- № 141 Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про організацію вилучення та добровільного повернення краденого хліба у колгоспах першої Аджамської сільради. 2 лютого 1933 р.....281
- № 142 Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про необхідність перебудови роботи керівництва Клинівської сільради та колгоспів по виконанню плану хлібозаготівель, вилученню та поверненню розкраденого хліба. 2 лютого 1933 р.....283
- № 143 Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про вивершення хлібозаготівлі у Обознівській сільраді шляхом виявлення та повернення краденого хліба. 3 лютого 1933 р.....285
- № 144 Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про бездіяльність керівництва та комсомольського осередку с. Жеваново щодо організації виконання хлібозаготівель. 3 лютого 1933 р.....286
- № 145 Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про крадія колгоспного хліба Логвинова Д. в артілі ім. Фрунзе Грузчанської сільради. 3 лютого 1933 р.....288
- № 146 Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про бездіяльність керівництва артілі "Вільний шлях" Аннінської сільради щодо організації виконання хлібозаготівель. 4 лютого 1933 р.....288
- № 147 Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про організацію роботи з хлібозаготівель у артілі "Червона зірка". 4 лютого 1933 р.....290
- № 148 Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про посилення роботи по вилученню краденого хліба та завершення хлібозаготівлі в артілі "14-річчя Жовтня" Кгаївської сільради. 4 лютого 1933 р.....291
- № 149 Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про організацію зриву хлібозаготівлі керівництвом Германівської сільради. 5 лютого 1933 р.....292

№ 150	Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про невихід на роботу машиніста Непрозваного в артілі "Незаможник" Комишуватської сільради. 5 лютого 1933 р.....	293
№ 151	Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про безгосподарність керівництва Компаніївської МТС. 5 лютого 1933 р.....	294
№ 152	Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про бездіяльність керівництва артілей села по мобілізації посівного матеріалу Шевченківської сільради. 9 лютого 1933 р.....	295
№ 153	Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про перевірку стану створення посівфондів та підготовки до весняної сівби в артілі "Новий світ" Обознівської сільради. 9 лютого 1933 р.....	296
№ 154	Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" щодо притягнення до відповідальності секретаря парторганізації Грузчанської сільради за зрив підготовки до весняної сівби. 9 лютого 1933 р.....	297
№ 155	Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про бездіяльність керівництва колгоспів Аннінської сільради у боротьбі з куркулями та створення насінневих фондів. 16 лютого 1933 р.....	298
№ 156	Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про організацію підготовки до весняної сівби у артілі "Третій вирішальний". 16 лютого 1933 р.....	300
№ 157	Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про організацію роботи по мобілізації насінєфондів в артілі "Нове життя" Першозванівської сільради. 20 лютого 1933 р.....	301
№ 158	Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про бездіяльність керівництва колгоспів Вишняківської сільради по створенню насінь фондів. 21 лютого 1933 р.....	303

№ 159	Кореспонденція з газети "Соціалістичний наступ" про розгортання соцзмагання колгоспами Долилівської сільради на виклик артілі "Весела праця". 21 лютого 1933 р.....	304
-------	---	-----

**ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ФОНДІВ**

- П-4 Кіровоградський міський комітет комуністичної партії України Кіровоградського обласного комітету компартії України, м.Кіровоград Кіровоградської області
- П-38 Політичний відділ Верблюзької машинно-тракторної станції Новопраського районного комітету компартії більшовиків України, с.Верблюжка Новопраського району Дніпропетровської області
- П-50 Фракція комуністичної партії більшовиків України профспілкового комітету Зінов'євського індустріального інституту ім.Леніна Зінов'євського міського комітету компартії більшовиків України, м.Зінов'євськ Одеської області
- П-65 Новоукраїнський районний комітет комуністичної партії України Кіровоградського обласного комітету компартії України, м.Новоукраїнка Новоукраїнського району Кіровоградської області
- П-68 Знам'янський районний комітет комуністичної партії України Кіровоградського обласного комітету компартії України, м.Знам'янка Знам'янського району Кіровоградської області
- П-116 Знам'янський сільський осередок КП(б)У Знам'янського районного комітету компартії більшовиків України, с.Знам'янка Знам'янського району Одеської області
- П-173 Партійний комітет комуністичної партії України виробничого об'єднання по сівалках "Червона зірка" Ленінського районного комітету компартії України, м.Кіровоград Кіровоградської області
- П-187 Комуністична фракція Кіровської міської ради профспілок Кіровського міського комітету компартії більшовиків України, м.Кірове Одеської області

Додаток – Перелік використаних фондів

- П-192 Кіровська міська контрольна комісія робітничо-селянської інспекції Кіровської міської компартії більшовиків України, м.Кірове Одеської області
- П-200 Партійний осередок комуністичної партії більшовиків України с.Карлівки Кіровського райкому компартії більшовиків України, с.Карлівка Кіровського району Миколаївської області
- П-229 Партійний осередок компартії більшовиків України Божедаївської сільської ради Знам'янського районного комітету компартії більшовиків України, с.Божедаївка Знам'янського району Одеської області
- П-242 Фракція комуністичної партії більшовиків України Зінов'євського окружного відділення профспілки працівників місцевого транспорту Зінов'євського окружного комітету компартії більшовиків України, м.Зінов'євськ Зінов'євського округу
- П-259 Первинна організація комуністичної партії України Вершино-Кам'янської сільської ради Новгородківського районного комітету компартії України, с.Вершино-Кам'янка Новгородківського району Кіровоградської області
- П-279 Кіровоградський міський комітет Ленінської комуністичної спілки молоді України Кіровоградського обласного комітету Ленінської комуністичної спілки молоді України, м.Кіровоград Кіровоградської області
- П-316 Політичний відділ Трепівської машинно-тракторної станції Знам'янського районного комітету компартії більшовиків України, с.Трепівка Знам'янського району Одеської області
- П-317 Політичний відділ Дмитрівської машинно-тракторної станції Знам'янського районного комітету компартії більшовиків України, с.Дмитрівка Знам'янського району Одеської області

Додаток – Перелік використаних фондів

- П-437 Новогеоргієвський районний комітет комуністичної партії України Кіровоградського обласного комітету компартії України, м.Новогеоргіївськ Новогеоргіївського району Кіровоградської області
- П-444 Спілка молодіжних організацій Новомиргородщини, м.Новомиргород Новомиргородського району Кіровоградської області
- П-446 Спілка молодіжних організацій Новоукраїнщини, м.Новоукраїнка Новоукраїнського району Кіровоградської області
- П-1304 Первинна організація комуністичної партії України суду і прокуратури Чигиринського районного комітету компартії України, м.Чигирин Чигиринського району Кіровоградської області
- П-2148 Ульяновський райком комуністичної партії України Кіровоградського обкому компартії України, м.Ульяновка Ульяновського району Кіровоградської області
- П-2470 Первинна організація комуністичної партії більшовиків України Шамівської сільської ради Знам'янського райкому компартії більшовиків України, с.Шамівка Знам'янського району Кіровоградської області
- П-2583 Великовисківська районна контрольна комісія робітничо-селянської інспекції Одеської обласної контрольної комісії робітничо-селянської інспекції, с.Велика Виска Великовисківського району Одеської області
- П-2584 Політичний відділ Олександрівської машинно-тракторної станції ім.Петровського Ком'янського районного комітету компартії більшовиків України, с.Олександрівка Кам'янського району Київської області

Додаток – Перелік використаних фондів

- П-2591 Політичний відділ Помічнрянської машинно-тракторної станції Новоукраїнського районного комітету компартії більшовиків України, м.Новоукраїнка Новоукраїнського району Одеської області
- П-2597 Політичний відділ Тишківської машинно-тракторної станції Новоархангельського районного комітету компартії більшовиків України, с.Тишківка Новоархангельського району Одеської області
- П-3779 Новоукраїнська районна контрольна комісія робітничо-селянської інспекції (ККРСІ) Одеської обласної контрольної комісії робітничо-селянської інспекції, с.Новоукраїнка Новоукраїнського району Одеської області
- Р-242 Кіровоградська міська рада народних депутатів та її виконавчий комітет, м.Кіровоград
- Р-250 Зінов'євський окружний виконавчий комітет ради робітничих, селянських і червоноармійських депутатів, м.Зінов'євськ
- Р-267 Знам'янська районна рада народних депутатів та її виконавчий комітет, м.Знам'янка Знам'янського району Кіровоградської області
- Р-281 Компаніївська районна рада народних депутатів та її виконавчий комітет, смт.Компаніївка Компаніївського району Кіровоградської області
- Р-1304 Добровеличківська районна рада народних депутатів та її виконавчий комітет, смт.Добровеличківка Добровеличківського району Кіровоградської області
- Р-1346 Гнатівська сільська рада народних депутатів та її виконавчий комітет, с.Гнатівка Добровеличківського району Кіровоградської області



Додаток – Перелік використаних фондів

- P-1657 Кіровський дитячий будинок № 10 міського відділу народної освіти, м.Кірове Миколаївської області
- P-1865 Колгосп "Дніпро" Успенської сільської ради, с.Успенське Онуфріївського району Кіровоградської області
- P-1875 Колгосп ім.Ілліча Василівської сільської ради, с.Василівка Онуфріївського району Кіровоградської області
- P-1999 Богодарівська сільська рада депутатів трудящих та її виконавчий комітет, с.Богодарівка Добровеличківського району Кіровоградської області
- P-2103 Скопівська сільська рада депутатів трудящих та її виконавчий комітет, с.Скопівка Добровеличківського району Кіровоградської області
- P-7915 Відділи записів актів громадянського стану виконавчих комітетів рад робітничих, селянських та червоноармійських депутатів

Газета "Соціалістичний наступ", інв.№ В-820

## ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

- ... Агнеса 316  
Абада 312  
Абода 190, 283  
Абрамов Василий 201  
Абрамов І. 277  
Абыякий 314  
Адамовський 252, 283  
Александров Федор 200  
Александрович 196, 204,  
214  
Алексеенко Петр  
Калистратович 209  
Алексеенко 102  
Аллаверды 234  
Альтис 186  
Андреев 241  
Андріїв 298  
Андріяновський 42  
Андріяшевський Максим  
Петрович 56, 61, 62,  
63  
Аністратенко 73  
Анненко 45  
Антоненко Евдоха 201  
Антонов Ст. 18  
Антохін 133  
Аптека 44  
Арестарченко 180  
Артамонов 75  
Архангельский 186  
Асаткин 216  
Атаманюк Г. 124
- Б**абенко 20, 102  
Багрій 327  
Баклан Авдій Семенович 56,  
61, 62, 63  
Баклановський 259, 260  
Баланда 226  
Бандурко Никанор  
Терентійович 261  
Банул Александр  
Митрофанович 203  
Барабанов Андрей 213  
Бараненко 46  
Баржан 177  
Баркар 291  
Баркар (Баркарь) 229  
Баркарь (Баркар) 226  
Барліт 237  
Бевз 28  
Безлатній 44  
Безуглий 22, 294  
Безушко 201  
Белецкий Федор Андреевич  
211  
Белінський 47, 255  
Бельченко 119  
Беник 186, 187  
Бережний 117  
Берестенко 58  
Берестенко Іван Якимович  
98  
Берестенко Яким Степанович  
70, 71, 97  
Бертошек 133, 137  
Бетляуч 177

- Белінський 102  
Бицюра Василь Макарович  
261  
Бицюра Степан Кирилович  
261  
Бідний 44  
Білик Марко Павлович 230  
Білоконь А. В. 243  
Білоус М. 124  
Білоусов 28  
Біляєв 47, 63, 273  
Біненко 293  
Бірюкова 284  
Благин (Блогін) 94, 96  
Бляхер 167, 169  
Богаченко Єфрем Іванович  
261  
Богдан 75, 76, 93  
Богуненко 282  
Бойко 186, 187, 253, 270,  
279  
Болілай 290  
Бондар 266  
Бондар Іван 70  
Бондар І. Я. 243  
Бондар Годоска Михтодійвна  
325  
Бондарев П.П. 246  
Бондаренко 21, 42, 43, 45,  
128  
Бондаренко Евдокия 314,  
317  
Бондаренко Марія Опанасівна  
309  
Бондаренко Петр 317  
Бондаренко Спиридон 135  
Бондаренко Феня 122  
Бондарь 213  
Бондуровский 227  
Бородатий Віктор Данилович  
71, 72  
Борсай Іван 201  
Бортник Я. 280  
Босенко Володя  
Михтодійович 325  
Босенко Митя Михтодійович  
325  
Босенко Михтодій  
Оникійович 325  
Босенко Палажка 325  
Босько 128  
Брайко Василій 316  
Брайко Елена 201  
Брайко І. 243  
Брайко Матвей Григорьевич  
209  
Брайко Мокрина Корнеевна  
201  
Брайко Настя Романовна  
201  
Брайко Петр Григорьевич  
201  
Брайченко 202, 204  
Брайченко Л.И. 228  
Брайчук 32  
Брандт 22  
Бранцев (Брянцев) 144  
Брижнев 75  
Брикин (Бриков) 144  
Бродский 205  
Бройко 36  
Бруєв 46  
Брянцев (Бранцев) 144  
Бугаєв 227  
Будацель Василий Романович  
214  
Будников Василий 228  
Будулатий Аграфена 213  
Будьонний 146

- Бузик Панас Іванович 260  
Бузуляк 199  
Бураков 45  
Бурковин Іван Степанович 260  
Бурлаченко П. І. 243  
Бурьянов 102  
Бутенко 199
- Ва**куленко Петро Фом. 107  
Валанець 43  
Валетарський М. А. 243  
Валіцький 75  
Валішкий 93  
Варава Каленик 213  
Вареник 80  
Вартмінський 42  
Василенко 196  
Васильов 46  
Васильченко Григорій Григорович 312  
Васильченко Мифодій 223  
Васинський 73  
Васочка 321  
Васютінський 44  
Васютінський Олександр Семенович 37, 38, 39  
Ваховський 241  
Вдовиченко 44  
Вегер 221  
Величко 238, 249  
Величко Сава Трохимович 261  
Вергелес 203  
Вергелес Іван Сидорович 200  
Вергулес 186  
Верейтін 274, 275
- Веремеев Пантелей Васильевич 225  
Верховский 206  
Вехтев 80, 81  
Вечерковский 154  
Винаров 80, 96  
Винер 186  
Винокурщик Домаха 53  
Висоцький 119  
Витер Левко 53  
Вишинський, Вішинський 267, 279, 280  
Вишинський 185  
Вишневецький 289  
Вищипан 128  
Вілінець 240  
Власенко 271  
Власенко П. 271  
Вовк К. 274, 275  
Вовк Марія 319  
Вознюк Василь 122  
Вознюк Сергій 125  
Войстрік 327  
Войтенко Іван Германович 206  
Войтенко Таня Павловна 200  
Волков Николай Гаврилович 133  
Волковой 141  
Волковський 43  
Волковський Петро Софронівч 19  
Волкодав Никифор Прокопович 261  
Волонец 203  
Волонець 297, 298  
Волошин Микола 319  
Волошин Петро 319  
Волошинов 208

- Вороб'єв Іван Васильєвич 136  
Ворона 255  
Ворона Оксана 268  
Воронін 75, 80, 93, 94, 95, 96  
Вороной Алексей Антонович 201  
Вороной Григорий Маркович 201  
Вороной Прокофий Маркович 201  
Вотнар'є Вера 213  
Вуйченко І. 270
- Г**  
Габура 327  
Гаваза Константин 209, 210  
Гавриков 30  
Гавриленко 44  
Гаврилов 16  
Гавронський Григорій 319  
Гайданенкова 32  
Галіцький 46  
Галкін 167  
Гаморя Ананій Якович 261  
Гапєєв 79  
Гаращенко 43  
Гарбуз К. С. 243  
Гаркуша 194, 195  
Гасіца Олексій Степанович 313  
Гафнер І. І. 243  
Гедзь 53, 54  
Гелевера Микола Семенович 326, 327  
Герасюта Александра 314  
Герасюта Даша 317  
Герасюта Еля 317, 318
- Герасюта Лукерія Онуфрієвна 314  
Герасюта Микола Степанович 314  
Герасюта Семен 317  
Герасюта Степан Степанович 314, 316  
Гирш 31  
Гінкул 240  
Глузовский 187  
Глушенкова Дуня 301  
Глущенко 273  
Гніденко 22  
Говорун Андрій 319  
Годорожа 188  
Голобородько Сергій Іванович 105  
Головицкий 187  
Головко 128  
Голуб Захар Гаврилович 230  
Голуб Іван Тихонович 230  
Голуб Одарка Мак. 230  
Голубенко 237  
Голубицький Г.Я. 245, 246  
Гольдштейн 54  
Гонтар Христя 53  
Гончар Лідія Федорівна 220  
Гончар Меланія Н. 178  
Гончаренко 187  
Гончаренко Омелько 12  
Гончаренко Остап 12  
Гончаренко Федір 12  
Гончаров 190  
Горбанко 127  
Горбенко 20, 129  
Горбенко Митя 15  
Горбенко С. 250  
Горбенко Федір Мик. 12  
Горденко Андрей 199

- Гордієнко Онисько 12  
Гордовой Иван 212  
Гореный (Горский) Степан  
    Степанович 225, 229  
Гореславцев 187  
Горніков 55  
Горобченко 295  
Горячев 190  
Гран Прокофий Иванович  
    207  
Грановський 44  
Гребенчук Меркурій 282  
Гребенюк 101  
Григоренко 112  
Грицаєнко 44  
Гриценко 280  
Гриценко Єгор Антонович  
    261  
Гриценко Пилип Антонович  
    260  
Гришин 266, 270, 286  
Гришин Д. 286  
Гришко 238  
Гришньов 291  
Громадський Федір 49  
Грошев І. В. 243  
Грушанський А. І. 243  
Грушевський Я. 248, 268,  
    281, 285, 286, 292, 300  
Грушінська Одарка 12  
Грязнов 176  
Губа 280  
Гудзь 44  
Гуляницький 101  
Гуманюк 46  
Гура Г. 304  
Гура Євдокія Никифорівна  
    230  
Гура Михайло Сав. 230  
Гура Олена Іванівна 230  
Гура Ярина 230  
Гуревич 106  
Гурский 202, 203, 204  
Гурский Сергей 179  
Гурський 190  
Гусак Іван ... 230  
Гусак Микола Мит. 230  
Гусак Федот Минович 260  
Гусак Феодосія 230  
Д'яченко Василь  
    Михайлович 261  
Дяченко 46  
Давиденко 128  
Даниленко О. 267  
Данильченко Андрій  
    Зіновійович 261  
Данченко Федір  
    Никифорович 319  
Даценко Ляоня 334  
Даценко Люба 334  
Дащенко Архип 268  
Дворовий 302  
Дегтярьов 327  
Делограматин Николай  
    Іванович 228  
Дем'яненко Іван Андрійович  
    260  
Деменчук Ефрем Антонович  
    155, 156, 157, 158, 159,  
    167  
Демешко Семен Якович  
    (Яковлевич) 56, 62,  
    63  
Демура 38  
Демченко Ольга Микитівна  
    215  
Денешко 28  
Дерев'янку 73

- Дерюченко 44  
Дехтерева Д. 179  
Дзюбенко 201  
Дзюбенко Марко 49  
Дзюрин Г. Н. 243  
Дикий Г. 274, 275  
Дименко 28  
Дименшт. 101  
Димченко В. 280  
Динула Микола Гордійович  
222  
Діденко 292, 299  
Діхтяренко 87  
Дмитренко 47  
Дмитрюк С. П. 243  
Добровольський 30, 145,  
147  
Добровольський І. М. 243  
Довженко 43, 286, 300  
Довжик Максим Михайлович  
221, 222  
Довжик Марія 221, 222  
Доктев 55  
Донченко 45, 176, 186  
Донченко Ф. 305  
Дончик Иван Карпович 163,  
164  
Дораш М. М. 243  
Дороговий 254  
Дорош 20, 22  
Дорошенко 250, 251, 252  
Доценко Антон 12  
Драгуленко 101, 199  
Драч 44  
Дрилюра Василь  
Харитонович 136  
Дубина Василь Євгенійович  
261  
Дубина Костянтин  
Пилипович 112  
Дубина Павло Денисович  
260  
Дубинский 66  
Дубінін Кирило 233, 234  
Дубінін Р.М. 233  
Дубов 65, 66, 69  
Дубченко Дм. Дмитрієвич  
227, 229  
Дудківська 47  
Дудник Андрей Иванович  
226, 229  
Дудник Терентий Лукьянович  
213  
Дупленко 94  
**Е**вдокименко 229  
Евдокимов 69  
Егоров Яков Онуфрієвич  
317, 318  
Екало 145  
Ермаков 226  
Ермакович 214  
**Є**вдокимов 279  
Євдотьєв 102  
Ємельянов 241  
Ємельянов С.Д. 246, 247  
Єременко 174, 176  
Єфремов П. П. 243  
**Ж**арікова 47  
Жданов 47  
Жигарь 81  
Жосан Григорий 201  
Жосан Ирина 208  
Жосан П. М. 243  
Жуйван 187

Жуков Ігор Севастьянович  
110  
Журавський 75, 94, 258, 319  
Журбінський 102  
Жученко 278

**З**абела 46  
Завадський 94, 96, 97, 125,  
126  
Завгородній 276, 277  
Заверюха Василь Григорович  
261  
Завидний 199  
Завізіон П.К. 111  
Задорожній Микола 50  
Задунаєв 75  
Заєць Аврам 147, 151  
Заїкін 47  
Заїкін 291  
Заїкін Іван Лазарович 260  
Зайченко 283  
Зарич 188  
Заславський 240  
Застеба Володя 316  
Засульський Л. Д. 243  
Захарченко Раїса 218  
Зацаренко 190  
Заяц 71, 72  
Зеберов 70  
Зейлінгер 252  
Зелений 120  
Зеленський 21, 250, 287, 294  
Земляницький (Земницький)  
Степан Петрович  
316  
Зиновий Іван 200  
Зинченко 194  
Зільберов 38, 46  
Зубов 327

**И**ванай 180  
Ивлєв 17  
Игнатенко 177  
Исауленко 203  
Ищенко 233

**И**ваненко 289, 298  
Иванов 30, 43, 87  
Иванов Г. Т. 243  
Иванов К. Т. 243  
Иванов П. Д. 320  
Иванов Севастьян 18  
Иванова Ніна 321  
Иванова Таїса 320  
Ивановіч Б. 275  
Ивановський 128  
Иванько 102  
Иващенко Яків 70  
Игнатъев 120  
Илькінбард 265  
Индиченко Михайло А. 230  
Индиченко Тетяна 230  
Индиченко Устим А. 230  
Исаєв 18  
Исаков Т. А. 243  
Иустінов 100, 195  
Ищенко 294  
Ищенко Іван 109

**К**аганович 314  
Каганович Абрам 314, 315  
Кагарлицький 185  
Калашніков 36  
Калина 95, 96  
Калина П. Я. 243  
Калмаз 236  
Каминский 180  
Камінський 240



- Каневський З. 279  
Карасик 177, 178  
Карев 154  
Карзов Василий 212  
Карнаух 45, 116  
Карпенко 291  
Карпов Антон 135  
Карпота 318  
Картузов 241  
Каруца 128  
Касап Михайло Степанович  
260  
Касьян 45  
Касьяненко 128  
Кателкін 168  
Катеруша 303  
Катренко 101, 202, 203, 204,  
253  
Кацнельсон 204, 205  
Качаненко Василь  
Степанович 260  
Качаненко Єгор Васильович  
261  
Качанов Александр 212  
Кашавський Митрофан  
Григорович 261  
Кашавський Федір Іванович  
261  
Кваша 101, 128, 324  
Кигим 31, 128  
Кирєєв 253  
Кирилюк 43  
Кисіль Олександра  
Купріянівна 321  
Кислий 87  
Кислун 271  
Кіріченко 47  
Кісіль 75  
Кішко 127, 245, 263  
Климентьев А. І. 243  
Кліменко Я. 249  
Клімовіцький 20, 22  
Кобець 240, 288, 296  
Коваленко 37, 46, 49, 97,  
128, 186, 252, 282, 295  
Коваленко Григорій  
Васильевич 134  
Коваленко І. 302  
Коваленко Меркурій  
Трифонович 55, 60,  
62  
Коваленкова 250, 302  
Коваль 194  
Коваль Гнат 11  
Коваль Яків Никонів 11  
Ковальов П. 262  
Ковальова С. 285  
Ковбоснян 128  
Ковров 77  
Ковтун 64  
Кодацька 54  
Кожанов О. 274, 275  
Кожуховський 255  
Козак 75  
Козаков 43, 117, 274  
Коземирченко 186  
Козин Ганна 12  
Козирєв 221, 222  
Козленкова Катерина  
Микитівна 172  
Козловський 269  
Козодьоров 64, 65  
Козырев 153, 154  
Кокуленко 45  
Колесник 105, 154  
Колесник Максим 154  
Колесник Наум Семенович  
261  
Колесник Яків Федорович  
261

- Колесников А. Ф. 243  
Колесниченко І. 243  
Колесніченко Федір 12  
Колісник 268  
Колісниченко С. Т. 243  
Колобанов 274, 275  
Колодченко Іван Доро-  
фійович 319  
Коломієць 44, 295  
Колот 45  
Колпак 154  
Коляда 16  
Коміанива 128  
Кондратенко 87  
Кондрашов І.С. 54, 179,  
189, 190, 229  
Конев 277  
Коник 243  
Конік 223  
Кононенко Никанор  
Логвинович 225  
Конопелько 327  
Конопляний Іван Федорович  
191  
Коношко 289  
Константинов 80  
Конюх А. 17  
Копоший Данил 200  
Коренецький 45  
Корецький 227  
Корженко Евдокия 212, 213  
Коринки 308  
Корінь Михайло Йосипович  
261  
Коркиш Варя Петровна 210  
Корнеєв 241  
Короленко 272  
Король Филипп Мефодиевич  
207  
Корсуненко Максим 210  
Корсуненко Максим  
Кузьмович (Кузьмич)  
55, 60, 62  
Косатый Степан Сидорович  
157, 162, 163  
Косіор 133, 174  
Костантинів 300  
Костиря 283  
Костюк 154  
Костянтиненко Настя  
Михтодіївна 325  
Котляревський 102, 279  
Котов 141  
Коханов 265, 266  
Коцюмба Тимофій  
Самойлович 260  
Кочубей Евдокия 209  
Кравцов 128, 190, 201  
Кравцов Іван Яковлевич  
206  
Кравцов Леонтий 200  
Кравцов Николай Ефимович  
226, 229  
Кравцов Порфирий  
Сазонович 210, 211  
Кравцова Мария 207  
Кравченко 102, 178, 229  
Кравченко Абрам  
Онуфрійович 261  
Крамаренко Василь 278  
Красножон 267  
Красноштан 43  
Краченко 42  
Креницький 204  
Крепак Горпина 211  
Кривда Г. І. 243  
Криворучко 327  
Крижанівський 238  
Крикун 119  
Крикун Ларіон 52

- Криницький 216  
Крисін Петро Іванович 105  
Кріпак 20, 257  
Кровая Наталия 206  
Крохмальов 30  
Кругляченко Роман 50  
Крыжановский А.И. 228  
Крючков Иван Федорович 212  
Кударенко 276  
Кужіль (Кужель) 139  
Кузьменко Варвара Антонівна 322  
Кузьмин Александр 315  
Кукса Тихон 200  
Куксенко 236  
Кулик 65, 66  
Кулиш Панас 201  
Кулиш Федор 201  
Кулік 28, 54  
Кульман 154  
Кумпан 44  
Куніцький 45  
Кунпан 144  
Куонат Сергій 122  
Купренко 146  
Курант 190  
Курінний 44  
Куроп'ятник Євсій Архипович 55, 58, 62, 63  
Куропятник 214, 282  
Курченко (Кучеренко) Терешко Павлович 56, 61, 62  
Кухарь Иван Михайлович 228  
Кухта 251  
Куц Семен 18  
Кучеренко 145, 284  
Кучеренко (Курченко) Терешко Павлович 56, 61, 62  
Кучма 268  
Кушнар'ов 141  
Кушнір 45  
Кушніров 128  
Ларионова Т. 18  
Латковский Иван 136  
Лахман 260  
Лашкул Зоя Павлівна 324  
Лашкул Рая 324  
Лашкул Толя 324  
Лебедев 186, 187  
Лебедева 225, 229  
Лебедченко 117  
Лебедченко Грицько Аполонович 24, 25  
Левінсон 46, 47  
Левченко А. В. 243  
Легкий В. 82, 83, 85  
Ленін 77  
Леонов 47  
Леонов Трофим 16  
Леткін 44  
Лещинський 272  
Лизогуб Марія 206  
Лимаренко 128  
Лимаренко Павел Данилович 133  
Лимаренко Федір Остапович 13  
Линецький 132  
Липей Филипп 136  
Лисенко Данило 11  
Лисенко І. Н. 243  
Лисовенко В. 271  
Литвиненко 44, 190

- Лиходід Л. 299  
Лінецький 145, 147  
Лісовецький 305  
Літвінов 254  
Літовка Архип Наумович  
55, 59, 62  
Лобза 272  
Лобода 298  
Логвинов Д. 288  
Ломакін 119  
Ломаков Емельян  
Кондратьевич 136  
Лошаков 42  
Лощанюк 43  
Лукашевич Сергей Александрович 208  
Лукин Андрей Мефодиевич 208  
Лукина Матрона 207  
Лукін 140  
Лунев 45  
Луняченко 128  
Луценко 128  
Любаненко 271  
Людкевич (Тесленко) Марія 336  
Людкевич Віра 335, 336  
Людкевич Клава Михайлівна 335, 336  
Людкевич Любов М. 336  
Людкевич Марія Михайлівна 335, 336  
Людкевич Микола Михайлович 335, 336  
Людкевич Михайло 335, 336  
Людкевич Ніна Михайлівна 335, 336  
Людкевич Шура М. 336  
Люкевич Станіслав 335
- Ляуш Ивга Климовна 232  
Ляуш Іван Кіндратович 231, 232  
Лященко Микита Іванович 107
- М**азура 146  
Мазуренко Єлизавета 334  
Майборода Іван Тимофійович 247, 260  
Майоров 46, 47, 125  
Макаренко 31  
Макатинская 153, 154  
Маковій 45  
Максименко Архип В. 230  
Мала (Безугла) Марія Іванівна 308  
Маленкова Паша 251  
Маломуж 276  
Малявкін Василій Петрович 210  
Мамаєнко Григорій 136  
Мамленко Харитон 136  
Марков 102  
Маркс Карл 147, 150  
Мартиновський Данило 12  
Мартинцов 11, 12, 21  
Марченко А. П. 243  
Марченко Катя 201  
Марченко Павло 201  
Маслов 101  
Маслюков 101  
Матрос В. Р. 243  
Машуровський Іван Кирилович 260  
Машуровський Микола Кирилович 260  
Медведовський 287, 294

- Медвідь Антон Іванович  
260
- Медніков 142, 189, 190
- Меланченко (Миланченко)  
280, 281
- Мельниченко 232, 233
- Мельніченко 93, 94, 223
- Метка Євдокія 333
- Миколенко 28
- Миланченко (Миланченко)  
280, 281
- Мирза-Змеул П. І. 243
- Мирлянов Л. Т. 243
- Мирошніченко Іван  
Назарович 261
- Михайлов 102
- Михайлов О. 270
- Михайлюк 247, 252
- Михайлюк 257
- Михайлюк Никифір  
Методійович 260
- Михальський 44
- Мицний Андрій Тихонович  
192
- Міллер 43
- Міняйло 275, 295
- Мітряков 128
- Міхеєнко 47, 63
- Мішенін 142, 143
- Могила Ігнат 200
- Могильда 266
- Могильний 21
- Мозговая 314, 315
- Мозговой 316
- Мозговой Аркадій 314, 315
- Мойсюк 102, 271, 272
- Молотов 146, 186
- Момот Гаврило Єфремович  
260
- Момот Михайло Гнатович  
260
- Момот Степан Акимович  
260
- Моргун Семен 122, 125
- Москаленко Петро 52
- Моторнюк Дм. 122
- Моторнюк Гриць (Грицько)  
122, 124
- Моторнюк Дмитро 124
- Мохортов 10
- Мочалов 102, 275, 295
- Мошкин 102
- Мошнягун 75
- Музиченкова 293
- Мумига Т. 274, 275
- Мунькевич 299
- Муравйов 145
- Мурзак 177, 178
- Мусієнко 168
- Мусієнко Йосип 18
- Муцевий 237
- Мухін 102
- Муценко Володимир 278
- Мяховський Серг. 177
- Нагорний 58**
- Надюк Григорій Филиппович  
210
- Назаренко 255
- Наконечник 271
- Накоркешко 147, 148, 149,  
150
- Настоящий 267, 279, 285
- Небелиця 327
- Недоступ 42
- Нелета Яків 52
- Непрозваний 293
- Нерод Г. М. 243

- Нестеров 154  
Нетребенко 289  
Николенко 203  
Нізів 75, 81, 88, 92  
Нікітіна 47  
Ніколаєнко В 42  
Німеровський Гриша 319  
Новіков 75, 93, 95, 96, 284  
Нога Федір 269, 270  
Норенко 188
- О**верко 45  
Одарченко 279  
Одорожа Кузьма Степанович 209  
Одорожа Ольга 207  
Озеркин 274  
Озерна Онисія 120  
Озерян І. 243  
Озирь 241  
Околишній 273  
Олексієнко 287  
Олизько А. Т. 166, 167  
Олизько Темиш Архипович 166, 167  
Олійник 43, 45, 119, 251, 252, 291, 292  
Олійник Петро Юхимович 56, 62, 63  
Олійніченко 168  
Омельченко 75, 81  
Оникєєнко 272  
Оноре 272  
Онушко Ф. 122, 124  
Оприца Іван 12  
Осиченко Віктор Йосипович 106  
Османов 145, 146  
Осташевський Павло 50
- Осторовський Б.Н. 111
- П**-ський 301  
Павличенко 213  
Павліченко Василь 50  
Павлюченко 144, 282  
Пананко 75  
Панасенко 146  
Пантюхін 17  
Панфилов Филипп Кондратьевич 211  
Парамій 168  
Параскава 128  
Параскева 237  
Парашенко Григорій 278  
Пахомов 243  
Пашенко 316  
Пашенко Вера 316  
Пашенкова Тетяна 148  
Пекарський 274  
Пекерман М. М. 111  
Пера Олена 12  
Передаченко Каленик Давидович 207  
Перепилиця 270  
Переямпольський 144  
Петренко Матвій 12  
Петренко Петр Андреевич 224  
Петров 77  
Петровський 96  
Петруша 238  
Пиканенко Семен 201  
Пикаш Микита Олександрович 260  
Пикаш Федір Олександрович 260  
Пилипенко Іван Зіновійович 325

- Пилипенко 300  
Пилипенко (Босенко) Мотря  
325  
Пилипенко Василь 325  
Пилипенко Софія Іванівна  
326  
Пилипенко Тиміш 325  
Пильненький 101  
Пирог Прокофій  
Володимирович 260  
Півнев Порфирій Кузьмович  
260  
Підсуха 123, 179, 189, 190  
Пілявський 44  
Піпенко 241  
Піценко 46  
Піщанна Христя 12  
Плахотний Онопрій 107  
Плотнир Федор Николаевич  
314, 326  
Плутнек 45  
Плющ 146, 259  
Пляченко 28  
Повітчанін Андрій 12  
Повітчанін Омелян 12  
Погожий Лука Гордійович  
260  
Погорелов 75, 145, 146  
Погрібний 274  
Погрібний Методій  
Андрійович 260  
Подлубний 186  
Позивай Григорій  
Свиридович 41  
Поклад 35, 35  
Поліщук 43, 293  
Поліщук Н. М. 243  
Поліщук Степан Дем'янович  
260  
Полозов 45  
Полудний 70  
Поляков 20, 25, 39, 45  
Поляруш Олександр  
Васильович 261  
Пономаренко 140, 264, 265  
Попов 98  
Попов А. 303  
Попов І. 269, 303  
Поповський 64  
Попуша 255  
Попушой В. К. 243  
Порплиця Ярина 188  
Похило Г. С. 243  
Походун 303  
Правдіна 297  
Престинський Н. Т. 243  
Примут 324  
Присяжнюк Б. А. 243  
Приходько 193, 194, 223  
Приходько Василь 12  
Приходько Петро 12  
Приходько Федір 12  
Прищепа 22  
Прокопенко 39, 41, 43  
Промах С. 17  
Пророк 29  
Просянюк Яків 319  
Протосянц Тимофей  
Матвеевич 228, 229  
Прохоров 43  
Проценко 128  
Проценко Петро Павлович  
55, 59, 62  
Прусак 304  
Пушкаренко Антон 212  
Пхиденко Костянтин  
Гаврилович 55, 60,  
62, 63  
Пятковський 190

- Р**адіонов 44  
Радіонов Леонід Федотович 328  
Радчен 109  
Радченко 135  
Раздобутько Григорій 201  
Рак Петро Сидорович 109  
Резниченко Терентій Прокоф'євич 209  
Резніков Григорій Якович 110  
Рема 249  
Ремінний Прокофій Євстратійович 261  
Рєпа Н. 227  
Рєпецький 190  
Рибак 196  
Рибченко 96  
Ризой 87  
Роговцев 190, 212  
Розигра Іван 120  
Розпутько 55  
Романенко 30  
Романенко Яков 154  
Романюк 128  
Ротгайзер 47, 101, 265  
Руденко 199  
Руденко Гаврило 132  
Руденко Іван Кириллович 212  
Рудченко І. 243  
Рудь 145  
Руженко Татьяна 206  
Русулов С. Г. 243  
Рыбаченко 208  
Рябенко 44, 142  
Рябокоть Марина 209  
Рябша 200
- С**авельєв 44  
Савенко 294  
Савицький Іван 237  
Савушкин 292  
Савченко Ярина 301  
Сагайдакова Василина 208  
Садовський Андрей Іосифович 133, 134  
Сайдель 248, 249  
Салогуб 44  
Самойленко 186  
Самосенюк В. І. 243  
Сандал Василь 49  
Сандомирський 252, 283  
Сандул 43, 128, 305  
Сарапін Ваня Іванович 331  
Сарапін Володя Іванович 331  
Сарапін Григорій Іванович 331  
Сарапін Іван Феоктистович 330  
Сарапін Микола Іванович 330  
Сарапін Назарій Іванович 331  
Сарачан 101  
Сасова Анна 200  
Сафір 304  
Сафронов 30  
Сахно Федосій Ілліч 261  
Свердел 80  
Свинолуп 116  
Седин 177  
Селиванов 284  
Семененко 43  
Семенів Полікарп Іванович 260  
Семенюк 87



- Семеренко Федосій Іванович 107  
Сенокоп Федор Николаевич 165, 166, 167  
Сербина 96  
Сергієнко М. 258  
Сердюк Мотя 200  
Середенко 20, 22  
Сиваков Полікарп 319  
Сиваченкова Наталія 219  
Сидоров 11  
Синиченко 283  
Сирдюк А. С. 243  
Сиренькая Мария Алексеевна 326  
Сиренький Иван Ермолаевич 326  
Сироженко Павел Зиновьевич 134  
Сирота В. 269  
Ситник 272  
Ситнік 44  
Сіваченко І. 302  
Сіроженко 274, 287, 294  
Сіромаха 95, 270  
Сірош 255  
Скирда 29, 75  
Скирта С. В. 243  
Скінченко 140  
Скляр Веремій 12  
Скляр Єфросинія Архипівна 332  
Скляревский 227, 229  
Скопенко Данило Васильович 261  
Скрипниченко 291  
Сладков 168  
Слободянюк М.М. 228  
Слуцкий Антип Фролович 227  
Слюсаренко 22  
Смалько Ф. 280  
Сметана 274  
Смільняк 297  
Сміченко 297  
Смолий 229  
Сніжко 241  
Сніжкова 291  
Сновиденко Е.К. 130  
Собко 53, 54  
Собко Григорий 154  
Соколов 45  
Соколова 302  
Соколовський 76  
Сокольський 94  
Сокурєнко 258, 270  
Соловійов 264  
Сологуб Константин 130  
Солоненко 133, 137  
Сорока 257  
Сорочан Анюта 324  
Сорочан Федір 324  
Соршер 142  
Сотник Микола Олександрович 261  
Сотник Оксана 209  
Соченко Іван Васильович 261  
Стадниченко 130  
Сталін 131, 134, 140, 166, 207, 281, 282, 285, 287, 290, 291, 300  
Станько 28  
Старенко 87  
Стародубцев Йосип Кирилович 261  
Стельмас 101  
Степанов 176  
Степанченко Мар'ян Мефтодійович 111

- Стерпул 273  
Стеценко 30, 47, 48  
Стикута 15  
Стілець 32  
Стовба 44  
Стовпа А. 271  
Стовпа В. 271  
Стовпа Г. 271  
Стогниенко Степан 207  
Стокос Семен 213  
Столярчук 180  
Стороженко Меланія  
    Кирилівна 217  
Стратийчук Семен 213  
Стратненко 102  
Стрельченко Иван 213  
Стрельченко Лазарь 213  
Стрижак 127, 138, 189, 190,  
    245, 263  
Студник 257  
Ступаченко Горпина 319  
Ступаченко Карп 319  
Ступаченко Оксана 319  
Ступаченко Тодоска 319  
Суковач 273  
Суліма 147, 148, 149, 150  
Супрун Сильвестр Семенович  
    261  
Суржик 295  
Суржик (Даценко) Віра  
    Федорівна 334  
Сухозадко Василій  
    Данилович 134  
Сухоцький 276  
Сушко 212
- Т**  
Тагнюк Алексей 213  
Танский Ан. Андреевич 228  
Тапалов 302
- Тараненко 128  
Тараненко (Тароненко) Д.  
    17  
Тарапака Іван Гр. 230  
Тарапака Соломія 230  
Тарапака Федір В. 230  
Тарасенко 45, 122  
Таровик 135, 153, 154  
Татарчук Василь Семенович  
    111  
Телегин Александр  
    Іосифович 224, 225  
Темкин 216  
Тененика 305  
Тереховський 47  
Терещенко 233  
Терзов 240  
Тернова Анастасія 52  
Тесленко (Людкевич) Марія  
    336  
Тесленко Я. 124  
Тимошевський 236  
Тининик Х. 250  
Титченко 43  
Тихонін 276  
Тищенко 87  
Тінос 249  
Ткаченко 45, 186, 196  
Ткаченко Андрей 210  
Ткаченко Г. 247  
Ткаченко Гнат 53  
Ткаченко Гнат Іванович 260  
Ткаченко Иван 200  
Ткаченко Іосиф Іванович  
    130  
Ткаченко Кондрат 214  
Ткаченко Павел 214  
Ткаченко Павло Федорович  
    107  
Ткаченко 145

- Токманенко Пелагея 208  
Толчинин Григорій 211  
Томашевський Бенедь 319  
Торновський 128  
Торопов Опанас Григорович 110  
Трахтенгерц 20  
Тригуб Василько 322  
Тригуб Зоня Сергіївна 322  
Тростяна Я. 250  
Трохимов 287  
Троценко 168  
Троян 199, 373  
Турбаєвський 75  
Тущенко Юхрем 12  
Тюпа Василь 274  
Тютюник Алексей 201
- У**мрыхин 229  
Урицький 273  
Урсатьєв 299  
Усатенко Анна Григорьевна 134  
Уца 151
- Ф**ішбейн 94  
Фабрика Федор 213  
Файнкіх 86  
Федоренко Григорій Іванович 334  
Федорів 265  
Фесенко 77  
Фесечка 273  
Філіпов 304  
Фіртич 30  
Фішбейн 81  
Фоменко 42, 127  
Фоміцький 291
- Фоміченко Трохим  
Зіновійович 261  
Фомулянт Федор Петрович 201  
Фрейдин 144  
Фрумкін 101, 289  
Фрунзе 94, 95  
Футурняк 187
- Х**алявка 237  
Харченко 187, 188, 305  
Харюкова Соломия 318  
Хведченко 283  
Хвилон Г. І. 243  
Хейнсон Т. 240  
Хилинський 102  
Хілінський 138  
Хітренко 49  
Хлистун 278  
Хлібовіч 48  
Хлівний 45  
Хлопенко 49  
Хмельницький 279  
Хмуренко С. 270  
Ходос (Ходас) 189, 190, 196, 204, 214  
Холод 66  
Холодійова Н. 299  
Холодняк Максим 278  
Хоменко 273  
Хомутенко 153, 154  
Хомутова Одарка 18  
Христенко Петро 278  
Хруленко Іван 312  
Худояш 70
- Ц**апай 43  
Цверчков Р. 17

- Цвітков 75  
Цегельниченко А. Ф. 243  
Цибіленко 272  
Цибуленкова 271  
Циганенко Михайло 221,  
222  
Цимбал 31  
Ципочкін 30  
Цис 145  
Цуканов 300  
Цупак 46  
Цюпак 243
- Ч**  
Чабан Кондрат 177  
Чабаненко Ол. 124  
Чабаненкова Ф. 287  
Чабанюк Семен 319  
Чабанюк Текля 319  
Чайка Гнат 12  
Чанковська Алевтина  
Миколаївна 335  
Чебанов Макар Григорьевич  
211  
Чевичілов 93, 94  
Чевічилов 75  
Чекаль 237  
Чеклов 287  
Чепіленко 289  
Червона 140  
Черевата П. 250  
Чередниченко 257, 275, 295  
Черкас 283  
Черкес 252  
Чернега 252, 272  
Чернега Анисий 209, 210  
Черненко 43  
Черненко Володимир  
Васильович 260
- Черненко Карпо Андрійович  
260  
Чернов Иван 212  
Чернозуб 144  
Черномаз Віктор  
Методійович 261  
Черноус Иван Федорович 12  
Чигрин 288  
Чигрин Иван 211  
Чижов 141  
Чистяков Иван Романович  
207  
Чорненький І. 87  
Чорновал 304  
Чорноморченко 281  
Чубар В. 82, 83, 146, 282  
Чудий Андрей Ефимович  
206  
Чумак 212, 292  
Чухно 327  
Чухрій 253
- Ш**  
Шабалін 153, 154  
Шамрай Тимофій Іванович  
112  
Шаповалов 64, 147, 148,  
150, 271  
Шаповалов Василій 200  
Шаповалов Данило  
Єфимович 260  
Шаповалов Николай 210  
Шарапанюк Ксенія 173  
Шварц 190  
Швець 145, 147, 268  
Швидкий 43  
Шевелєв 117  
Шевченко 18, 87, 140  
Шевченко Артем Іванович  
135

- Шевченко Г. 285  
Шевченко Дмитро 269, 270  
Шевченко Ф. Р. 243  
Шейка Анна 160  
Шейка Архип Данилович  
159, 160, 161, 162  
Шейка Наум Трофимович  
159, 160, 161  
Шейка Серафима 160  
Шейка Трофим 160  
Шепела П. А. 243  
Шепела П. К. 243  
Шестокрил Ф. Г. 243  
Шимченко 32  
Шипилевський Герасим 12  
Шкапе 187, 188  
Шкуренко Йосип Лукич 110  
Шостак 145  
Шпаченко 187  
Шпачінський 54  
Шрон 101  
Штальцер 248, 249  
Шумейко 294  
Шумейко Олександр 110  
**Щ**ербенко Павел 318  
Щербенко Сергей 318  
Щербина 120, 285
- Ю**дицкий 227, 229  
Юрченко 168  
Юрченко І. Т. 243  
Юхимів 298  
Юшкевич 238
- Я**ворський 272  
Якимаха 282  
Ямка Марія 206  
Ямка Ольга 206
- Яневський 286, 300  
Янішевський 168  
Янков Захарий 226, 229  
Яровая Надежда 207  
Яровенко 252  
Яровий 18, 43, 141  
Ярошенко 87

## ГЕОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

60 років Жовтня, вул. 332

**А**джамка Друга, с. 199

Аджамка Третя, с. 199

Аджамка Перша, с. 283

Аджамка, с. 54, 55, 57, 68,  
134, 135, 202, 240

Америка, с. 325

Арменія 234

Арнаутівка, р-н

м.Кіровограда 308

Архангельськ, м. 53

Афанасіївка, с. 12

**Б**андурово, с. 309

Баришевський, р-н 77

Бежбайраки, с. 86

Бережинка, с. 301, 325

Березова Балка, с. 319

Береславська, вул. 225

Бобринець, м. 336

Бобринецький, р-н 324, 326

Богданівка, с. 90, 128

Богодарівка, с. 240

Богодарівка, с. 22

Божедаївка (Богодарівка), с.  
128

Божедарівка (Богодарівка), с.  
93

Бровково (Бровкове), с. 49

Брусилівський, р-н 77

Бузова, с. 312

Буквар, с. 35, 128

**В.** Байраки, В-Буєраки, В-  
Байраки, В-Северинка  
(Високі Байраки), с.  
28, 71, 199

В. Олександрівський (Вели-  
коолександрівський),  
р-н 77

В.Быковская (Верхнебиків-  
ська), вул. 225

В.Северинка, В/Северинка  
(Велика Северинка), с.  
73, 128

В/Кут (Веселий Кут), с. 128

Валківський, р-н 77

Василівка, с. 12

Васино (Васине), с. 72, 129

Великовисківський, р-н 328

Верхнє-Теплянський, р-н 77

Верхня Созонівка, с. 123

Веселий Кут, с. 334

Веселівка, с. 199

Вишняківка, с. 303, 304

Вільшанський, р-н 319

Водяна (Водяне), с. 22, 334

**Г**аївка, с. 335, 336

Ганнівка, с. 86

Ганнинське, с. 289, 298, 299

Германівка, с. 133, 134, 135,  
196, 199, 240, 293

Глиняна (Глиняне), с. 86

Гнатівка, с. 86, 193

Головківка, с. 192, 332

Додаток – Географічний покажчик

- Голубиний, пров. 225  
Горького, вул. 334  
Григорівка, с. 128  
Грузьке, с. 67, 119, 140, 199,  
200, 202, 204, 208, 211,  
240, 241  
Грушківський, р-н 144  
Губівка, с. 116, 117, 134, 199,  
242, 253, 260  
Гутницьке, с. 128
- Д.** Кам'янка, Д/Кам'янка, Д-  
Кам'янка (Донино-  
Кам'янка), с. 28, 91,  
128, 216  
Д.Балка (Данилова Балка), с.  
144  
Данилова Балка, с. 313  
Диківка, с. 73, 127  
Дібрівка, с. 321  
Дмитрівка, с. 36, 73, 93, 94,  
95, 143  
Дмитровка (Дмитрівка), с.  
242  
Добровеличківка, м. 20, 22,  
173  
Добровеличківський, р-н 20,  
124  
Добрянка, с. 22  
Доливівка (Долилівка), с.  
254  
Долилівка, с. 305  
Донбас 177, 317318  
Дружелюбівка, с. 12, 22
- Є**градківка, Є-градківка  
(Єлисаветградківка), с.  
73, 128, 143
- Єлисаветградківка, с. 31  
Єлисаветград, м. 330  
Єлисаветградківський, р-н  
37  
Єреван, м. 234
- Ж**еваново (Живанівка), с.  
286
- З**/Гай (Зелений Гай), с. 128  
Заломи, с. 128  
Зінов'євськ, м. 15, 39, 111,  
133, 136, 137, 176, 179,  
186, 187, 196, 331  
Зінов'євський, р-н 46, 47, 48,  
54, 55, 63, 66, 67, 101,  
138, 186, 196, 196, 198,  
205, 215, 239, 242, 244,  
254, 259, 260, 263, 264,  
305  
Знам'янка, м. 93, 126,  
143, 334, 318  
Знам'янка, с. 36, 128, 194  
Знам'янський, р-н 26, 37, 77,  
79, 127, 132, 142, 143,  
151, 236, 242, 332, 334
- К**авказ 53, 331  
Казарня, с. 28, 129, 236  
Калантаїв, с. 110  
Калинівка, с. 136  
Кам'янка, с. 310  
Камишуватка (Комишуватка),  
с. 134  
Каніж, с. 49  
Караказельова  
(Караказелівка), с. 86

Додаток – Географічний покажчик

- Карбівка, с. 22  
Карлівка, с. 141, 241  
Китай 36  
Китайгород, с. 53  
Кіровоград, м. 187, 308, 320,  
328, 335, 336  
Кіровоградська, вул. 309  
Кіровоградська, обл. 309,  
312, 313, 314, 318, 319,  
321, 322, 324, 326, 330,  
332, 334  
Кладбищенська, вул. 225  
Клинці, с. 141, 199, 209, 284  
Ковалівка, р-н м.Зінов'євська  
64  
Козирівка, с. 240  
Коктебель, с. 311  
Компаніївський, р-н 10, 13,  
312, 330  
Копані, с. 233  
Костянтинівка, с. 35  
Красносілля, с. 28, 31, 90,  
128, 143  
Кременчуцький, р-н 77  
Крим 311  
Кримки, с. 325  
Криничувате, с. 199  
Криничуватка, с. 322  
Кучерівка, с. 128  
Кущівка, р-н м.Зінов'євська  
64, 336
- Л**елеківка, с. 140, 241  
Ленінград, м. 314  
Леонтовичеве, с. 223  
Лінія, вул. 318  
Липняжка, с. 22  
Лозовата, с. 313
- Лозоватка, с. 68, 86, 128,  
240, 241, 264, 313, 336  
Львів, м. 335  
Любомирівка, с. 36  
Любомирка, с. 86, 205  
Ляховий, х. 50
- М**. Мамайка (Мала  
Мамайка), с. 199  
Макариха, с. 127  
Мар'ївка, с. 199, 325  
Мар'янівка, с. 325  
Марково (Маркове), с. 22  
Марто-Іванівка, с. 334  
Масляниківка, с. 258, 308,  
309  
Миколаївка, с. 86, 129  
Миколо-Бабанка, с. 324  
Миргородський, пров. 224  
Михайлівка, с. 22, 36, 90, 93,  
129  
Морозівка, с. 191  
Москва, м. 325  
Московська, обл. 180  
Мотронівка, с. 91, 128
- Н**/Олександрівка  
(Новоолександрівка),  
с. 128  
Набережна, вул. 314  
Назарівка, с. 133  
Нерубаївка, с. 90  
Нерубайка, с. 128  
Нижня Созонівка, с. 123  
Н-Лутковка (Новолутківка), с.  
22  
Нова Прага, с. 314, 316, 317,  
318, 326, 327



Додаток – Географічний покажчик

- Новгородківка, с. 13  
Новгород-Сіверський, р-н 327  
Новоархангельський, р-н 129, 132  
Ново-Бузький, р-н 77  
Новогеоргіївський, р-н 77, 217, 220  
Новомиргородський, р-н 49, 321  
Новопразький, р-н 70, 172, 192, 332  
Новоукраїнка, м. 153  
Новоукраїнський, р-н 77, 167, 204, 214, 223, 242, 305, 320  
Н-Олексіївка  
(Новоолексіївка), р-н м.Зінов'євська 64  
Н-Станковате  
(Новостанкувата), с. 22
- Обознівка**, с. 140, 142  
Одеса, м. 63, 125, 133, 153, 233  
Одеська, обл. 129, 132, 133, 142, 152, 204, 216, 242, 254  
Олександрівка, с. 22, 71, 97  
Олександрівський, р-н 332  
Олександрійський, р-н 191, 218, 219, 309, 326, 334  
Олександрія, м. 192, 219  
Олександро-Закачанська, с. 22  
Олексіївка, с. 86, 193, 242  
Онуфріївський, р-н 178
- Оситняжка, с. 128, 216  
Осички, с. 22
- П. Брід (Піщаний Брід)**, с. 86  
П'ята Іванівка, с. 328  
Паризької комуни, вул. 314, 318  
Первомайськ, м. 319  
Перчунова (Перчунове), с. 86  
Петрівка, с. 19  
Петрове, с. 232  
Петрово Друге, с. 128, 231  
Петрово Перше, с. 32, 128  
Петроград, м. 318  
Піщаний Брід, с. 205, 221  
Плоске, с. 35, 128, 158, 161, 165, 166  
Польща 335  
Помічна, с. 86, 168
- Радянський Союз** 174  
Ревівка, с. 217  
Рексина, с. 28, 128  
Рівне, с. 86  
Росія 310, 311, 327  
Рошахівка, с. 326
- Сасівка**, с. 133, 135, 215, 240, 242, 260, 267, 279, 280, 281, 330, 331  
Сахновищанський, р-н 77  
Севастополь, м. 309, 311, 326  
Северинка, с. 211  
Семенастове, с. 86  
Семенівка, с. 11

Додаток – Географічний покажчик

- Сентове, с. 36, 325  
Сентово (Сентове), с. 128  
Сибір 311  
Скопівка, с. 22  
Соколівські хутори  
(Соколівський, х.) 45,  
68  
Софіївка, с. 250  
СРСР 56  
Ст. Данциг (Старий Данциг),  
с. 139, 141  
Станковата (Станкувате), с.  
22  
Стойківка 325  
Стоянівка, с. 86  
Суботці, с. 128, 216, 332  
Сумська, обл. 327  
Супрунова, м. 11, 12
- Т.**Балка (Талова Балка), с.  
220  
Теппінівський, р-н 77  
Тернівці, с. 145  
Тернова Балка, с. 13  
Тимирязєва, вул. 226  
Тишківка, с. 132  
Топило, с. 28, 128  
Трепівка, с. 93  
Трепівка, ст. 233  
Триліси, с. 52  
Трояни, с. 22  
Тула, м. 336
- У**країна, УСРР, УССР 15,  
39, 54, 56, 67, 76, 99,  
192, 216, 219, 242, 247,  
261, 262, 310, 311, 314,  
318, 335
- Ульяновка, м. 334  
Ульяновський, р-н 313  
Урал 14  
Успенське, с. 178  
Устинівський, р-н 322
- Ф**едвар (Федвор), с. 32, 128,  
143  
Федорівка, с. 135, 136, 265,  
266  
Фурманівка, с. 86
- Х**арків, м. 82, 83  
Херсон, м. 203  
Хильчанський, р-н 327  
Христофорівка, с. 29, 128
- Ц**вітне, с. 32  
Цвітне, с. 128  
Цибулеве, с. 31, 32, 35  
Цибулеве, ст. 36  
Цибулів (Цибулеве), с. 29  
Цибулівка, с. 128  
Цюрупинський, р-н 77
- Ч**аплище, с. 107  
Червонозорівка, р-н  
м.Зінов'євська 64  
Черкаси, м. 336  
Чутівка, с. 128
- Ш**амівка, с. 28  
Шамовка (Шамівка), с. 128  
Шевченківське, с. 140  
Шевченківський, х. 325  
Шпаково (Шпакове), с. 49

Додаток – Географічний покажчик

<b>Ю</b> р'ївка, с. 320	Янчено, с. 86
Юрьєвка (Юр'ївка), с. 22	Ярославль, ст. 232
<b>Я</b> лисаветівка, с. 172	

Додаток – Географічний покажчик

## ЗМІСТ

Передмова.....	5.....
Розділ I. Репресивна політика держави на селі.....	9.....
Розділ II. Голодний мор: цифри та факти.....	171.....
Розділ III. Хлібозаготівельна кампанія на шпальтах місцевих газет.....	235.....
Розділ IV. Спогади очевидців голодомору.....	307.....
Додатки	
Список умовних скорочень.....	338.....
Перелік документів.....	347.....
Перелік використаних фондів.....	367.....
Іменний покажчик.....	372.....
Географічний покажчик.....	392.....